

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

**ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН**

***МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО САММІТУ
ПРИВАТНИХ ДЕТЕКТИВІВ***

30 листопада 2017 року

Дніпро – 2018

УДК: 351.746.2

Рекомендовано до друку

ББК 67.73

Науково-методичною радою Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ

Протокол № 6 від 15 лютого 2018 р.

Матеріали Всеукраїнського самміту приватних детективів (м. Дніпро,
30 листопада 2017 р.). – Дніпро : Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ, 2018. – 276 с.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

з підготовки та проведення Всеукраїнського самміту приватних детективів

ГОЛОВА ОРГКОМІТЕТУ

Орел Юрій Вікторович – завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін ДДУВС, доктор юридичних наук, доцент

ЧЛЕНИ ОРГКОМІТЕТУ

Лускатов Олександр Віталійович – професор кафедри кримінально-правових дисциплін, к.ю.н., доцент

Дячкін Олександр Петрович – доцент кафедри кримінально-правових дисциплін, к.ю.н., доцент

Риб'янець Сергій Анатолійович – доцент кафедри кримінально-правових дисциплін, к.ю.н.

Соболь Оксана Іванівна – доцент кафедри кримінально-правових дисциплін, к.ю.н.

Черненко Анатолій Павлович – доцент кафедри кримінально-правових дисциплін, к.ю.н., доцент

Публікуються в авторській редакції на основі матеріалів, наданих на Всеукраїнський самміт приватних детективів, що відбувся 30 листопада 2017 року у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ.

Призначено для працівників правоохоронних органів, науковців, курсантів та студентів, слухачів спеціальних навчальних закладів МВС та СБУ.

© ДДУВС, 2018

Баранчук В.В., асистент кафедри криміналістики
(Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого)

РОЛЬ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНТАКТУ ПІД ЧАС СПІЛКУВАННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ДЕТЕКТИВА

При здійсненні детективної (розшукової) діяльності детектив вишукує, отримує і накопичує потрібну інформацію та постійно спілкується з людьми. У його роботі можуть виникнути різні ситуації, що потребують від нього відповідної сукупності психологічних знань, вмінь та навиків. Психологічні знання потрібні йому для здійснення рефлексивного мислення та управління, планування першочергових дій, формування версій, прогнозування поведінки та реакцій осіб, успішного налагодження психологічного контакту з учасниками детективної (розшукової) діяльності.

Під психологічним контактом слід розуміти ситуаційно зумовлений двосторонній (багатосторонній) взаємозв'язок між особами, що беруть участь у проведенні детективної (розшукової) діяльності, утворений за допомогою психологічного керованого впливу на основі сприятливої психологічної атмосфери спілкування, має на меті досягнення взаємопорозуміння, подолання негативного психологічного відношення та зміни соціальної позиції в сторону узгодженості. Встановлений психологічний контакт сприятиме більш вигідному співробітництву з фізичними та особами, допоможе у зборі відомостей та даних під час взаємодії з посадовими та службовими особами органів державної влади та місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, надасть можливість отримати згоду власника чи законного користувача на проведення огляду споруд (приміщень, об'єктів) та вивчення матеріалів (предметів, документів), дозволить ефективно взаємодіяти з фахівцями та експертами, збільшить результативність опитування громадян.

Під час здійснення детективної (розшукової) діяльності детектив моделює розумову діяльність осіб, з якими спілкується, прогнозує хід їх міркувань, лінію

поведінки та можливі дії, така діяльність є складним рефлексивним процесом [1, с. 10]. Застосовуючи рефлексію для налагодження психологічного контакту детектив: 1) імітує мислення особи, ставить себе на її місце, щоб зрозуміти розумові процеси, визначити характер поведінки особи для можливості вибору способу встановлення психологічного контакту; 2) визначає мотиви, що можуть спонукати її до співпраці чи вчинення певних дій, щоб зрозуміти психологічну спрямованість співрозмовника, дійти до взаємопорозуміння у процесі розмови; 3) аналізує всі можливі чинники, що впливають на позицію особи та її вчинки в залежності від конкретної ситуації, щоб подолати їх вплив на особу, змінити негативний емоційний стан та знешкодити бар'єри спілкування; 4) змінює неправильно сформовані ситуаційні настанови співрозмовника, щоб орієнтувати його на заняття правильної позиції, на пошук оптимального виходу з критичної для нього ситуації; 5) здійснює вплив, що спрямований на встановлення психологічного контакту з метою закріплення правильної позиції та забезпечення надання достовірних та повних даних; 6) на підставі вчиненого впливу, реакції особи на нього та ситуаційної обстановки спілкування детектив прогнозує подальшу поведінку співрозмовника, здійснює вплив, що спрямований на закріплення психологічного контакту.

Процес налагодження психологічного контакту є ситуаційно зумовленим, він залежить від сукупності соціальних, психологічних, фізичних та інших чинників. Щоб встановити психологічний контакт, необхідно, насамперед, уникнути всього того, що може його порушити [2, с. 158]. Під час здійснення детективної (розшукової) діяльності на поведінку, реакції детектива чи іншого учасника вербальної взаємодії впливають суб'єктивні чинники (психічний та фізичний стан, темперамент, риси характеру, рід занять, відносини у сім'ї, матеріальний рівень та інші) та об'єктивні (вплив третіх осіб, навантаження на роботі, місце опитування, технічна фіксація, просторове розташування осіб та інші). Чинники, що негативно впливають на процес встановлення, підтримання і закріплення психологічного контакту, а також на ефективність усього комунікаційного впливу в цілому - називають бар'єрами спілкування [3, с. 101].

О. В. Полстовалов пропонує класифікацію бар'єрів та розділяє їх на об'єктивні перешкоди - зовнішні обставини (шум, погода, наявність третіх осіб та ін.) і суб'єктивні (гнів, негативні ярлики, маніпулювання людиною та ін.) [3, с. 101].

Для успішного встановлення психологічного контакту детектив повинен обрати оптимальні тактику спілкування. У своїй діяльності він може використовувати тактичні прийоми та рекомендації, що розроблені юридичною психологією та криміналістикою. Проведене у 2017 році анкетування та інтерв'ювання слідчих МВС та СБ України дозволило визначити які типові тактичні прийоми вони застосовують з метою встановлення психологічного контакту на практиці. Так 32.1% опитаних зазначили тактичний прийом - попередня бесіда на сторонню тему; 24.3% - демонстрація спільності поглядів, оцінок, інтересів; 14.3% - позитивний приклад поведінки чи якостей інших осіб; 11.7% - використання позитивної оцінки окремих якостей особи; 11.6% - роз'яснення особі перспективи, що склалася; 5% - демонстрація слідчим обізнаності про обставини життя особи, його потреби та інтереси; 1%- інше.

На підставі викладеного можна дійти висновків, що обґрунтованість та доцільність встановлення детективом психологічного контакту з різними особами, пояснюється його високою ефективністю у процесі здійснення детективної (розшукової) діяльності.

Список використаних джерел:

1. Соловьев, А.Б. Допрос на предварительном следствии [Текст] метод. пособ. изд. 2-е и перераб. Всесоюзный институт по изучению причин и разработке мер предупреждения преступности / А.Б. Соловьев, Е.Е. Центров. - Москва. - 1986. – 114 с.
2. Ратинов, А.Р. Судебная психология для следователей. [Текст] / А.Р. Ратинов. – М: Юрлитинформ, 2001. – 350 с.
3. Полстовалов О.В. Совершенствование тактических приемов криминалистики на основе современных достижений психологической науки [Текст] : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / О.В. Полстовалов. - Уфа, 2000. – 308 с.

Безкорвайна Є.О., студентка

Науковий керівник: Соболь О.І., к.ю.н.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ПОНЯТТЯ ТЕРОРИСТИЧНОГО АКТУ (СТ. 258) КК УКРАЇНИ

Гарантування миру та безпеки є однією з актуальних проблем для кожної держави світу. Боротьбу з тероризмом визначено одним із пріоритетних напрямів діяльності ООН та інших міжнародних організацій.

Захист конституційних прав людини та громадянина, зокрема захист державою життя, здоров'я, честі, гідності, недоторканності та безпеки відповідно до ст. 3 Конституції України, визнаються найвищою соціальною цінністю і головним обов'язком держави [1].

Питання терористичних злочинів у цілому досліджували такі вчені, як: В. Антипенко, О. Багрій-Шахматов, О. Бантишев, В. Борисов, В. Глушков, А. Данилевський, В. Ємельянов, В. Журавльов, В. Зеленецький, А. Ізетов, М. Іманли, В. Коваленко, В. Комісаров, В. Крутов, В. Кубальський, С. Кузьмін, С. Мохончук, Л. Новікова, М. Рибачук, І. Рижов, Б. Романюк, Л. Сав'юк, М. Семикін, О. Семенюк, В. Тихий, О. Шамара та ін.

Найбільш небезпечним з усіх видів терористичних діянь є терористичний акт, ознаки якого передбачені у ст. 258 КК України.

У чинному Кримінальному кодексі України під терористичним актом розуміється застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, які створювали небезпеку для життя чи здоров'я людини або заподіяння значної майнової шкоди чи настання інших тяжких наслідків, якщо такі дії були вчинені з метою порушення громадської безпеки, залякування населення, провокації воєнного конфлікту, міжнародного ускладнення, або з метою впливу на прийняття рішень чи вчинення або невчинення дій органами державної

влади чи органами місцевого самоврядування, службовими особами цих органів, об'єднаннями громадян, юридичними особами, або привернення уваги громадськості до певних політичних, релігійних чи інших поглядів винного (терориста), а також погроза вчинення зазначених дій з тією самою метою [2].

У Законі України «Про боротьбу з тероризмом» визначення поняття терористичного акту полягає у злочинному діянні у формі застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, відповідальність за які передбачена статтею 258 Кримінального кодексу України [3].

Як бачимо, формулювання кримінально-правової норми надто розпливчате і не відображає сутності й характерних відмінних ознак цього злочину. Законодавець визначив, що родовим об'єктом цього злочину є громадська безпека, але з цим ми погодитися не можемо.

Слід погодитися з ученими і практиками, які пов'язують тероризм з репресивною, жорстокою формою боротьби проти політичних і класових супротивників насильницькими методами залякування [7, с. 30]. У цьому зв'язку, родовим об'єктом терористичного акту є основи національної безпеки, а тому ця стаття повинна належати до розділу першого Особливої частини Кримінального кодексу України.

Найбільш вагомим є визначення конкретного безпосереднього об'єкта, якими є ті суспільні відносини, на які безпосередньо посягає винний. Терористи при вчиненні терористичного акту посягають на різні суспільні відносини, тобто на безпосередні об'єкти: життя та здоров'я людей, знищення матеріальних цінностей шляхом вчинення вибухів та підпалів, тощо. Але це не головна мета їх злочинних дій, а лише засіб досягнути певних поступок від владних структур.

Безпосереднім об'єктом тероризму є безпека держави у різних сферах її функціонування: політичній, економічній, соціальній, національній, релігійній тощо, що залежать від спрямованості конкретного суспільно небезпечного діяння та вимог терористів, які прагнуть незаконним шляхом змінити

управління у тій чи іншій сфері національної безпеки. Тому він може бути різним за змістом [7, с. 31-32].

Але вже при суто зовнішньому сприйнятті цього складу злочину звертає на себе увагу його очевидна недосконалість, громіздкість і перевантаженість зайвою інформацією, яка має характер деталізації, що ускладнює як застосування цього складу злочину при кваліфікації терористичних діянь у слідчо-судовій практиці, так і відмежування складу терористичного акту від суміжних складів злочинів [4, с. 233].

З усіх численних ознак, що характеризують терористичний акт, у спеціальній літературі останнім часом виділяють такі: 1) вчинення загальнонебезпечних (саме загальнонебезпечних, а не будь-яких суспільно небезпечних) діянь або погроза такими діяннями, що породжує загальну небезпеку; 2) публічний характер виконання з розрахунком на широкий резонанс; 3) навмисне створення стану страху, напруженості, спрямованого на залякування населення; 4) застосування насильства відносно одних осіб (невинних жертв) або майна з метою спонукання до певної поведінки інших осіб (суб'єктів впливу), від яких залежить прийняття вигідних для терористів рішень (органи державної влади, місцевого самоврядування, міжнародні організації, певні фізичні та юридичні особи). Саме сукупність указаних ознак у їх взаємозв'язку та взаємообумовленості характеризує терористичний акт як злочин, що вчиняється у реальній дійсності. Відсутність у діянні будь-якої з указаних ознак свідчить про відсутність самого терористичного акту. Цією сукупністю ознак терористичний акт відрізняється від суміжних злочинів, які можуть містити будь-які з цих ознак, але не всі в їх сукупності [4, с. 234-235].

На думку автора, існує необхідність виділення такого виду права, як антитерористичне право та кримінальних правопорушень терористичного характеру, що логічно випливає з чинного законодавства України, відповідає міжнародним стандартам у сфері протидії тероризму і обумовлене потребами вітчизняної кримінально-правової та криміналістичної науки і практики [5, с. 121].

Найбільш реальним шляхом формування юрисдикції права збройних конфліктів щодо тероризму є шлях спирання на чинні міжнародно-правові документи, які створюють основу для розвитку ідеї визначення терористичних актів злочинним засобом збройної боротьби. У подальшому це через криміналізацію діяння в національних законах та введення міжнародних злочинів тероризму й терористичного акту до Статуту Міжнародного кримінального суду має перспективу реалізації відповідальності [6, с. 399].

Отже, на нашу думку, законодавець повинен формулювання кримінально-правової норми більш уточнити та конкретизувати, щоб це допомагало при кваліфікації та при розмежуванні злочинів. Також нашій країні потрібно спиратися на чинні міжнародно-правові документи, які створюють основу для розвитку ідеї визначення терористичних актів злочинним засобом збройної боротьби. Погоджуючись за автором, хочу зазначити, що існує реальна необхідність виокремлення антитерористичного права, оскільки вагомість даного питання стала найактуальнішою проблемою сьогодення. Цю проблему не можливо розглядати так поверхнево, адже вона потребує більш детального та глобального вивчення.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96 – ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – Ст. 49.
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2001. - № 25-26. - Ст. 131.
3. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20.03.2003 р. № 638-IV у редакції Закону України від 07.05.2017 р. [Електронний ресурс].
4. Ємельянов В. П. Терористичний акт: загальне поняття, відмежування від суміжних злочинів та шляхи вдосконалення складу злочину [Електронний ресурс] / В. П. Ємельянов // Вісник Асоціації кримінального права України. - 2015. - № 1(4). - С. 233-244.
5. Скуба Г. В. Поняття та сутність кримінальних правопорушень терористичного характеру / Г. В. Скуба // Науковий вісник Міжнародного

гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. - 2014. - Вип. 12(2). - С. 120-122.

6. Антипенко А. В. Терористичний конфлікт як об'єкт регулювання міжнародного права збройних конфліктів / А. В. Антипенко // Актуальні проблеми держави і права. - 2012. - Вип. 67. - С. 493-502.

7. Балтаг Д. Поняття, причини та класифікація тероризму / Д. Балтаг, О. Балан // Міжнародна конференція «Тероризм і національна безпека України». – К., 2012. – С. 30-32.

Белієва А.А., студентка

Науковий керівник: Соболь О.І., к.ю.н.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕЗАКОННЕ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ АБО ВИКРАДЕННЯ ЛЮДИНИ

Розбудова правової держави та розвиток демократичних засад суспільного життя передбачають визнання пріоритету загальнолюдських цінностей. Згідно зі ст. 3 Конституції людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [1]. Проголосивши ці цінності, Україна прямує до правової держави, яка відповідно до Конституції гарантує кожному не тільки право на свободу та особисту недоторканність, а й дійовий механізм реалізації конституційних установлень. Однією з ефективних ланок такого механізму є кримінально-правові засоби, які передбачають встановлення відповідальності за посягання на життя, здоров'я, свободу та недоторканність особи.

Проблему незаконного позбавлення волі або викрадення людини досліджували такі відомі правознавці, як Р. Адельханян, П. Біленчук, Р. Белкін,

А. Дубровіна, В. Журавель, А. Іщенко, В. Коновалова, О. Колесніченко, Н. Кліменко, В. Кузьмічов, В. Лукашевич, В. Олішевський, А. Політов, А. Платонов, А. Ноур, В. Шепітько та ін

Злочини, пов'язані з викраденням людей, є досить поширеними в усьому світі. За офіційною статистикою, щороку їх жертвами стають близько 15 тис. осіб, із яких 10 тис. викрадають з метою отримання викупу. Актуальною ця проблема є й для України, де за даними Департаменту інформаційних технологій МВС України за останні три роки спостерігається істотне зростання кількості зареєстрованих злочинів за ст. 146 КК України [2]. Причому слід ураховувати, що злочини, пов'язані з незаконним позбавленням волі та викраденням людини, мають значну латентність [3, с. 155], та те, що ця проблема боротьби з незаконним позбавленням волі та викраденням людини набуває особливої актуальності в Україні.

Об'єктивна сторона незаконного позбавлення волі, викрадення людини та захоплення заручників полягає у протиправному перешкоджанні людині вільно обирати своє місце перебування та позбавленні свободи переміщення у просторі шляхом фізичного обмеження.

Незаконне позбавлення волі або викрадення людини відрізняються від захоплення заручників особливою метою, яку переслідує суб'єкт злочину, і яка є обов'язковою ознакою складу злочину. Діючи з прямим умислом, винний має на меті спонукання родичів заручника, державної або іншої установи, підприємства чи організації, фізичної, юридичної або службової особи до здійснення, або, навпаки, утримання від здійснення будь-якої дії як умови звільнення заручника. Інакше кажучи, злочинець пов'язує звільнення заручників із задоволення своїх вимог, які він висуває вказаним вище особам і органам держави.

Зокрема, при незаконному позбавлення волі або викраденні людини, винна особа має на меті: 1) заволодіти майном потерпілого чи інших осіб; 2) одержати вигоди майнового характеру (набувати певні майнові права, створити чи зберігати можливість фактичного користування чи розпорядження

майном завдяки позбавленню такої можливості власника чи володільця майна, які позбавлені таких прав через їх викрадення та послідуочу примусову ізоляцію – позбавлення волі) [4, с. 150-151].

Викрадення людини або позбавлення волі з корисливих мотивів необхідно відрізнати від захоплення заручників з тих же мотивів. При захопленні заручників винний зацікавлений в широкому розголосі своїх вимог. У випадках викрадення людини чи позбавлення її волі вимогу про викуп пред'являється вузькому колу осіб, місце утримання викрадених осіб тримається в таємниці [5, с. 15].

Викрадення людини - є вкрай небезпечним діянням, нерідко «ціною» якого виступає людське життя, та її безпека. За останні два роки викрадення людей в Україні стали масовими. Зникають Українці і в зоні АТО і далеко за її межами.

Суб'єктивна сторона злочину характеризується прямим умислом: особа усвідомлює, що за законом вона не має права позбавляти волі іншу особу, але бажає це зробити. Мотиви незаконного позбавлення волі можуть бути різні, крім суспільно корисних. Ставлення особи до тяжких наслідків незаконного позбавлення волі може бути умисним або необережним.

Потерпілим від злочину може бути будь-яка особа, в тому числі малолітній. Незаконне позбавлення волі може бути здійснено шляхом застосування фізичного насильства (наприклад, потерпілого зв'язують і замикають в підвалі, помішують у заздалегідь підготовлене місце тощо), а також шляхом психічного насильства (наприклад, під загрозою зброї потерпілого примушують слідувати за викрадачем). Воно може бути вчинене і шляхом обману (наприклад, людину заманюють в будь-яке місце і замикають з метою позбавлення волі). Найнебезпечнішим видом незаконного позбавлення волі є викрадення людини, тобто таємне або відкрите захоплення і утримання потерпілого викрадачем. Викрадення майже завжди супроводжується фізичним або психічним (погрози) насильством. Спеціальним потерпілим у даному злочині є малолітня особа.

З урахуванням вище зазначеного пропонуємо викласти дану статтю із підвищенням санкції за злочин та з урахуванням такого кваліфікаційного виду цього злочину, як вчинення незаконного позбавлення волі або викрадення людини, щодо жінки, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності. Також хотілося б зазначити, що потрібна постійна робота по вдосконаленню системи застосування відповідальності за викрадення людини щодо підвищення її ефективності, з тим, щоб успішно вирішити завдання викорінення злочинності в Україні.

Список використаних джерел:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30
2. Статистика МВС України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/233004>
3. Голина В. В. Преступления против свободы и воли личности: криминологическая характеристика и проблемы предупреждения / В. В. Голина // Злочини проти особистої волі людини / редкол. : В. Сташис (гол. ред.) та ін. - Х., 2002. - 240 с.
4. Беляева Н., Орешкина Т., Квалификация преступлений, посягающих на личную свободу человека // Законность – 1994. - №11. – С. 15-18.
5. Акімов М. Відмежування захоплення заручників від незаконного позбавлення волі та викрадення людини // Вісник прокуратури. – 2002.- №2. – С. 33-37.

Білоус Ю.О., студентка

Науковий керівник: **Соболь О.І.**, к.ю.н.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ТА КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВБИВСТВ НА ЗАМОВЛЕННЯ

У сучасних умовах розбудови демократичної, правової держави та розвитку ринкових відносин в Україні, не дивлячись на стійку тенденцію до зниження насильницьких злочинів проти особи, у тому числі й навмисних вбивств, зростає рівень вбивств, вчинених на замовлення. Переважна більшість цих злочинів залишається не розкритими.

В юридичній літературі дослідженню проблемних питань, пов'язаних з вбивствами, що вчинюються на замовлення, присвячені роботи: В.П. Бахіна, А.І. Бородуліна, В.І. Боярова, В.Ф. Глазиріна, В.О. Коновалової, Р.В. Локка, М.О. Селіванова, І.В. Сервецького, Б.Ф. Тимошенко, В.Ю. Шепітько, А.О. Шульги та інших правників.

Кримінальне законодавство України передбачає відповідальність за вбивство на замовлення в пункті 11 ч. 2 ст. 115 КК України, а за наявності підстав – і за іншими пунктами цієї статті (наприклад за пунктом 6 – якщо виконавець позбавив особу життя з метою одержати вигоду матеріального характеру, за пунктом 12 – коли вбивство було замовлено групі осіб). Дії замовника умисного вбивства, який одночасно був і співвиконавцем цього злочину, кваліфікуються за пунктом 11, пунктом 12 ч. 2 ст. 115 КК як умисне вбивство, вчинене на замовлення за попередньою змовою групою осіб, а за наявності підстав – і за іншими пунктами цієї статті. Якщо замовник, який не є співвиконавцем вбивства, керувався корисливим, а виконавець – іншими мотивами, дії замовника кваліфікуються за відповідною частиною 27, пунктом

б, пунктом 11 ч. 2 ст. 115 КК України. Крім цього, український законодавець розширив кримінальну відповідальність за вбивства, які можуть бути вчинені на замовлення, ввівши до чинного КК ст. 112 «Посягання на життя державного чи громадського діяча», ст. 348 «Посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця», ст. 379 «Посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя», ст. 400 «Посягання на життя захисника чи представника особи у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги» та ст. 443 «Посягання на життя представника іноземної держави», ст. 38-1 «Посягання на життя журналіста» [1].

Насамперед з'ясуємо етимологію термінів: «вбивство», «замовлення». Їх тлумачення певною мірою подається в Універсальному тлумачному словнику української мови. Зокрема, «убивство» (вбивство) – дія за значеннями убивати, вбити означає насильницьке позбавлення життя як карний злочин; «замовлення» – це доручення виготовити, виконати, підготувати або доставити у певний, наперед визначений термін. Тобто, вбивство, вчинене на замовлення, – це надання доручення комусь насильно позбавити когось життя у певний, наперед визначений термін, на певних умовах.

Однією з характерних ознак вбивств, що вчинюються на замовлення, є використання вогнепальної зброї та вибухових пристроїв. Причиною цього є відсутність централізованого контролю за виготовленням, придбанням, транспортуванням та збереженням зброї на території України, велика кількість якої надходить з численних “гарячих точок”. Недостатньо ефективною є робота, направлена на виявлення джерел надходження зброї та її нейтралізації, а також попередження злочинів, пов'язаних з незаконним обігом вогнепальної зброї [2, с. 11-15].

Питання криміналістичної характеристики вбивств вчинених на замовлення привертає увагу багатьох вчених і практиків. Так В. Бояров та Л. Лебедюк поділяють злочини цієї категорії на чотири групи: перша група –

вбивства, вчинені переважно на побутовому ґрунті (в сім'ї у зв'язку з аморальним способом життя одного з подружжя, майновими відносинами тощо). Замовником здебільшого є хтось з членів сім'ї. Виконавець, як правило, раніше судимий, із близького оточення замовника: сусід, колега по роботі, коханець та інші (ці обставини практично виключають потребу в посереднику). Вчинюється вбивство в будинку (квартирі) потерпілого, переважно з використанням холодної зброї (сокира, ніж) або шляхом удушення (інколи з подальшим приховуванням трупа). Друга група – вбивства, вчинені на ґрунті комерційних відносин, або у сфері комерційної діяльності. Для цих вбивств характерна наявність одного або кількох посередників. Найчастіше вони вчинюються з використанням вогнепальної зброї (пістолет) у під'їздах або біля будинку за місцем проживання жертви (за умов, що потерпілий не має охорони або вона не чисельна). Розробкою плану вбивства, придбанням зброї займається безпосередньо виконавець (його роль характеризується досить високою самостійністю). Третя група – вбивства, вчинені у сфері злочинної діяльності організованих злочинних угруповань. Вони характеризуються ускладненою схемою вчинення: здебільшого кілька виконавців, детально відпрацьований план замаху, залучення значних технічних можливостей і засобів. Порівняно з попередньою групою самостійність виконавців є значно нижчою. Четверта група – вбивства, скоєні з політичних мотивів (пов'язані з боротьбою за політичну владу тощо) і на ґрунті професійної діяльності (вбивства працівників суду і правоохоронних органів, журналістів, учасників кримінального судочинства). Спосіб вчинення – в основному такий самий, як і при вбивствах, віднесених до другої групи [3].

Вивчення науковцями матеріалів практики показало, що замовниками вбивств у кожному четвертому випадку є представники комерційних структур, корумповані посадові особи, лідери злочинних угруповань, раніше судимі особи, у кожному третьому – знайомі та боржники потерпілого, ще чверть замовників складають близькі родичі або хтось із членів сім'ї. Лише у 8 % випадків приводом для вчинення вбивств на замовлення були політичні

погляди замовника.

Найбільш небезпечним співучасником даного виду злочину є замовник вбивства або наймач, саме в його інтересах вчинюється злочин, і саме він втягує у злочинну діяльність інших осіб [4].

Жертвами вбивств на замовлення найчастіше стають керівники підприємств різних форм власності, банкіри, ділки тіньової економіки, представники засобів масової інформації, лідери та члени організованих злочинних угруповань, рідні, близькі тощо.

Під час вчинення вбивств на замовлення злочинці застосовують різні знаряддя, які, в свою чергу, можна розділити на чотири групи: перша група – вбивства, вчинені з використанням вогнепальної зброї (55% випадків). Друга група – вбивства, вчинені з використанням вибухових пристроїв (8 % від загальної кількості злочинів). Використовується мінування автомобілів, дверей квартир жертви. Близько 80 % злочинів, вчинених з використанням вибухових пристроїв залишаються не розкритими. Третя група – вбивства, вчинені з використанням холодної зброї: ножів та інших предметів, що мають господарсько-побутове призначення. Злочини, вчинені таким способом, (складають 30 %). Четверта група – вбивства, вчинені шляхом нанесення жертві ударів ногами і руками або будь-яким іншим предметами по життєво важливих органах, а також асфіксії дихальних шляхів (3 %). Вказані дії, як правило, поєднуються з іншими способами. Наприклад, спочатку жертві завдаються удари ногами і руками, а потім її добивають ножем, будь-якими предметом або душать [5, с. 37-42].

Таким чином, організаційні заходи по боротьбі з вбивствами на замовлення повинні бути спрямовані, перш за все, на виявлення та ліквідацію організованих злочинних угруповань, які спеціалізуються на вбивствах, що вчинюються на замовлення, або вчиненні аналогічних злочинів, як одного з напрямів злочинної діяльності, а також на виявлення та вилучення кримінального капіталу, заради якого найчастіше вчинюються вбивства на замовлення, і з коштів якого оплачуються послуги злочинців. У цьому напрямі

необхідно забезпечити дієву координацію і взаємодію правоохоронних органів, що займаються розкриттям, розслідуванням та попередженням вбивств на замовлення.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України від 05.02.2001 № 2341-III: за станом на вересень 2014 р. / Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25. – 26. – 131 с.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – Режим доступу: <http://www.zakon1.rada.gov.ua/>
2. Костенко М.В. Вбивства на замовлення: криміналістична характеристика: Монографія // За ред. проф. В.О. Коновалової – Х.: Видавець СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2006. – Ст. 160.
3. Бояров В., Лебедюк Л. Методика розслідування вбивств на замовлення // Вісник прокуратури. – 2005. – № 5. – Ст. 88-92.
4. Горбачевський В. Особливості кримінологічної характеристики вбивств на замовлення // Право України. – 1999. – № 5. – Ст. 58-61.
5. Саїнчин О.С. Особливості початкового етапу розкриття вбивств, виконаних на замовлення: Навчальний посібник. – Одеса: Юридична література, 2002. – Ст. 160.

Болгов Р.О., аспірант кафедри криміналістики та
судової медицини
(Національна академія внутрішніх справ)

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ЗАЛУЧЕННЯ ДО МАТЕРІАЛІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ВІДОМОСТЕЙ, ЩО ОТРИМАНІ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ПРИВАТНОЇ ДЕТЕКТИВНОЇ (РОЗШУКОВОЇ) ДІЯЛЬНОСТІ

Вивчаючи питання залучення відомостей, отриманих під час ведення детективної діяльності до матеріалів кримінального провадження, необхідно чітко розуміти, що таке кримінальне провадження та хто його учасники. В КПК

України, визначено, що кримінальне провадження – це досудове розслідування і судове провадження, процесуальні дії у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність [1]. Учасники кримінального провадження – це особи, що беруть в ньому участь і володіють передбаченими законом процесуальними правами та обов'язками. З одного боку – обвинувачення: слідчий; керівник органу досудового розслідування; прокурор, а також потерпілий, його представник та законний представник у випадках, установлених КПК України. З іншого – захист: підозрюваний; обвинувачений (підсудний); засуджений; виправданий; особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішення питання про їх застосування, їхні захисники та законні представники; потерпілий, його представник та законний представник, цивільний позивач, його представник та законний представник, цивільний відповідач та його представник, особа, стосовно якої розглядається питання про видачу в іноземну державу (екстрадицію); заявник, свідок та його адвокат, понятий, заставадавець, перекладач, експерт, спеціаліст, секретар судового засідання, судовий розпорядник [1].

На жаль, приватних детективів серед учасників кримінального провадження немає. Але зараз приватні детективи вносять вагомий внесок у допомозі правоохоронній системі під час здійснення кримінального провадження. Так хто ж такий приватний детектив? Насамперед, це звичайний громадянин, який, в будь-яку мить, може стати одним із учасників кримінального процесу. Він може бути: заявником, законним цивільним представником, свідком, експертом. Отже, приватний детектив може стати корисним та вагомим учасником кримінального провадження, навіть як один із зазначеного списку, в силу своїх професійних вмінь та навичок, досвіду і професійних зв'язків.

Також, згідно вимог КПК України таке поняття як «докази» розглядається як фактичні дані, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що

мають значення для кримінального провадження та підлягають доведенню. Звичайно, фактичні дані повинні бути отримані згідно чинного законодавства та не порушувати його вимоги. Сьогодні приватні детективи не наділені повноваженнями щодо збору фактичних даних в межах здійснення досудового розслідування. Хоча вони і не обмежені часом, коштами та незалежні від посадових осіб, оскільки репутація та робота на результат є найголовнішими чинниками їх діяльності [2, с. 126], вони готові стати помічниками слідчих (детективів) у кримінальних провадженнях, як із боку обвинувачення, так і з іншого – захисту. Зібрання та аналіз інформації – це один із важливих аспектів роботи приватних детективів. Дану інформацію можна передавати та долучати до кримінального провадження декількома способами, наприклад, доручення інформації до кримінального провадження:

- 1) від заявника;
- 2) під час виконання слідчих (розшукових) дій, а саме вилученням інформації від детектива як свідка;
- 3) згідно клопотання адвоката, якому передано інформацію від приватного детектива;
- 4) яку виявлено через засоби масової інформації, де свої висновки та аналітику виклали приватні детективи, як незалежні експерти.

Це лише частина можливих способів долучення матеріалів, зібраних приватними детективами до кримінального провадження. Однак, це не робить їх доказами, оскільки тільки суд має прерогативу визнавати ті чи інші матеріали доказами у судовому провадженні. Навіть матеріали, які зібрано відповідно до норм законодавства слідчими органами, суд може не визнати доказами та не взяти їх до уваги. На дане рішення вплинути вкрай важко, але це не означає, що збирати матеріали не потрібно.

Слід пам'ятати, що суддя, здійснюючи правосуддя, є незалежним та керується верховенством права. І одним із основних засад судочинства є змагальність сторін та свобода в наданні ними суду своїх доказів й у доведенні перед судом їх переконливості [2].

Наприклад, можна розглянути наступну ситуацію плідної роботи приватного детектива та Департаменту кіберполіції України. Так, у травні 2016 року під час моніторингу соціальної мережі було виявлено пост однієї громадянки, яка благала про допомогу своїй маленькій донечці, яка начебто впала у відро з окропом, внаслідок чого все її тіло зазнало значних опіків. До даного посту були прикріплені фото дитини з страшними опіками на лікарняному ліжку. Так, на перший погляд, все викликає довіру та на емоціях люди будуть переказувати гроші, хто скільки зможе, інші будуть робити репости даного повідомлення, не перевіривши викладені в ньому факти.

На нашу думку, приватний детектив, - це та людина, яка не звикла та не повинна вірити на слово. Отже, перевіривши дану інформацію, по-перше, було зроблено моніторинг всесвітньої мережі в пошуках вказаного фото на співпадіння й воно було знайдено. Як з'ясувалось, дівчина на фото в окріп не падала, а зазнала значних опіків під час пожежі 10 років тому (в травні 2007 року) відповідно до електронного ресурсу (<https://www.facebook.com/groups/detectivesworld/permalink/479788622214091/>).

По-друге, більш ретельна перевірка виявила, що даний пост використовують іще декілька осіб. Тому, зібравши необхідні матеріали, приватний детектив передав офіційною заявою на сайт Департаменту кіберполіції України. Розглянувши та перевіривши дану заяву (заявника) в Департаменті, працівники кіберполіції почали ретельне відпрацювання. Після вивчення матеріалів та підтвердження висновків детектива (заявника), повідомлення було зареєстровано в ЄРДР України. На підставі наданих відомостей було відкрито кримінальне провадження за ч. 3 ст. 190 КК України (шахрайство) проти осіб, які були власниками карток банку та знімали кошти з них. Наразі всі особи встановлені і з ними проведені необхідні слідчі (розшукові) дії, слідство триває.

Під час даної співпраці приватних детективів з працівниками кіберполіції було виявлено іще декілька правопорушників з такими ж видами постів, але вже більш цинічних і підготовлених, оскільки інформацію в постах вони вже

використовували як актуальну на сьогодні, так і ту, що належала іншим людям. Їх також було викрито та відповідні відомості передані органам досудового розслідування.

На сьогодні, не менш резонансними є «групи смерті», які деякий час тримали у страху всю нашу країну. Кіберполіція тоді зробила величезну роботу з протидії цій «хворобі», та слід зазначити, що завдяки співпраці з приватними детективами ця робота була здійснена більш оперативно та результативно і частково розвантажила роботу поліції. Завдяки особистим зв'язкам приватні детективи долучали до співпраці суїцидологів, психологів, спеціалістів з кібербезпеки, засоби масової інформації та ін.

Становлення інституту приватної детективної діяльності є важливою і необхідною складовою забезпечення правопорядку в країні. Так, враховуючи те, що приватні детективи є процесуально незалежними, вони можуть вільно надавати допомогу будь-кому і в різний час лише за своїм особистим бажанням та переконанням, звісно, якщо це не суперечить чинному законодавству. Такої «свободи дії» позбавлені працівники правоохоронної системи. Другою важливою перевагою приватних детективів є те, що вони є професіоналами (мова йде виключно про тих, хто має вищу юридичну освіту), мають досвід та навички, відпрацьовані з роками у лавах колишніх органів внутрішніх справ. Враховуючи те, що сучасна реформа Національної поліції тільки набирає обертів, правоохоронна система потребує залучення до роботи поряд із молодими кадрами досвідчених фахівців. По-третє, приватні детективи не будуть конкурентами працівникам поліції, а навпаки – будуть вагомою допомогою, що може сприяти розвантаженню правоохоронних органів і збільшенню кількості виявлених та розкритих злочинів, а також притягненню до юридичної відповідальності осіб, які їх вчинили.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. – Назва з екрана.

2. Болгов Р.О. Приватна детективна діяльність у запобіганні корупції : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. // Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі. – Київ, 2016. – С. 124–126.
3. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/page3>. – Назва з екрана.

Бортун М.І., к.ю.н.,

викладач відділу підготовки прокурорів з нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство

(Національна академія прокуратури України)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ УЧАСТІ ПРИВАТНИХ ДЕТЕКТИВІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Відповідно до положень проекту Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» приватна детективна (розшукова) діяльність в Україні визнана одним з шляхів забезпечення конституційних гарантій людини та громадянина на захист своїх законних прав та інтересів.

Громадянин відповідно до статті 55 Конституції України звичайно має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань, самостійно обирати способи захисту своїх прав.

З огляду на це, приватна детективна (розшукова) діяльність в Україні може розглядатися як суттєве підґрунтя для надання громадянам України послуг по збиранню, фіксуванню та дослідженню відомостей, необхідних для розгляду справ у цивільному, господарському та адміністративному судочинстві, на договірній основі із сторонами судового процесу; вивчення ринку, пошук і збір інформації із відкритих джерел з метою підготовки ділових переговорів клієнта, з'ясування фінансової платоспроможності, майнового

стану та благонадійності потенційних ділових партнерів; з'ясування біографічних та інших даних, що характеризують особу, стосовно окремих громадян (за їх письмової згоди) при укладенні ними трудових та інших договорів; пошук осіб, місцезнаходження яких невідоме; розшук зниклого (втраченого або викраденого) майна, предметів та тварин та інших послуг відповідно до ст. 11 проекту відповідного закону.

Але законодавець пішов далі і визначив можливість здійснення приватними детективами діяльності по пошуку, збиранні та фіксації відомостей в кримінальному провадженні на договірній основі з стороною кримінального провадження (п. 6 ст. 11 проекту закону), а також право на пошук і збір даних, які можуть бути приводом або підставою для звернення замовника приватних детективних послуг до правоохоронних органів або до суду з метою захисту його законних прав та інтересів (пп. 1, 7 ч. 3 ст. 12 проекту закону).

Дане положення значною мірою підриває усталені основи кримінального судочинства і створює умови для плутанини та непорозумінь під час здійснення в державі оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування по фактах вчинених злочинів. Якби в Україні діяла англосаксонська правова система, в якій право порушення кримінального переслідування та збирання доказів теоретично майже цілком належить приватним особам [1, с. 110], то послуги приватних детективів в кримінальному провадженні були б цілком виправдані.

Але правоохоронна діяльність в Україні носить публічний характер і обов'язок доказування вини особи у скоєнні кримінального правопорушення лежить на державних органах сторони обвинувачення відповідно до розділу 2 глави 3 КПК України. Можлива участь приватних детективів у забезпеченні додаткових гарантій підозрюваного (обвинувачено) на захист нічим не передбачена, а форма реалізації цілком залежить від позиції слідчого судді. Тому підміна, чи доповнення функцій захисту взагалі є повним абсурдом по вищенаведеним причинам.

Будь-яка діяльність приватних детективів в кримінальному провадженні повинна документуватися, що тягне за собою певні правові наслідки відповідно до ст.ст. 87, 88 КПК України, використання ж їх послуг на рівні спеціальних знань і так врегульовано ст. 71 КПК України та не потребує прийняття спеціального закону. Отже, цілком очевидно, що зародження, формування, становлення та функціонування в Україні приватної детективної (розшукової) діяльності можливо і є необхідним з урахуванням світового досвіду, але за використання цих послуг в кримінальному процесі з урахуванням правової системи України є не тільки недопустимим але й хибним. Стаття 3 Конституції України передбачає, що саме держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

А тому, на нашу думку, слід «не вишукувати» не притаманні для української правової системи інститути в кримінальному судочинстві, а посилювати існуючі шляхом узгодженості повноважень та запровадженням нових форм та методів роботи.

Список використаних джерел:

1. Молдован А.В. Кримінальний процес: Україна, ФРН, Франція, Англія, США: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 352 с.

Волошина Я.Л., здобувач кафедри теорії держави та права
(Національна академія внутрішніх справ)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ ДІЯЛЬНОСТІ ЮРИСКОНСУЛЬТА

Будь-яке підприємство (установа або організація) функціонує в зовнішньому економічному середовищі як складна та відкрита система, на яку здійснюють вплив різного роду фактори. Сучасні реалії життя є надзвичайно

складними для життєдіяльності суспільства та фізичної особи окремо, а також для діяльності та розвитку юридичних осіб.

В умовах сьогодення існує безліч факторів зовнішнього характеру, що негативно впливають на розвиток всіх сфер нашого життя та гальмують прогресивну діяльність суб'єктів господарювання. Крім цього, такий вплив ще й похитує економічну безпеку підприємств, установ, організацій.

Захистити інтереси підприємства (установи чи організації) та забезпечити його економічну безпеку в межах правового поля повинен працівник юридичного сектору, тобто юрисконсульт.

В умовах існуючої нестабільності та нестійкості економічного розвитку необхідно вміти швидко адаптуватись до будь-яких змін, для чого слід мати належні знання в галузі правознавства та володіти діючою нормативно-правовою базою.

У сучасній науковій літературі економічну безпеку розглядають у двох розуміннях: як ступінь захищеності підприємства (установи чи організації) від негативних факторів впливу (зовнішніх і внутрішніх) і як гармонію інтересів підприємства з інтересами інших суб'єктів, які взаємодіють між собою [4, с. 285].

На нашу думку, під економічною безпекою підприємства слід розуміти рівень захисту підприємства та його можливість протидіяти негативному впливу зовнішнього й внутрішнього характеру.

Науковці виокремлюють такі складові елементи економічної безпеки підприємства, як: правова, фінансова, інтелектуальна, інформаційна, технологічна [7, с. 24-25].

Разом з цим, не можна не погодитися з думкою, що економічна безпека підприємства залежить від рівня ефективності роботи кадрового потенціалу, зокрема, працівників юридичного сектору, які повинні уникати можливих загроз та ліквідувати негативні наслідки тих чи інших факторів впливу [1, с. 63].

Загрожувати економічній безпеці можуть: економічна криза, банкрутство, прострочення виконання чи невиконання договірних зобов'язань контрагентом, рейдерство тощо.

До визначення причин виникнення загроз економічній безпеці в науковому обігу існує два підходи. Відповідно до першого – це чинники макрорівня економіки (загальноекономічні), іншими словами ті, що загрожують економічній безпеці не лише підприємства, а й держави в цілому. Згідно з другим підходом до чинників, які здійснюють негативний вплив на економічну безпеку підприємства, можна віднести: необачні та непродумані управлінські рішення керівництва, неефективну роботу юридичного підрозділу, недалекоглядні дії економічного відділу та менеджера. Тобто такі чинники, які пов'язані безпосередньо з господарською діяльністю підприємства[5, с. 94].

З огляду на вищевикладене, стає можливим стверджувати, що чинники можуть бути зовнішніми (поза підприємством та за межами його діяльності) та внутрішніми (виникають всередині підприємства та мають безпосереднє відношення до його господарської діяльності та виробничого процесу).

У відповідності до діючого законодавства саме юрисконсульт є тією особою, яка: здійснює контроль за правильним застосуванням нормативно-правових документів всіма членами трудового колективу; координує та приводить у відповідність до чинного законодавства управлінські рішення та доручення керівництва; проводить юридичну експертизу документації правового характеру та тієї, що тягне за собою настання юридичних наслідків; веде договірну роботу (організовує підготовку та готує проекти договорів і контрактів, здійснює контроль за своєчасним їх виконанням всіма сторонами за договором); забезпечує захист прав та інтересів підприємства за допомогою правових засобів; супроводжує з юридичної точки зору списання матеріальних цінностей і дебіторської заборгованості; надає правову оцінку виявленим нестачам, крадіжкам, випуску продукції, що не відповідає стандартам якості тощо [6].

Отже, юрисконсульт як представник юридичного підрозділу підприємства скеровує діяльність підприємства в правове русло, тим самим забезпечуючи його безпечне функціонування, господарську самостійність, економічну безпеку.

З урахуванням ряду наукових напрацювань у напрямку дослідження, процес забезпечення економічної безпеки повинен відбуватись у відповідності до принципів: законності управлінських рішень; гуманізму; централізованого й комплексного управління; компетентності та належної відповідальності кадрового потенціалу; відповідності зовнішнім і внутрішнім загрозам безпеки; належного використання сил; ефективного й цільового використання коштів; належного матеріально-технічного забезпечення; професійної етики; взаємодії з іншими суб'єктами суспільного середовища та інші [8, с. 38; 3, с. 67]. Їх врахування дозволить організувати роботу підприємства таким чином, щоб надійно убезпечити його роботу від можливої появи потенційних загроз. При цьому кожна служба, кожний підрозділ, в тому числі й юридичного забезпечення, знаходять у цій системі безпечних заходів своє місце.

Діяльність юрисконсульта у напрямку забезпечення економічної безпеки підприємства спрямована, насамперед, на попередження загроз ззовні та виключення будь-яких можливостей зашкодити підприємству з боку трудового колективу (діями чи бездіяльністю). Що зумовлено тим, що підприємство є певним соціальним організмом, складною системою, основною складовою якої є персонал, представники якого різні за віком, вихованням, світоглядом, соціальним статусом і переконаннями тощо, Тому працівники підприємства можуть бути особами, які потребують самі захисту з боку правника, а можуть бути такими, що чинять загрозу економічній безпеці підприємства [2, с. 44].

Економічна безпека підприємства забезпечується в тому числі сталістю його функціонування, ефективністю діяльності та господарського розвитку, що значною мірою залежить від надійності та ефективності юридичного супроводження, сталості та прозорості правових зв'язків. Отже правова складова є одним із факторів, що складає зміст діяльності юрисконсульта

підприємства та доповнює комплекс заходів, спрямованих на недопущення та подолання потенційних загроз реалізації підприємством (установою) статутних положень.

Список використаних джерел:

1. Гапак Н.М. Економічна безпека підприємства: сутність, зміст та основи оцінки // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка, 2013. – № 3 (40). – С. 62-65.
2. Гнилицька Л. Основи економічної безпеки підприємства // Бухгалтерський облік і аудит, 2013. – № 7. – С. 41-48.
3. Лещук Г.В. Економічна безпека підприємства: інвестиційний вимір // Економічний аналіз, 2014. – Том 15. – № 3. – С. 64-71.
4. Малащенко В. Економічна безпека підприємства як чинник ефективного корпоративного управління // Вісник Національної академії державного управління, 2011. – № 3. – С. 283-291.
5. Пашнюк Л. Загрози економічній безпеці підприємства та засоби їх нейтралізації // Економіка, 2013. – № 10 (151). – С. 93-97.
6. Про затвердження Загального положення про юридичну службу міністерства, іншого органу виконавчої влади, державного підприємства, установи та організації [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 26 листоп. 2008 р. № 1040. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1040-2008-п>.
7. Прохорова В.В. Управління економічною безпекою підприємств : монографія / В. В. Прохорова, Ю. В. Прохорова, О. О. Кучеренко. – Харків : УкрДАЗТ, 2010. – 282 с.
8. Сисоліна Н.П. Економічна безпека підприємства : навчальний посібник / укл. Н. П. Сисоліна. – Кіровоград : КНТУ, 2014. – 226 с.

Голубов А.Є., к.ю.н., с.н.с.,

заступник декана з навчально-методичної роботи
факультету № 1

(Харківський національний університет внутрішніх
справ)

ПРИВАТНІ ДЕТЕКТИВИ ТА ДЕТЕКТИВНІ АГЕНТСТВА ЯК СУБ'ЄКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ В ДЕРЖАВІ

Розвиток України як суверенної та незалежної, демократичної, соціальної, правової держави в умовах процесів глобалізації, які відбуваються у сучасному світі, передбачає врахування під час реалізації нею її основних завдань та функцій тих тенденцій, які існують у багатьох розвинених країнах у сфері державного управління. Фактично слід вести мову по те, що у сфері державного управління цих країн одержують своє визнання та широке застосування технології, які вже отримали свою апробацію та довели дієвість у бізнес-процесах та проектах. Однією із таких тенденцій, яка останнім часом дедалі більше дістає своє поширення, є включення у механізм держави, окрім власне державних органів, установ та підприємств, також приватних органів, установ, підприємств та окремих осіб. У бізнес-управлінні це явище отримало назву аутсорсингу, сутність якого полягає у передачі певною організацією, на підставі договору, тих чи інших видів робіт або функцій виробничої діяльності іншій компанії, що діє в цій області. Фахівці відмічають, що ефективність аутсорсингу підтверджує той факт, що сьогодні він розвивається швидкими темпами у всьому світі і виступає інструментом управління підприємством, спрямованим на підвищення ефективності та конкурентоспроможності його діяльності [1, с. 637]. З наведеного можна відзначити, що соціально-економічні та політичні чинники, що існують у сучасному світі, стан розвитку форм та методів соціального, зокрема і державного управління, передбачають обрання державою для виконання нею її основних завдань та функцій найбільш дієвих та ефективних методів організації і здійснення державного управління. До

числа таких методів організації та здійснення державного управління слід віднести згаданий вище аутсорсинг, який в такому разі проявляється у передачі державою виконання певних її завдань та функцій представникам приватного сектору економіки. Це може стосуватися багатьох з функцій держави (наприклад, ведення інституту приватних судових виконавців), окрім, мабуть, законодавчої функції та функції правосуддя.

Зокрема, це стосується реалізації правоохоронної функції держави, як однієї із основних та значущих для існування суспільства і самої держави функцій. Зміст правоохоронної функції держави фахівці визначають як забезпечення охорони права і правовідносин, а також захисту основ конституційного ладу, у тому числі прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина, законності та правопорядку [2, с. 851]. Тобто, щодо цих видів діяльності та об'єктів її забезпечення, держава може частину своїх повноважень і частину діяльності передати представникам приватного сектору. З цього приводу погодимося з думкою, що вирішення проблеми протидії злочинності є неможливим лише за допомогою державних інститутів, а вимогою часу є суттєва державна підтримка боротьби з правопорушеннями самим суспільством та його представниками [3, с. 77]. І, як засвідчує досвід багатьох країн (Великобританії, Данії, Ізраїлі, Іспанії, Італії, Канаді, Німеччині, Норвегії, Португалії, США, Франції, Швейцарії, Японії та ін.), саме до діяльності, пов'язаної із охороною права, а також захистом прав свобод та законних інтересів людини і громадянина, вже тривалий час доволі успішно у багатьох країнах залучаються представники приватного сектору. Як правило, мова йде про приватні охоронні агентства та детективну діяльність окремих фізичних осіб чи їх об'єднань (детективних агентств). Більш того, у вказаних країнах ця діяльність не тільки отримала своє визнання на рівні держави, але, що є важливим для правової держави, вона врегульована на законодавчому рівні. Тобто, як свідчить закордонний досвід залучення до виконання правоохоронної функції держави приватних детективів або детективних агентств у багатьох країнах є визнаною практикою, яка довела свою доцільність.

Окремо слід вказати на те, що надання можливості представникам приватного сектору (приватним детективам та детективним агентствам) завдяки визнанню за ним офіційного статусу брати участь у правових відносинах у сфері реалізації правоохоронної функції держави, не тільки сприяє розширенню можливостей самої держави щодо покращення стану організації діяльності із забезпечення законності та правопорядку у країні, контролю за здійсненням такої діяльності (за рахунок ліцензування такої діяльності, її правової регламентації). Це також сприяє оптимальному використанню державою власних ресурсів задля більш ефективного виконання цієї функції, а також вирішує питання задоволення потреби громадян та юридичних осіб у захисті їх прав та законних інтересів. Адже, як відмічено в літературі, реалізація правоохоронної функції вимагає її своєчасного забезпечення достатніми матеріально-технічними фінансовими та кадровими ресурси [2, с. 851].

Отже, є всі підстави вести мову про те, що надання приватним детективам та їх об'єднанням офіційного статусу є нагальною потребою подальшого розвитку та підвищення ефективності реалізації державою її правоохоронної функції. При цьому слід відмітити, що самі приватні детективи та детективні агентства повинні отримати повноцінний статус суб'єктів реалізації правоохоронної функції в державі, що передбачає наділення їх відповідними повноваженням у цій сфері. Зокрема це сталося завдяки ухваленню 13 квітня 2017 року Верховною Радою України Закону «Про приватну детективну (розшукову) діяльність», який поряд із Законами України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» та «Про охоронну діяльність» фактично завершив формування в країні правового підґрунтя для визнання приватних органів, установ, підприємств та окремих осіб як суб'єктів реалізації правоохоронної функції в державі.

І про те, що приватних детективів та детективні агентства слід вважати суб'єктами реалізації правоохоронної функції в державі, зокрема свідчать положення ст. 16 проекту закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність». Згідно до цієї статті замовниками приватних

детективних (розшукових) послуг можуть бути фізичні або юридичні особи, орган державної влади, орган місцевого самоврядування, в інтересах яких здійснюється приватна детективна (розшукова) діяльність [4]. Це положення підтверджує те, що вказані у цій статті особи та органи різної форми власності можуть звертатися до приватних детективів, як визначено у преамбулі цього закону, з метою забезпечення конституційних гарантій людини та громадянина на захист своїх законних прав та інтересів, що як раз і складає зміст правоохоронної функції держави, як вже було вказано вище.

І, не зважаючи на те, що Президент України скористався правом «вето» щодо Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність», сам факт його прийняття Верховною Радою вже свідчить про усвідомлення законодавцем потреби у впорядкуванні правовідносин у сфері правоохоронної діяльності, розширення кола її суб'єктів та запровадження демократичних і правових підходів до вирішення питання про приватних детективів та детективні агентства, як суб'єктів реалізації правоохоронної функції в державі. Тобто, реалізовано соціальні, політичні, ідеологічні та економічні передумови недержавної правоохоронної діяльності, які визначають потребу суспільства у такій діяльності та створюють реальні можливості її реалізації [3, с. 79].

Узагальнюючи наведене, відмітимо наступне:

- при реалізації завдань та функцій держави остання має застосовувати сучасні форми і методи державного управління, у тому числі шляхом надання можливості приватним органам, установам, підприємствам та окремим особам, реалізовувати окремі її функції, які при цьому є суб'єктами їх реалізації;

- закордонний досвід свідчить, що реалізація правоохоронної функції держави можлива за участі представникам приватного сектору, де певну частину функцій у цій сфері можуть виконувати приватні детективи та детективні агентства;

- враховуючи зміст повноважень приватних детективів, визначених проектом закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність»,

їх цілком можна вважати суб'єктами реалізації правоохоронної функції держави;

- подальшим напрямком правового забезпечення приватної детективної діяльності є узгодження окремих норм проекту закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» із нормами КПК України, Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» та рядом інших актів у цій сфері на предмет надання можливості приватним детективам дійсно виконувати функцію забезпечення конституційних гарантій людини та громадянина на захист своїх законних прав та інтересів, звісно при безумовному дотриманні детективами у своїй діяльності принципів верховенства прав та законності.

Список використаних джерел:

1. Партин Г. О. Основні види аутсорсингу та їх застосування в управлінні діяльністю підприємства / Г. О. Партин, О. В. Дідух // Сучасні проблеми економіки і менеджменту : тези доповідей міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 10–12 листопада 2011 року) / Нац. ун-тет "Львівська політехніка", Ін-тут економіки і менеджменту, Ін-тут післядипломної освіти. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. – С. 637–638.
2. Соколенко О. Л. Поняття та ознаки правоохоронної функції держави як основи правоохоронної діяльності / О. Л. Соколенко // Форум права. – 2012. – № 4. – С. 847-852.
3. Завальний М. В. Теоретичні передумови недержавної правоохоронної діяльності в Україні // М. В. Завальний. Матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. «Сучасні проблеми адміністративного права та процесу» (м. Харків, 30 червня 2017 року). – С.76–79.
4. Про приватну детективну (розшукову) діяльність : Закон України № 3726 від 13.04.2017 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=57580&pf35401=425620>

Дем'янець А.В., студентка

Науковий керівник: Соболь О.І., к.ю.н.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

ЗА НЕЗАКОННЕ ПОМІЩЕННЯ В ПСИХІАТРИЧНИЙ ЗАКЛАД

Кримінальне законодавство України передбачає відповідальність за незаконне поміщення в психіатричний заклад в ст. 151 КК України. Указана стаття, однак, на практиці майже не застосовується. Пояснити цей факт можна, зокрема, тим, що недосконалою є чинна її редакція. Попри актуальність розглядуваної проблематики, питанням кримінально-правової протидії незаконному поміщенню.

Проблемам кримінально-правової протидії незаконному поміщенню особи в психіатричний заклад в юридичній літературі приділяється небагато уваги. Серед науковців, які цікавилися зазначеним питанням, варто згадати К.В. Авдєєву, О.Є Амосова, Ю.М.Аргунову, І.А.Вартилицьку, В.І.Борисова, Я.Г.Лисогуба, І.М.Тяжкову, М.І. Хавронюка, С.Д. Шапченка та ін. Потерпілим від цього злочину є тільки психічно здорова особа. Цей факт, що впливає із конструкції ст. 151, вимагає обов'язкового ретроспективного встановлення відсутності підстав для поміщення відповідної особи, в психіатричний заклад. Не обов'язково, щоб особа була цілком психічно здоровою, тим більше, що межа між окремими психіатричними і неврологічними захворюваннями (скажімо, такими як органічне і епілептичне слабоумство, корсаковський і епілептичний психоз) є надто тонкою. Головне, щоб стан особи не вимагав поміщення її в психіатричний заклад. У разі незаконного поміщення особи в інший, не психіатричний, заклад закритого типу відповідальність може настати за ст. 146 як за незаконне позбавлення волі [1, с. 1040].

На сьогодні єдиним кваліфікованим видом розглядуваного злочину є поміщення у психіатричний заклад завідомо психічно здорової особи, що спричинило тяжкі наслідки (ч. 2 ст. 151 КК України). Слід відзначити, що поняття «тяжкі наслідки», спричинені незаконним поміщенням особи в психіатричний заклад, в юридичній літературі трактується по-різному.

Цікаво, що Гудима Д. смерть особи до тяжких наслідків не відносить. Тут варто відзначити, що й у питанні віднесення смерті потерпілого та/чи його самогубства науковці не дійшли спільної думки [5, с. 173].

На думку Андрушко А. В, смерть може настати через різні причини: від введення препаратів без перевірки їх на переносимість конкретним хворим; передозування препаратів; відсутність належного догляду за особою, в результаті чого вона покінчила життя самогубством; нападу агресивного хворого, який через недогляд медичного персоналу опинився в одній палаті з особою, поміщеною в стаціонар, та ін. [3, с. 175].

Ще більше різноманіття поглядів має місце у кримінально-правовій літературі стосовно інших можливих різновидів тяжких наслідків, спричинених незаконним поміщенням особи в психіатричний заклад. Андрушко А. В відносить сюди заподіяння потерпілому тяжких тілесних ушкоджень. До тяжких наслідків слід зарахувати заподіяння потерпілому тяжкого тілесного ушкодження чи іншої істотної шкоди його здоров'ю.[3, с. 171]. Під тяжкими наслідками розуміють, зокрема, спричинення тяжкої шкоди здоров'ю потерпілого, а Гудима Д до тяжких наслідків відносять спричинення тяжкої шкоди здоров'ю як потерпілому, так і його близьким [5, с. 200]. Андрушко А. В переконаний, що як тяжкі наслідки незаконного поміщення в психіатричний заклад слід розглядати спричинення здоров'ю потерпілого тяжкої шкоди у вигляді саме душевного розладу [4, с. 204].

Питання про суб'єкт незаконного поміщення в психіатричний заклад у науці кримінального права вирішується неоднозначно. Переважна більшість дослідників визнає, що суб'єкт цього злочину спеціальний. Так, М. І. Хавронюк зазначає, що ним може бути тільки лікар-психіатр, який

відповідно до встановленого законодавством України порядку, одноосібно чи у складі комісії, приймає рішення про поміщення особи у психіатричний заклад [2, с. 1316].

Андрушко А.В. зазначає: «Суб'єкт злочину – спеціальний, ним може бути тільки лікар-психіатр, що поставив завідомо неправдивий діагноз та видав направлення на примусову госпіталізацію, а також лікар-психіатр, що безпосередньо здійснив примусову госпіталізацію особи, яка завідомо її не потребувала». Андрушко А.В. вважає, що суб'єктом цього злочину є лікар-психіатр, якому законом надано право вирішувати питання про госпіталізацію хворих і звертатися із заявою про примусову госпіталізацію в суд. Суб'єктом розглядуваного злочину є лікар-психіатр, який поставив неправдивий діагноз і прийняв рішення про госпіталізацію, або ж той, який безпосередньо її здійснив [4, с. 201].

Таким чином, кримінальна відповідальність за незаконне поміщення в психіатричний заклад встановлена в ст. 151 КК України потребує трактування поняття «тяжкі наслідки», за спричинення яких законодавець посилює відповідальність за незаконне поміщення в психіатричний заклад, викликає чималі труднощі. На нашу думку відмовлятися від вказаної кваліфікуючої ознаки, залишивши в ч. 2 ст. 151 КК України вказівку – лише на спричинення з необережності смерті потерпілого, як це пропонують окремі науковці, немає достатніх підстав.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. / за заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. – 5-те вид., допов. – Т. 2: Особлива частина. – Х.: Право, 2013. від 3 вересня 2017 року. – 1039 – 1040 с
2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – [9-те вид., переробл. та допов.]. – К.: Юридична думка, 2014. – 1316 с.
3. Андрушко А. В. Об'єкт незаконного поміщення в психіатричний заклад / А. В. Андрушко // Науковий вісник Міжнародного

гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. - 2014. - Вип. 7. - С. 171-175

4. Андрушко А.В. Проблеми кримінальної відповідальності за незаконне поміщення в психіатричний заклад / А.В. Андрушко // Особливості формування законодавства України: філософсько-правові, історичні та прикладні аспекти: матер. III Всеукр. наук.-практ. конфер. (11–12 бер. 2016 р., м. Івано-Франківськ). – Івано-Франківськ: Івано-Франк. ун-т права ім. Короля Данила Галицького, 2016. – С. 201–204

5. Гудима Д. Обмеження прав психічнохворих у практиці Європейського суду з прав людини / Д. Гудима // Антропологія права: філософський та юридичний виміри (стан, проблеми, перспективи): статті учасн. ювіл. X Міжнар. кругл. столу (12–13 груд. 2014 р., м. Львів): у 2-х ч. – Львів, 2016. – Ч. I. – С. 173–200.

Дячкін М.О., аспірант кафедри кримінально-правових дисциплін юридичного факультету (Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ)

КВАЛІФІКАЦІЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКЛИКІВ ДО МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ

Кримінальна відповідальність за масові заворушення в Україні встановлена статтею 294 Кримінального кодексу України (далі - КК). Об'єктивну сторону злочину за ст. 294 КК утворюють дії суб'єкта, які полягають в організації масових заворушень, а також в активній участі в масових заворушеннях. При цьому КК не містить законодавчого визначення поняття «масові заворушення», яке вживається в ст. 294 КК. Крім того, з диспозиції статті 294 КК витікає, що організація масових заворушень та активна участь у них не утворюють складу злочину, передбаченого ст. 294 КК, якщо масові заворушення не супроводжувались хоча б однією із передбачених в ч. 1 цієї статті обставиною: насильством над особою, погромами, підпалами,

знищення майна, захопленням будівель або споруд, насильницьким виселенням громадян, опором представникам влади із застосуванням зброї або інших предметів, які використовувались як зброя. Вказані ознаки об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 294 КК, слід відносити до обстановки, в якій вчинюється злочин, бо безпосереднє вчинення передбачених в них діянь утворюють самостійний склад злочину, наприклад насильство над особою, що виражалось у спричиненні їй тяжких тілесних ушкоджень або смерті, та сукупність злочинів, передбачених ст. 294 та ст. 115 або 121 КК, в діях винної особи.

В науці кримінального права поняття «масові заворушення» визначають переважно як порушення громадського порядку невизначеною кількістю людей – натовпом, які проявляються у: насильствах над особою; погромах; підпалах; вибухах; знищеннях майна; опорі представникам влади із застосуванням зброї чи інших предметів, які використовуються як зброя [1, с. 451]. Термін «заворушення» в українській мові тлумачиться як масовий вияв невдоволення кимсь, чимсь, протесту проти кого-, чого-небудь [2, с. 381]. Таким чином, поняття заворушення передбачає одночасний вияв невдоволення великою кількістю людей, які концентруються в якомусь місці або декількох місцях, утворюючи натовп. Отже, заворушення, як вияв невдоволення, здійснюються масою людей, які перебувають у певному місці, а тому вони не можуть вчинятись окремими особами або нечисельними групами осіб, тобто бути немасовими. Тому вживання словосполучення «масові заворушення» має ознаки тавтології, але для нас є вимушеним у зв'язку із його передбаченням в нормі закону. Для усунення вказаного недоліку доцільно в статті 294 КК та інших нормативних документах відмовитись від словосполучення «масові заворушення» і використовувати замість нього термін «заворушення».

Масові заворушення без застосування насильства над особою, чи погромів або підпалів, а також інших, передбачених в диспозиції ст. 294 КК ознак їх об'єктивної сторони, в реаліях сьогодення навіть важко уявити. Навпаки, усі прояви масового невдоволення, що сприймаються та визначаються

як заворушення, в Україні і в інших країнах Світу, супроводжуються погромами, підпалами, насильством над особою, опором представникам правоохоронних органів та іншими протиправними проявами. Без вказаних протиправних проявів, вияви невдоволення будь-якою кількістю людей, у тому числі великою (натовпом), за своїм змістом і сутністю суспільством і державою сприймаються не як заворушення, а як зібрання, мітинги, демонстрації, що носять мирний характер.

Статтею 294 КК не встановлено кримінальну відповідальність за підбурювання до масових заворушень, але за публічні заклики до погромів, підпалів, знищення майна, захоплення будівель чи споруд, насильницького виселення громадян, що загрожують громадському порядку, кримінальна відповідальність встановлена статтею 295 КК. І хоча в ст. 295 КК встановлено відповідальність за публічні заклики до вчинення дій, що є ознаками злочину масові заворушення, передбаченого ст. 294 КК, вказані дії не є тотожними закликам до масових заворушень, бо можуть бути спрямовані до певних осіб або їх невеликих груп і не мати за мету спричинення масових заворушень. У разі ж якщо публічні заклики до вчинення дій, передбачених у ст. 295 КК, спрямовані до великої або невизначеної кількості людей і здійснені з метою спричинити масові заворушення, тобто з прямим умислом щодо їх виникнення, такі дії не охоплюються ст. 295 КК, а підлягають кваліфікації за ст. 294 КК.

Підбурювання до масових заворушень може здійснюватись у різний спосіб, у тому числі й шляхом публічних закликів до масових заворушень у виступах на зборах, мітингах та інших зібраннях людей, а також розповсюдженням, у тому числі через засоби масової інформації, Інтернет тощо, матеріалів, що містять заклики до вчинення таких дій. Публічні заклики – це хоча б одне відкрите звернення до невизначеного, але значного кола осіб, в якому висловлюються заклики до вчинення певних дій. Публічними завжди є заклики, зроблені під час зборів, демонстрацій, мітингів, пікетувань, походів, інших подібних заходів та акцій. Публічні заклики до масових заворушень та дій, передбачених ст. 295 КК, утворюють закінчений склад злочину з моменту

висловлення винною особою відповідного заклику, здійсненого у спосіб, спрямований на його сприйняття більш-менш широкою аудиторією [3, с. 225].

Об'єктивну сторону злочину, передбаченого ст. 295 КК – заклики до вчинення дій, що загрожують громадському порядку, також утворюють виготовлення, а також зберігання з метою розповсюдження матеріалів, що містять заклики до погромів, підпалів, знищення майна, захоплення будівель чи споруд, насильницького виселення громадян, що загрожують громадському порядку, що за своїм змістом є готуванням до підбурювання вчиняти вказані протиправні дії.

Певні труднощі можуть виникати в кваліфікації публічних закликів до погромів, підпалів тощо, вчинених без умислу щодо виникнення в наслідок таких закликів масових заворушень, відповідальність за які передбачені статтею 295 КК, але які фактичним наслідком мали настання масових заворушень, що супроводжувались погромами, підпалами та іншими діями і які утворюють склад злочину, передбачений ст. 294 КК. У такому випадку дії осіб, слід кваліфікувати у межах наявного на момент вчинення злочину умислу, тобто за ст. 295 КК. Якщо ж публічні заклики до погромів підпалів тощо тривали й після фактичного виникнення масових заворушень, що усвідомлювала винна особа, її дії виходять за межі ст. 295 КК і підлягають кваліфікації як співучасть у масових заворушеннях у формі їх організації, у тому числі керівництво учасниками заворушення.

Таким чином, у разі вчинення дій, спрямованих на схиляння інших осіб до вчинення злочину масові заворушення, дії винної особи підлягають кваліфікації за ч. 4 ст. 27 та відповідною частиною ст. 294 КК. У разі ж коли крім підбурювання до масових заворушень в діях особи є ознаки організації масових заворушень, керування натовпом чи групами людей під час масових заворушень, такі дії утворюють склад злочину масові заворушення у формі їх організації і повністю охоплюються ст. 294 КК, а тому посилання на ч. 3 ст. 27 КК не потребують. Якщо ж підбурювання до масових заворушень або дії, спрямовані на організацію масових заворушень не призвели до їх виникнення

через обставини, що не залежали від волі винної особи (невдале підбурювання), вони підлягають кваліфікації як підбурювання до готування до злочину або організація готування до злочину масові заворушення.

Якщо особа, яка діяла з прямим умислом, окрім публічних закликів до масових заворушень з вчиненням підпалів, погромів, насильства над особою, опору представникам правопорядку тощо, приймав й безпосередню участь у такому заворушенні, його дії підлягають кваліфікації за статтею 294 КК без посилання на ст. 27 КК, а також, у разі прийняття безпосередньої участі у вчиненні знищення або пошкодження майна, насильстві над особою тощо, за відповідною статтею, якою встановлено кримінальну відповідальність за вказані дії.

Таким чином, публічні заклики до масових заворушень не утворюють передбачений окремою кримінально-правовою нормою склад злочину, а тому є підбурюванням до злочину масові заворушення і підлягають кваліфікації за відповідною частиною ст. 294 КК з посиланням на ч. 4 ст. 27 КК. Підбурювання до вчинення під час масових заворушень насильства щодо особи або осіб утворює окремий склад злочину, передбачений статтею, якою встановлено кримінальну відповідальність за відповідне посягання проти особи з посиланням на ч. 4 ст. 27 КК, і утворює сукупність злочинів проти громадського порядку (ст. 294 КК) та проти особи, передбаченого відповідною статтею розділу II Особливої частини КК.

Список використаних джерел:

1. Коржанський М.Й. Кваліфікація злочинів. Навчальний посібник. Видання 2-ге.- К.: Атіка, 2002.- 640 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) Уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. - 1728 с.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. 3-тє вид., переробл. та доповн. / За ред.. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – К.: Атіка, 2004.- 1056 с.

Дячкін О.П., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗНИЩЕННЯ АБО ПОШКОДЖЕННЯ МАЙНА (актуальні питання)

Право власності є одним із основоположних прав цивілізованого світу. Відповідно до ст. 13 та ст. 41 Конституції України, держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності, право приватної власності є непорушним [1]. Усі суб'єкти права власності визнаються рівними перед законом і захищаються законодавством, у тому числі законом про кримінальну відповідальність, зокрема ст. ст. 194 та 196 КК за умисне або необережне знищення або пошкодження чужого майна.

Питанням кримінально-правової охорони власності від знищення або пошкодження чужого майна, свої праці присвячували Н.О. Антонюк, О.О. Дудоров, В.П. Ємельянов, В.А. Мисливий, В.П. Тихий, І.М. Чуб, та інші вчені. Але, незважаючи на наукову розробленість теми захисту власності злочинів, як в Україні, так і в інших державах, при прийнятті вказаних норм національний законодавець не продемонстрував достатньої ретельності, а тому проблеми кримінально-правового захисту об'єктів власності і життєзабезпечення, а також пов'язаних з ними безпеки життя та здоров'я людей залишаються.

Суспільна небезпечність знищення та пошкодження чужого майна полягає в унеможливленні або істотному обмеженні реалізації суб'єктами права власності, що може мати й інші негативні наслідки. Посягання на власність, що спричинило знищення або пошкодження майна своїм основним наслідком має настання майнової шкоди від повної або часткової втрати вказаним майном

своїх фізичних, а також економічних та юридичних властивостей. Від протиправного заволодіння чужим майном таке посягання відрізняється тим, що відновлення і повернення вказаних речей власнику, в їх первинному вигляді, становиться неможливим. Особливо це є чутливими у випадках знищення або пошкодження унікальних речей, які існують в одиничних екземплярах. Тому суспільна небезпечність наслідків у вигляді знищення або пошкодження майна об'єктивно є більш суспільно небезпечною, ніж його протиправне вилучення і заволодіння ним без спричинення втрати таким майном фізичних, а також економічних властивостей, що зберігає можливість повного відновлення його юридичних властивостей шляхом повернення власнику.

Стаття 196 КК сформульована так: «Необережне знищення або пошкодження чужого майна, що спричинило тяжкі тілесні ушкодження або загибель людей» [2]. З її буквального тлумачення витікає, що предметом злочину за ст. 196 КК є будь-яке і у будь-якій кількості чуже майно, що знищується або пошкоджується з необережності. Нижня межа вартості, кількості та об'єму майна, що знищується або пошкоджується з необережності, а також його значимість, для вирішення питання про кримінальну відповідальність за такі дії не визначена, а тому може обмежуватись лише положеннями ч. 2 ст. 11 КК про малозначність діяння, тобто є категорією оцінювальною або, за аналогією із статтями 185, 190 та 191 КК, а також відповідати примітці до ст. 51 КУпАП, тобто має перевищувати 0,2 розміру неоподаткованого мінімуму доходів громадян (далі НМДГ) або, станом на 2018 рік, - 170 гривень. При цьому, склад злочину за ст. 194 КК - умисне знищення або пошкодження чужого майна утворюють лише такі діяння, якими було знищено або пошкоджено майно у великих розмірах, тобто, коли на момент вчинення злочину спричинена шкода у 250 і більше разів перевищує неоподаткований мінімум доходів громадян.

Таким чином, за умисне знищення або пошкодження чужого майна кримінальна відповідальність настає у разі, якщо заподіяна при цьому шкода

на сьогодні становить 212500 і більше гривень, а у разі необережного знищення або пошкодження – при настанні шкоди на суму, що перевищує 850 гривень та спричинило тяжкі тілесні ушкодження або загибель людей. Такий істотний розрив між нижніми порогами майнової шкоди, взятими за основу для криміналізації в статтях 194 та 196 КК при посяганні на один і той же основний безпосередній об'єкт вбачається нелогічним, особливо з урахуванням того, що умисна форма вини, у порівнянні з необережною, є більш суспільно небезпечною.

Основним безпосереднім об'єктом злочинів, передбачених ст. ст. 196 і 194 КК, є право власності певної особи. Основний склад злочину за ч. 1 ст. 194 КК утворюють посягання лише на власність як безпосередній об'єкт злочину. В ст. 196 КК зазначається, що безпосереднім об'єктом злочину, окрім права власності, є здоров'я або життя людей. В ст. 196 КК та інших, законодавець вживає термін «людей», що у буквальному розумінні має означати декілька, дві і більше, особи, але не відповідає його тлумаченню та слідчій і судовій практиці, відповідно до яких його розуміють як заподіяння тяжких тілесних ушкоджень або смерті хоча б одній людині [3, с. 200; 4, с. 168; 5, с. 195]. Вказане суперечить принципу формальної визначеності злочину, а тому підлягає коригуванню.

Зі змісту ст. 196 КК помітно, що головною умовою криміналізації необережного знищення або пошкодження чужого майна законодавець встановив настання, крім знищення або пошкодження майна, тяжкої шкоди здоров'ю або смерті людини.

По суті конструкція статті 196 КК спрямована більше на покарання за необережне спричинення тяжких тілесних ушкоджень або смерті людині, ніж на запобігання необережному знищенню чи пошкодженню чужого майна і кару за них, бо перше виступає обов'язковою умовою кримінальної відповідальності за останнє, незалежно від розміру спричиненої з необережності майнової шкоди. При цьому саме необережне знищення або пошкодження майна може бути у як розмірах, що межують з незначним, так і навпаки, сягати великих та

особливо великих, а також спричинювати інші суспільно небезпечні наслідки, наприклад, знищення виробництва важливої для країни продукції, підбив її економічної безпеки, обороноздатності тощо, але, без настання тяжких тілесних ушкоджень або смерті людині, воно не утворює складу злочину за ст. 196 КК.

Життя, здоров'я людини, а також власність є самостійними та важливими об'єктами кримінально-правової охорони, але їх не можна вважати рівноцінними, а тому й ступінь суспільної небезпечності посягання на них різний – здоров'я та життя людини є найвищою соціальною цінністю, останню з яких, у разі втрати, неможливо відновити. Окрім того, заподіяння смерті декільком особам має більшу суспільну небезпечність ніж заподіяння смерті одній, а тому у низці статей (п. 1 ч. 2 ст. 115, ч. 2 ст. 119 КК та ін.) обґрунтовано передбачене у якості обставини, що обтяжує покарання, є кваліфікуючою ознакою. За вбивство через необережність в КК України передбачена кримінальна відповідальність не тільки статтею 119 КК, але й в низці інших статей, наприклад, ст.ст. 270-1, 276, 277-283, 286-288, 292, 314 та ін., що є логічним бо необережне заподіяння смерті людині у вказаних випадках є наслідком порушень певних правил безпеки чи нормального функціонування об'єктів життєзабезпечення, одними із наслідків яких може бути заподіяння смерті людині або тяжкої шкоди її здоров'ю. Поставлення ж кримінально-правової охорони власності в залежність й від наявності одночасного посягання і заподіяння ним смерті людині або шкоди її здоров'ю значною мірою послабляє охорону власності. Пов'язувати настання кримінальної відповідальності за необережне знищення або пошкодження чужого майна зі спричиненням тяжких тілесних ушкоджень або загибеллю людини, настанням інших суспільно небезпечних наслідків зайве, бо це створює конкуренцію об'єктів, уникнення якої можливе шляхом виключення з тексту ст. 196 КК як ознак складу злочину спричинення тяжких тілесних ушкоджень або загибелі людей та, у разі фактичного їх заподіяння, здійснювати кваліфікацію за сукупністю злочинів, передбачених ст. 196 та ст. 128 або 119 КК.

З метою усунення вказаних недоліків, пропонується: 1) частину 1 ст. 194 КК викласти у наступній редакції: «1. Умисне знищення або пошкодження чужого майна, що заподіяло шкоду у значних розмірах, - »

2) частини 1 і 2 ст. 194 КК вважати відповідно частинами 2 і 3.

3) викласти статтю 196 КК у трьох частинах з диспозиціями у наступній редакції: «1. Необережне знищення або пошкодження чужого майна, що заподіяло шкоду у значних розмірах, -

2. Необережне знищення або пошкодження чужого майна, що заподіяло шкоду у великих розмірах, -

3. Необережне знищення або пошкодження чужого майна, що заподіяло шкоду у особливо великих розмірах, - ...».

Спричинення людині тілесних ушкоджень середньої тяжкості або тяжких, а також смерть людини через необережне знищення або пошкодження майна утворює самостійні злочини, які мають підлягати кваліфікації за статтями, якими передбачені відповідні злочини проти життя та здоров'я особи.

Вказане дозволило б усунути вказані недоліки та проблемні питання кримінальної відповідальності за посягання на власність, життя та здоров'я особи, які є в Кримінальному кодексі України, а також сприяло б більш ефективному кримінально-правовому захисту вказаних об'єктів охорони.

Список використаної літератури

1. Конституція України.
2. Кримінальний кодекс України.
3. Про судову практику в справах про злочини, пов'язані з порушенням режиму відбування покарання в місцях позбавлення волі. / Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.03.1993 р. № 2 // Пост. пленумів ВС України та вищих спеціалізованих судів України в кримінальних та адміністративних провадженнях : (ОФЦ. ТЕКСТ)/Упоряд. С.А. Кузьмын, М.С. Кучеренко, - К. : ПАЛИВОДА А.В., 2016. – 860 с.
4. Про судову практику в справах про знищення та пошкодження державного чи колективного майна шляхом підпалу або внаслідок порушення встановлених

законодавством вимог пожежної безпеки. / Постанова Пленуму Верховного Суду України від 02.07.1976 р. № 4 // Пост. пленумів ВС України та вищих спеціалізованих судів України в кримінальних та адміністративних провадженнях : (ОФЦ. ТЕКСТ)/Упоряд. С.А. Кузьмын, М.С. Кучеренко, - К. : ПАЛИВОДА А.В., 2016. – 860 с.

5. Про застосування судами законодавства, що передбачає відповідальність за посягання на життя, здоров'я, гідність та власність суддів і працівників правоохоронних органів. / Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.06.1992 р. № 8 // Пост. пленумів ВС України та вищих спеціалізованих судів України в кримінальних та адміністративних провадженнях : (ОФЦ. ТЕКСТ)/Упоряд. С.А. Кузьмын, М.С. Кучеренко, - К. : ПАЛИВОДА А.В., 2016. – 860 с.

Задорожня Ю.О., студентка

Науковий керівник: Соболь О.І., к.ю.н.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ЕВТАНАЗІЯ ЯК КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ ТА СОЦІАЛЬНЕ ЯВИЩЕ

Як відомо, людське життя є неповторним й унікальним природним феноменом. Воно виникає незалежно від волі людини і свідомості самої людини; дається кожній людині лише один раз. Одним зі складових змісту права людини на життя справедливо вважають право людини померти у природний спосіб та вимагати, щоб природні процеси вмирання проходили природним шляхом. Тому існує заборона свавільного позбавлення життя людини (боротьба з терористичними актами, проведення миролюбної політики державою, заборона смертної кари) [1, с. 163].

Право на життя передбачене основними міжнародними документами, зокрема, Загальною декларацією прав людини, Міжнародним пактом про громадянські й політичні права, Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод (далі – ЄКПЛ). У цих актах чітко закріплено положення про те, що ніхто не може бути свавільно позбавлений життя і що право на життя охороняється законом. З огляду на це умисні вбивства, що вчинили фізичні особи або державні службовці, які діють поза межами наданих їм повноважень, законодавством держави мають кваліфікуватися як злочин [1, с. 163].

Розглядаючи право людини померти в природний спосіб, потрібно звернути увагу на надзвичайно важливе питання як евтаназія.

Явище евтаназії досліджують багато науковців, зокрема: С. Бородін, Ю. Дмитрієв, А. Іванюшкін, Б. Юдін, Н. Козлова, А. Громов, Р. Стефанчук, С. Бакунин, О. Маліновський, О. Боборов, А. Зильберт, Л. Красицька, О. Капінус, С. Хімченко та інші [2, с. 122].

Вперше аналізоване поняття було введено в науковий обіг англійським філософом Френсісом Беконом (1561—1625) для визначення «хорошої, спокійної і легкої смерті без мук і страждань». Іноді таку смерть в наукових джерелах називають «доброю», «солодкою», «легкою» [4, с. 127].

Евтаназія (гр. «eu» – добре + «thanatos» – смерть) – умисні дії чи бездіяльність медичних працівників (або інших осіб), які здійснюються ними за наявності письмового оформленого клопотання пацієнта або «заяви на випадок смерті» або ж усного клопотання, якщо фізичний стан унеможлиблює письмову форму клопотання пацієнта, який перебуває у стані, коли усвідомлює значення своїх дій і може керувати ними, з дотриманням законодавчо встановлених умов, з метою припинення його фізичних, психологічних і моральних страждань, у результаті яких реалізується право на гідну смерть [2, с. 122].

Розрізняють евтаназію активну і пасивну. При активній евтаназії смерть невиліковно хворій особі заподіюється з метою припинення її страждань лікарем, родичем, іншою особою шляхом введення цій особі лікарських засобів

у надмірній дозі або інших засобів, або вчинення інших дій, що призводить до настання смерті такої особи. Тому цей вид евтаназії називають іноді «методом наповнення шприца» [4, с. 127]. При активній евтаназії у вигляді «вбивства з милосердя» дії винного є умисними, а тому за наявності усіх інших ознак складу злочину, вчинене належить кваліфікувати залежно від обставин справи за ч. 1 або 2 ст. 115 КК України. Щодо «самогубства», що асистується медичним працівником (іншим суб'єктом) та самогубства без участі медичного працівника (іншого суб'єкта), коли він лише надає хворому необхідні засоби для самогубства, то підстав для кримінальної відповідальності медичного працівника (інших суб'єктів), як видається, немає. В таких випадках медичний працівник (інша особа) є пособником самогубства, яке не є злочином згідно з чинним КК [4, с. 128].

Пасивна евтаназія зводиться до припинення лікарем, родичем, іншою особою надання медичної допомоги невиліковно хворому з метою припинення його страждань, що призводить до настання смерті такої особи, а тому цей вид евтаназії іноді називають «методом відкладеного шприца». Пасивна евтаназія не вважається злочином у Швеції і Фінляндії, а в 50-ти штатах США, в Бельгії та Нідерландах вона дозволена законом. Так, лише в 2000 р. у Нідерландах офіційно зареєстровано 2216 випадків евтаназії [4, с. 128].

У Кримінальному кодексі України немає жодної статті, якою би кваліфікувалось таке діяння, тому проблема евтаназії потребує подальшої кримінально-правової регламентації. У теорії кримінального права визнається, що добровільна згода людини на позбавлення її життя не виключає карності діяння і зазвичай кваліфікується за ст.115 Кримінального кодексу як вбивство [3].

Заборона евтаназії також міститься в ст.52 ЗУ «Основи законодавства України про охорону здоров'я», де «медичним працівникам забороняється здійснення евтаназії – навмисного прискорення смерті або умертвіння невиліковно хворого з метою припинення його страждань». Медики зобов'язані

за будь-яких умов надавати медичну допомогу в повному обсязі пацієнту, який знаходиться в критичному для життя стані [3].

В Україні заборонено евтаназію, тобто задоволення прохання фізичної особи про припинення її життя. Науковці, які підтримують законодавчу заборону евтаназії, стверджують, що, по-перше, рішення хворий може прийняти поспішно і незважено, а по-друге, у рішенні, прийнятому під час хвороби, можуть і будуть вади волі (помилка, погроза тощо). У медичній літературі звертають увагу на те, що допомогти хворому здолати фізичні та душевні страждання і забезпечити гідне завершення його життя є завданням значно складнішим і дорожчим, на відміну від допомоги йому здійснити самогубство. Тому пацієнтам варто забезпечити духовну допомогу в особі священика (душпастирська опіка) або психолога чи медика (світська духовна опіка), а також особисту підтримку родичів та знайомих. Ці питання виникають через те, що, на жаль, людина все частіше помирає у лікарні, в ізоляції від рідних і друзів, наодинці та у зневазі [1, с. 164].

Проблема евтаназії залишається відкритою у сучасному суспільстві. Евтаназія є суперечливим терміном у тлумаченні юристами, філософами, медиками, психологами; навіть у вченні про самогубство – суїцидології лишається відкритим питання: чи є евтаназія суїцидом. Порувати питання про легалізацію пасивної, а тим паче активної евтаназії в Україні поки що недоречно, оскільки це призведе до величезної кількості зловживань у суспільстві. Проблема евтаназії в Україні потребує чіткої кримінально-правової регламентації. На жаль, сучасне сприйняття українським суспільством медичної сфери обслуговування позбавлено рівня високої довіри. За відсутності коштів і належного діагностування багатьох хвороб можливість застосування евтаназії може викликати значну кількість негативних наслідків. Добровільність ухвалення рішення пацієнтом може бути зумовлена також певними моментами тиску. Хабарі медичному персоналу з боку зацікавлених осіб можуть надати ще більшу змогу шахраям отримувати надприбутки і приватну власність «у спадок», ще більших масштабів може набувати «чорна»

торгівля донорськими органами. Усвідомлення можливості таких наслідків призвело до своєчасного відхилення Верховною Радою відповідного проекту закону. Лишається сподіватись на відхилення будь-яких нових законодавчих ініціатив з цього питання.

Список використаних джерел:

1. Цебенко С.Б. Право людини померти у природній спосіб як складова змісту права на життя / С.Б. Цебенко // Навчально-науковий інститут права та психології Національного університету “Львівська політехніка”. 2015. – С. 163-164.
2. Мяловицька Н.А. Евтаназія: право на життя / Н.А. Мяловицька // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. Випуск 23. Частина I. Том 1. 2013. – С.122.
3. Рапаєва М.В. Евтаназія у сучасному суспільстві та перспективи її доцільності в Україні / М.В. Рапаєва // Юридична наука № 12. – 2014.
4. Грищук В.К. Кримінально-правова кваліфікація еутаназії / В.К. Грищук // Тези міжнародної наукової конференції: «Проблеми юридичної кваліфікації (теорія і практика)». 2010. – С. 127-128.

Зеленіна М.В., студентка

Науковий керівник: Лускатов О.В., к.ю.н., доцент,
професор кафедри кримінально-правових
дисциплін юридичного факультету
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ СПІЛКУВАННЯ З МАЛОЛІТНЬОЮ, НЕПОВНОЛІТНЬОЮ ОСОБОЮ

Спілкування з малолітньою, неповнолітньою особою представляє особливу складність в його підготовці та проведенні, що обумовлено специфікою безпосереднього учасника. Значна складність полягає у

психологічних, вікових особливостях допитуваних, обмеженістю їх життєвого досвіду, знань і уявлень, з недостатньою сформованістю поведінкових навичок. Тому для отримання результативних та найбільш повних показань з боку особи, з якою таке спілкування проводиться, необхідно використовувати спеціальні прийоми.

На думку В.М. Ковбаси, для результативного проведення спілкування з неповнолітньою особою вагомим є створення невимушеного доброзичливого відношення до неї [4, с. 255]. На цьому ж акцентують увагу й інші науковці [1, с. 121; 5, с. 60; 8, с. 397; 12, с. 363]. Розділ 10 «Пекінських правил» [7], які стосуються правосуддя щодо неповнолітніх, містить положення про повагу до правового статусу неповнолітньої особи, а також уникнення спричинення шкоди з урахуванням обставин кримінального провадження.

Вчені висловлюють позицію, що залучення дитини в процес спілкування має відбуватися поступово, спочатку слід дати особі можливість освоїтися з новим місцем і новими людьми [3, с. 126; 6, с. 387; 10, с. 335].

Неприпустимим при спілкуванні з малолітньою, неповнолітньою особою, на думку Ю.В. Рудницької, є офіціоз, який може налякати і замкнути в собі дитину. Знаючи, що особа боязка і сором'язлива людина, необхідно розговорити його, розмовляючи на теми, які їй цікаві, а в цілому таке спілкування повинне проходити у вигляді довірливої розмови [11, с. 101]. При цьому мова повинна бути короткою, доступною, але не підробленою під «дитячий стиль».

О.М. Обушенко звертає увагу на те, що після встановлення психологічного контакту з малолітнім, неповнолітнім, можна підвищити мотиваційну відповідальність дитини, повідомивши, що її свідчення дуже важливі для правильної оцінки розслідуваної події [8, с. 398]. Р.К. Антонов зазначає, що необхідно перевести розмову на отримання показань по суті справи плавно. Оскільки діти не здатні до логічної вільної розповіді, як наголошує автор, здійснюється діалогічна взаємодія з дитиною, по окремих

епізодах події ставляться конкретні, зрозумілі питання, що виключають, однак, односкладові відповіді [1, с. 122].

Варто погодитись з позицією Н.В. Павлюк, яка зазначає, що питання повинні ускладнюватися поступово: спочатку доцільно з'ясувати коло осіб, які брали участь в злочинному діянні, обстановку, яку дитина добре запам'ятала, дії, які вона самостійно учиняла, і лише потім ставити питання про зміст самого злочину. При цьому слід спонукати неповнолітню особу до пригадування розвитку події, встановлення зв'язків між її окремими епізодами [9, с. 428].

Н.Л. Борисов звертає увагу на методи правомірного впливу щодо неповнолітнього під час отримання інформації. Серед таких науковець виділяє наступні: метод переконання (повідомлення дитині відомостей з метою впливу на його емоції, інтелект, волю), метод викриття (передача інформації з метою отримання більш повних відомостей), метод правомірного навіювання (шляхом вимоги, пропозиції, поради, прохання, застереження, попередження), метод емоційного експерименту (використання психологічного стану), метод прикладу (особистий приклад або наголошення на позитивних якостях інших осіб) [2].

Науковці виділяють ще наступні прийоми спілкування з малолітнім (неповнолітнім): навести приклади із життя осіб, які стали на злочинний шлях у ранньому віці, а саме перспективу все життя провести за ґратами, не досягнувши нічого в житті; викликати почуття аморальності вчинених протиправних дій, які обов'язково повинні бути пов'язані з роз'ясненнями, що не пізно стати на шлях виправлення; демонструвати поінформованість, що змусить неповнолітнього розповісти всі обставини справи; роз'яснити, що сприяння розслідуванню надасть передбачену законом змогу пом'якшити або в деяких випадках навіть уникнути кримінальної відповідальності тощо [1, с. 121; 4, с. 255; 8, с. 398; 12, с. 365].

Тож, слід підсумувати, що спілкування із малолітньою, неповнолітньою особою – не тільки процесуально, а й тактично складна дія, до проведення якої уповноважена особа повинна ретельно підготуватись. Необхідним є

встановлення психологічного контакту із дитиною, що значною мірою вплине на результативність діалогу, котрий повинен мати характер довірливої розмови. Також варто наголосити на ефективності застосування при роботі з неповнолітніми прийомів емоційного впливу, що обумовлено віковими та іншими особливостями розвитку цієї категорії осіб.

Список використаних джерел:

1. Антонов Р.К. Особливості організаційно-тактичного забезпечення допиту неповнолітніх / Р.К. Антонов // Вісник АМСУ. Серія: «Право». – 2014. – № 1. – С. 119-123.
2. Борисов Н.Л. О некоторых тактических моментах допроса несовершеннолетнего обвиняемого / Н.Л. Борисов // Сибирский юридический вестник. – 2001. – №3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.law.edu.ru/doc/document.asp?docID=1116791>
3. Давидович В.В. Психологічний контакт та засоби його встановлення з неповнолітніми під час допиту / В.В. Давидович // Наше право. – 2013. – № 2. – С. 125-129.
4. Ковбаса В.М. Актуальні питання тактичного забезпечення допиту неповнолітніх / В.М. Ковбаса // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2014. – № 1. – С. 253-258.
5. Колімбет І.Л. Організаційно-тактичні допиту неповнолітніх підозрюваних під час розслідування корисливо-насильницьких злочинів / І.Л. Колімбет // Південноукраїнський правничий часопис. – 2016. – № 1. – С. 59-63.
6. Кунтій А.І. Тактика допиту неповнолітнього свідка під час розслідування умисного вбивства, вчиненого в стані сильного душевного хвилювання / А.І. Кунтій // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2013. – № 3. – С. 386-393.
7. Минимальные стандартные правила Организации Объединенных Наций, касающиеся отправления правосудия в отношении несовершеннолетних

(Пекинские правила) / II Збірник законодавчих актів і нормативних документів з питань соціально-правового захисту дітей. - К.: Столиця, 1998. - С. 10-35.

8. Обушенко О.М. Криміналістичне забезпечення проведення допиту неповнолітніх / О.М. Обушенко // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2015. – № 1. – С. 395-400.

9. Павлюк Н.В. Використання тактичних прийомів допиту неповнолітніх, спрямованих на нейтралізацію фантазування / Н.В. Павлюк // Криміналістика ХХІ століття : матер, міжн. наук.-практ. конф. 25-26.11.2010 р. – Х. : Право, 2010. – С. 427-430.

10.Рогатинська Н.З. Особливості допиту малолітньої або неповнолітньої особи / Н.Г. Рогатинська, Р.М. Мудрак // Право і суспільство. – 2014. – № 5. – С. 333-338.

11. Рудницька Ю.В. Тактика допиту неповнолітніх підозрюваних, які вчинили крадіжки / Ю.В. Рудницька // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2014. – № 1. – С. 100-102.

12.Сорока І.В. Особливості застосування тактичних прийомів при допитах за фактами крадіжок майна громадян, вчинених неповнолітніми / І.В. Сорока // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2014. – № 1. – С. 362-367.

Калюга К.В., к.ю.н.,
заступник завідуючого кафедри
кримінального процесу та криміналістики
(Інститут права ім. В. Сташиса
Класичного приватного університету)

ПИТАННЯ ПРОЦЕСУ ДІЛОВОДСТВА ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (теоретичні, методичні та практичні проблеми)

*«Скажи мені, чому ти приділяєш увагу, і
я скажу тобі, хто ти».*

Ортега-і-Гассет

У "Словнику російської мови" С. І. Ожегова (перше видання опубліковано у 1949 році) [1] сказано, що слово "професія" походить від латинського «*professio*» і означає рід трудової діяльності, заняття, що вимагає певної підготовки і є зазвичай джерелом існування.

Слово "розшук" в широкому сенсі означає діяльність, спрямовану на виявлення шуканого. У більш вузькому значенні розшук - це вистежування і розшук злочинців. Володимир Даль (1801-1872) [2] вже в 60-і роки середини ХІХ століття відносив цей термін до числа старовинних. Під розшуком він розумів судове слідство, а в більш вузькому значенні - допит під катуванням. При цьому слова "сиск" і "розшук" Даль розглядав як тотожні. Дійсно, в слові "розшук" чується слово "шукати". Шукати щось, необхідне тому, хто шукає.

Розшук включає в себе: опитування, наведення довідок, вивчення предметів і документів, огляд об'єктів, спостереження, розвідувальний і контррозвідувальний компоненти, використання прийомів технології добування і переробки інформації, використання інформаційних ресурсів, дотримання принципів конспірації тощо [3, с. 3-11].

Оперативно-розшукове документування [4] – це здійснюваний уповноваженими посадовими особами встановлений відомчими нормативно-правовими актами комплекс взаємозалежних дій і рішень, спрямованих на

достовірне відбиття (закріплення, фіксацію) у матеріалах ОРД порядку й результатів як окремих ОРЗ і рішень, так і всього ходу й результатів ОРД з метою вирішення завдань та сприяння вирішенню завдань кримінального процесу [5, с. 13].

Визначене поняття оперативно-розшукового документування дає нам змогу визначити поняття документування детективної діяльності, як особливого виду діяльності з виявлення, перевірки, оцінювання, закріплення фактичних даних та їх джерел тощо.

Відзначимо, що вагомий внесок у розвиток сискної діяльності в Україні (тих чи інших її аспектів) зробили такі вітчизняні вчені, як: К.В. Антонов, О.М. Бандурка, Б.І. Бірюков, В.І. Василенчук, М.С. Вертузаєв, А.Ф. Возний, О.А. Гапон, В.А. Глазков, В.О. Глушков, В.Я. Горбачевський, В.М. Гринчак, О.М. Джужа, О.Ф. Долженков, Є.А. Дидоренко, О.О. Дульський, В.М. Євдокімов, В.П. Захаров, А.В. Іщенко, О.О. Кісельов, І.П. Козаченко, О.І. Козаченко, Я.Ю. Кондратьєв, О.В. Копан, М.В. Корнієнко, М.В. Костицький, В.В. Крутов, В.С. Кузьмічов, В.І. Лебеденко, В.К. Лисиченко, В.Г. Лукашевич, В.В. Матвійчук, П.П. Михайленко, В.А. Мілюков, Є.М. Моїсеєв, О.В. Негодченко, В.А. Некрасов, Д.Й. Никифорчук, С.І. Ніколаюк, С.В. Обшалов, К.М. Ольшевський, Ю.Ю. Орлов, В.Л. Ортинський, М.М. Перепилиця, В.П. Пилипчук, М.А. Погорецький, В.В. Поливода, І.І. Приполов, М.Б. Саакян, І.В. Сервецький, О.П. Снігерьев, М.П. Стрельбицький, О.М. Стрільців, В.Д. Сущенко, І.В. Тарасюк, Ю.Є. Черкасов, О.І. Чулкова, О.Г. Цветков, І.Р. Шинкаренко, М.Є. Шумило та інші вчені, що представляють різні галузі правової науки.

Виходячи з того, що специфіка сискної детективної діяльності полягає в тому, що більшості їй притаманна конспіративність, конфіденційність, гнучкість, відсутність жорстких форм регламентування і навіть творчий характер, на наш погляд, в процесі регулювання цієї діяльності слід користуватися лише загальними дозволами та загальними заборонами [6]. Зокрема, про оперативну працю, відомий правознавець П. І. Попов зазначав, що

«чим менше обрядності, чим більше простоти, тим швидше ці дії досягають своєї мети» [7]. В свою чергу, О. І. Трусов зазначав, «прагнення до того, що оперативні працівники діяли у так само тісних процесуальних рамках, що й органи розслідування та суд - явно несумісне з вирішенням практичних завдань своєчасного виявлення й розкриття злочинів» [8].

Діловодство детективних агентств (умовно будемо називати їх агентствами), на наш погляд, має визначатися певними правилами (закріпленими нормативними інструкціями), закріпленими статутом агентства. Відповідно до норм закону і приписам галузевого міністерства. В якому була здійснена його реєстрація і відомості внесені до відповідного реєстру.

Таким чином, в агентствах вестимуться такі журнали (як в аналоговому так і в електронному вигляді): 1) настільний реєстр; 2) розносна книга для кореспонденції; 3) журнал опису справ і майна детективного агентства; 4) реєстр грошових сум, речових доказів; 5) секретний журнал начальника детективного агентства; 6) журнал відвідувачів. Крім того, начальник агентства вестиме щомісячну і річну звітність за встановленою формою.

У кожній справі, заводяться окремі матеріали, всі вступні по ходу розшуків письмові повідомлення, відомості, довідки та фото, відео, аудіо матеріали в оригіналі, в подальшому передаються клієнтам або в правоохоронні органи за належністю; при відсутності ж підстав до такої передачі вони підшиваються до особливих нарядів у справах по однорідних злочинах і видам осіб злочинів. Як наприклад, спираючись на Кримінальний кодекс України [9], на основі класифікації злочинів та кваліфікації злочинців, ми пропонуємо виокремлювати такі типові криміналістичні портрети: диверсанта; шпигуна; вбивці; гвалтівника; злочинця, який перебуває в особливому стані; викрадача людини; злочинця, що використовує владу або службове становище; професійного злочинця; злочинця відносно релігії або культу; крадія; грабіжника; злочинця, що вчинив розбій або бандитизм; вимагача; шахрая; фальшивомонетника; контрабандиста; браконьєра; терориста; військового злочинця; угонщика або захоплювача; хулігана; звідника; злочинця,

пов'язаного з проституцією; наркоторгівця; державного зрадника; міжнародного злочинця; самоправця; шпигуна; хакера; хабарника; дезертира; марнотратника; мародера; пірата; найманця тощо.

Головну частину внутрішньої організації детективного агентства складатимуть довідкові реєстраційні бюро. Для цього повинен бути підготовлений один з постійних службовців агентства. Проте, всі службовці агентства повинні бути ознайомлені з роботою з відповідними реєстраційними формами і базами даних. А саме: данні про особу злочинця отримані традиційними методами обробки (дактилоскопії, трасології, скриберології, одорології, фоноскопії тощо), а також за допомогою габітології, графології, дерматогліфіки, френології, фізіономіки, хіромантії, хірософії тощо.

Облаштування та обладнання агентства, форми бланків документів, режим функціонування та прийоми роботи повинні також бути регламентовані нормативними інструкціями. Для найбільш успішного спостереження в кожному агентстві повинні бути наявні плани і схеми міських комунікацій, сільської місцевості та інших територій відповідно. Повинна вестись робота з реєстрами даних у комп'ютерній мережі: спеціалізованими та суспільного користування тощо.

Отже у цьому полягають реалії та деякі проблеми, які зумовлюють необхідність розробки і застосування принципово нових аспектів теоретичних положень, методичного забезпечення і практичних рекомендацій детективної діяльності в Україні.

Список використаних джерел:

1. Ожегов С. И. Словарь русского языка / гл. ред. С. П. Обнорский 50000 слов М. : Гос. Изд. Иностран. И нац. Словарей, 1949. XVIII, 968 с.
2. Даль В. И. Толковый словарь живого великого русского языка. Том IV. М., 1955. 377 с.
3. Землянов В. М. Основы сыскного ремесла. Минск : Харвест, 2004. 304 с.
4. У кримінальному процесі й криміналістиці під документуванням розуміють фіксацію змісту й результатів слідчих дій. – Див.: Лисиченко В. К., Гулкевич З.

- Т. Документирование производства следственных действий // Криминалистика и судебная экспертиза. – Вып. 35. Киев, 1987. С. 26-32; Жариков Ю. С. Процессуальное документирование при производстве дознания и предварительного следствия : Дис. ... канд. юрид. наук. М., 1997, та ін.
5. Оперативно-розшукова діяльність : навчальний посібник / Є. М. Моїсєєв, О. М. Джужа, Д. Й. Никифорчук та ін. / за ред. О. М. Джужи. К.: Правова єдність, 2009. 310 с.
6. Алексеев С. С. Общие дозволения и общие запреты в советском праве. М., 1989; Алексеев С. С. Право: азбука – теория – философия: Опыт комплексного исследования. М., 1999. С. 646-651; Алексеев С. С. Восхождение к праву: Поиски и решения. М., 2001. С. 324-333.
7. Попов П. Руководство для чинов корпуса жандармов при производстве дознаний. Санкт-Петербург, 1888. С. 104-105.
8. Трусов А. И. Соотношение следственной и оперативно-розыскной деятельности // Информационный бюллетень Следственного комитета МВД РФ. 1993. № 2 (75). С. 68-69.
9. Кримінальний кодекс України : наук.-практ. коментар / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, С. Б. Гавриш та ін. ; за заг. ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. Київ : Ін Юре, 2003. 1196 с.

Каптела Є.О., студентка

Науковий керівник: Шевченко Т.В.,

викладач кафедри кримінально-правових

дисциплін юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет

внутрішніх справ)

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

Сучасні проблеми вивчення злочинності визначаються тим, що необхідні комплексні наукові праці, в яких буде систематизовано теоретичні уявлення

про злочинність, її сутність та визначення, а також створено її інформаційну модель. Найбільш значущими результатами, що розкривають новизну дисертаційної роботи, можна вважати наступні положення, висновки і пропозиції. Слід простежено еволюцію і здійснити систематизацію наукових поглядів у радянській і пострадянській кримінології стосовно природи і сутності злочинності, розглядається два основних підходи до їх розуміння і визначення у вітчизняній кримінології: а) сумарно-статистичний, який охоплює погляди на злочинність як сукупність злочинів; б) соціально-активний підхід, що розглядає злочинність як масовий прояв кримінальної деструктивності осіб.

Слід визначити, що межі пізнання злочинності як соціально-правового явища визначаються Кримінальним кодексом України (далі – КК), історією боротьби людства з суспільно-небезпечними діяннями, міжнародним досвідом протидії окремим злочинним проявам, фактично вчиненими злочинами.

Варто запропонувати за критерієм кримінальної мотивації нову кримінологічну класифікацію злочинів, яка свідчить, що зв'язок між окремими групами злочинів опосередкований, і підтверджує точку зору, що злочинність не належить до соціальних систем. Кримінологи виокремлюють переважно шість груп злочинів: насильницькі; корисливі; корисливо-насильницькі; анархо-індивідуалістичні; необережні; професійну злочинність. Однак, цей перелік не є повним [1].

Варто підкреслити необхідність підрахування «ціни» злочинності, як показника руйнівності соціальних цінностей, адекватної кримінологічної оцінки її негативних наслідків, впровадження в практику відповідних методів обчислення кількісно-якісних вимірів «ціни» окремих видів злочинних проявів. «Ціна» злочинності складається не лише з реальної заподіяної шкоди потерпілому, а й інших багатьох факторів. Тому на сьогоднішній день не підраховано кінцеву «ціну» злочинності в Україні.

У сучасній науці визначається поняття злочинності, під якою розуміється кримінальна практика людей, що проявляється як явище у виді множинності

злочинів і осіб, які їх вчинили, у визначеному просторово-часовому проміжку і яка підлягає кількісно - якісному виміру [2].

Слід уточнити положення щодо шляхів аргументації недоречності наукових поглядів на злочинність як на систему. Злочинність не є системою, а відноситься до штучних статистичних утворень. Останнім часом уточнюється змістовне навантаження поняття «кримінологічна характеристика злочинності», розширено уявлення про такі її показники, як: стан, рівень, коефіцієнти, структура, динаміка, характер, географія, тренд.

Вчені-криміналісти розробляють концептуальні положення про кримінологічну інформаційну модель злочинності, конструкція якої повинна формуватися за допомогою кримінологічної значущих статистичних показників, що надає можливість визначення дійсного стану злочинності в державі.

У сучасній науці набули подальшого розвитку положення про шляхи удосконалення методики дослідження історичного розвитку вітчизняної кримінології і її ідей шляхом вивчення архівів регіональних кримінологічних установ України, поглиблене дослідження хронології наукової активності вивчення проблем злочинності у радянському правовому просторі, що поділяється на чотири періоди: 1) 1921 – 1926 рр.; 2) 1926 – 1930 рр.; 3) 1930 – 1960 рр.; 4) 1960 – 90-і роки, протягом яких були створені вчення про злочинність, особу злочинця, детермінацію злочинності і її окремих проявів, а також основи теорії запобігання їй [3].

Необхідно уточнити методологічні питання вивчення і виміру злочинності, що передбачає широке залучення до пізнання злочинності і визначення стратегії впливу на неї різних за своєю суттю соціологічних концепцій, що пояснюють особливості сучасного суспільства, процесів і явищ, які в ньому відбуваються, і кримінологічні дослідження впливу яких на детермінацію злочинності і появу нових видів суспільно небезпечної поведінки членів суспільства, є досить актуальними [4].

Сучасне розуміння злочинності можливе лише на підставі комплексного дослідження наукових здобутків кримінології та інших галузей знань. Варто підкреслити положення про обсяги і виміри латентності злочинності та її проявів у сучасних умовах правозастосовної діяльності правоохоронних органів і дії кримінально-процесуального законодавства України. Крім того, в сучасних умовах можливе застосування характеристики злочинності не лише в правоохоронних органах, а і в приватній детективній (розшуковій) діяльності.

Приватна детективна (розшукова) діяльність – дозволена органами Національної поліції України незалежна професійна діяльність приватних детективів або приватних детективних підприємств (агентств) щодо надання клієнтам на платній договірній основі детективних послуг з метою захисту їхніх законних прав та інтересів на підставах та в порядку, що передбачені Законом України про приватну детективну (розшукову) діяльність [5].

Результати нових досліджень злочинності у кримінальному праві можуть бути використані: 1) у науково-дослідницьких цілях – для подальшого вдосконалення визначення поняття злочинність, її кількісно - якісних показників, «ціни» злочинності; 2) у нормотворчій діяльності – для вдосконалення чинного законодавства; 3) у правозастосовній діяльності – для надання теоретичної і практичної допомоги працівникам правоохоронних органів у розумінні сутності злочинності й обранні ефективних засобів боротьби із цим негативним явищем; 4) у роботі приватних детективів; 5) у навчальному процесі й навчально-методичній роботі – при підготовці відповідних підрозділів підручників з кримінології, при вивченні курсу кримінології студентами вищих юридичних навчальних закладів, а також у науково-дослідницькій роботі студентів, аспірантів і вчених-правознавців при дослідженні різних аспектів відповідної теми.

Список використаних джерел:

1. Сметаніна Н. В. Методологічні питання вивчення злочинності як шлях пошуку її сутнісної основи / Н. В. Сметаніна // Часопис Київського університету права. – 2012. – № 2. – С. 317 – 321.

2. Бабенко А.М. Методологічні основи кримінологічного аналізу регіональних особливостей злочинності / А.М. Бабенко // Актуальні проблеми держави і права. – 2014. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.apdp.in.ua/v71/48.pdf>.
3. Шубадєєва М.Ю. Дослідження територіальних особливостей злочинності / М.Ю. Шубадєєва // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 2005. – № 1. – С. 232–235.
4. Бесчастний В. Кримінологічний аналіз стану злочинності в Україні / В. Бесчастний // Підприємництво, господарство і право. – 2017. – Вип. 1. – С. 207–213.
5. Проект Закону про приватну (розшукову) діяльність від 28.12.2015 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу - http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57580.

Катеринчук К.В., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри кримінального права і процесу
Навчально-наукового Юридичного інституту
(Національний авіаційний університет)

ОСОБЛИВОСТІ ДЕЯКИХ ОБСТАВИН, ЩО ВИКЛЮЧАЮТЬ ЗЛОЧИННІСТЬ ДІЯННЯ

Частиною 3 статті 27 Конституції України передбачено право кожного захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань. Крім того, конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України (ч. 1 ст. 64). Саме тому, КК України визначає обставини, що виключають злочинність діяння, а саме: необхідну оборону, крайню необхідність та затримання особи, що вчинила злочин та інші обставини.

Вітчизняний кримінальний закон і сучасна доктрина кримінального права визнає затримання особи, яка вчинила злочин самотійною обставиною, що

виключає злочинність діяння. Однак, незважаючи на це положення постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про необхідну оборону» від 26 квітня 2001 року № 1 (п. 3) продовжується традиція її прирівняння до необхідної оборони. В.Ф. Примаченко акцентує увагу на неприпустимості такої практики і пропонуються оновлені критерії розмежування цих обставин: 1) мета дії; 2) особа, якій заподіюється шкода; 3) час дії; 4) необхідність заподіяння шкоди; 5) умови настання кримінальної відповідальності при перевищенні заходів таких дій; 6) розмір шкоди, що може бути заподіяна; 7) можливість правомірного заподіяння необмеженої шкоди [1].

Так, в ч. 2 ст. 38 КК України зазначено, що перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця – умисне заподіяння особі, що вчинила злочин, тяжкої шкоди, яка явно не відповідає небезпечності посягання або обставинці затримання злочинця. Як слушно зауважують українські науковці, термін «затримання злочинця», не можна визнавати вірним, оскільки особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду. З цього приводу С.Г. Блинська обґрунтовує доцільність перейменування інституту затримання особи, що вчинила злочин на «затримання особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння», поширивши його на всі випадки затримання, що відбуваються після того, як вичерпав себе стан необхідної оборони [2]. В свою чергу В.Ф. Примаченко пропонує статтю 124 викласти в наступній редакції: «Умисне тяжке тілесне ушкодження, вчинене при перевищенні заходів, необхідних для затримання особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, передбачене цим Кодексом» [1]. На нашу думку, автори вірно визначили недосконалість «мови» судочинства, але жоден з науковців в своїх пропозиціях не визначив, що крім доповнень до Особливої частини КК України потрібно також внести доповнення до Загальної частини КК України ст. 38 КК України.

Крім того, ч. 2 ст. 38 КК України передбачається, що у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця, має наслідком відповідальність

лише у випадках, спеціально передбачених у статтях 118 та 124 цього Кодексу, тобто лише за «насильницьке» затримання, так як особа, яка здійснює затримання, вимушена заподіяти шкоду особі, яка вчинила злочин, з метою її затримання. Науковці по-різному визначають вимушеність заподіяння шкоди. Так, наприклад Ю.В. Баулін підкреслив, що подібна характеристика підстави заподіяння шкоди злочинцю при його затриманні навряд чи може визнаватися задовільною. Вимушеність заподіяння шкоди повинна не тільки обумовлюватися поведінкою злочинця, але й одночасно бути співрозмірною з силами, можливостями особи, яка здійснює затримання [3]. Найбільш доцільною, на наш погляд, є думка М.І. Якубовича про те, що насильство щодо злочинця при його затриманні застосовується тоді, коли він намагається ухилитися від кримінальної відповідальності [4].

А взагалі, вимушеність заподіяння шкоди залежить від двох факторів: опору особи, яка вчинила злочин, при її затриманні та ступеня тяжкості вчиненого злочину (у випадку якщо особа, яка його вчинила, чинить опір затриманню і намагається втекти [5]. Визначивши термінологічну недосконалість та особливості положень Постанови, теорія кримінального права визначає три види перевищення заходів, необхідних для затримання особи, що вчинила злочин: перший вид ексцесу – перевищення меж припустимої шкоди (умисне спричинення особі, яка вчинила злочин в несприятливій обстановці затримання, тяжкої шкоди (смерті або тяжких тілесних ушкоджень), яка явно не відповідає небезпечності посягання); другий вид ексцесу – перевищення меж достатньої шкоди (умисне завдання особі, яка вчинила злочин, тяжкої шкоди (смерті або тяжких тілесних ушкоджень), яка відповідає небезпечності вчиненого нею посягання, але явно не відповідає обстановці такого затримання, яка може бути сприятливою в конкретних умовах затримання); третій вид ексцесу – перевищення допустимої і достатньої шкоди – умисне спричинення особі, яка вчинила злочин, тяжкої шкоди (смерті або тяжких тілесних ушкоджень), що одночасно явно не відповідала

сприятливій обстановці конкретних умов затримання і небезпечності вчиненого злочинцем діяння.

Отже, аналізуючи об'єктивну сторону складів злочинів, передбачених ст.ст. 118 та 124 КК України, необхідно зазначити, що крім суспільно небезпечних дій, що спрямовані на заподіяння смерті чи тяжкого тілесного ушкодження, злочинними наслідками та причинним зв'язком, законодавчо визначена в КК України лише обстановка вчинення злочину. Обстановка затримання включає такі обставини як поведінка особи, яка затримується, форма та інтенсивність її протидії затриманню, засоби, які використовувалися при затриманні, місце і час затримання, кількість суб'єктів затримання і осіб, які його здійснюють, сили та можливості особи, яка здійснює затримання. Для даного виду перевищення заходів затримання має значення і така обставина, як душевний стан особи, яка здійснює затримання: її хвилювання, збудження, викликані вчиненим злочином і протидією особи, що вчинила злочин затриманню. Врахування перерахованих обставин в сукупності дозволяє прийняти правильне рішення про заходи затримання особи, яка вчинила злочин [6]. Для кваліфікації дії підсудного судам необхідно встановлювати сукупність обставин події злочину, зокрема: 1) обставин, які свідчать про протиправну поведінку потерпілого, а саме про те, в чому полягало злочинне посягання на підсудного; 2) обстановку вчинення такого посягання, в тому числі обставин, які свідчать про реальність заподіяння потерпілим шкоди підсудному; 3) обставин, які свідчать про припинення стану необхідної оборони [7].

Список використаних джерел:

1. Примаченко В.Ф. Затримання особи, яка вчинила злочин, як обставина, що виключає злочинність діяння: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.08 «Кримінальне право і кримінологія; кримінально-виконавче право» / В. Ф. Примаченко. – Д. : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2008. – С. 10, 17.
2. Блинська С.Г. Кримінально-правова природа затримання особи, що вчинила злочин, як обставини, що виключає злочинність діяння: автореф. дис. на

здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.08 «Кримінальне право і кримінологія; кримінально-виконавче право» / С. Г. Блинська. Київський національний університет внутрішніх справ України, 2006. – С. 12.

3. Баулин Ю.В. Право граждан на задержание преступника / Ю. В. Баулин – Х. : Вища школа, 1988. – С. 99–100.

4. Якубович М.И. Необходимая оборона и задержание преступника: Пособие для слушателей / М. И. Якубович. – М. : Знание, 1976. – С. 59.

5. Советское уголовное право. Общая часть. – М.: Изд-во МГУ, 1977. – С. 230.

6. Плисюк Н.М. Умови правомірного затримання особи, яка вчинила злочин / Н. М. Плисюк // Університетські наукові записки, 2007 – № 2 (22) – С. 361–368.

7. Про судову практику розгляду кримінальних проваджень щодо злочинів проти життя і здоров'я особи за 2014 рік. Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ від 3 червня 2016 р. – № 3. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://zib.com.ua/ua/print/124335-](http://zib.com.ua/ua/print/124335-vischiy_specsud_uzagalniv_praktiku_schodo_zlochiviv_proti_zh.html)

[vischiy_specsud_uzagalniv_praktiku_schodo_zlochiviv_proti_zh.html](http://zib.com.ua/ua/print/124335-vischiy_specsud_uzagalniv_praktiku_schodo_zlochiviv_proti_zh.html)

Кільдянкiна М.Д., студентка

Науковий керівник: Соболь О.І., к.ю.н.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін

юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет

внутрішніх справ)

ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ ПОЧАТКУ ЖИТТЯ

В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ

Життя , здоров'я, честь, гідність, недоторканність і безпека в нашій країні є найвищими соціальними цінностями. Проблеми визначення початку життя та особистих прав людини досліджувало багато вчених, наприклад Г. В. Антипова, О. С. Алексєєв, С.Д. Порошук, В.М. Трубникова, В.В. Сташис та

багато інших. Є багато різних думок та тверджень про початок життя. Деякі вчені вважають, що життя починається з моменту запліднення, з моменту визначення плоду життєздатним та з початку фізіологічних пологів. Народження дитини є великою радістю для батьків. Хотілось би визначити, що є початком життя і в юридичному значенні.

Метою моєї роботи є вирішення питань пов'язаних з визначенням початку життя людини в кримінальному праві, дослідження змісту та охарактеризування розвитку людини. Життя — це явище, що є сукупністю фундаментальних загальнобіологічних ознак (метаболізму, гомеостазу, росту, розвитку, відповіді на подразнення, розмноження, еволюції тощо), які характеризують живих істот, відрізняючи їх від неживих об'єктів. З розвитком суспільства й держави зростає роль життя людини в аксіологічному контексті. З кожним щаблем розвитку гуманнішим стає ставлення суспільства до кожного свого члена. Відповідно, життя людини є в центрі охорони з боку суспільства й держави загалом.

Право на життя невіддільне від сукупності прав людини. Очевидно, що питання права на життя напряду пов'язані з проблемами існування самої держави і права загалом. Тому можемо говорити про важливість права на життя як інструментально-інституціонального явища політико-юридичної дійсності.

Стаття 3 Конституції України, проголошує, що людина, її життя, здоров'я, честь, гідність, недоторканість, безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, а відповідно до статті 27 Конституції України, кожна людина має невід'ємне право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Захищати життя людини – це прямиий обов'язок держави. Це закріплено і в найважливіших міжнародних актах й релігійних джерелах: Загальній Декларації прав людини, Міжнародному Пакті про політичні і громадянські права, Декларації прав, свобод людини і громадянина та ін. Але в українському законодавстві досі не визначено з якого саме моменту починається цей захист.

Право на життя - одне з найважливіших особистих прав і свобод, гарантуючих тілесне існування людини як біологічної істоти та суб'єкта суспільних відносин. Проблема визначення початку життя людини, тобто моменту, після якого вона набуває права на життя і його охорону, досить важлива з багатьох причин: від розв'язання цієї проблеми залежать питання правоздатності, визначення правової природи абортів, встановлення наявності або відсутності об'єкта злочину, складу злочину та підстав кримінальної відповідальності та ряд інших питань.

У кримінально-правовій літературі останніх років є декілька підходів щодо визначення початкового моменту людського життя. Думки багатьох вчених, стосовно даного питання, дуже різняться між собою і поділяються, як правило, на декілька позицій: з моменту запліднення (С.Д. Порошук та О.В. Онуфрієнко); з моменту визначення плоду життєздатним (Р. Шарапов, В.М. Трубникова та Т.А. Павленко); з моменту фізіологічних пологів (В.В. Сташис та М.І. Бажанов); з моменту народження (відокремлення від організму матері). Зокрема вчені А. М. Красиков та Р. Стефанчук моментом життя людини вважають саме момент констатування повного вигнання або вилучення продукту зачаття з організму вагітної, тобто коли плід відокремився від утроби матері.

Початок життя людини і кримінально-правову охорону людського життя в чинному законодавстві України раціонально визначати з народження самої дитини, тобто з моменту фактичного відокремлення від організму матері та початку самостійного функціонування з подальшим поза утробним існуванням без посилення на періоди розвитку її організму, а лише спираючись на факт живонародження. Об'єктом даної групи злочинів є життя людини. Початком життя при цьому слід вважати початок фізіологічних пологів. Посягання на плід людини до початку родового процесу не є посяганням на життя і може призвести до відповідальності за незаконне проведення абортів. Кінцевим моментом життя є біологічна смерть.

Закон рівною мірою охороняє життя будь-якої людини, незалежно від її життєздатності, віку, моральних якостей тощо. Вбивство — це позбавлення життя іншої людини. Самогубство або замах на самогубство злочином не вважається.

Момент початку життя людини датується народженням головного мозку, тобто, досягненням плодом повних двадцяти двох тижнів внутріутробного розвитку. Це обґрунтовується національним законодавством, що, як правило, забороняє штучне переривання вагітності у термін понад 22 тижні. Наприклад, ч. 6 ст. 281 ЦК України передбачає, що у випадках, встановлених законодавством, штучне переривання вагітності може бути проведене при вагітності від дванадцяти до двадцяти двох тижнів. В Інструкції «Про порядок проведення операції штучного переривання вагітності» наголошується, що штучне переривання вагітності, строк якої становить від 12 до 22 тижнів, здійснюється відповідно до переліку підстав, за наявності яких можливе штучне переривання вагітності, наведених у додатку до постанови Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2006 р. Тобто, законодавство України визначає повні 22 тижні вагітності як граничний строк її переривання за умови наявності законодавчо визначеної обставини. Штучне переривання вагітності, строк якої становить від 12 до 22 тижнів, здійснюється відповідно до Переліку підстав, за наявності яких можливе штучне переривання вагітності, строк якої становить від 12 до 22 тижнів, наведених у додатку до постанови Кабінету Міністрів України від 15.02.2006 N 144 «Про реалізацію статті 281 Цивільного кодексу України».

У ст. 117 КК України «Умисне вбивство матір'ю новонародженої дитини» передбачається, що відповідний злочин може бути вчинений під час пологів або відразу ж після пологів. Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини під час пологів або відразу після пологів - карається обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк. Це означає, що законодавець визнав момент початку життя саме з початком фізіологічних пологів - з того моменту, коли вони лише почалися,

незалежно від того, чи здатна дитина до самостійного існування. Зрештою пологи - це фізіологічний процес виходу плода з тіла матері. Тому, враховуючи критерій живонародженості, можемо визначити початковим моментом життя момент появи з організму матері частини тіла новонародженого за умови наявності у нього серцебиття. Саме таке рішення законодавця є обґрунтованим на сьогодні та відповідає потребам правозастосовної практики і теорії кримінального права.

Таким чином, нами визначено головне питання проблеми визначення початку життя людини та її право на життя. Ніхто не може позбавити людину життя. На початку зародження маленької дитини вже охороняється її право. Згідно з цього питання законодавець зазначив, що штучне переривання вагітності, якщо вона не перевищує дванадцяти тижнів, може здійснюватися за бажанням жінки, але все ж таки після дванадцяти тижнів переривати вагітність заборонено законом. Розглядаючи думки різних вчених з приводу початку життя людини, у мене сформувалась своя думка. Я вважаю, що початком життя людини є той період коли вона сама після народження може зробити перший вдих та визначення плоду життєздатним.

Клевець К.В., студентка

Науковий керівник: Соболь О.І., к.ю.н.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

СТОРОНА ЗАХИСТУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Із моменту повідомлення особі про підозру в учиненні злочину чи притягнення її як обвинуваченої в кримінальному провадженні бере свій початок функція захисту, діють положення засади забезпечення права на захист у всіх її виявах. Саме тоді виникають правовідносини щодо забезпечення права

на захист, що включають суб'єктів – осіб, учасників провадження, які представляють сторону захисту, і діяльність щодо реалізації наданих їм прав і повноважень у процесі здійснення функції захисту.

Питання щодо розмежування функцій кримінального провадження, необхідності їх відокремлення та неможливості суміщення були вкрай дискусійними, а відтак стали предметом багатьох наукових досліджень останніх років незалежної України. Це деякою мірою відбилося на прийнятті чинного КПК України, яким на сьогодні запроваджено змагальне кримінальне провадження, починаючи з досудового розслідування. Кримінально-процесуальний закон заборонив суміщення функцій кримінального провадження, зокрема ст. 22 КПК України встановлено, що під час кримінального провадження функції державного обвинувачення, захисту й судового розгляду не можуть покладатися на один і той самий орган чи службову особу [1].

Право на захист учасників кримінального провадження включає до себе: право доступу до правосуддя, звернення до суду у разі порушеного права; право на участь громадянина в судовому провадженні; забезпечення судом реалізації процесуальних прав, обов'язків, інтересів учасників кримінального провадження; оскарження судового рішення суду до вищестоящої судової інстанції.

Інститут адвокатури можна визначити як поліфункціональну діяльність адвоката, захисника, поліструктурну діяльність, яка пов'язана не тільки з захистом прав, обов'язків, інтересів та свобод учасників кримінального провадження, а також з вирішенням питання щодо виконання завдань кримінального процесу, зокрема встановлення істини та вини обвинуваченого у вироку суду.

Чинне кримінальне процесуальне законодавство встановлює процесуальний статус адвоката (захисника) у наступному: він має процесуальні повноваження щодо забезпечення захисту, надання процесуальної допомоги у разі затримання підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення та

проведення слідчих розшукових дій; повинен бути присутній під час оголошення повідомлення про підозру, повинен ознайомитися з даним процесуальним документом, визначитися з підозрюваним про захист від обвинувачення під час допиту; у разі визнання недопустимих доказів – допустимими; під час обрання міри запобіжного заходу; під час закриття кримінального провадження адвокат (захисник) має процесуальні повноваження щодо встановлення угоди між стороною обвинувачення [2].

До найважливіших ознак, які характеризують захист, як окрему процесуальну функцію, можна зарахувати такі, як постійність здійснення такої функції та можливість застосування цієї функції по кожному кримінальному провадженню на усіх його етапах. Переходячи безпосередньо до визначення дефініції кримінально-процесуальної функції захисту, зауважимо, що сьогодні єдиним є підхід серед дослідників у розумінні змісту, сутності ознак та елементів функції захисту відсутній [3].

Сторона захисту збирає фактичні дані шляхом надання запиту, самостійного процесуального права встановлювати докази відсутності вини підозрюваного захисник не здійснює. Захисник повинен реалізувати свої процесуальні права на підставі забезпечення захисту підозрюваного (обвинуваченого).

По-перше, необхідно вказати, що досягнення мети адвокатської діяльності у кримінальному процесі повинно бути визначено на підставі завдань кримінального провадження, а саме забезпечення захисту особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження.

По-друге, мета адвокатської діяльності повинна відповідати правовим засобам захисту, які визначені у чинному КПК України. Порушення адвокатської етики у кримінальному провадженні повинно бути належним чином покаране.

По-третє, чинне законодавство визначає статус адвоката, захисника, надає його повноваження, але не вказує на правові підстави оцінки його правової

діяльності, а саме які критерії повинен мати адвокат під час забезпечення захисту, у разі проголошення виправдувального вироку та ін.

Системний аналіз зазначених норм доказового права дозволяє дійти висновку про те, що сторона захисту під час досудового розслідування збирає не докази, а відомості про факти, які підлягають доказуванню. Такі відомості формалізуються у відповідних речах і документах (матеріалах). Силу доказів (судових) такі матеріали отримують лише після їх безпосереднього дослідження та оцінки судом в умовах судового розгляду кримінального провадження (або за наявності передбачених законом підстав – слідчим суддею за правилами судового розгляду) [4].

Захисник – це учасник кримінального процесу, уповноважений у передбаченому законом порядку здійснювати захист прав і законних інтересів підозрюваних, обвинувачених, підсудних, засуджених та виправданих і подавати їм необхідну юридичну допомогу. Участь захисника в кримінальному процесі дозволяє цим особам більш повно реалізувати своє право на захист.

Належне відправлення правосуддя, здійснення права підозрюваного, обвинуваченого, підсудного на захист значною мірою залежить від організаційного забезпечення участі захисника у кримінальному судочинстві та відповідного професійного рівня здійснюваного адвокатами захисту.

У кримінальному процесі адвокатуві на жаль надано не так багато повноважень, і це є важливою проблемою. Адвокатуві надано право давати запити про надання і ознайомлення з інформацією, проте їх збирання обмежується правом одержувати документи або їх копії від юридичних і фізичних осіб, ознайомлюватися на підприємствах, в установах і організаціях з необхідними документами і матеріалами, отримувати письмові висновки фахівців. Це надто обмежене збирання доказового матеріалу, яке не може забезпечити рівність прав сторін у судочинстві. Захисник має бути наділений правом самостійно збирати докази. Необхідно визначити форми і межі збирання ним доказового матеріалу.

Отже, особливої актуальності набула проблема участі захисника в кримінальному процесі, обмеження його діяльності в досудовому розслідуванні, що є підставою обмеження доведеності невинуватості підозрюваного, обвинуваченого. На мою думку повноваження адвоката треба розширити, адже від його діяльності залежить доля людини яку він захищає.

Список використаних джерел:

1. Балацька О.Р. Поняття і класифікація суб'єктів захисту в кримінальному процесі [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.35/part_3/22.pdf.
2. Слінько С.В. Межі участі захисника у кримінальному процесі [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://dspace.univd.edu.ua>
3. Зубач І.М. Функція захисту у сучасному кримінальному провадженні України [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://www.google.com.ua/url>
4. Трофименко В.М. Особливості участі захисника в доказуванні в кримінальному провадженні: деякі теоретико-прикладні аспекти [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/pdf>

Кондрачук Д.О., студентка

Науковий керівник: Шалгунова С.А., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ОБСТАНОВКА ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТАТТЯМИ 152 ТА 153 КК УКРАЇНИ

Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи є проблемою для нашого суспільства. Відповідно до ст. 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [1]. Злочини проти

статевої свободи та статевої недоторканності особи є посяганнями на особистість і пов'язані з грубими порушеннями норм суспільної моралі, тому кримінальним законодавством за їх вчинення передбачено доволі суворе покарання.

Питання насильницької, у тому числі і сексуальної насильницької злочинності досліджувалось у роботах українських та зарубіжних вчених – кримінологів та криміналістів: Ю. Антоняна, Л. Брич, Л. Гаухмана, О. Герцензона, І. Даньшина, О. Джужи, А. Долгової, О. Дудорова, А. Зелінського, М. Коржанського, О. Ігнатова, С. Шалгунової і багатьох інших науковців.

Нами було зроблено аналіз десяти вироків суду по справам у вчиненні злочинів за ст. 152 КК України «Зґвалтування» та ст. 153 КК України «Насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом» [2].

При визначенні найбільш криміногенного часу вчиненні злочину, чітко видно найбільш криміногенну частину доби. Нею є ніч. Максимально небезпечним часом є період з 20.00 до 24.00 та з 00.00 до 4.00 год. Одним із пояснень цього може бути те, що, за фабулами архівних кримінальних справ та проваджень, саме у цей час засуджені пізніше за ці злочини особи вживали спиртні напої або перебували у безлюдних криміногенних небезпечних місцях вночі. Звичайно, можна стверджувати, що максимально криміногенними є вихідні дні – субота та неділя і святкові дні [3, с. 52].

Одним із показників кримінологічної характеристики зґвалтувань є спосіб його вчинення. Спосіб охоплює найбільш типові прийоми й засоби, сукупність яких і складатиме його характеристику при вчиненні окремого виду злочинів, зокрема, зґвалтування, що дає змогу визначити його специфіку та механізм злочинної поведінки, виявити детермінанти останньої з метою розробки заходів їх попередження.

Як вбачається, обов'язковим способом вчинення зґвалтування є насильницький статевий акт, та фізичне чи психічне насильство. Також це може бути використання безпорадного стану потерпілої особи, що необхідно

сприймати як спосіб його вчинення та, у деяких випадках, як додатковий спосіб (у разі наявності у гвалтівника психологічних та сексологічних відхилень, при яких без застосування насильства до жертви, насильницький статевий акт був би неможливим). Дослідження показало, що не можна виділити єдиний спосіб (засіб) застосування насильства, оскільки при вчиненні зґвалтування нерідко обирається декілька шляхів впливу на жертву з метою усунення її опору, доведення до безпорадного стану або вчинення зґвалтування, і тому статевий акт матиме сексологічні відхилення (збочення). Так, найчастіше серед методів і прийомів фізичного насильства зустрічається стримування рухів жертви під час гвалтування, на другому місці – подолання фізичного опору (наприклад, перешкоджання нанесенню ударів шляхом скручування рук; нанесення побоїв, ударів; фізичне знуцання, дії, які завдають особі особливого мучення тощо).

Серед видів психічного насильства найчастіше застосовуються погрози вбивством, фізичною розправою, які в більшості випадків жертва сприймає як реальні через "яскраве" описання гвалтівником їх реалізації, через що не чинить опір. Також часто винувні особи погрожували жертві фізичною розправою, побиттям, вбивством близьких для неї осіб, сексуальним насильством над ними. Іноді також застосовується примушування, шантаж та інші методи впливу на жертву [3, с. 52].

Стосовно злочинця, можна сказати, що значна кількість злочинів вчиняється у стані алкогольного сп'яніння, як правило, після спільного вживання спиртних напоїв. Також деякі злочинці є рецидивістами, і мають незняті або не погашені судимості за аналогічні статеві злочини. Такі особи вчиняють злочини, погрожуючи при цьому жертві застосуванням фізичного насильства або фактичним зв'язуванням жертви або прив'язуванням кінцівок рук та ніг до будь-яких предметів (ліжка, батареї тощо). У більшості випадків такі злочини вчинили повнолітні особи.

Стосовно потерпілої особи, можна сказати, що у більшості випадків потерпілими є або неповнолітні особи, або особи, які знаходяться вже у

похилому віці. Також можна сказати, що потерпілі особи, як правило, проживали одні в будинку або квартирі де було вчинено сексуальне насильство.

При характеристиці потерпілої особи необхідно врахувати попереднє спілкування її з гвалтівником. При даному дослідженні не можна визначити, що всі були знайомі або навпаки. Половина злочинців знаходили випадкову жертву, з якою раніше не були знайомі, та вчиняли відносно неї насильницькі дії сексуального характеру (природний або неприродний статевий акт). З деяких фавул видно, що злочинець і жертва його сексуального насильства були знайомі. Також є випадки, коли незнайома злочинцю потерпіла особи перебувала в безпорадному стані.

Таким чином, зґвалтування та насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом є найтяжчими серед злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, що виражається у їх високій латентності. Визначення та дослідження місця, часу, способу, мотиву вчинення зґвалтування, кримінологічна характеристика особистостей злочинця та потерпілої особи надають більш чітке розуміння про типовий механізм вчинення цих злочинів, що є передумовою розробки заходів їх попередження. Статеві злочини характеризуються аморальністю та цинічністю дій винних осіб, принижують честь і гідність потерпілої особи та можуть завдати значної шкоди здоров'ю, а інколи – і життю жертви сексуального насильства.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – Ст. 42.
2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року, станом на: 26.11.2016 // Відомості Верховної Ради. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.
3. Лукаш А. С. Кримінологічна характеристика зґвалтування в Україні / А. С. Лукаш // Право і Безпека. - 2006. - Т. 5, № 2. - С. 48-54.
4. Вироки судів України за статтями 152, 153 КК України 2012-2017 роки.

Кузьменко С.О., студентка

Науковий керівник: Соболь О.І., к.ю.н.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

НАСИЛЬСТВО ЯК СПОСІБ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ: ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ

Проблема насильства у суспільстві є однією з найгостріших проблем усього людства. В умовах сучасності, коли, з одного боку, відбувається становлення нової української державності, а з іншого, – виникає зіткнення з проблемами глобалізації, що породжують, у тому числі, тероризм, захоплення заручників, торгівлю людьми, використання рабської праці та інші насильницькі діяння, залишається незмінним інтерес до насильницької поведінки людей. У кримінальному законі, як на дзеркальній поверхні, повинні відобразитися ті форми суспільно небезпечного насильства, які потребують охорони засобами кримінального права.

Насильство є способом вчинення значної кількості злочинів, передбачених Кримінальним кодексом України: від «класичних» злочинів проти життя та здоров'я (умисне вбивство, умисні тілесні ушкодження різного ступеня тяжкості, доведення до самогубства, побої та мордування, катування, погроза вбивством) до злочинів, передбачених іншими розділами Кримінального кодексу.

Різноманітні аспекти злочинного насильства щоразу більше привертають увагу не лише юристів, а й представників інших галузей знань: психології, філософії, соціології та інших наук. Поступово виникла наука про насильство – віолонтологія.

Великий тлумачний словник сучасної української мови визначає «насильство» у двох значеннях: «1. Застосування фізичної сили до кого-небудь.

2. Застосування сили для досягнення чого-небудь; примусовий вплив на когось, щось» [1, с. 735]. Аналогічні визначення терміну «насильство» містяться у «Тлумачному словнику української мови» та «Словнику української мови» [2, с. 184].

У юридичній енциклопедії насильство трактується як «навмисний вплив однієї людини на іншу, проти волі останньої, що спричиняє цій особі фізичну, моральну, майнову шкоду або містить у собі загрозу заподіяння зазначеної шкоди зі злочинною метою» [3, с. 68].

Соціологи називають насильством «застосування сили чи різного роду погроз стосовно певних соціальних суб'єктів або їх власності з метою залякування і примусу до певних дій». У Короткому енциклопедичному довіднику із соціальної роботи насильство визначається як «примус (дія), що здійснюється індивідом або групою осіб для досягнення поставленої мети і який пов'язаний з прямим нанесенням фізичної, психологічної або моральної шкоди іншій особі або з погрозою такого нанесення» [4, с. 287].

Виходячи з наведених визначень, насильство в його етимологічному розумінні співставляється або із застосуванням примусу до іншої особи з метою заставити її щось зробити або просто із застосуванням фізичної сили до іншої особи. Однак цього явно недостатньо для розуміння поняття «насильство» в кримінально-правовому аспекті.

Аналіз різноманітних існуючих підходів до поняття насильства дозволяє визначити найбільш істотні його ознаки:

- 1) насильство здійснюється проти або поза волею потерпілого;
- 2) насильство пов'язане з фізичним та/або психічним впливом на потерпілого;
- 3) застосування насильства може заподіяти шкоду потерпілому;
- 4) насильство може бути як засобом досягнення мети, так і метою.

Насильницьке діяння, як форма злочинної поведінки, повинне відповідати ознакам злочину, передбаченим у ч.1 ст.11 КК України, тобто бути суспільно небезпечним, винним і передбаченим КК України.

Стосовно того, чи є насильство суспільно-небезпечним і протиправним у кримінально-правому розумінні на даний час існують різні точки зору. Згідно однієї з них, поняття насильство охоплює і ті випадки, коли особа вчиняє правомірні дії із застосуванням фізичної сили чи примусу. Зокрема, правомірним насильством вважаються дії, спрямовані на захист від суспільно небезпечного посягання без перевищення меж необхідної оборони.

З іншої сторони висловлюється точка зору, що насильство існує тільки, коли фізична сила чи інші засоби впливу на особу проти або за відсутності її волі застосовуються всупереч закону. Насильство може бути тільки протиправним [5, с. 106].

Відносно такої ознаки, як винність, яка притаманна всім злочинам, в контексті злочину, що вчиняється із застосуванням насильства, слід уточнити положенням про виключно умисний характер даного діяння, яке вчиняється проти волі потерпілого. Злочинне діяння це, перш за все усвідомлений, вольовий акт поведінки людини, спрямований зовні, що формується під впливом певних мотивів та спрямований на досягнення конкретної мети.

Як вже зазначалося, насильницьке діяння, як форма злочинної поведінки, повинне бути передбаченим КК України, тобто протиправним. Саме передбачення того чи іншого насильницького діяння КК України дає можливість відмежовувати кримінальне насильство від легітимного насильства (виховного примусу, законного покарання, заподіяння шкоди за обставин, що виключають злочинність діяння тощо) та інших незлочинних форм насильства [6, с. 149].

Таким чином, злочин, що вчиняється із застосуванням насильства можна визначити як передбачене Кримінальним кодексом України суспільно небезпечне умисне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину, що скоюється або супроводжується спричиненням фізичної шкоди іншій людині чи створенням загрози спричинення такої шкоди всупереч її волі.

Список використаних джерел:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і доповн.) / [уклад. і голов. ред. В.Т.Бусел]. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728, [1] с.
2. Словник української мови: редакція словників (в 11 т.) / ред. Тому В.О.Винник, Л.А.Юрчук. – Т.5. – К. : Видавництво «Наукова думка», 1975. – 840 с.
3. Юридична енциклопедія: в 6 т. / за ред. Ю.С. Шемшученко та ін. – К.: Українська енциклопедія, 2002. – Т. 4: Н–П. – 720 с.
4. Соціальна робота. Короткий енциклопедичний словник / авт. кол. В.П. Андрущенко, В.П. Бех, В.А. Башкіреєв. – К.: ДЦССМ, 2002. – 536 с.
5. Бужор В.Г. К вопросу об определении общего понятия насилия / В.Г. Бужор // Криминология и организация профилактики преступлений: Сб. науч. тр. – М., 1992. – С. 106-108.
6. Ігнатів О. М. Насильство як спосіб вчинення злочину: поняття та сутність / О. М. Ігнатів // Форум права. – 2010. – № 3. – С. 144–151 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2010-3/10iomptc.pdf>

Кукуш Є.К., студентка

Науковий керівник: Скок О.С., к.ю.н.,

викладач кафедри кримінально-правових

дисциплін юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет

внутрішніх справ)

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕЗАКОННУ ЛІКУВАЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ

Конституція України гарантує кожній людині основні права і свободи, одним з яких є право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне

страхування. Це право закріплене у Конституції України як прямо, так і опосередковано, у тому числі шляхом надання обов'язкової сили на території України загальноновизнаним принципам та нормам міжнародного права.

Незаконна лікувальна діяльність є діянням, яке може заподіяти тяжку шкоду основним правам і свободам особи, зокрема спричинити тілесні ушкодження або навіть смерть. Спричинення подібних наслідків посягає на недоторканність життя і здоров'я особи, що гарантується Конституцією України, а також на встановлений порядок надання і одержання медичної допомоги, у зв'язку з чим відповідальність за здійснення цього діяння передбачається кримінальним законом [1, с. 302].

Питанням щодо злочинів проти життя та здоров'я особи, сукупності злочинів, що заподіюють настання смерті внаслідок незаконної лікувальної діяльності особливу увагу у своїх наукових працях приділили такі вчені як: В. П. Тихий, С. В. Бородін, О. П. Литвин, В. М. Трубников, А. А. Байда та інші.

З прийняттям у 2001 році Кримінального кодексу України законодавцем було криміналізовано низку суспільно небезпечних діянь у сфері медичного обслуговування населення. Серед новел, якими поповнився КК України, на особливу увагу, з точки зору підстав і принципів криміналізації, заслуговує норма про незаконну лікувальну діяльність (ст. 138 КК України).

Заняття лікувальною діяльністю означає такі дії, як огляд хворого, встановлення діагнозу, консультування, призначення до вживання ліків, визначення засобів, методів і прийомів впливу на організм людини, проведення процедур, хірургічне втручання тощо. При цьому не обов'язково, щоб лікувальна діяльність здійснювалась особою тривалий період і була для неї джерелом існування. Злочин вважається закінченим з моменту настання тяжких наслідків для хворого. Під тяжкими наслідками слід розуміти спричинення смерті, заподіяння тяжкого або середньої тяжкості тілесного ушкодження [3, с. 465].

Для інкримінування особі ст. 138 КК України необхідно довести, що суспільно небезпечні наслідки перебувають у причинному зв'язку з незаконним

лікаруванням. Заняття медичною практикою особою, яка не має належної медичної освіти, без отримання ліцензії на такий вид підприємництва, що не мало своїм наслідком тяжких наслідків для потерпілого, тягне за собою адміністративну відповідальність за ст. 164 КУАП [2, с. 125].

З даного питання в правовій літературі немає єдності думок. Більшість науковців вважають, що незаконну лікувальну діяльність, поєднану з обманом пацієнта з корисливої мети, слід кваліфікувати за сукупністю злочинів як незаконна лікувальна діяльність і шахрайство. Таким чином, розгляд обманного лікування тільки як злочину проти власності не дозволяє врахувати специфіку порушених відносин і є недостатнім.

Якщо незаконна лікувальна діяльність набуває характеру господарської і полягає у занятті забороненими видами медичної практики, то за наявності наслідків, передбачених ст. 138 КК України, дії винного слід кваліфікувати додатково ще і за ст. 203 КК України [2, с. 126].

Незаконна лікувальна діяльність у вигляді надання послуг або виконання робіт, у тому числі з метою одержання прибутку, характеризується тим, що вона не призвела до наслідків, передбачених ст. 138 КК; або не пов'язана з одержанням прибутку у великому розмірі [4, с. 97].

Отже, незаконна лікувальна діяльність здійснюється лише діями, спрямованими на лікування і реабілітацію, метою якої є заволодіння обманним шляхом матеріальними коштами пацієнта. Така діяльність заподіює шкоду життю або здоров'ю пацієнта і є не менш небезпечною як звичайний злочин проти життя і здоров'я. Викладене свідчить про доцільність внесення низки змін і доповнень до ст. 138 КК, з тією метою, щоб на підставі цієї норми належним чином оцінювався ступінь суспільної небезпечності цього злочину та осіб, які займаються видами діяльності, що являють собою підвищену небезпечність для життя або здоров'я пацієнтів, внаслідок чого і не є загальнодозволеними.

Список використаних джерел :

1. Аветисян С.С. Соучастие в преступлениях со специальным составом: Монография / С.С. Аветисян. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2004. – 467 с.
2. Байда А.А. К истории вопроса об уголовной ответственности за незаконную лечебную деятельность / А. А. Байда // Проблемы законності: Респ. міжвід. наук. зб. / Відп. ред. В. Я. Тацій. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2009. –Вип. 72. – С. 125-131.
3. Бойцов А.И. Преступления против собственности / А.И. Бойцов. – СПб.: Юрид. центр Пресс, 2010. – С. 775.
4. Бородин С.В. Квалификация преступлений против жизни / С.В. Бородин. – М.: Юрид. лит, 1977. – С. 240

Лисенко С.С., студент

Науковий керівник: Скок О.С., к.ю.н.,

викладач кафедри кримінально-правових
дисциплін юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ СКАДУ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТЕЮ 120 КК УКРАЇНИ (ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА)

Відповідно до ст. 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Стаття 27 Конституції України закріплює право на життя як головне невід'ємне природне право кожної людини. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави – захищати життя людини. Зазначені положення Конституції України відповідають загальновизнаним принципам, сформульованим у Загальній Декларації прав людини, Європейській Конвенції з прав людини, Міжнародному Пакті про громадянські та політичні права та ін.

Правова охорона життя людини від злочинних посягань забезпечується нормами Кримінального кодексу України. У зв'язку з цим, актуальним вбачається розгляд встановлення кримінальної відповідальності за злочини проти життя людини.

Одним із злочинів, що посягає на життя людини, відповідальність за який передбачена вітчизняним законодавством в ст. 120 КК України, є доведення до самогубства. Особливістю даного діяння є те, що, хоча саме самогубство є одним із різновидів неприродної смерті, але, при цьому, доведення до самогубства – єдиний злочин проти життя особи, який не охоплюється поняттям вбивства [1, с. 260].

Доведення до самогубства – злочин, який становить суттєву суспільну небезпечність, адже наслідком його вчинення є не лише порушення біологічного процесу існування людини, а й негативний вплив на нормальне функціонування суспільних відносин. Стаття 120 КК України передбачає відповідальність за доведення особи до самогубства або до замаху на самогубство, що є наслідком жорстокого з нею поводження, шантажу, примусу до вчинення протиправних дій або систематичного приниження її людської гідності [2].

Об'єктом злочину, передбаченого статтею 120 КК України, прийнято вважати групу однорідних суспільних відносин, що забезпечують безперешкодну реалізацію невід'ємного права на життя людини та на захист її від протиправних посягань [3, с. 120]. Безпосереднім основним об'єктом доведення до самогубства є суб'єктивні відносини, що мають своїм змістом право особи на життя, на вільний вибір у розпорядженні своїм життям, реалізацію та охорону цього права. Додатковим об'єктом є людська честь та гідність, на які справляється негативний психологічний вплив, що сприяє формуванню у потерпілого негативного психологічного комплексу із приводу уявлення про свою особистість [4, с. 116].

Об'єктивна сторона статті 120 КК України характеризується як діяння, спрямоване на доведення потерпілого до самогубства або замаху на

самогубство. Злочинні наслідки мають альтернативний характер, ними можуть бути як самогубство потерпілого (передбачається смерть потерпілого), так і замах на самогубство (відсутність смертельного результату). Злочин буде вважатися закінченим з моменту безпосереднього здійснення акту суїциду, незалежно від настання фактичних наслідків (шкоди здоров'ю суїцидента може бути не завдано зовсім) [5, с. 850].

Скоєння злочину, передбаченого статтею 120 КК України, є можливим як шляхом дії, так і бездіяльності. Однією з обов'язкових ознак об'єктивної сторони злочину у статті 120 КК України є спосіб скоєння злочину, який виражається у формі жорстокого поводження, шантажу, примусу до протиправних дій, систематичного приниження людської гідності потерпілого.

Суб'єктом злочину, передбаченого статтями 120 КК України, може бути фізична осудна особа, яка до скоєння злочину досягла шістнадцятирічного віку. Це є однією з необхідних умов притягнення особи до кримінальної відповідальності. В основі встановлення віку суб'єкта злочину, як правило, лежить рівень свідомості неповнолітнього, тобто здатність цієї особи практично усвідомлювати, що відбувається в об'єктивному світі та відповідно до цього осмислено і цілеспрямовано вчиняти ті або інші дії.

Суб'єктивна сторона складу злочину, зазначеного у статті 120 КК України, характеризується умисною формою вини. До факультативних ознак суб'єктивної сторони цього злочину відносяться мотив та мета злочину. Мета у злочинця одна - довести жертву до самогубства шляхом створення їй таких умов, за яких жертва сама позбавить себе життя. Обрані злочинцем дії сприяють досягненню мети, вираженої в самогубстві потерпілого, і є головною ознакою, яка дозволяє кваліфікувати дії винного як доведення особи до самогубства або до замаху на самогубство.

Всесвітня організація охорони здоров'я опублікувала статистику рівня самогубств у світі. В Україні зафіксовано 20,1% самогубств на 100 тисяч населення. Найнижчі показники рівня самогубств в Європі зафіксовано в Азербайджані (3,3%), Таджикистані (4%), Албанії (4,3%), Греції (4,3%), Кіпрі

(4,7%), Вірменії (5,4%), Ізраїлю (5,5%), Боснії і Герцоговині (6%), Мальті (6%) і замикає десятку Грузія (6,7%). Найвищий рівень самогубств серед європейців: в Литві (32,7%), Казахстані (27,5%), Білорусі (22,8%), Польщі (22,3%), Латвії (21,7%) [6].

За даними МНС зараз в Україні здійснюється близько 20 суїцидів на кожні 100 000 чоловік. Це менше, ніж, наприклад, в економічно благополучних Фінляндії (37/100 тис. населення), Швейцарії (34/100 тис.), Австрії (31/100 тис.), Угорщині (27/100 тис.), Норвегії (24/100 тис.). В Європі велика частина скоєних суїцидів припадає на доросле покоління - переважно чоловіків у віці 55 років і старше. У нашій країні на частку молодих людей відсоток самогубств набагато вище, ніж серед старшого покоління [7]. Найбільший рівень смертності в результаті завершених суїцидів зафіксований у промислових регіонах Східної України (в середньому 33,6 на 100 тис. населення) і в районах, постраждалих внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС (в середньому 34,5). Однак, соціологи стверджують, що офіційна статистика самогубств значно нижче реальних цифр (в 2-4 рази), оскільки в неї потрапляють тільки явні випадки. Також ніким не фіксуються випадки невдалих спроб, яких у 7-10 разів більше [7].

Отже, самогубство є проблемою не тільки в нашій державі, а й інших країн світу. Кримінальний кодекс України, встановлюючи відповідальність за доведення до самогубства, передбачив достатньо суворі санкції за таке діяння, межі яких визначаються покараннями у виді обмеження волі на строк до трьох років або позбавленням волі на той самий строк (ч. 1 ст. 120 КК України), обмеження волі на строк до п'яти років або позбавлення волі на той самий строк (ч. 2 ст. 120 КК України), позбавлення волі на строк від семи до десяти років (ч. 3 ст. 120 КК України).

Список використаних джерел:

1. Колінько О.О. Доведення до самогубства: порівняльна характеристика українського і зарубіжного кримінального законодавства / О.О. Колінько // Часопис Київського університету права. – 2010. – № 1. – С. 258-264.

2. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print>.
3. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / За заг. ред. В. Г. Гончаренко, П. П. Андрушка. – К. : Форум, 2005. – Кн. 1. – 750 с.
4. Гусак О.А. Проблеми визначення родового об'єкта доведення до самогубства / О.А. Гусак // Правова держава. – 2013. – № 16. – С: 116-121.
5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. – 4 вид., переробл. та доповн. / За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – К. : Юридична думка, 2007. – 1184 с.
6. В Україні зафіксовано 20,1% самогубств на 100 тис. населення – ВООЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unn.com.ua/uk/news/1665278-v-ukrayini-zafiksovano-20-1-samogubstv-na-100-tis-naselen>.
7. Кожні сорок шість хвилин в Україні хтось добровільно прощається з життям. Серед самогубців - все більше молоді. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tsn.ua/ukrayina/epidemiya-samogubstv-ukrayinska-molod-vse-chastishe-zvodit-rahunki-z-zhittyam.html>.

Літвінов В.І.,

старший викладач кафедри кримінально-правових
дисциплін юридичного факультету
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

В сучасних умовах розвитку громадянського суспільства, розширення демократичних принципів щодо захисту прав людини, захисту інтересів юридичних осіб особливої актуальності набуває процес розвитку послуг приватних охоронних та детективних структур, як певної альтернативи державним правоохоронним органам. В теперішній час Верховна Рада України

прийняла закон України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» [2], але Президент наклав «вето». Згідно з яким суб'єктами приватної детективної діяльності визнаються:

1) приватні детективи – громадяни України, які отримали в установленому законодавством порядку свідоцтво про право на здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності;

2) приватні детективні агентства (бюро, товариства, контори, фірми), об'єднання приватних детективних підприємств та їхні філії, що отримали в установленому законодавством порядку дозвіл на реєстрацію та пройшли державну реєстрацію як юридичні особи.

Відповідно до нового законопроекту приватна детективна (розшукова) діяльність – це дозволена органами Національної поліції України незалежна професійна діяльність приватних детективів або приватних детективних підприємств (агентств) щодо надання клієнтам на платній договірній основі детективних послуг з метою захисту їхніх законних прав та інтересів на підставах та в порядку, що передбачені законодавством. Перелік послуг, які можуть надаватися досить широкий. За даними Всеукраїнської асоціації приватних детективів вони поділяються на такі групи:

1) забезпечення економічної безпеки фізичних та юридичних осіб (перевірка бізнес-зв'язків, протидія недобросовісній конкуренції тощо);

2) пошук осіб в Україні та закордоном (пошук осіб, що переховуються від усіх видів відповідальності, пошук родинних зв'язків тощо);

3) забезпечення особистої безпеки особи та членів її сім'ї (перевірка за допомогою поліграфа, перевірка приміщень на наявність звукозаписувальних пристроїв тощо);

4) спеціальні послуги (проведення експертиз, розшук затонулих об'єктів, надання послуг із навчання детективній діяльності);

5) інші послуги, які стосуються приватної детективної діяльності та не суперечать закону [3].

Протягом доби з моменту укладання контракту з клієнтом на збір таких відомостей детектив зобов'язаний письмово повідомити про це особу, що здійснює дізнання, слідчого, прокурора або суд, у чиєму провадженні знаходиться кримінальне провадження.

Суб'єкти приватної детективної (розшукової) діяльності можуть надавати й інші детективні послуги, якщо вони не суперечать вимогам чинного законодавства України.

Історія українських детективів розпочалась після розвалу Радянського Союзу. На даний час, в Україні діє багато приватних розшукових агентств. Про що свідчить навіть кількість знайдених відповідей на запити у пошукових системах мережі Інтернет. Так на запит «детективне агентство» тільки в українських системах кількість відповідей перевищує 200 тисяч. За неофіційними даними, в усіх регіонах України працює декілька тисяч приватних детективів та приватних детективних агентств. А відтак така діяльність вимагає належного законодавчого регулювання.

Однак, у зв'язку з відсутністю законодавчого врегулювання їх статусу, відсутністю чітких прав та обов'язків, багато з них не мають можливості легалізувати свою діяльність. На даний час детективи діючи в рамках закону, добросовісно сплачуючи податки, самі змушені завуальювати свою діяльність. Так, наприклад, окремі детективні агентства займаються видавничою діяльністю, або для отримання інформації проводять журналістські розслідування.

Також, детективні агентства реєструються як консалтингові компанії, консультативні, юридичні фірми, охоронні агентства чи адвокатські контори. З юридичної точки зору в Україні, насамперед, через відсутність відповідного законодавства, можна говорити, що заборонена не детективна діяльність в цілому, а деякі її складові. Так, ст. 32 Конституції України забороняє будь-яке втручання в особисте і сімейне життя громадян України та не допускає використання конфіденційної інформації про людину без її згоди.[1]

Світовий досвід переконує, що не всі види правоохоронних функцій у належному обсязі можуть виконувати державні органи. У Великій Британії одна з найбільших приватних служб безпеки забезпечує охорону банків, приміщень фірм, коштів і коштовностей під час їхнього перевезення, а також осіб, які підлягають депортації. За виконання цих послуг Міністерство внутрішніх справ країни щорічно сплачує приватним охоронцям і детективам кошти.

У США приватні охоронно-розшукові бюро вперше почали широко використовуватися на початку 30-х років, коли розгул злочинності, особливо в Нью-Йорку і Чикаго, набув загрозливих масштабів. Після Другої світової війни приклад США перейняли багато інших країн, і сьогодні в усьому світі функціонують десятки тисяч різних приватних розшукових бюро і служб безпеки. У Сполучених Штатах Америки нині питання діяльності недержавних служб безпеки належить до юрисдикції штатів. Приватні служби безпеки беруть на роботу колишніх поліцейських, співробітників ФБР і ЦРУ, звільнених без стягнень, а також відставних військовослужбовців. Зростаючі потреби приватних охоронних підприємств у кадрах, які мають спеціальну підготовку, зумовили введення до програми навчання студентів багатьох американських коледжів і університетів різних курсів забезпечення безпеки. У деяких навчальних закладах упроваджено заочне навчання осіб, які вже працюють у вищевказаних організаціях. Відповідно до закону, приватні охоронці, детективи й слідчі в США не мають права застосовувати такі процесуальні заходи: - обшук помешкання, - особистий обшук або арешт, проте їм можна затримувати осіб, підозрюваних у здійсненні злочину або в підготовці до здійснення злочину, з метою передачі їх в руки поліції. Свою діяльність співробітники приватних охоронних організацій у США зобов'язані здійснювати лише відповідно до Конституції США та законодавчих актів штатів. У випадку порушення законів такі особи позбавляються дозволу на проведення розшукової діяльності, а в разі серйозних порушень можуть бути притягнуті до кримінальної відповідальності.

У Великій Британії відсутні будь-які законоположення або урядові розпорядження про обов'язкову реєстрацію приватних детективів. Із 2 тисяч детективів лише 300 зареєстровані як члени Інституту професійних слідчих. Нині уряд країни вважає за необхідне ввести таку реєстрацію з обов'язковою спеціальною перевіркою детективів, оскільки попит на послуги приватних розшукових агентств постійно зростає.

Агентства виконують деякі «специфічні» завдання, які для правоохоронних органів заборонені і вважаються незаконними:

- розробка заходів безпеки за контрактами з урядовими органами;
- ведення переговорів з терористами, що захопили заручників;
- виконання завдань клієнтів із спостереження за їхніми близькими родичами;
- виявлення фактів подружньої зради;
- установлення фінансового становища і кредитоспроможності майбутніх партнерів по бізнесу.

У Німеччині приватне розшукове бюро має бути зареєстроване як «установа, що займається ремеслом (промислом)», оскільки «ставиться мета заробити гроші», і виконувати всі законоположення й постанови, що стосуються установ такого типу. Для засновника не потрібна фахова освіта або відповідний досвід роботи. Необхідною умовою для утворення бюро є наявність мінімального капіталу, що становить 50 тисяч євро.

Приватні служби безпеки у Німеччині поділяються на дві групи:

- агентства, що надають фірмам і державним установам послуги із забезпечення безпеки об'єктів і осіб, які підлягають фізичній охороні;
- підрозділи охорони виробництва, створені самими фірмами й установами.

Для відкриття приватної служби безпеки (сюди також належать підрозділи охорони виробництва і спеціальні підрозділи із забезпечення фізичної безпеки клієнтів) і для укладення приватним охоронним підприємством контракту з будь-яким замовником (відомством, підприємством,

фірмою), відповідно до федерального Закону про приватні підприємства, необхідно мати спеціальний дозвіл влади. У дозволі може бути відмовлено, якщо приватна служба не забезпечує належного рівня охорони або не має для цього достатніх професійних, фінансових, технічних та інших можливостей. Конкретні критерії «надійності безпеки» викладено у відповідних постановах і директивах федеральних земель [10].

У Китайській Народній Республіці кількість приватних охоронних підприємств досягла майже тисячі. У липні 1988 р. Держрада КНР затвердила Положення про приватні служби безпеки, розроблене міністерством громадської безпеки. Цей нормативний акт регламентує правовий статус приватних охоронних підприємств як госпрозрахункових і економічно самостійних організацій, що діють за контрактами, які укладаються з підприємствами й організаціями різних форм власності, так і тих, які співпрацюють з державними правоохоронними структурами. Характерно, що співробітникам приватних служб безпеки в Китаї заборонено мати при собі вогнепальну зброю або спеціальні засоби поліції, застосування яких може призвести до загибелі людей. В окремих випадках їм видають поліцейські кийки [12].

Аналіз інформації дає підстави зробити висновок про те, що приватні детективні бюро й служби безпеки в розвинутих країнах надають істотну допомогу місцевим правоохоронним органам у боротьбі з організованою злочинністю, порушеннями громадського порядку, промисловим шпигунством, шахрайством у бізнесі тощо. Найбільш детально серед країн СНД детективна діяльність регулюється в Російській Федерації, там Закон «Про приватну детективну і охоронну діяльність в Російській Федерації» прийнятий ще у березні 1992 року. Більшість приватних охоронних агентств працює за досить поширеними напрямками, здійснюючи охорону (зокрема технічну й пожежну) закладів середнього і малого бізнесу, надаючи їх власникам особисту охорону, юридичну підтримку у разі повернення боргу тощо. Характерно, що до керівництва більшості таких служб безпеки входять колишні високопоставлені

офіцери КДБ (МБ, ФСК, ФСБ), добре обізнані з агентурно-оперативною діяльністю [15].

В Україні на сьогодні означений вид діяльності офіційно не визнаний, а тому не знайшов свого законодавчого врегулювання, хоча фактично приватною детективною діяльністю займаються не тільки фізичні, а й юридичні особи.

Діяльність приватних детективів та детективних агентств може здійснюватись виключно на основі свідцтва про право на здійснення приватної детективної діяльності. Приватні детективи чи детективні агентства не мають права здійснювати оперативно-розшукову діяльність, яка віднесена до виключної компетенції державних органів. Приватні детективи та працівники детективних агентств не є працівниками правоохоронних органів і вони не можуть користуватись повноваженнями, наданими законами України працівникам правоохоронних органів. Виявивши ознаки адміністративних чи кримінальних правопорушень, детектив зобов'язаний звернутися до правоохоронних органів, які вже будуть вирішувати питання відповідальності за таке правопорушення. Переглядаючи пропозиції різних детективних агентств, можна натрапити як на цілком традиційні послуги щодо розшуку загублених документів до зовсім неординарних послуг таких, як: допомога батькам у контролі за дітьми, алібі у сімейному житті, виведення осіб із різного роду сект, встановлення gps-маяка для контролю за людьми похилого віку, визначення хто насправді володіє акантом у соціальній мережі тощо.

Забезпечення безпеки громадян України і країни в цілому є першочерговим завданням держави. Однак діюче законодавство України у даній сфері відстає від реалій життя. Наявність закону, який спеціально регулює правовідносини у сфері детективної діяльності, буде сприяти забезпеченню єдиної державної політики у детективній діяльності, що дозволить здійснювати дієвий державний контроль за правомірним використанням вогнепальної зброї і спеціальних засобів співробітниками детективних організацій, створювати умови для розвитку цивілізованого ринку послуг, які будуть надаватися суб'єктами зазначеної діяльності, перешкоджати

входженню в ринок непідготовлених і недобросовісних суб'єктів, захисту прав і законних інтересів громадян. В той же час, слід усвідомлювати, що детективні структури не повинні замінювати чи перебирати на себе функції державних правоохоронних органів. Саме тісна співпраця цих суб'єктів, в межах окреслених діючими законодавчими актами повноважень, сприятиме розвитку цілісної системи захисту інтересів фізичних та юридичних осіб в державі. Можна вважати, що прийняття Верховною Радою України пропонованого законодавчого акту створить основу для розбудови правового поля регулювання детективної діяльності в Україні, буде сприяти наближенню його до законодавства розвинутих країн світу та Європейського Союзу.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/>
2. Проект Закону «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» №3726 від 28.12.2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1.
3. Офіційний сайт Всеукраїнської Асоціації приватних детективів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://aupd.org/ru/services>.
4. Закон України «Про охоронну діяльність». Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4616-17>.
5. Закон України «Про засади державної політики у сфері господарської діяльності». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, N 9, ст. 79. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1160-15>.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Єдиний державний реєстр нормативно-правових актів N 8376/1999.
7. Цивільний кодекс України // Офіційний Вісник України 2003, N 11, ст. 461;
8. Г.В.Козаченко, В.П.Пономарьов, О.М.Ляшенко. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: Монографія. —К.:Лібра, 2003. – 280 с.

9. Іванюта Т.М., Заїчковський А.О. Економічна безпека підприємства. – Навчальний посібник. Київ, 2009. Режим доступу: <http://subject.com.ua/pdf/61.pdf>
10. Каленяк В. Приватна охоронна діяльність: зарубіжний досвід та можливість його використання в Україні. Режим доступу: <http://www.infopressa.com/article-87.html>
11. Крысин А.В. Безопасность предпринимательской деятельности. - М.: Финансы и статистика, 1996.
12. Крысин А. Частные службы безопасности КНР // Частный сыск. Охрана. Безопасность. - 1995. - № 1. - С. 89–90.
13. Користін О.Є. Економічна безпека – Навчальний посібник. Режим доступу: http://pidruchniki.ws/15840720/ekonomika/ekonomichna_bezpeka_-_koristin_oye;
14. Леонова Г.Г., Озаріна О.В. Досвід моделювання економічної безпеки зарубіжних підприємств. Стаття. Режим електронного доступу: http://www.rusnauka.com/1_NIO_2008/Economics/24917.doc.htm
15. Матеріали Всеросійської юбилейної конференції «Частные охранные предприятия России: состояние, тенденции и перспективы» 5 марта 2002 г. <http://www.ОХРАНА.ru>
16. Пояснювальна записка до Проекту Закону України «Про детективну діяльність». Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=5380-1&skl=5

Лускатов О.В., к.ю.н., доцент,
професор кафедри кримінально-правових
дисциплін юридичного факультету
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ЩОДО ОКРЕМИХ ПОВНОВАЖЕНЬ СУБ'ЄКТІВ ПРИВАТНОЇ ДЕТЕКТИВНОЇ (РОЗШУКОВОЇ) ДІЯЛЬНОСТІ

Приватна детективна (розшукова) діяльність (*далі* – ПД(Р)Д), як і будь-яка інша, регульована державою, повинна узгоджуватись із чинним законодавством України, а тому підлягає належній та досить детальній правовій регламентації. Проаналізуємо, наскільки чітко та повно виписано у прийнятому Верховною Радою 13 квітня 2017 року Законі України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність», щодо якого Президент застосував вето та повернув на повторний розгляд (*далі* – Законопроект), окремі повноваження її суб'єктів, зокрема ті, що стосуються процедур, пов'язаних із розслідуванням злочинів.

У ч. 4 ст. 4 Законопроекту зазначено, що «суб'єкти приватної детективної (розшукової) діяльності не мають права здійснювати оперативно-розшукові заходи, віднесені до виключної компетенції оперативних підрозділів» [1]. Між тим, у Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18.02.1992 р. № 2135-ХІІ вже міститься заборона щодо проведення оперативно-розшукової діяльності громадськими, приватними організаціями та особами (стаття 5), й, хоча термін «оперативно-розшукові заходи» використовується у змісті окремих норм, але його визначення відсутнє. Тож, оскільки законодавець вважає необхідним окремо наголосити у ч. 4 ст. 4 Законопроекту щодо вказаної вище заборони, з метою усунення протиріччя між даними двома нормативними актами варто, на нашу думку, у ч. 4 ст. 4 термін «оперативно-розшукові заходи» замінити на «оперативно-розшукова діяльність».

Здається, що, дотримуючись подібної логіки, доцільно було окремо виписати у Законопроекті заборону й щодо здійснення суб'єктами ПД(Р)Д досудового розслідування кримінальних правопорушень, тим більш, що окремі його норми, зокрема п. 1 ч. 3 ст. 12, дозволяють останнім збирати, фіксувати та досліджувати відомості для розгляду справ у кримінальному судочинстві [1]. Враховуючи, що заборони стосовно здійснення приватними детективами різних видів діяльності перераховані у п. 2 ч. 5 ст. 5 Законопроекту, саме до цього переліку треба додати оперативно-розшукову діяльність та досудове розслідування кримінальних правопорушень.

Зазначене у змісті першого абзацу ч. 1 ст. 13 право суб'єктів ПД(Р)Д вчиняти будь-які дії, не заборонені законом й необхідні для виконання ними договору [1], на нашу думку, надає майже необмежені можливості й може призвести до зловживань. Само формулювання «не заборонені законом» є неконкретним, оскільки у статті не уточнено, про який закон йдеться (той, де міститься сама норма, чи будь-який інший). Крім того, термін «закон» у такому контексті можна трактувати як «законодавство» (тобто все законодавство), а в останньому частіше зустрічаються правила, вимоги, дозволи (тобто приписи про те, кому, що і яким чином треба чи можна робити), ніж заборони. Наприклад, створюється потенційна можливість для легалізації колекторських фірм, що й зараз не дуже розбірливі у засобах дій. Зареєструвавшись як суб'єкт ПД(Р)Д, їм достатньо обмежитись лише видом діяльності, вказаним у п. 10 ч. 3 ст. 12 Законопроекту, а саме, пошуком боржників та осіб, які ухиляються від виконання своїх договірних зобов'язань, а потім, відповідно до положень ч. 1 ст. 13, вчиняти будь-які, не заборонені законом, дії для належного виконання договору із замовником.

У ч. 3 ст. 12 Законопроекту в 11-ти пунктах перераховано види приватних детективних (розшукових) послуг, але положення ч. 4 розширюють цей перелік, а встановлене обмеження у вигляді «не заборонені законодавством», що вже обговорювалось вище, не є досить конкретним. Перелік видів послуг

має бути чітко визначеним та вичерпним для недопущення зловживань у цій сфері.

Окремі пункти ч. 1 ст. 13 Законопроекту надають суб'єктам ПД(Р)Д права щодо проведення оглядів різного роду об'єктів, усного опитування осіб [1]. У ч. 2 зазначеної статті в цілому наголошується щодо недопущення порушень прав і свобод осіб при здійсненні детективної діяльності. Здається, що у ч. 1 певним чином виписано механізм для запобігання таким порушенням, зокрема, необхідно отримувати згоду від особи щодо проведення огляду, але не вказано, що таку згоду треба мати й для усного опитування. На нашу думку, у Законопроекті треба вказати на обов'язок суб'єкта ПД(Р)Д щодо роз'яснення особі до початку її опитування положень ст. 63 Конституції України.

Зі змісту ч. 3 ст. 16 Законопроекту витікає обов'язок суб'єкта ПД(Р)Д зберігати не менше трьох років одержані ним за результатами такої діяльності матеріальні носії інформації [1]. Зрозуміло, що тоді факт отримання зазначених носіїв має бути десь зафіксований (у документі, на відеозаписі тощо) й, крім того, відображений у певному обліку, звітності. Відповідно, замовник детективних послуг чи інша зацікавлена особа буде, за необхідності, мати можливість впевнитись у тому, що суб'єктом ПД(Р)Д виконано зазначений вище обов'язок. Разом з тим, у положеннях Законопроекту не регламентовано, що саме розуміється під матеріальними носіями інформації (складені детективом за результатами його діяльності певні документи; результати проведеної ним фотозйомки, відеозапису чи застосування інших технічних засобів; отримані ним від замовника послуг або від інших громадян, установ, підприємств, організацій певні документи чи речі; самостійно виявлені в ході розшукової діяльності матеріальні об'єкти), а також процедура їх отримання (вилучення) та спосіб фіксації цього факту.

Позбавлено сенсу зазначене у п. 6 ч. 1 ст. 13 Законопроекту положення щодо права суб'єктів ПД(Р)Д отримувати письмові висновки фахівців та експертів з питань, що потребують спеціальних знань, оскільки експерти здійснюють дослідження переважно оригіналів об'єктів (у певних випадках – їх

фотознімків та інших копій, описів об'єктів, якщо це не суперечить методикам проведення відповідних експертиз), а у статті 13 прямо не вказано щодо права приватного детектива вилучати такі об'єкти, якщо тільки не трактувати як можливість це робити те не досить конкретне формулювання, що міститься у першому абзаці ч. 1 ст. 13 стосовно вчинення будь-яких дій, не заборонених законом, зокрема, вишукування, отримання та накопичування потрібної інформації. Разом з тим, що вже зазначалось вище, процес вилучення об'єктів повинен належним чином фіксуватись. У свою чергу, експерт має керуватись вимогами чинного законодавства, зокрема Інструкцією про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затвердженою наказом Міністерства юстиції від 08.10.1998 р. № 53/5 (у редакції наказу від 26.12.2012 р. № 1950/5). Пункт 3.1 зазначеного нормативного документу вказує, що «експертиза проводиться після подання органом (особою), який (яка) її призначив(ла) (залучив(ла) експерта), матеріалів, оформлених згідно з вимогами процесуального законодавства та цієї Інструкції», а, відповідно до п. 3.4, «вилучення об'єктів, що підлягають дослідженню, та відібрання зразків оформлюються протоколом...» [2].

Окремі положення Законопроекту, що стосуються повноважень приватних детективів, на нашу думку, вступають між собою у протиріччя. Зокрема, у пункті 3 ч. 2 ст. 14 йдеться про заборону щодо збирання відомостей, пов'язаних з особистим життям, політичними та релігійними переконаннями осіб, без письмової згоди на це останніх. У ч. 1 ст. 13 суб'єктам ПД(Р)Д надається право вишукувати й отримувати потрібну інформацію усіма не забороненими законом методами, а у п. 4 ч. 3 ст. 12 як один з видів приватних детективних (розшукових) послуг визначено пошук осіб, місцезнаходження яких невідомо [1]. Тож, виникає питання з приводу того, яким чином приватний детектив повинен розшукувати зниклу особу, якщо без її письмової згоди він не має права (не порушуючи ст. 14) збирати відомості, пов'язані з особистим життям такої особи, а без таких даних пошук буде безрезультатним.

Варто за аналогією із положеннями ст. 24 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [3] надати приватному детективу можливість на надіслані запити отримувати відповіді від органів державної влади, установ, підприємств та організацій у більш короткий термін. Така потреба виникає у зв'язку з тим, що запити суб'єктів ПД(Р)Д можуть стосуватись розгляду справ у кримінальному судочинстві, пошуку зниклих осіб тощо, а тому потребують більш оперативного реагування.

Таким чином, перелік повноважень суб'єктів ПД(Р)Д повинен бути конкретним, мати чітко визначені межі, що не дозволить останнім корегувати та трактувати його на свій розсуд. Зокрема, перший абзац ч. 1 ст. 13 треба скоротити до формулювання: «Суб'єкти приватної детективної (розшукової) діяльності під час здійснення такої діяльності мають право:». Відповідно перелік їх прав у ст. 13 має бути кінцевим, але його варто розширити настільки, щоб він забезпечував можливість здійснення кожного з видів приватних детективних (розшукових) послуг, зазначених у ст. 12 Законопроекту.

Список літературних джерел:

1. Проект Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» у редакції, прийнятою Верховною Радою України (13 квітня 2017 року № 2023–VIII) [Електронний ресурс] // Офіційний вебсайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57580
2. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затверджена наказом Міністерства юстиції України 08.10.1998 № 53/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України від 26.12.2012 № 1950/5) [Електронний ресурс] // Офіційний вебсайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.
3. Закон України від 5 липня 2012 року № 5076-VI «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [Електронний ресурс] // Офіційний вебсайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.

Мазенко Н.А., курсант

Науковий керівник: Гаркуша А.Г., к.ю.н.,
викладач кафедри кримінального процесу
ФПФОДР

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРИВАТНОЇ ДЕТЕКТИВНОЇ (РОЗШУКОВОЇ) ДІЯЛЬНОСТІ

Відповідно до законопроекту «Про приватну (розшукову) діяльність» - ця діяльність визнається дозволеною органами Національної поліції України, яка здійснюється незалежними приватними детективами або приватними детективними підприємствами (агентствами) щодо надання клієнтам на платній договірній основі детективних послуг з метою захисту їхніх законних прав та інтересів на підставах та в порядку, що передбачені законодавством [1].

Приватна детективна (розшукова) діяльність у більшості випадків визнана не лише на локальному рівні, але й на державному, є врегульованою законами, що дозволяє оптимально використовувати її задля збільшення можливості громадян та юридичних осіб у захисті своїх законних прав та інтересів. Попри все, проблема регулювання детективної діяльності в Україні була предметом дослідження ряду вітчизняних вчених, серед яких: Г.Ю. Барчан, Е.І. Низенко, В.М. Панфілов.

Приватна детективна (розшукова) діяльність у сучасних реаліях конкурентності перебуває поміж двох опонентів: «слідчий» та «детектив», у боротьбі між якими поступово може стати альтернативним недержавним правоохоронним механізмом, необхідність якого останнім часом набирає обертів. Потрібно зауважити на тому, що закон визначає загальні правові засади організації приватної детективної (розшукової) діяльності в Україні як одного з шляхів забезпечення конституційних гарантій людини та громадянина, що спрямовані на захист своїх законних прав та інтересів. В Україні такий вид

діяльності тривалий час був офіційно не визнаний та не мав законодавчого підґрунтя, хоча фактично приватною детективною діяльністю давно та плідно займаються не лише фізичні особи, а й юридичні. За неофіційними даними, зараз в усіх регіонах України працює більше декілька тисяч приватних детективів і приватних детективних агентств, здійснюючи свою діяльність вони користуються великим попитом серед таких категорій населення як бізнесменів, політиків, адвокатів.

Головною метою діяльності приватного детектива є сприяння безпеці функціонування підприємства замовника, допомога керівництву та уповноваженим працівникам у зборі інформації про особу (організацію), встановлення чи підтвердження факту правопорушення. Законодавець надав можливість приватним детективам займатися доволі широким спектром питань, які були лише у компетенції правоохоронних органів, але відтепер приватна та державна система доповнюватимуть одна одну. Головне, що детективи зможуть збирати та фіксувати інформацію, яка надалі зможе використовуватися у цивільному, господарському, адміністративному та кримінальному судочинстві, що додасть громадянам додаткові можливості при захисті своїх прав та особистих інтересів у судах. Інформація, отримана приватними детективами, згідно з документом, є професійною таємницею, яка не підлягає розголошенню, є конфіденційною, крім випадків, коли вона має факти підготовки чи замаху на вчинення кримінального правопорушення (про такі факти детективи зобов'язані повідомити правоохоронним органам з передачею підтверджуючих матеріалів) [2, с. 258].

Так, з погляду держави, присутні лише позитивні аспекти. А саме зазначеним законопроектом Верховна Рада запроваджує в законодавче поле вже існуючі «чорний» і «сірий» ринки детективних послуг, саме так заявляє радник міністра МВС - Апостол М.В. Такий ринок розвивається давно і успішно маскується під юридичні, охоронні або технічні послуги.

Голова Комітету з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності А. Кожем'якін та перший заступник керівника фракції «Народний

фронт», член Комітету ВР з питань національної безпеки і оборони, співавтор цього законопроекту А. Тетерук, також згодні, що Закон дасть змогу легалізувати та вивести з тіні діяльність великої кількості приватних детективів в Україні [3].

Функції та завдання приватних детективів і приватних детективних агентств майже такі, як і у правоохоронних органів. Коли громадяни за деякими особистими причинами не можуть звернутися до цих органів, то їх функції беруть на себе приватні детективні агентства, але в цьому і виражається «проти» цього проекту Закону, та саме й є причиною того, чому Президент України наклав вето на нього. Також одним із зауважень є те, що суб'єктам приватної детективної діяльності дозволяється збирання, фіксування та дослідження відомостей, необхідних для розгляду у кримінальному судочинстві, а також пошук і збір даних, які можуть бути підставою для звернення замовника приватних детективних послуг до правоохоронних органів або до суду з метою захисту його законних прав та інтересів, в тому числі шляхом зовнішнього спостереження на відкритій місцевості, у громадських місцях та ін. Що стосується проблемного моменту доказової бази, то не варто обговорювати доцільність чи недоцільність такої діяльності зі сторони приватних детективів. Питанням повинна стати процедура доручення доказів, виявлених та зафіксованих детективами до матеріалів кримінального провадження та використання їх у суді.

Так, ці суб'єкти приватної детективної діяльності надають істотну допомогу суб'єктам підприємницької діяльності у вивченні репутації та фінансового стану позичальників та інших партнерів, їх спроможності реально виконувати взяті на себе фінансові зобов'язання, що у значній мірі запобігає укладанню ризикованих угод та ухиленню боржників від сплати заборгованості [4]. Крім того, суб'єкти приватної детективної діяльності проводять велику роботу по пошуку осіб, місцезнаходження яких невідоме, розшуку зниклого майна і тварин, виявленню фактів порушень прав інтелектуальної власності, насамперед незаконного використання товарних знаків та ін.

На нашу думку дійсно, у законопроекті, ще є багато проблемних моментів, що можуть призвести до тінізації певної частини легальних детективних агентств, але завдяки народним обранцям і прогресивно мислячим учасникам цього ринку, проблеми можна буде вирішити своєчасними поправками, але з іншої точки зору, саме по собі прийняття закону є плюсом, оскільки ним закріплені правила та порядок, а також гарантії і відповідальність суб'єктів, які мають намір здійснювати таку діяльність, що забезпечить реалізацію та захист прав і законних інтересів осіб, які потребують таких специфічних послуг.

Також, завдяки обов'язковим ліцензіям і створенню єдиного реєстру, значно звужаться можливості для шахраїв, які діяли під виглядом приватних детективів.

Приватна детективна діяльність вже сьогодні стає апогеєм сучасності, якого потребував український народ, адже це відхилення від стародавніх догм, зрушення з «мертвої точки» почуття довіри до детективів та посилення жаги боротьби з кримінальною злочинністю на теренах нашої правової України.

Список використаних джерел:

1. Законопроект "Про приватну детективну (розшукову) діяльність" - 3726 від 28.12.2015, К., http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57580
2. Карпов Н.С. Державний захист та забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у судочинстві, за законодавством України / Н.С. Карпов, О.І. Габро // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2007. – Вип. 17. – С. 254–266.
3. Мотуз М. Тенденції розвитку приватної детективної діяльності в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://law.knu.ua/images/abook_file/conf2011_kpp_motuz.pdf.
4. Офіційний сайт Всеукраїнської Асоціації приватних детективів [Електронний ресурс]. – <http://aupd.org/ru/services>.

Майорова А.О., студентка

Науковий керівник: Шиян А.Г.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ЕТИЧНІ ЗАСАДИ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сьогодні актуальним залишається питання етичної поведінки адвоката. До адвокатів, діяльність яких безпосередньо пов'язана з захистом прав та законних інтересів людини і громадянина, суспільством пред'являються підвищені вимоги, як до особистостей. Адвокати повинні мати не тільки високій рівень професійної підготовки, а й неухильно дотримуватися моральних засад, які зазначені у нормативно-правових документах, що регламентують діяльність адвокатів на території України.

Тема моральності в діяльності адвоката розглядалася багатьма науковцями. Важливі кроки в напрямку вивчення проблеми діяльності адвокатури, зокрема й етичних аспектів професійної діяльності адвокатів, досліджено в працях як українських, так і зарубіжних авторів, таких як: М.Ю. Барщевського, Я.П. Зейкана, А.Ф. Коні, А.Д. Бойкова, Д.П. Ватман, Е.В. Васьковського, В.І. Сергєєва, Ю.М. Грошевого, З.З. Зінатулліна, С.Л. Арія, Н.М. Таварткіладзе, О.Т. Яновської та інших. Однак, як багато про цю проблему не говорилося, дослідження питання щодо ролі, значення й впливу на адвокатську діяльність кодексу поведінки адвокатів завжди залишається актуальним.

Адвокатська етика є видом професійної етики юриста. І оскільки адвокат постійно стикається з різноманітними етичними питаннями, здійснюючи професійну діяльність, адвокатська етика визначає деонтологічні стандарти діяльності адвоката, враховуючи особливості адвокатури як правозахисного інституту держави, на якого покладена роль захисту прав та інтересів людини.

Оскільки адвокату та адвокатурі, як правозахисному інституту, відведено особливу роль у суспільстві, то до адвокатів пред'являються підвищені моральні вимоги. Можна говорити про підвищені моральні вимоги і як до людини, і як до представника професії. Саме тому в деяких країнах особливу увагу звертають на моральні якості осіб, які тільки збираються набути статусу адвоката. Так, у США існує практика перевірки етичної поведінки майбутніх юристів ще на етапі зарахування до навчального закладу. Професійні моральні вимоги повинні бути систематизовані, конкретизовані та закріплені у певних кодексах чи правилах, які регламентують діяльність адвоката, на законодавчому рівні [1, с. 9].

Розглядаючи питання професійної етики адвоката та її закріплення, необхідно звернутися до Правил адвокатської етики, затверджених звітно-виборчим з'їздом адвокатів України від 09 червня 2017 року, в яких регламентовані основні принципи адвокатської етики та відносини адвоката з клієнтом. Даний нормативно-правовий акт ґрунтується на міжнародній практиці [5].

Рекомендація R(2000)21 Комітету Міністрів державам-учасницям Ради Європи про свободу здійснення професійних адвокатських обов'язків закріплює, що адвокатським колегіям або іншим професійним об'єднанням адвокатів належить розробити професійні стандарти і кодекси поведінки для здійснення адвокатської діяльності без порушень загальноприйнятих етичних норм [3].

Резолюція 78(8) Комітету Міністрів Ради Європи про юридичну допомогу і консультації від 2 березня 1978 р. регламентує основні етичні засади адвокатської діяльності та утворення консультативних органів для контролю за дотриманням адвокатами етичних норм у процесі своєї діяльності [6].

Адвокат має діяти не тільки в інтересах тих осіб, яких він захищає, а й в інтересах права в цілому. У цьому аспекті необхідно звернутися до Загального кодексу правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства, прийнятому в жовтні 1988 р., в якому зазначено, що на адвоката покладено цілий комплекс

зобов'язань як юридичного, так і морального характеру, які часто вступають у взаємну суперечність між основними юридичними і етичними принципами. У цьому кодексі визначені основні моральні засади, які повинні стати для професійного адвоката основоположними для здійснення своєї діяльності [4].

Ними є:

- пріоритет інтересів клієнта (адвокат має залишатися незалежним від свого клієнта, але не порушуючи право клієнта);

- неприпустимість конфлікту інтересів (конфліктом інтересів слід розуміти суперечність між особистими інтересами адвоката та його професійними правами і обов'язками перед клієнтом, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість під час виконання адвокатом його професійних обов'язків, а також на вчинення чи не вчинення ним дій під час здійснення адвокатської діяльності);

- дотримання законності, не порушуючи моральні основи суспільства (дотримуватись вимог Конституції України, законів та інших нормативно-правових актів і забезпечувати моральну основу розвитку державності);

- повага до адвокатської професії і прав людини (додержуватися загальноприйнятих норм у суспільстві та своїми діями не підривати авторитет адвокатури в цілому).

Отже, зазначені моральні принципи є ключовим показником професіоналізму адвоката. Вся адвокатська діяльність повинна базуватися на захисті порушених прав та інтересів клієнта, але тільки в рамках дотримання юридичних і моральних засад.

Адвокат, перебуваючи в самому центрі боротьби права з «неправим», дозволеного з недозволеним, морального з аморальним, бере в цій боротьбі активну участь. І кожну хвилину він, ризикуючи опинитися союзником беззаконня, пособником аморальності, повинен бути найбільш уважний, чесний і дуже коректний в своїх діях і промовах. Адже в більшості випадків клієнта не цікавить, хто веде його справу з моральної точки зору і які кошти потрібно витратити, щоб досягти бажаного результату [1, с. 9].

Закріплення етичних норм є недостатнім, оскільки потрібен дієвий механізм контролю за дотриманням деонтологічних засад у професійній діяльності. Порушення правил адвокатської етики є дисциплінарним проступком, а отже, підставою притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності. Разом з тим необхідно розмежовувати дотримання адвокатом етики при здійсненні професійної діяльності та в ситуаціях, що не пов'язані з виконанням професійного обов'язку. Саме від цього буде залежати, чи понесе дисциплінарну відповідальність адвокат. Адже практика судів по цьому питанню не є однозначною, оскільки не створено належного механізму притягнення адвокатів до відповідальності за порушення етичних норм. Видається, що для вирішення даної проблеми необхідно запровадити ретельну перевірку кандидатів на зайняття адвокатською діяльністю ще на початковому етапі. Не виключено, що перевірку схильності особи до вчинення дій, що суперечать нормам закону, слід здійснювати із застосуванням новітніх технологій.

Як бачимо, в етичних кодексах приділяється значна увага принципам адвокатської діяльності. Отже, замість врегулювання різних аспектів адвокатської діяльності (як вже зазначалося, неможливо передбачити всі ситуації, що можуть виникнути у професійній діяльності адвоката), кодекс має бути певною системою орієнтирів та містити основоположні принципи етичної поведінки адвоката. Всі вони є обов'язковими для адвокатів, які бажають здійснювати свою професійну діяльність. Також етичний кодекс не може суперечити національному законодавству країни, навпаки, він повинен доповнювати та уточнювати етичні аспекти поведінки адвоката.

Водночас, головною метою професійного кодексу поведінки є не тільки звід правил етики, якими має керуватися адвокат. Він повинен бути відповідним джерелом інформації для осіб, які звертаються за послугами до адвоката. Ці особи мають бути проінформовані щодо поведінки, яку слід очікувати від адвоката. Даний аспект безпосередньо стосується питання довіри клієнта до адвоката та значення адвокатури для суспільства в цілому. Отже, для

того, щоб довіра громадян до адвокатури була на достатньо високому рівні, необхідне поєднання професіоналізму та компетентності адвоката із морально-етичними стандартами не тільки в документах, а й на практиці.

Список використаних джерел:

1. Бралатан В.П. Професійна етика. Навчальний посібник / В.П. Бралатан, Л.В. Гуцаленко, Н.Г. Здирко. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – С. 9.
2. Лозовой В.О. Професійна етика юриста / В.О. Лозовой, О.В. Петришин. - Х.: Право, 2015. - С. 39.
3. Рекомендація R(2000)21 Комітету Міністрів державам-учасницям Ради Європи про свободу здійснення професійних адвокатських обов'язків.
4. Загальний кодекс правил для адвокатів Європейського Співтовариства, прийнятий на пленарній сесії Ради адвокатських об'єднань та спілок адвокатів Європи 28 жовтня 1988 р. з поправками від 28 листопада 1988 р., 6 грудня 2002 р., 19 травня 2006 р. // Бюлетень законодавства і юридичної практики України «Адвокатура в Україні». – К.: Юрінком, 2000. – № 1.
5. Правила адвокатської етики, прийняті звітно-виборчим з'їздом адвокатів України від 09 червня 2017 року.
6. Резолюція 78(8) Комітету Міністрів Ради Європи про юридичну допомогу і консультації від 2 березня 1978 р.

Макаренко Н.С., студентка
Науковий керівник: Миронова Т.М.,
викладач кафедри кримінально-правових
дисциплін юридичного факультету
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ЗАПАСНИЙ СУДДЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ КОДЕКСІ: НЕОБХІДНІСТЬ ЗАКОНОДАВЧИХ ЗМІН

Прийняття нового КПК України в 2012 році слугувало впровадженню такої процесуальної категорії, як «запасний суддя». До цього моменту правосуддя не було знайоме з такою фігурою під час здійснення судочинства.

Різноманітні аспекти статусу суддів розглядали О.Б. Абросімова, В.Д. Бринцев, Л.О. Воскобітова, В.В. Городовенко, В.В. Долежан, В.П. Кашепов, Є.В. Кладій, М.І. Клеандров, В.В. Комаров, В.О. Лазарева, В.М. Лебедев, І.Є. Марочкін, І.Б. Назаров, С.В. Нарутто, Г.В. Нікітіна, О.М. Овчаренко, І.Л. Петрухін, С.В. Сердюк, В.С. Смородинський, Н.М. Чепурнова, Г.Г. Черемих, Н.Ю. Хаманєва та інші фахівці права.

Варто зазначити, що на сьогоднішній день відсутні комплексні дослідження щодо правового статусу запасного судді.

Відповідно до ст. 320 КПК, у кримінальному провадженні, для проведення якого потрібен значний час, повинен бути призначений запасний суддя, який перебуває в залі судового засідання протягом судового розгляду. Рішення про необхідність призначення запасного судді приймає суд, що здійснюватиме судові провадження, одночасно з призначенням підготовчого судового засідання. Про призначення запасного судді робиться відмітка в журналі судового засідання. Якщо під час судового засідання суддю замінює запасний суддя, судовий розгляд продовжується. Судовий розгляд у такому разі закінчує суд у новому складі [1].

З нормативних основ цієї статті можливо штучно вивести дефініцію категорії «запасний суддя». Запасний суддя - це посадова особа державного органу судової влади, яка залучається у кримінальному провадженні для проведення якого потрібен значний час та наділена повноваженнями здійснювати правосуддя і виконувати свої обов'язки на професійній основі з моменту початку здійснення своїх повноважень.

З огляду на різнобічність кримінального законодавства така норма може вважатися позитивною. Ряд наукових досліджень дійсно визначають її, як норму, що має позитивний вплив на законодавство України та дозволяє поліпшити систему судочинства, зокрема в кримінальних провадженнях, для яких потрібен значний час.

Але поряд із цим виникає ряд питань щодо невизначеності правового статусу судді, який виконує свої повноваження до моменту вступу його у склад колегії. Стаття 320 КПК зазначає лише, що запасний суддя «перебуває в залі судового засідання протягом судового розгляду». У такому разі суддя набуває статусу вільного слухача, який лише стежить за процесом з невизначеного місцезнаходження у залі засідань. Тобто, суддя не може приймати участь у дослідженні доказів, знайомитися з матеріальними документами, що подаються до огляду суду тощо. З цього випливає, що запасний суддя, зайнявши місце у колегії не має достатніх відомостей на відміну від своїх колег. Крім цього, виникає спірне питання, пов'язане з обов'язковістю присутності судді на судовому засіданні. У залі судового засідання запасний суддя повинен перебувати постійно, на кожному судовому засіданні. За його відсутності основні судді здійснювати судовий розгляд кримінального провадження не можуть. Тільки за таких умов можна забезпечити належне сприйняття запасним суддею досліджуваних обставин, дотримання і виконання однієї із засад кримінального провадження про «безпосередність дослідження показань, речей і документів», передбаченої п. 16 ч. 1 ст. 7 КПК України.

З огляду на це, варто підтримати пропозицію А.Г. Шияна, який запропонував викласти ст. 320 КПК України у такій редакції:

«1. У кримінальному провадженні, для проведення якого потрібен значний час, повинен бути призначений запасний суддя, який постійно перебуває в залі судового засідання протягом всього судового розгляду на спеціально виділеному для нього місці недалеко від основного складу суду. Рішення про необхідність призначення запасного судді приймає суд, що здійснюватиме судові провадження, одночасно з призначенням підготовчого судового засідання. Про призначення запасного судді робиться відмітка в журналі судового засідання.

2. До заміни основного судді запасний суддя не користується правами судді. Якщо під час судового засідання суддю замінює запасний суддя, судовий розгляд продовжується. Судовий розгляд у такому разі закінчує суд у новому складі» [2].

Отже, запасний суддя – це дуже невизначена категорія у процесуальному законодавстві України. У зв'язку з тим, що правовий статус запасного судді до моменту початку здійснення ним своїх повноважень не регламентується на законодавчому рівні, а сама можливість призначення запасного судді є досить невизначеною та не чітко сформованою, практика щодо призначення запасного судді є мінімальною та нерозгалуженою.

Зокрема кримінально процесуальне законодавство повинно чітко надавати відповідь на запитання: де саме у залі судового засідання повинен перебувати запасний суддя; чи має право судова колегія проводити судові засідання у разі відсутності на них запасного судді з тих чи інших причин; чи має право запасний суддя, перебуваючи в залі судового засідання, користуватися в цей час процесуальними повноваженнями основних суддів тощо. Тобто, запасний суддя – це позитивна новація у вітчизняному кримінальному процесуальному законодавстві, яка потребує вдосконалення та більш чіткої регламентації у нормах права.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. – Заголовок з екрана.
2. Шиян А.Г. Проблеми кримінального процесуального статусу запасного судді / А.Г. Шиян // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2014. – № 4. – С. 481–486.

Маценко Ю.В., студентка

Науковий керівник: Соболь О.І., к.ю.н.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін

юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет

внутрішніх справ)

АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОРУПЦІЙНІ ЗЛОЧИНИ

Для України питання корупції залишається однією з найактуальніших проблем сьогодення і для вирішення якої обрано складний шлях кардинальних реформ. Найголовнішим завданням зараз є вироблення в суспільстві та державі розуміння негативних наслідків корупції, нетерпимості до неї. Одним із основних чинників у цьому процесі є реформування антикорупційного законодавства нашої держави шляхом прийняття кримінальних законів та підзаконних актів, спрямованих на боротьбу з корупцією.

За останні декілька років прийнято низку законодавчих актів, які визначили докорінні перетворення, зокрема у кримінальному законодавстві. У примітці до ст. 45 Кримінального кодексу України (далі – КК України) «Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям» зазначено, що корупційними злочинами відповідно до цього Кодексу вважаються злочини, передбачені статтями 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357,

410, у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем, а також злочини, визначені статтями 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368–369-2 цього Кодексу [1].

Верховна Рада України прийняла Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення національного законодавства у відповідність зі стандартами Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією». Цим законом поняття «хабар» остаточно викреслено з кримінального законодавства України та замінено поняттям «неправомірна вигода». Відповідно до ст.1 Закону України «Про запобігання корупції», неправомірна вигода - грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав [2]. Законом також криміналізовано такі діяння, як «пропозиція надання неправомірної вигоди» та «прийняття пропозиції або обіцянки неправомірної вигоди». Документом також передбачено звільнення від кримінальної відповідальності за пропозицію чи обіцянку надання неправомірної вигоди будь-якому працівнику державного підприємства, установи чи організації (ч. 5 ст. 354 КК), де, зокрема зазначено, що особа, яка запропонувала, пообіцяла або надала неправомірну вигоду, звільняється від кримінальної відповідальності за злочини, передбачені статтями 354, 368-3, 368-4, 369, 369-2 цього Кодексу, якщо після пропозиції, обіцянки чи надання неправомірної вигоди вона - до отримання з інших джерел інформації про цей злочин органом, службова особа якого згідно із законом наділена правом повідомляти про підозру, - добровільно заявила про те, що сталося, такому органу та активно сприяла розкриттю злочину, вчиненого особою, яка одержала неправомірну вигоду або прийняла її пропозицію чи обіцянку. Зазначене звільнення не застосовується у разі, якщо пропозиція, обіцянка чи надання неправомірної вигоди були вчинені по відношенню до осіб, визначених у частині четвертій статті 18 цього Кодексу [3, с. 21], [1].

У зв'язку з цим, А. В. Боровик зазначає, що останні зміни в КК України щодо підстав звільнення від кримінальної відповідальності особи, яка вчинила активний підкуп (запропонувала, обіцяла або надала неправомірну вигоду спеціальному суб'єкту) свідчать про використання законодавцем такого незвичного прийому, як об'єднання їх усіх у п. 5 примітці ст. 354 КК України. Донедавна кожна стаття про підкуп та ст. 369 КК України містили частини, у яких були передбачені заохочувальні норми про звільнення надавача неправомірної вигоди від відповідальності за наявності певних умов. Сталися такі зміни: 1) часові рамки добровільної заяви від моменту повідомлення про підозру до моменту отримання інформації про цей злочин, а отже, ці межі істотно зменшилися; 2) з'явився обов'язок особи активно сприяти розкриттю злочину; 3) зникла підстава наявності вимагання щодо відповідної особи неправомірної вигоди.

Помітними є зміни підстав та обставин звільнення від кримінальної відповідальності за корупційні злочини (ст. 45–48 КК України). Тобто значна кількість зазначених обставин перестала застосовуватися щодо осіб, які вчинили корупційні злочини (у зв'язку з дійовим каяттям, примиренням винного з потерпілим, із передачею особи на поруки, зі зміною обстановки) [4, с. 30-32].

Також, особа підлягає звільненню від кримінальної відповідальності за корупційні злочини, лише за ст. 354, 368-3, 368-4, 369, 369-2 КК України, тобто за пропозицію чи обіцянку надання неправомірної вигоди. Що стосується статті 368 КК України «Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою», то за нього відповідно до чинного законодавства звільнення від кримінальної відповідальності не передбачається.

Таким чином, питанню корупції зараз приділяється велику увагу з боку держави, що виявляється насамперед у криміналізації деяких діянь, пов'язаних к корупцією, а також у посиленні законодавцем кримінальної відповідальності осіб винних у вчиненні корупційних злочинів.

Отже, можна зробити висновок, що Україна перебуває зараз в стані реформування антикорупційної політики держави, спрямованої на посилення боротьби з негативними проявами корупції.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
2. Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>
3. Леоненко І. Проблематика звільнення від кримінальної відповідальності за корупційні злочини / І. Леоненко // Віче. - 2013. - № 14. - С. 20-23.
4. Боровик А.В. Співвідношення спеціальних видів звільнення від кримінальної відповідальності за корупційні злочини в Україні з міжнародно-правовими стандартами / А. В. Боровик // Альманах міжнародного права. - 2015. - Вип. 10. - С. 29-36.

Мезенцева І.Є., к.ю.н., доцент,

старший викладач відділу підготовки прокурорів з нагляду за додержанням законів органами, які проводять досудове розслідування
(Національна академія прокуратури)

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРАКТИКА ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ (НА ПРИКЛАДІ США)

Приватна детективна діяльність своїм корінням сягає в далеке минуле: її витоки виявляють і в древніх прийомах і традиціях розшуку різних народів, і в деліктах римських преторів, і в діяльності середньовічної інквізиції. Дослідники стверджують, що зачатки розшукової справи і охоронної діяльності вперше з'явилися вже в IV ст. в канонічному праві [1, с. 9-18].

Сполучені Штати Америки, Великобританія, Франція, Німеччина, Канада, Індія, Ізраїль, Японія, Норвегія, Іспанія, Італія, Португалія, Мексика, Російська Федерація та багато інших країн світу являють собою ті регіони планети, де запровадження інститутів приватних детективів, приватних детективних підприємств (агентств) та їх об'єднань стало у свій час наслідком реагування влади на нагальні соціальні виклики, і тому на сьогодні, існування та діяльність таких недержавних інституцій є у них явищем звичайним, усталеним і достатньо унормованим національним законодавством.

В Англії, наприклад, чисельність персоналу приватних охоронних й детективних фірм вдвічі перевищує кількість співробітників поліції. У США приватні служби безпеки мають бюджет, який на 50 % перевищує бюджет усіх органів поліції країни разом узятих, і нараховують понад 1,1 млн співробітників. В державі Ізраїль (з населенням трохи більше 5 млн чоловік) функціонує понад двох тисяч детективних і охоронних компаній [2].

В якості визнаних державою правоохоронних структур перші приватні детективні та охоронні агентства з'явилися в США в 1850 р, через шість років після появи в цій країні поліцейських органів [3, с. 53].

Приватні правоохоронні служби отримали в США, мабуть, саме широке поширення. Особливо різко зросла роль приватного сектора охорони права в цій країні в останні 20 років, що обумовлено, в загальному, зростанням загальнокримінальної та економічної злочинності, появою її нових видів, посиленням тероризму, а також зростанням організованої злочинності.

Якщо всі злочини, спрямовані проти бізнесу, звалити тільки на плечі держави, вважають американські кримінологи, то кримінальна юстиція розвалиться за один день [4, с. 21]. «Поліція не може одна впоратися з попередженням злочинності. Вона повинна працювати разом з іншими верствами суспільства, - йдеться в звіті президентської комісії США, – однією з таких сил, яка може сприяти зниженню рівня злочинності, є приватна служба безпеки» [5, с. 8].

Статистика свідчить, що якщо в 1970 р. співвідношення сил поліції і приватних детективних агентств США було приблизно рівним, то в 1988 р. воно вже склало 1,2 млн чоловік в приватному секторі проти 675 тис. чоловік в державних правоохоронних органах (на початку 90-х років у США налічувалося близько 900 тис. співробітників тільки приватних бюро охорони, що на 300% більше, ніж в 1969 р. і в два рази більше числа офіцерів федеральної поліції) [4, с. 22]. В даний час приблизна чисельність приватних детективів і охоронців в США становить близько 1,5 млн чоловік, що майже в два рази перевищує кількість співробітників державних правоохоронних органів [6, с. 38].

Приватні охоронні і детективні служби виникли і розвиваються, головним чином, тому, що багато національних та іноземних торгово-промислових компаній та банків, які працюють в США, виявилися не задоволеними методами, які використовувались державними правоохоронними органами, а також темпами розслідування злочинів, вчинених на їх підприємствах, складах, торгових зонах і т.ін.

Однією з основних економічних причин розвитку, особливо останнім часом, приватних детективних агентств є прагнення підприємців в умовах загострення конкурентної боротьби на багатьох світових товарних ринках і в сфері банківсько-страхових послуг максимально зберегти конфіденційність своїх комерційних операцій, новітніх виробничих технологій. Понад 70 % американських підприємців вважають за краще послуг державної поліції приватні розслідування та охорону, мотивуючи свій вибір побоюваннями за репутацію своєї фірми або бізнесу [7, с. 177].

Система приватних охоронно-розшукових агентств США помітно відрізняється від державної системи правоохоронних органів, що займається розкриттям злочинів, розшуком і покаранням злочинців. Так, наприклад, в цій країні немає єдиного федерального закону про приватну детективну і охоронну діяльність, тому відсутні будь-які загальні стандарти, що регулюють надання

охоронних або розшукових послуг. Регламентация діяльності даних структур віднесена до юрисдикції штатів [7, с. 29].

Основними завданнями приватних охоронних і детективних організацій є попередження та недопущення вчинення правопорушень, а також пошук способів сприяння клієнтам у відшкодуванні завданих їм збитків.

Також слід зазначити, що спеціальних норм про відповідальність приватних охоронців або детективів за перевищення своїх повноважень американське кримінальне законодавство не передбачає. При вчиненні зазначеної категорією осіб злочинів їх притягнення до кримінальної відповідальності відбувається на загальних підставах.

В Україні законодавство, що регламентує приватну детективну діяльність знаходиться ще на стадії розроблення. Відповідно до законопроекту «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» № 3726 від 28.12.2015 року «приватна детективна (розшукова) діяльність – дозволена органами Національної поліції України незалежна професійна діяльність приватних детективів або приватних детективних підприємств (агентств) щодо надання клієнтам на платній договірній основі детективних послуг з метою захисту їхніх законних прав та інтересів на підставах та в порядку, що передбачені цим Законом. ... Суб'єкти приватної детективної (розшукової) діяльності надають на платній договірній основі детективні послуги клієнтам з метою захисту їхніх законних прав та інтересів» [8]. Тому вважаю за доцільне, при прийнятті вітчизняного законодавства необхідно враховувати зарубіжний досвід у цій сфері.

Список використаних джерел:

1. Агутин А.В. Частный детектив в уголовном процессе : Монография. – Н. Новгород : Нижегородская правовая академия, 2001. - 162 с.
2. Пояснювальна записка до проекту Закону України № 3726 «Про приватну детективну (розшукову) діяльність».
<http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=57580&pf35401=37189>

0

3. Белорусов В., Шишов Е. Частный детектив в уголовном процессе: некоторые аспекты проблемы // Уголовное право. – 2001. – № 2. – С. 53-55.
4. Евланова О.А. Участие частных детективных и охранных предприятий в борьбе с преступностью: криминологический аспект. – Дис. ...канд юрид. наук. – М., 1999. – 21 с.
5. Дашков Г.В., Китаев В.И. и др. Обеспечение законности в деятельности частных правоохранительных служб за рубежом. – М.: Манускрипт, 1994. – 48 с.
6. Асанов Р.Ф. Преступления против интересов службы в коммерческих и иных организациях: квалификация и ответственность. Монография / Под ред. д.ю.н. П. Н. Панченко. – Уфа : УЮИ МВД России, 2000. – 153 с.
7. Крысин А.В. Безопасность предпринимательской деятельности. - М.: Финансы и статистика, 1996 – 379 с.
8. Проект Закону «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» №3726 від 28.12.2015 <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=57580&pf35401=371611>

Миронова Т.М.,

викладач кафедри кримінально-правових
дисциплін юридичного факультету

Лаврушина О.С., студентка

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗУПИНЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Європейський вибір України, проголошений на найвищому політичному рівні, потребує суттєвих змін у системі законодавства та серйозних зусиль у сферах його застосування, у тому числі кримінально-процесуальній. З прийняттям нового КПК було зроблено певні кроки у напрямку реформування

законодавства з метою гармонізації правової системи України з європейськими стандартами прав людини та їх кримінально-процесуального забезпечення. Зокрема, законодавчо врахована правова позиція Європейського Суду з прав людини стосовно тривалого проведення в Україні досудового слідства як одна з проблем, що свідчить про порушення нею положень ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод щодо необхідності дотримання розумних строків кримінального провадження [1].

На стадії досудового розслідування одним із основних завдань кримінального судочинства є забезпечення швидкого розслідування обставин злочину. Але на цьому шляху іноді виникають ситуації, через які органи досудового розслідування не завжди можуть безперервно і своєчасно проводити необхідні слідчі дії та приймати відповідні рішення для швидкого завершення досудового розслідування. У зв'язку з цим у кримінальному процесі існує інститут зупинення досудового розслідування до моменту усунення відповідних перешкод у його провадженні [2].

Зупинення досудового слідства складно назвати позитивним фактором, адже зупинення (навіть тимчасове) роботи з розслідування злочинів тягне настання негативних наслідків. Небажані юридичні наслідки проявляються в тому, що затягування розслідування ускладнює процес встановлення істини, відновлення порушених прав та інтересів осіб, передусім, відшкодування шкоди потерпілим та цивільним позивачам часто виявляється неможливим, а інколи перерва у провадженні ставить під загрозу безпеку учасників процесу, щодо яких після призупинення справи вчиняються протиправні дії з боку злочинців, що приховуються чи яких ще не встановлено. А це зрештою призводить до невизначеності судової перспективи кримінальної справи. Залишення злочину нерозкритим, а злочинця – без покарання сприяє вчиненню нових злочинів, тобто погіршення криміногенної ситуації. Ці проблеми обумовлені, окрім невисокої кваліфікації правозастосувача, ще й недосконалістю закону, недостатнім теоретичним напрацюванням питань

призупинення досудового слідства, необхідних для слідчої практики науково-обґрунтованих рекомендацій.

Більшість із передбачених законом підстав для зупинення досудового розслідування (ст. 280 КПК) пов'язані із відсутністю у провадженні підозрюваного (хвороба, переховування від розслідування) як ключової фігури кримінального процесу, з приводу діянь якої й проводиться досудове розслідування. Відсутність інших учасників кримінального провадження (потерпілого, свідка) за аналогічних підстав заважають провадженню, однак, підставами для його зупинення не є [3].

З прийняттям КПК 2012 року доцільність відповідних змін ст. 280 КПК «Підстави та порядок зупинення досудового розслідування» обумовлена вимогою законодавця застосовувати у кримінальному провадженні принцип верховенства права, з реалізацією якого таке доповнення набуде цілком реального характеру.

Варто звернути увагу на те, що між положеннями ч. 2 та ч. 5 ст. 280 КПК виникають розбіжності. Так, у ч. 2 йдеться про те, що до зупинення досудового розслідування необхідно провести всі необхідні та можливі слідчі (розшукові) дії, а також усі дії для встановлення місцеперебування особи. У свою чергу в ч. 5 закріплюється, що після зупинення досудового розслідування проведення слідчих (розшукових) дій не допускається, крім тих, які спрямовані на встановлення місцезнаходження підозрюваного. Як бачимо, законодавець в одній частині статті говорить про неможливість зупинення досудового розслідування, якщо не виконанні всі дії для встановлення місця перебування особи, а в іншій – прямо вказує на те, що такі дії повинні проводитися після винесення відповідної постанови.

У ч. 1 статті 280 КПК наведений вичерпний перелік підстав зупинення досудового розслідування, а саме: 1) підозрюваний захворів на тяжку хворобу, яка перешкоджає його участі у кримінальному провадженні, за умови підтвердження цього відповідним медичним висновком; 2) підозрюваний переховується від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної

відповідальності і його місцезнаходження невідоме; 3) наявна необхідність виконання процесуальних дій у межах міжнародного співробітництва [3].

Зрозуміло, що для визнання особи хворою на тяжку хворобу необхідно отримати медичну довідку, однак як свідчить практика, особа з метою ухилення від кримінальної відповідальності таку довідку може підробити. З приводу цієї підстави існує ще одна проблема – у положеннях КПК зазначено, що хвороба підозрюваного має бути тяжкою, проте переліку хвороб, які є тяжкими, у кодексі не міститься.

Отже, можна зазначити, на законодавчому рівні не досить чітко врегульовано процедуру зупинення досудового розслідування. Існують певні прогалини і колізії між окремими положеннями КПК. Перелік підстав зупинення досудового розслідування повністю не охоплює й не враховує суспільні реалії, тому і потребує розширення в деяких випадках.

Список використаних джерел:

1. Удалова Л. Деякі проблемні питання правозастосування кримінального процесуального законодавства /Л. Удалова // Актуальні питання кримінального процесуального законодавства [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://rada.pravo05.ua/3341-12>. - Заголовок з екрана.
2. Наливайко Є. Проблемні питання повідомлення особі про підозру та зупинення досудового розслідування / Є. Наливайко // Публічне право. – 2013. – № 1. – С. 379.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України [текст]: станом на 1 вересня 2017 р. – К. : Аерта, 2017. – 284 с.

Миронова Т.М.,

викладач кафедри кримінально-правових
дисциплін юридичного факультету

Положай К.І., студентка

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ВИЗНАЧЕННЯ МЕЖ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ

Основними завданнями кримінального судочинства, передбаченими у ст. 2 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура. Це означає, що кримінальне судочинство покликано гарантувати всім його учасникам створення належних умов для повної реалізації їхніх законних прав та інтересів.

Питання визначення меж судового розгляду, стосовно кола осіб, підіймалися у наукових працях Є.А. Бравилової, В.П. Ведищева, А.П. Рижакова та ін.

Відповідно до ч. 1 ст. 337 КПК України, судовий розгляд проводиться лише стосовно особи, якій висунуте обвинувачення, і лише в межах висунутого обвинувачення відповідно до обвинувального акта, крім випадків, передбачених цією статтею.

Норма закону про визначення меж судового розгляду у кримінальному процесуальному законодавстві України з'явилася після запровадження

змагальності сторін як конституційної засади судочинства, врегульованої п. 4 ч. 2 ст. 129 Конституції України.

Таким чином, КПК України, визначаючи межі судового розгляду, орієнтує суд на конкретну цілеспрямовану діяльність, а обвинуваченому гарантує, що він не буде засуджений за злочин, який йому до цього не ставився у вину, що є істотною гарантією права обвинуваченого на захист.

Межі судового розгляду можуть бути змінені. Так, у ч. 2 ст. 337 КПК України зазначено, що під час судового розгляду прокурор може змінити обвинувачення, висунути додаткове обвинувачення, відмовитися від підтримання державного обвинувачення. У ч. 3 ст. 337 КПК України вказано, що з метою ухвалення справедливого судового рішення та захисту прав людини і її основоположних свобод суд має право вийти за межі висунутого обвинувачення, зазначеного в обвинувальному акті, лише в частині зміни правової кваліфікації кримінального правопорушення, якщо це покращує становище особи, стосовно якої здійснюється кримінальне провадження [1, с. 345].

З метою ухвалення справедливого судового рішення та захисту прав людини і основоположних свобод суд має право вийти за межі висунутого обвинувачення, зазначеного в обвинувальному акті, лише в частині зміни правової кваліфікації кримінального правопорушення, якщо це покращує становище особи, щодо якої здійснюється кримінальне провадження.

З метою зміни правової кваліфікації та обсягу обвинувачення прокурор має право змінити обвинувачення, якщо під час судового розгляду встановлені нові фактичні обставини кримінального правопорушення, у вчиненні якого обвинувачується особа.

Дійшовши до переконання, що обвинувачення потрібно змінити, прокурор складає обвинувальний акт, в якому формулює змінене обвинувачення та викладає обґрунтування прийнятого рішення. Копії обвинувального акта надаються обвинуваченому, його захиснику, потерпілому,

його представнику та законним представникам. Обвинувальний акт долучається до матеріалів кримінального провадження.

Якщо в обвинувальному акті зі зміненим обвинуваченням ставиться питання про застосування закону України про кримінальну відповідальність, який передбачає відповідальність за менш тяжке кримінальне правопорушення, чи про зменшення обсягу обвинувачення, то головуючий зобов'язаний роз'яснити потерпілому його право підтримувати обвинувачення у раніше пред'явленому обсязі.

Проте, як зазначає Є.А. Бравилова, в правозастосовчій практиці в ході судового засідання часто виникає необхідність дослідити питання винуватості інших осіб, що вчинили той же злочин у співучасті з обвинуваченим, але по відношенню до яких з різних причин не було призначено судового розгляду, а також осіб що вчинили інший злочин, який тісно пов'язаний з тим що розглядається [3, с. 237].

На думку І.І. Скільського, КПК України обмежує межі судового розгляду не тільки за змістом повідомлення про підозру, а й за колом осіб. Якщо у першому випадку особливих питань не виникає, то з колом осіб виникають деякі ускладнення. Межі судового розгляду стосовно кола осіб означають, що суд не може проводити розгляд стосовно інших осіб, про причетність яких до кримінального правопорушення може заявити хтось з учасників судового провадження [2, с. 42]. Суд не вправі досліджувати докази і вирішувати питання про винуватість осіб, щодо яких справу закрито або виділено в окреме провадження. Однак, деякі науковці, зокрема Л.М Лобойко, Є.А. Бравилова, вважають, що в деяких випадках виникає низка проблемних питань та аспектів, які потребують вирішення і відображення у рішенні суду: це можливість розгляду питань винуватості чи невинуватості осіб, що не є обвинуваченими в конкретному судовому розгляді; яке їх процесуальне положення; як такі особи повинні вказуватись у вироку та ін. Такі питання виникають, коли існує необхідність дослідити питання винуватості інших осіб, що вчинили той же

злочин у співучасті з обвинуваченим, але по відношенню до яких з різних причин не було призначено судового розгляду [4, с. 432].

Отже, у ст. 340 КПК України можливою є зміна форми рішення, яке приймає суд, у випадку, якщо прокурор відмовився від підтримання державного обвинувачення, а потерпілий не бажає скористатися правом самостійно підтримувати обвинувачення в суді. Таким чином, як вже зазначалось, прокурор повинен відмовитися від підтримання державного обвинувачення, якщо в результаті судового розгляду він дійде переконання, що пред'явлене особі обвинувачення не підтверджується. Тобто, така відмова є можливою лише тоді, коли частина доказів, на яких ґрунтувалось обвинувачення, виявилась у судовому засіданні недостовірною, була спростована або з'явилися нові докази, що вказують на невинуватість обвинуваченого. Саме тому, у такій ситуації, суд повинен постановити виправдувальний вирок, а не закривати кримінальне провадження.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України [текст]: станом на 1 вересня 2017 р. – К. : Аерта, 2017. – 284 с.
2. Скільський І.І. Окремі аспекти визначення меж судового розгляду стосовно кола осіб / І.І. Скільський // Вісник Академії адвокатури України. – Т. 11. – № 1 (29), 2014. – С. 44–52.
3. Бравилова Е. А. Пределы судебного разбирательства: дисс. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Е. А. Бравилова. – Челябинск, 2004. – 237 с.
4. Лобойко Л.М. Кримінальний процес: Підручник. – К.: Істина, 2014. – 432 с.

Могилатов Д.М., студент

Науковий керівник: Соболь О.І., к.ю.н.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ВБИВСТВА У КРИМІНАЛЬНОМУ КОДЕКСІ

У доктрині кримінального права завжди приділялась значна увага дослідженню питань кримінально-правового захисту людей від посягання на їх життя. Актуальність дослідження обумовлюється високою суспільною небезпечністю такого злочину як вбивство, а також наявністю законодавчої класифікації різних видів вбивств. Вчинення вбивства порушує норми та засади Конституції України та найважливіших міжнародних конвенцій, що стосуються захисту прав людини. Відповідно, захист суспільних відносин у сфері кримінально-правової охорони життя повинен стати пріоритетним у галузі кримінального права.

Наразі існує досить значна кількість вітчизняних та зарубіжних наукових досліджень даної тематики. На особливу увагу заслуговують праці вітчизняних та зарубіжних вчених-спеціалістів у галузі кримінального права: О.В. Авраменка, Л.А. Андрєєвої, Ю.В. Александрова, А.В. Байлова, Ю.В. Бауліна, В.А. Глушкова, В.Т. Дзюби, О.П. Караніколи, М.Й. Коржанського, О.М. Короленка, В.В. Сташиса, В.Я. Тація, В. Мамчура, Г.А. Мендельсона, Л.А. Остапенка, С. Шишкова та інших.

У ст. 115 Кримінального кодексу України (далі - КК України), визначається, що «умисне вбивство» - це умисне протиправне заподіяння смерті іншій людині [1].

Як зазначає Гриневич В., з точки зору теорії кримінального права, спричинити смерть потерпілому можна лише шляхом завдання йому тілесних

ушкоджень. Тому тілесні ушкодження, внаслідок яких виникає такий патологічний стан, як смерть, можна поділити на 3 групи: всі умисні тілесні ушкодження, внаслідок яких сталася смерть, якщо винний передбачав і свідомо бажав чи погоджувався з її настанням, утворюють умисне вбивство (статті 115 – 118 КК України); умисні тяжкі тілесні ушкодження, внаслідок яких сталася смерть, якщо умисел винного був спрямований саме на заподіяння тяжких тілесних ушкоджень, а щодо смерті умислу не було, утворюють склад злочину, передбачений ч. 2 ст. 121 КК України; всі інші види тілесних ушкоджень (тяжкі необережні, середньої тяжкості умисні і необережні, легкі умисні, внаслідок яких сталася смерть) утворюють вбивство через необережність (ст. 119 КК України) [2, с. 2].

На нашу думку, важливим елементом даного питання є порівняльний аналіз саме ст. 115 – умисне вбивство та ст. 119 – вбивство через необережність, важливо зазначити наступне: об'єкт злочину: ст.115 КК України - життя особи; ст.119 КК України - життя особи. Об'єктивна сторона злочину характеризується: ст.115 КК України – діянням, тобто посяганням на життя іншої особи; наслідками у вигляді фізіологічної смерті потерпілого; причинним зв'язком між вказаними діянням та наслідками; ст.119 КК України - діянням - посяганням на життя іншої людини; наслідками у вигляді й смерті; причинним зв'язком між вказаними діянням і наслідками. Суб'єкт злочину: ст.115 КК України - осудна особа, яка на момент вчинення злочину досягла 14-річного віку; ст.119 КК України - загальний. Суб'єктивна сторона: ст.115 КК України - характеризується виною у формі умислу; ст.119 КК України - характеризується необережністю: злочинною самовпевненістю або злочинною недбалістю [3, с. 238].

Таким чином, розглянувши статті 115 та 119 КК України, можна визначити, що відмінність між ними полягає саме у суб'єкті та суб'єктивній стороні. Так, якщо у ст. 119 КК України наявний загальний суб'єкт злочину, то у статті 115 – спеціальний суб'єкт злочину, що характеризується заниженим віком притягнення до кримінальної відповідальності – 14 років, що є логічним,

адже, на нашу думку, причини заниженого віку містяться у суб'єктивній стороні злочину. Так, ст. 115 КК України характеризується саме умисною формою вини, при якій людина знає які наслідки спричинить те чи інше її діяння, та бажає настання цих наслідків.

Відповідно до вищевказаного та на підставі аналізу чинного кримінального законодавства, важливо визначити ознаки вбивства, якими, як визначає Каранікола О.П., є: умисність, тобто наявність умислу на його вчинення; протиправність; наслідок у вигляді заподіяння смерті іншій людині [4, с. 389].

Визначаючи поняття «вбивство», доречним є порівняння вітчизняного поняття із поняттям яке міститься у законодавстві зарубіжних стран.

Так, у Кримінальному кодексі Республіки Польща немає чіткого визначення поняття вбивства, так у ст. 148 КК РП вказано, що той хто здійснює вбивство людини, підлягає покаранню позбавленням волі на строк не менше 8 років, покарання за порушення термінів в 25 років або покарання довічним позбавленням волі [5].

Варто відзначити, що у федеральному законодавстві США також відсутнє поняття вбивства, проте закріплені його види, а саме: а) просте вбивство; б) тяжке вбивство. Так, відповідно до ст. 1111 титулу 18 Зводу законів США, тяжким вбивством є протиправне умертвіння людини із заздалегідь обдуманим злим умислом. Відповідно до ст. 1112 титулу 18 Зводу законів США, просте вбивство – це протиправне позбавлення життя іншої людини без злого умислу [6, с. 112].

Щодо вітчизняного законодавства, як було зазначено раніше, ст. 115 КК України, також не містить чіткого визначення поняття «умисне вбивство». Загалом, існує багато підходів вчених-спеціалістів до визначення поняття «умисне вбивство», проте, поки що, не було загально визначено єдиного підходу до цього питання.

Так, наприклад, А.І. Стрельніков відзначає, що «умисне вбивство – це позбавлення життя іншої людини, саме їй і заподіюється смерть, а перед її настанням – фізичні і душевні страждання» [7, с. 148]. Т.А. Павленко

виокремлює в теорії кримінального права два підходи до визначення поняття вбивства. Прибічники першого з них визначають вбивство як протиправне умисне або необережне позбавлення життя іншої людини [8, с. 268]. Прибічники другого підходу визначають вбивство лише як умисне діяння. М.Д. Шаргородський підкреслював, що вбивство необхідно розуміти лише як умисне неправомірне позбавлення життя іншої людини [9, с. 194]. А.М. Красиков прямо вказує, що реально є жорстокими тільки ті рідкі, одиничні випадки вбивства, для яких крім мети позбавити потерпілого життя характерний умисел, наявність спеціальної мети заподіяти потерпілому своїми діями особливі страждання, що і може підпадати під визначення поняття «умисне вбивство» в теорії кримінального права [10, с. 26].

Отже, можна відзначити, що у законодавстві різних країн, які були розглянуті у даній статті, немає чіткого визначення, що саме собою являє поняття «умисне вбивство». Проте, на нашу думку, найбільш вдалим визначення поняття «умисне вбивство» міститься саме у М. Д. Шаргородського, який підкреслював, що «умисне вбивство» - це умисне неправомірне позбавлення життя іншої людини.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.
2. Гриневич В. Практичні аспекти відмежування тяжкого тілесного ушкодження внаслідок якого сталася смерть, від вбивства через необережність [Електронний ресурс] – [Режим доступу]: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=1620>
3. Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, С.Б. Гавриш та ін.; За заг. ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. — К.: Концерн “Видавничий Дім “Ін Юре”, 2003. — 1196 с.
4. Каранікола О.П. Поняття та ознаки вбивства [Електронний ресурс] – [Режим доступу]: http://sn-jurid.crimea.edu/arhiv/2013/26_1law/061karan.pdf

5. Кримінальний кодекс Республіки Польща [Електронний ресурс] – [Режим доступу]: <http://law.edu.ru/norm/norm.asp?normID=1246817>
6. Уголовное право зарубежных стран / И.А. Юрченко; Согласно редакции А.С. Рубцовой. – К.: ООО «Просвет», 2014.
7. Рощина І.О., Гуменюк К.В. Підстави кваліфікації умисного вбивства як такого, що вчинене з особливою жорстокістю [Електронний ресурс] – [Режим доступу]:[file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B0/Downloads/Npnau_2014_1_31%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B0/Downloads/Npnau_2014_1_31%20(1).pdf)
8. Павленко Т.А. Визначення поняття «вбивство» у доктрині кримінального права та на законодавчому рівні [Електронний ресурс] – [Режим доступу]: http://www.pap.in.ua/1_2015/79.pdf
9. Шаргородский М.Д. Преступления против жизни и здоровья. – М.: Юрид. изд-во Министерства юстиции СССР, 1948. – С. 194-195.
10. Красиков А.Н. Ответственность за убийство по российскому уголовному праву / А.Н. Красиков. – Саратов : Изд-во Саратовск. ун-та, 1999. – 123 с.

Москаленко М.Е., студент

Науковий керівник: Шиян А.Г.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ДІЯЛЬНІСТЬ ПРИВАТНИХ ДЕТЕКТИВІВ В УКРАЇНІ ПОТРЕБУЄ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ

З переходом України до ринкових відносин, посилення конкурентної боротьби, насамперед в умовах фінансової кризи, однією з важливих проблем для вітчизняного бізнесу стало не тільки питання охорони майна громадян, супровід та захист їхнього бізнесу, а й надання послуг щодо захисту їхніх законних прав та інтересів, особистого життя. На жаль, це пов'язано з тим, що

значна кількість осіб проявляють зневагу як до законодавчих вимог, так і до прав і свобод людини. В таких умовах залишатися у безпеці і під захистом держави та закону простій людині практично не можливо.

У зв'язку з цим особливого значення набувають питання правого забезпечення детективної діяльності, яка є складовою системи недержавної безпеки в країні.

Слід зазначити, що в нас ця сфера послуг відносно нова. На Заході і в інших розвинених країнах вона існує досить давно, приватні детективи цілком успішно виконують свої функції. Вони мають багатий досвід у цій сфері й у них є чому повчитися як в питаннях змісту діяльності, так і її правового регулювання. На жаль, при цьому приходиться констатувати: не дивлячись на те, що в Україні приватна детективна діяльність застосовується давно, вона до цього часу не знайшла свого нормативно-правового закріплення.

Перш ніж розглянути проблеми легалізації приватної детективної діяльності в Україні, необхідно зрозуміти, що ж вона собою являє.

Більшість правників, які звертають увагу на цей вид діяльності, зазначають, що приватна детективна діяльність – це діяльність, спрямована на надання на оплатній договірній основі фізичним та юридичним особам підприємствами послуг із захисту життя і здоров'я громадян, охорони майна власників, пошуку безвісти зниклих осіб та ін. Цілі здійснення даної діяльності роблять її схожою з правоохоронною діяльністю, проте на відміну від останньої приватна детективна діяльність носить підприємницький характер, оскільки здійснюється не в силу встановлених законом обов'язків, а на комерційній основі і є платною. Здійснення цієї діяльності допускається лише при отриманні в установленому законом порядку від органів внутрішніх справ ліцензії на право займатися приватною детективною діяльністю і проходженні державної реєстрації. На осіб, які здійснюють приватну детективну діяльність, статус працівників правоохоронних органів не поширюється.

Як вже зазначалося вище, в Україні цей вид діяльності взагалі не регламентований чинним законодавством, що не сприяє розвитку зазначеної

діяльності і призводить до різноманітних зловживань при її здійсненні. І це при тому, що з часу набуття Україною незалежності народними депутатами було внесено і зареєстровано у Верховній Раді близько 10 законопроектів щодо приватної детективної діяльності. На жаль, останній з них, а саме проект Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність», ухвалений Верховною Радою України 13 квітня 2017 року, був заветований Президентом України. Хоча багато правників відзначали, що цей законопроект увібрав у себе всі позитивні положення низки подібних законодавчих актів країн ближнього та дальнього зарубіжжя.

Згідно з цим законопроектом, таким видом діяльності можуть займатися не тільки фізичні, а й юридичні особи. Суб'єкти приватної детективної діяльності мають право вести пошук і збір даних лише в межах, не заборонених законом, з обов'язковим дотриманням обмежень, передбачених ст. 32 Конституції України. Суб'єкти приватної детективної діяльності можуть надавати й інші детективні послуги, якщо вони не суперечать вимогам чинного законодавства України.

Виходячи з викладеного, можна зазначити, що приватна детективна діяльність в Україні є не досить легітимною, оскільки не врегульована законодавчими актами. Схоже, правоохоронні органи бояться втратити монополію на діяльність з розкриття злочинів, що і гальмує ухвалення відповідного закону. Але недостатня ефективність роботи поліції або ж недовіра до неї призводить до того, що навіть відсутність закону не стримує попиту на послуги приватних детективів. І це притому, що ці послуги коштують недешево. Найчастіше українців цікавлять проблеми незаконного привласнення квартир, крадіжки майна, а також збір інформації, пов'язаної з бізнесом та особистим життям. Тому детективні бюро створюються, функціонують і розвиваються досить швидко (за деякими даними, тільки в одному Києві їх налічується близько двох десятків).

Законодавча неврегульованість приватної детективної діяльності – одна із найголовніших проблем приватних детективів. Вона, в свою чергу, породжує

безліч проблем як для самих приватних детективів (відсутність чітких критеріїв для визначення якості підготовки приватних детективів, неможливість виконувати на належному рівні свої функції і завдання), так і для людей, оскільки неврегульованою залишається оплата послуг приватних детективів, внаслідок чого люди змушені платити досить значні грошові кошти за надані послуги.

Все це свідчить про те, що при правильній організації державного управління в сфері приватної детективної діяльності держава може отримати серйозну підтримку з боку недержавних структур в справі забезпечення безпеки.

Виходячи з викладеного, є всі підстави стверджувати, що прийняття законопроекту «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» дозволить суттєво наблизити національне законодавство, що регулює питання безпеки приватного підприємництва, до відповідних європейських та світових стандартів, надасть можливість в правовому полі здійснювати приватну детективну діяльність на території України, взаємодіяти з правоохоронними органами та іноземними партнерами. Але для цього потрібно, щоб основні принципи державної підтримки у вирішенні проблем безпеки приватного підприємництва були ретельно доопрацьовані і закріплені у прийнятому законі. Тільки тоді цей закон дозволить легалізувати приватну детективну діяльність і вивести її з тіні, поставивши під належний контроль держави.

Москаленко М.Е., студент

Науковий керівник: Шиян А.Г.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ДЕЯКІ ПИТАННЯ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Згідно з Конституцією сучасна Україна є демократичною, соціальною, правовою державою, а в законодавстві закріплені принципи верховенства права, захисту прав і свобод людини. Стаття 3 Конституції України, встановила, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [1].

Розбудова правової демократичної держави є неможливою без створення гарантій для захисту прав людини, без забезпечення механізму функціонування такого специфічного демократичного інституту, яким є адвокатура.

Проблеми інституту захисту прав і свобод людини та громадянина, включаючи проблеми адвокатури, досліджували: К.Н. Апраксін, Т.В. Варфоломеева, Д.П. Ватман, Г.О. Гінзбург, Ю.М. Грошевий, О.Р. Михайленко, М.М. Михеєнко, В.В. Молдован, В.С. Натрускін, І.Л. Петрухін, П.М. Рабінович, О.Д. Святоцький, П.В. Хотенець, М.Й. Штефан та ін.

Українська адвокатура вже багато років знаходиться в стані невирішеності як на законодавчому, так і на виконавчому рівні, проблем, пов'язаних з адвокатською діяльністю, що негативно впливає на виконання адвокатурою її конституційних завдань. Наявність серйозних проблем у

ставленні держави до адвокатури фактично було визнано ще у 1999 р. на рівні Указу Президента України «Про деякі заходи щодо підвищення рівня роботи адвокатури», але закладені в ньому ідеї лишилися значною мірою декларативними, а проблеми адвокатури не зменшились.

Важливим кроком щодо подальшого розвитку адвокатури в нашій державі стало прийняття Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», який був ухвалений Верховною Радою України 5 липня 2012 року. Відповідно до статті 2 цього Закону адвокатура України – недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури в порядку, встановленому цим Законом [2].

Аналіз сучасного стану інституту адвокатури в Україні свідчить, що на сьогоднішній день у ньому існує низка невирішених проблем. Їх умовно можна розділити на термінологічні (проблема громадянства адвоката, проблема організаційної структури) та нагальні (проблема невідповідності законодавства України сучасним міжнародним вимогам, універсальні проблеми практикуючих адвокатів України, загроза життю, здоров'ю професійній діяльності адвокатів України, можливість співпраці співробітників прокуратури з адвокатами України, державне страхування життя та здоров'я адвокатів, необхідність адвокатського омбудсмена в Україні тощо), які потребують якнайшвидшого вирішення. Як видається, серед зазначених проблем головними досі залишаються відсутність дієвих правових механізмів захисту адвокатської діяльності та вкрай низький авторитет професії адвоката в Україні.

Крім того, слід відзначити, що правова система взаємодії адвоката зі слідчими органами, прокуратурою і судом практично не працює. Причиною є те, що державна правоохоронна машина заточена на обвинувальний вирок, робить все, щоб нівелювати сенс адвокатського захисту як такий. Практично в кожній справі кримінального спрямування можна знайти десятки грубих порушень норм закону з боку органів досудового розслідування та прокурора.

Найбільш поширені - незаконні обшуки адвокатів і вилучення документів, невмотивований не допуск до клієнта, систематичне ігнорування запитів, заяв, клопотань, відводів тощо. Найсумніше, що у адвокатів немає реальної можливості притягнути недобросовісних чиновників до відповідальності, і це породжує повну вакханалію слідчо-судового процесу та безкарність порушників. Все це відбувається на тлі катастрофічної ситуації з особистою безпекою адвокатів. Таке свавілля по відношенню до адвокатів стало можливим завдяки відсутності механізмів захисту і недосконалості законів, які, до того ж, ще й не працюють.

Виникає парадокс сучасного українського суспільства, коли адвокат, покликаний захищати права людей на об'єктивне слідство і справедливий суд, сам опиняється під ще більшим вогнем. Дана ситуація нівелює адвокатську професію і створює базу для беззаконня і корупції.

Є всі підстави вважати, що розвитку інституту адвокатури в Україні не сприяють здійснені державою кроки щодо запровадження в правовій діяльності так званої адвокатської монополії. Так, Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 2 червня 2016 року Основний Закон доповнено статтею 131-2, яка визначає, що для надання професійної правничої допомоги в Україні діє адвокатура; виключно адвокат здійснює представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення [3]. Відповідно до цього Закону адвокатська монополія вводиться поступово: з 1 січня 2017 року передбачається виключне право адвокатів на представництво у Верховному Суді України та вищих спеціалізованих судах, з 1 січня 2018 року – в апеляційних судах, а з 1 січня 2019-го – в судах першої інстанції. Представництво органів державної влади та органів місцевого самоврядування в судах виключно прокурорами або адвокатами здійснюватиметься з 1 січня 2020 року.

Необхідно відзначити, що дане нововведення має істотні недоліки. По-перше, введення цієї норми зовсім не означатиме, що українці будуть отримувати якісні адвокатські послуги. На жаль, реалії ринку надання

юридичних послуг в державі такі, що високий гонорар та адвокатське свідоцтво не завжди свідчать про належний рівень фахівця. По-друге, це призведе до збільшення витрат українців на судові процеси. Адже раніше у судових процесах могли брати участь звичайні юристи, які не мали адвокатського свідоцтва і послуги яких були дешевші, ніж послуги адвокатів. По-третє, і найважливіше, ця норма болісно вдарить по кишенях простих українців [4].

Необхідно відзначити, що не дивлячись на прийняття нового Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», який начебто врегулював основні проблеми сучасної адвокатури, все ж таки однією з головних проблем адвокатури в Україні є недосконалість сучасного, такого, що відповідало б повною мірою міжнародним стандартам, законодавства про адвокатуру. Незважаючи на зміни, які були внесені, порівняно із Законом «Про адвокатуру» 1992 року, чинний Закон «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» не враховує усіх сучасних тенденцій розвитку та функціонування адвокатури. Тому, нормативна база адвокатської діяльності потребує відповідного доопрацювання.

В усьому демократичному світі, ставлення держави до адвокатури, незалежність, самоврядність і професійна спроможність адвокатури демонструє рівень реальної поваги до прав людини і верховенства права. Держави з розвинутою демократією зміцнюють адвокатуру, підносять її незалежність і професійний рівень, сприяють підвищенню її ролі в демократичному суспільстві. Адвокатура ж України стикається з низкою проблем та недосконалістю нормативної бази, що заважає ефективній діяльності адвокатури і вимагає невідкладного вирішення.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012р. № 5076-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

3. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): Закон України від 2 червня 2016 року № 1401-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1401-19>.

4. Бойко О. «Адвокатська монополія» судової реформи: думка правозахисника / О. Бойко // Новинарня: український ньюз-рум. – 2016. – 9 червня [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://novynarnia.com/2016/06/09/advokatska-monopoliya-sudovoyireformi-dumka-pravozahisnika/>

Нагорна К.Г., студентка

Науковий керівник: Соболь О.І., к.ю.н.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін

юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет

внутрішніх справ)

РОЗМЕЖУВАННЯ ДИВЕРСІЇ І ТЕРОРИСТИЧНОГО АКТУ

(СТ. 113 І СТ. 258 КК УКРАЇНИ)

Сьогодні у світі є чітке усвідомлення, що однією з головних загроз його спокою і безпеки є терористичний акт. І це цілком слушно, зважаючи на його природу. Як відомо, терор (від лат. terror - страх, жах) - це цілеспрямована застрашлива дія, а також ідеологія насильства і практика впливу на суспільну свідомість, пов'язана із залякуванням населення різними формами протиправних насильницьких дій. Багато дослідників розглядають терористичний акт як один із способів політичної боротьби із застосуванням ідеологічно мотивованого насильства. Дану проблематику досліджували такі науковці, як А.А. Музика, Є.В. Лащук, В.В. Сичевський, Є.І. Харитонов, Д.О. Олейніков.

Терористичний акт можливий за умови співчуття справі терористів хоча б частини суспільства, тобто терористи потребують підтримки населення, саме з якого можуть формуватися так звані терористичні мережі. Обов'язкова умова

терористичного акту - резонанс терористичної акції в суспільстві. Широке поширення інформації про теракт, перетворення його на найбільш обговорювану подію є ключовим елементом тактики терористичного акту. Теракт, який залишився непоміченим або засекречений, втрачає всякий сенс.

Це відрізняє терористичний акт від таких явищ, як диверсія або політичне вбивство. Диверсія - силова акція підривного характеру, яка здійснюється спецслужбами держави, передбачає безпосередні втрати, які несе противник. Суспільний резонанс операції не цікавить диверсанта і є, навіть, небезпечним. В ідеалі диверсія імітує техногенну катастрофу, нещасний випадок або силову акцію, здійснену іншою силою. Такі диверсії, як політичні вбивства, здійснені спецслужбами, реальні виконавці вважають за краще звалювати на удаваних винних.

Водночас у складі злочину, передбаченого ст. 258 КК, необґрунтовано виключено ознаку фізичної особи як адресата впливу при вчиненні терористичного акту. По-перше, це суперечить дійсності, оскільки в реальному житті можливі терористичні акти зі зверненням до конкретної фізичної особи (політика, бізнесмена). По-друге, це суперечить чинному кримінальному законодавству та міжнародним конвенціям, які містять перелік адресатів впливу стосовно інших злочинів терористичної спрямованості. Так, у ст. 147 КК (захоплення заручників) і ч. 1 ст. 266 КК (погроза вчинити викрадення радіоактивних матеріалів) у точній відповідності до міжнародних стандартів серед адресатів впливу вказується також і фізична особа.

Слід зазначити, що досить спірним залишається питання про виділення окремої групи злочинів терористичної спрямованості та вичерпне визначення кола таких злочинів. Деякі вчені, зокрема О.О. Дудорова, вважають що у кримінальному праві поняття злочинів терористичної спрямованості є зайвим, бо воно є розмитим, внаслідок чого таке поняття для кримінального права є неможливим. Не зважаючи на дискусію з цього питання, більшість вчених і працівниками правозастосувальних органів звертають увагу на те, що

необхідним та доцільним все таки залишається наявність у КК спеціального складу злочину «терористичний акт» [1, с. 780].

Диверсія як злочин, що передбачений ст. 113 КК України і визначається як вчинення з метою ослаблення держави вибухів, підпалів або інших дій, спрямованих на масове знищення людей, заподіяння тілесних ушкоджень чи іншої шкоди їхньому здоров'ю, на зруйнування або пошкодження об'єктів, які мають важливе народногосподарське чи оборонне значення, а також вчинення з тією самою метою дій, спрямованих на радіоактивне забруднення, масове отруєння, поширення епідемій, епізоотій чи епіфітотій.

Варто зазначити, що терористичний акт за певними ознаками співпадає з диверсією. Диверсія як злочин проти основ національної безпеки України за ознаками об'єктивної сторони є вельми подібною до тероризму. Відповідно до формулювання диспозиції ст. 113 КК України, диверсія, як і терористичний акт, може мати форму вибухів, підпалів або інших дій, спрямоване на масове знищення людей, заподіяння тілесних ушкоджень чи іншої шкоди їхньому здоров'ю на зруйнування або пошкодження об'єктів, які мають важливе народногосподарське значення чи оборонне значення тощо [2, с. 202].

Можемо зазначити, що спільність диверсій і терористичного акту полягає в тому, що вони характеризують спрямованість, з одного боку, на завдання фізичної шкоди необмежено широкому колу осіб, а з іншого боку на пошкодження або знищення матеріальних об'єктів [3].

Проте є певні особливості, які й відмежовують ці злочини один від одного. Так, слід звернути увагу на об'єктивну сторону складу злочину, передбаченого ст. 113 КК України. Даному злочину присутні такі форми, як вчинення вибухів, підпалів чи інших дій, спрямованих на масове знищення людей, заподіяння тілесних ушкоджень чи іншої шкоди їх здоров'ю; вибухів, підпалів чи інших дій, спрямованих на зруйнування або пошкодження об'єктів, які мають важливе народногосподарське чи оборонне значення; дій, спрямованих на радіоактивне забруднення; дій, спрямованих на масове отруєння; дій, спрямованих на поширення епідемій; дій, спрямованих на

поширення епізоотій; дій, спрямованих на поширення епіфітотій. Тобто сутність диверсії визначається сукупністю ознак, характерних рис та істотних особливостей, що притаманні їй як воєнно-політичній та правовій категорії, які і складають внутрішній зміст цього злочинного діяння. Диверсія, перш за все спрямована на ослаблення держави, завдання великої шкоди її економічній системі [4, с. 1316].

Диверсія і терористичний акт за ознаками суб'єктивної сторони відрізняються між собою за змістом мети, прагненням винного порушити громадську безпеку, залякати населення, спровокувати воєнний конфлікт, міжнародне ускладнення, або вплинути на прийняття рішень чи вчинення або невчинення дій органами державної влади чи органами місцевого самоврядування, службовими особами цих органів, об'єднання громадян, юридичними особами, або привернути увагу громадськості до певних своїх політичних, релігійних чи інших поглядів може бути обумовлене вчинення терористичного акту. Особа, що вчинила терористичний акт, у більшості випадків ставить собі за мету створення таких умов, за яких органам державної влади, юридичним чи фізичним особам найбільш ефективно нав'язується його власна воля - воля терористичної групи, організації. Мета вчинення диверсії на відміну від терористичного акту полягає в ослабленні держави з можливим наступним її знищенням як політичної організації суспільства. Щодо громадської занепокоєності, що виникає після диверсійних дій, то така не охоплюється складом злочину.

Серед принципів відмінних ознак цих двох злочинів варто вказати поперше, що якщо в ст. 113 КК України, наданий досить вичерпний перелік злочинних діянь, тоді як до терористичного акту, крім названих безпосередньо ст. 258 КК України відносяться також інші найрізноманітніші дії. Тобто терористичний акт – це здійснення, підготовка, або загроза здійснення вибуху, підпалу або інших дій, які створюють небезпечність для життя або здоров'я людини, або загроза настання тяжких наслідків, якщо вони здійсненні з метою примушення органів державної влади, органів місцевого самоврядування або

повноважних осіб, міжнародних організацій або їх представників, а також фізичних, юридичних осіб здійснити певну дію або утримання від її здійснення, спрямовані на залякування населення, провокацію війни або воєнних конфліктів, які призведуть до міжнародних ускладнень. По-друге, якщо при терористичному акті дії злочинців спрямовані на залякування населення, дестабілізацію обстановки, то при диверсії – на заподіяння суттєвої шкоди економічній системі держави. Головна мета терористичного акту складається головним чином в залякуванні населення, примушуванні до прийняття рішень або утримання від цього прийняття, диверсії - в послабленні держави [5, с. 232].

На думку Литвака О.М., у сучасних умовах відмежування диверсії від терористичного акту має особливе значення. Такий злочин, як диверсія характеризується особливою спрямованістю діянь та специфікою суб'єктивної сторони. Це діяння направлене на підрив конституційного ладу та безпеки держави як найважливіших складових елементів організації суспільства. Спричинення ж конкретної шкоди потерпілим за такими видами прояву терористичного характеру є не самоціллю, а способами підриву конституційного ладу та безпеки держави. Отже, забезпечуючи охорону конституційного ладу, законодавець одночасно забезпечує і охорону життя осіб, які можуть потерпіти від такого роду злочинів. Слід відзначити і таку специфічну обставину, що законодавець при описі способу вчинення диверсії робить акцент не стільки на спричиненні ушкоджень людям, скільки на знищенні чи пошкодженні майнових об'єктів. Терористичний акт, у свою чергу, характеризується спрямованістю на спричинення шкоди невизначеному широкому колу осіб і вчиняється загально небезпечним способом, пов'язаним передусім зі спричиненням шкоди особі, а з іншого боку – зі знищенням чи пошкодженням матеріальних об'єктів. До того ж шкода, що завдається матеріальним об'єктам, за своєю суттю є ні чим іншим як формою психічного тиску на людей, способом їх залякування [6, с. 147].

Погоджуємося з думкою Литвака О.М., крім зазначеної ознаки між диверсією і терористичним актом можна виділити і цілий ряд інших, умовно

кажучи, додаткових ознак. Так, диверсант зазвичай діє таємно, а терорист – демонстративно, привертаючи до себе увагу засобів масової інформації та населення, тобто терористи нерідко афішують свою злочинну діяльність. У деяких випадках навіть спостерігається їхнє прагнення до присвоєння відповідальності за наслідки нещасних випадків, до яких вони не мали ніякого відношення. Таким чином, саме за ознакою спеціальної мети (не враховуючи деяких інших ознак) терористичний акт треба відмежовувати від такого суміжного умисного злочину, як, диверсія. Тобто, ціль є такою визначальною ознакою, що дозволяє розмежувати ці суспільно-небезпечні діяння. Однак, виділення й інших, можливо, додаткових ознак дозволяє сформулювати досить повне уявлення про існуючі розходження у розглянутих злочинах.

Диверсія і терористичний акт, що за своєю правовою природою є суміжними злочинними діяннями, мають ряд подібних та відмежувальних ознак. Зокрема, схожість цих злочинів полягає у тому, що вони характеризуються спрямованістю на завдання фізичної шкоди необмежено широкому колу осіб, а з іншого боку – на пошкодження або знищення матеріальних об'єктів. Конструктивні розходження між диверсією і терористичним актом проявляються у способах їх вчинення. Диверсант робить акцент не стільки на спричиненні ушкоджень людям, скільки на знищенні чи пошкодженні майнових об'єктів. Діяння терориста, у свою чергу, характеризуються спрямованістю на спричинення шкоди невизначеному широкому колу осіб і вчиняється загально небезпечним способом, пов'язаним передусім зі спричиненням шкоди особі. Окрім того диверсія зазвичай вчиняється таємно, а терористичний акт демонстративно, привертаючи увагу засобів масової інформації та населення.

Список використаних джерел:

1. Кримінальне право. Особлива частина : підручник. У 2-х т. – Т. 1 / за ред. О.О. Дудорова, Є.О. Письменського. – Луганськ : «Елтон – 2», 2012. – 780 с.
2. Юртаєва К.В. Актуальні проблеми кримінально-правової протидії тероризму в Україні / К.В. Юртаєва // Вісник Кримінологічної асоціації України № 1 (9) :

збірник наукових праць [редкол. О. М. Бандурка (голов. ред.) та ін.]. – Харків : ХНУВС, 2015. – 336 с.

3. Чуваков О.А. Диверсія і тероризм:проблеми розмежування злочинів / О.А. Чуваков // Матеріали 71– наукової конференції вичітка – №4 – 2016.

4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / [А.М. Бойко, Л.П. Брич, В.К. Грищук та ін.]; за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – 9-те вид., перероб. і допов. – К.: Юридична думка, 2012. – 1316 с.

5. Сичевський В.В. Науково – практичний коментар до Розділу I Особливої частини Кримінального кодексу України (Злочини проти основ національної безпеки України) / В.В. Сичевський, Є.І. Харитонов, Д.О. Олейніков ; Служба безпеки України. – Харків : Право, 2016. – 230 с.

6. Капсамун І.М. Диверсія за і проти / І.М. Капсамун // Газета «День» – №172 – 2017. – с.3

Нестерова К.Ю., студентка,

Свєчнікова К.В., студентка,

Науковий керівник: Шиян А.Г.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИВАТНИХ ДЕТЕКТИВІВ

Україна є країною, що постійно розвивається, змінює своє законодавство, свій державний лад і знаходиться на шляху європеїзації та євроінтеграції. Архаїчні, застарілі норми потребують ряд змін і не тільки у системі державних органів, а й у сфері приватної діяльності. Досить свіжа у пам'яті держави реформа поліції, як нової ери правоохоронних органів, але капіталізм править

світом і на ринку попиту збільшується питома вага осіб, які на комерційних засадах готові втілити у життя будь-які вимоги та замовлення клієнтів. Така тенденція отримала свій розвиток на основі передумов невиконання правоохоронними органами своїх, визначених законом, обов'язків.

Сьогодні, розглядаючи світовий досвід протидії злочинності та забезпечення правопорядку, ми можемо спостерігати тенденції, пов'язані з все більшою орієнтацією розвинених країнах світу не тільки на традиційні поліцейські органи, але й на приватні правоохоронні організації (бюро, служби, установи). Співробітники даних недержавних правоохоронних організацій постійно розширюють діапазон розшукової та охоронної діяльності, беруть участь у роботі національних та міжнародних конференцій з криміналістичних та інших проблем, пов'язаних з протидією злочинності, досліджують різноманітні аспекти протидії злочинності, об'єднуючись у міжнародні спільноти та організації тощо [1].

Певні кроки у цьому напрямі здійснюються й в Україні. Так, на даний час підготовлено проект Закону України „Про приватну детективну (розшукову діяльність)”. Відповідно до цього законопроекту, приватна детективна (розшукова) діяльність – це дозволена органами Національної поліції України незалежна професійна діяльність приватних детективів або приватних детективних підприємств (агентств) щодо надання клієнтам на платній договірній основі детективних послуг з метою захисту їхніх законних прав та інтересів на підставах та в порядку, що передбачені цим Законом [2]. Такий перелік послуг, які можуть надаватися, досить широкий. За даними Всеукраїнської асоціації приватних детективів вони поділяються на такі групи:

1) забезпечення економічної безпеки фізичних та юридичних осіб (перевірка бізнес-зв'язків, протидія недобросовісній конкуренції тощо);

2) пошук осіб в Україні та закордоном (пошук осіб, що переховуються від усіх видів відповідальності, пошук родинних зв'язків тощо);

3) забезпечення особистої безпеки особи та членів її сім'ї (перевірка за допомогою поліграфа, перевірка приміщень на наявність звукозаписувальних пристроїв тощо);

4) спеціальні послуги (проведення експертиз, розшук затонулих об'єктів, надання послуг із навчання детективній діяльності);

5) інші послуги, які стосуються приватної детективної діяльності та не суперечать закону [3].

Проект Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» є кроком для легалізації детективної діяльності в Україні, закріплення на законодавчому рівні ще одного суб'єкта, діяльність якого покладена, в першу чергу, на забезпечення основних прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, тісної взаємодії із правоохоронними органами, органами державної влади та місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями та громадянами, що призведе до організованої та результативної боротьби зі злочинністю.

Не дивлячись на те, що проект цього закону був прийнятий ще 28.12.2015 року, він до цих пір не набрав законної сили. Причин цьому є декілька. Перша – це не досить зрозуміла для законодавців сутність даної діяльності, відсутність досвіду в цьому питанні, складність визначення повноважень приватних детективів. Другу ми можемо чітко прослідкувати та виокремити з пропозицій Президента України до Закону від 03.06.2017 року, де він зазначив, що даний Закон сформовано без урахування вимог низки законодавчих актів України. Зокрема, він суперечить нормам Кримінального процесуального кодексу України, за якими доказ визнається допустимим, якщо він отриманий у порядку, встановленому цим Кодексом, недопустимий доказ не може бути використаний при прийнятті процесуальних рішень, на нього не може посилається суд при ухваленні судового рішення; збирання доказів здійснюється лише сторонами кримінального провадження, потерпілим, представником юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, у порядку, передбаченому цим Кодексом (стаття 86, частина перша статті 93).

Тобто приватні детективи не відносяться до тих осіб, яким дозволено законом збирання доказів. До того ж надання суб'єктам приватної детективної (розшукової) діяльності права здійснювати зовнішнє спостереження на відкритій місцевості, у громадських місцях та на транспорті (пункт 7 частини першої статті 13) тощо суперечить статті 5 Закону України „Про оперативно-розшукову діяльність”, якою визначено вичерпний перелік суб'єктів, уповноважених здійснювати оперативно-розшукову діяльність, до яких знову ж не відносяться приватні детективи.

Виходячи з цього, можна дійти висновку, що для того, щоб цей проект набув чинності і став Законом, і тим самим легалізував діяльність приватних детективів, приблизив Україну до світових стандартів розшукової діяльності, необхідно провести детальний та повноцінний перегляд положень самого проекту, узгодити їх з певними нормами чинного законодавства, в яких регулюється питання, тісно пов'язані з діяльністю приватних детективів.

Не дивлячись на те, що даний законопроект заветовано, є надія, що у разі належного відпрацювання народними депутатами його проблемних положень найближчим часом він буде все таки прийнятий і почне діяти в Україні. Тим самим законодавство України зробить ще один крок до європейських стандартів, надасть можливість обирати громадянам суб'єкта, який за їх кошти буде захищати належні їм прав, свободи та законні інтереси.

Список літературних джерел:

1. Черков В.О. Приватна детективна діяльність в розвинутих країнах світу / В.О. Черков, П.О. Попов // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. - 2010. - Вип. 2. - С. 248-259. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlduvs_2010_2_35.
2. Проект Закону «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» №3726 від 28.12.2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1.
3. Офіційний сайт Всеукраїнської Асоціації приватних детективів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://aupd.org/ru/services>.

Окунська М.О. студентка,

Науковий керівник: Черненко А.П., к.ю.н., доцент,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін

юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет

внутрішніх справ)

ОДНИМ ІЗ ШЛЯХІВ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРИВАТНОЇ ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ Є ПРИЙНЯТТЯ ВІДПОВІДНОГО ЗАКОНУ

Запровадження приватної детективної діяльності в Україні є доволі проблемним питанням. Проблема полягає у тому, що у відповідності до засад Конституції України, як Основного Закону держави, людина має право на свободу та особисту недоторканість, їй гарантується таємниця телефонних розмов, листування, кореспонденції тощо [1], а приватна детективна діяльність може суттєво порушувати ці конституційні приписи. Отже, постає серйозне питання про баланс між конституційними правами людини та можливостями приватної детективної діяльності із збору, перевірки та використання інформації про таку людину. Саме тому, запровадження приватної детективної діяльності в Україні сьогодні є актуальним питанням та потребує законодавчого вирішення. У цьому напрямку ведеться відповідна робота, розроблено проект Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» [2], але його прийняття дещо затягується. На наш погляд, зволікання з прийняттям цього Закону має певні причини, на яких хотілося б зупинитися.

Відповідно до нового законопроекту приватна детективна (розшукова) діяльність – це дозволена органами Національної поліції України незалежна професійна діяльність приватних детективів або приватних детективних підприємств (агентств) щодо надання клієнтам на платній договірній основі детективних послуг з метою захисту їхніх законних прав та інтересів на

підставах та в порядку, що передбачені законодавством. Перелік послуг, які можуть надаватися досить широкий. За даними Всеукраїнської асоціації приватних детективів вони поділяються на такі групи:

1) забезпечення економічної безпеки фізичних та юридичних осіб (перевірка бізнес-зв'язків, протидія недобросовісній конкуренції тощо);

2) пошук осіб в Україні та закордоном (пошук осіб, що переховуються від усіх видів відповідальності, пошук родинних зв'язків тощо);

3) забезпечення особистої безпеки особи та членів її сім'ї (перевірка за допомогою поліграфа, перевірка приміщень на наявність звукозаписувальних пристроїв тощо);

4) спеціальні послуги (проведення експертиз, розшук затонулих об'єктів, надання послуг із навчання детективній діяльності);

5) інші послуги, які стосуються приватної детективної діяльності та не суперечать закону [3, с. 121].

Як бачимо, широкий спектр послуг, які можуть надавати приватні детективи, на наш погляд, може позитивно вплинути у першу чергу на безпеку людини, а по-друге на роботу державних органів, так як при взаємодії приватних детективів із органами влади їх ефективність буде значно підвищена. Зокрема, на це й вказує зарубіжний досвід.

Якщо подивитись на досвід запровадження приватної детективної діяльності зарубіжних країн, а саме, Німеччини, Канади, Ізраїлю, Японії, Іспанії, Норвегії, Сполучених Штатів Америки, Мексики, Португалії, Індії, Франції та інших країн, то можна констатувати, що влада цих країн у свій час дуже позитивно зреагувала на соціальні виклики громадян та запровадила інститут приватних детективів. Сьогодні для цих країн світу існування детектива є дуже зручним і звичайним явищем, та достатньо ефективним для вирішення багатьох проблем у суспільстві [4, с. 7].

Досвід Великобританії, США, ФРН демонструє високу ефективність приватної детективної діяльності, яка має відповідну законодавчу базу, натомість досвід Республіки Білорусь є свідченням того, наскільки

неефективною, фрагментарною і навіть кримінальною може бути приватна детективна діяльність, яка ведеться підпільно, за відсутності належного правового регулювання [5].

Із наведених прикладів, можна зробити висновок, що країна, у якій запроваджено інститут приватної детективної діяльності, і яка зробила все для належного урегулювання цього питання на законодавчому рівні, яким були б чітко визначені законні межі цієї діяльності, то детективна діяльність у цих країнах принесла виключно користь суспільству і державі, а ніяк не кримінальні наслідки. Безумовно, закон, яким повинна бути врегульована ця діяльність, повинен бути бездоганим, тільки тоді ця діяльність буде мати позитивні наслідки.

Отже, новий Закон України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» повинен вирішити велику кількість проблемних питань, які стосуються приватної детективної (розшукової) діяльності в Україні, при цьому здатен значно покращити стан захищеності людини, чітко окреслити законні дії приватних детективів й розмежувати їх діяльність від подібної державної діяльності відповідних правоохоронних та інших органів. При ухваленні такого закону нашим законотворцям потрібно ретельно вивчити позитивний досвід прийняття аналогічних законів країнами, де приватна детективна діяльність визнана найкращою, брати до уваги та орієнтуватись на досвід зарубіжних країн.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України, 1996. – № 30 – С. 141.
2. Проект Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» від 28.12.2015 року №3726 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57580
3. Соломяна А.В. Детективна діяльність: особливості запобіжного впливу на злочинність / А. В. Соломяна // Новітні кримінально-правові дослідження –

2016 : зб. наук. пр. / відп. ред. О. В. Козаченко. – Миколаїв : Іліон, 2016. - С. 120-123.

4. Бугайчук К.Л. Інститут приватних детективів за кордоном: порівняльно-правовий аналіз / К. Л. Бугайчук // Право і Безпека. - 2016. - № 1. - С. 7-12.

5. Литвиненко В.І. Зарубіжний досвід здійснення приватної детективної діяльності та його адаптація в Україні / В. І. Литвиненко // Міжнародний науковий журнал «Верховенство права». – 2016. – №1.- С. 97-101.

Орел Ю.В., д.ю.н., доцент,
завідувач кафедри кримінально-правових
дисциплін юридичного факультету
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПРИВАТНОГО ДЕТЕКТИВА

Питання щодо запровадження в Україні діяльності з надання детективних послуг мали отримати своє вирішення і регламентацію у прийнятому 13.04.2017 році Законі України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» (далі – Закон). Однак, на жаль, на сьогодні він так і не набрав чинності, оскільки 03.06.2017 року Президент України, скориставшись своїм конституційним правом, наклав на нього вето та разом зі своїми пропозиціями повернув його на повторний розгляд до Верховної Ради України з метою узгодження положень Закону з нормами законодавчих актів, які є базовими у відповідних сферах правового регулювання.

Не дивлячись на те, що Закон так і не набрав чинності, не можна не заперечувати, що перші прогресивні кроки у реалізації цього напрямку діяльності вже були зроблені. У ньому вперше була надана спроба визначити загальні правові засади організації приватної детективної (розшукової)

діяльності в Україні як одного з шляхів забезпечення конституційних гарантій людини та громадянина на захист своїх законних прав та інтересів.

Так, згідно з ч. 1 Закону, в якій надається визначення термінів, що у ньому вживаються, приватна детективна (розшукова) діяльність – дозволена Міністерством юстиції України підприємницька діяльність приватних детективів або об'єднань приватних детективів щодо надання замовникам на платній договірній основі детективних послуг з метою захисту їхніх законних прав та інтересів на підставах та в порядку, що передбачені цим Законом.

У свою чергу приватний детектив визначений як фізична особа – підприємець, яка здійснює приватну детективну (розшукову) діяльність на підставах та в порядку, що передбачені цим Законом [1].

Для того щоб бути учасником суспільних відносин та зайняти своє власне місце у правовій реальності, а також з метою здійснення того чи іншого виду діяльності, будь-яка особа повинна мати певний об'єм суб'єктивних прав та юридичних обов'язків, які у своїй єдності складають її правовий статус, що визначається на підставі норм права.

Отже, для здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності, як специфічного виду підприємницької діяльності, приватний детектив повинен бути наділений комплексом прав та обов'язків, зміст яких можна з'ясувати, зокрема, шляхом дослідження положень Закону.

Загалом, правовий статус суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності наданий у статтях 4-7 Розділу II Закону «Правовий статус суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності». Але, ознайомившись зі змістом Закону можна побачити, що і інші його норми містять вказівку на певний обсяг прав та обов'язків суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності.

Так, у ст. 4 Закону серед іншого зазначається, що приватні детективні (розшукові) послуги можуть надаватися лише суб'єктами приватної детективної (розшукової) діяльності у порядку та на умовах, визначених цим Законом. На суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності не

поширюється дія законів, що регулюють правовий статус працівників правоохоронних органів. Суб'єкти приватної детективної (розшукової) діяльності не мають права здійснювати оперативно-розшукові заходи, віднесені законом до виключної компетенції оперативних підрозділів [1].

При цьому слід звернути увагу на ч. 5 ст. 4 Закону, де приватна детективна (розшукова) діяльність визначається як виключний вид діяльності для суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності [1]. Отже, на підставі цього можна зробити висновок, що приватному детективу забороняється займатися іншими видами підприємницької діяльності.

У зв'язку з цим вважаємо за можливе погодитися із зауваженнями до проекту Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність», зробленими Головним юридичним управлінням Апарату Верховної Ради України, де зауважується, що наведене положення не враховує вимог статті 42 Конституції України, відповідно до якої кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом. Частиною другою статті 42 Конституції України також передбачено, що законом обмежується лише підприємницька діяльність депутатів, посадових і службових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування [2, с. 3].

Також не досконалою, на нашу думку, є положення ст. 5 Закону, де зазначено, що приватним детективом може бути громадянин України, який досяг 21 року, володіє державною мовою, має вищу юридичну освіту або стаж роботи в оперативних підрозділах чи органах досудового розслідування не менше трьох років, пройшов відповідне навчання з метою здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності та отримав у встановленому законом порядку свідоцтво про право на зайняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю.

У зв'язку з цим можна виділити дві категорії осіб, які, на думку законодавця, можуть бути приватними детективами: по-перше, це особи, які мають вищу юридичну освіту, та, по-друге, особи, які мають стаж роботи в

оперативних підрозділах чи органах досудового розслідування не менше трьох років.

Однак із змісту цієї норми важко визначити, хто із зазначених суб'єктів повинен проходити «відповідне навчання» з метою здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності, яким воно повинне бути тощо?

На сьогодні низка вищих навчальних закладів, у тому числі і Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, здійснюють підготовку фахівців за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» спеціалізації «Приватна детективна діяльність», «Безпека підприємництва», які за задумом суб'єктів надання освітніх послуг після закінчення навчання мають право на здійснення діяльності у сфері надання детективних послуг.

Однак, справа у тому, що ця спеціальність не відноситься до юридичної. І хоча здобувачі вищої освіти – приватні детективи, назвемо їх так, і вивчають низку юридичних дисциплін, у тому числі із циклу професійної підготовки, але їх кількість, а також обсяг отриманих знань, умінь і навичок є меншим і деяким чином іншим, ніж для здобувачів вищої освіти – юристів. Отже, можна зробити висновок, що спеціальна фахова детективна підготовка не потрібна особам, які мають вищу юридичну освіту. Особи, які мають неюридичну освіту, за винятком тих, що отримали освіту за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність», повинні пройти відповідне навчання з метою отримання права щодо здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності.

Список літературних джерел:

1. Проект Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» (реєстр. № 3726) від 28.12.2015 // матеріали офіційного веб-порталу Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=57580&pf35401=425620>.
2. Зауваження до проекту Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» (реєстр. № 3726) : матеріали офіційного веб-порталу Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=57580&pf35401=414555>.

3. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

Очеретня В.Ю., студентка

Науковий керівник: Соболь О.І., к.ю.н.,
доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ПРОБЛЕМИ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ШПИГУНСТВО

Головним завданням спеціальної служби держави є протидія шпигунству, яке здійснюється спецслужбами інших держав. Шпигунська діяльність цих спецслужб завдає великої шкоди національним інтересам України. Шпигунство – один із найбільш небезпечних злочинів проти держави, тобто передача або збирання з метою передачі іноземній державі, іноземній організації або їх представникам відомостей, що становлять державну таємницю іноземцями або особами без громадянства може спричинити тяжкі наслідки.

Дане дослідження полягає у вивченні підстав звільнення від кримінальної відповідальності за шпигунство, виникненні проблем звільнення за даний злочин та у розмежуванні шпигунства та державної зради.

Шпигунство – це злочин, який вчиняється проти основ національної безпеки України, передбачений ст. 114 КК України. Шпигунство полягає у таких діях: 1) передача іноземній державі, іноземній організації або їх представникам відомостей, що становлять державну таємницю; 2) збирання, спрямоване на передачу іноземній державі, іноземній організації або їх представникам відомостей, що становлять державну таємницю. Такими відомостями є інформація у сфері оборони, економіки, науки і техніки,

зовнішніх відносин, державної безпеки і охорони правопорядку, розголошення якої може завдати шкоди національній безпеці України.

Збирання зазначених відомостей полягає в їх пошуку і добуванні (шляхом розпитування певних осіб, візуального спостереження та підслухування, зняття інформації з каналів зв'язку, проникнення до комп'ютерних систем, виготовлення копій документів тощо), придбанні будь-яким способом (таємне чи відкрите викрадення, купівля, обмін документів чи зразків зброї, боєприпасів, макетів секретного об'єкта тощо) з наступним зосередженням їх в одному чи кількох місцях. Нерідко для отримання таких відомостей використовується найскладніша сучасна техніка (спеціально обладнані літаки, кораблі або автомашини, спеціально встановлені на суші чи на морі прилади для отримання розвідувальної інформації та ін.). Для відповідальності за ст. 114 КК важливо встановити, що відомості, які становлять державну таємницю, були передані чи збиралися для передачі саме іноземним державам, іноземним організаціям або їх представникам. [1]

Шпигунство можна розмежувати як: 1) шпигунство у формі державної зради; 2) шпигунство, передбачене статтею 114 КК України. Завдяки цьому виникають проблеми у кваліфікації злочинів, за яке передбачено звільнення від кримінальної відповідальності.

Відповідальність за шпигунство як форму державної зради передбачено ст. 111 КК України. Державна зрада – діяння, умисно вчинене громадянином України на шкоду суверенітету, державній, економічній чи інформаційній безпеці України. Наприклад, надання іноземній організації, іноземній державі або їх представниками допомоги в проведенні підривної діяльності проти України.

Якщо громадянин України переходить на бік ворога в умовах воєнного стану або в період збройного конфлікту, надає допомогу в підривній діяльності проти України іноземній державі, іноземній організації, то злочин буде кваліфікуватися за ст. 111 КК України. Але якщо іноземець або особа без громадянства здійснює передачу іноземній державі, іноземній організації або їх

представникам відомості, що становлять державну таємницю, то злочин буде кваліфікований за статтею 114 КК України (шпигунство).

Частина 2 ст. 114 Кримінального кодексу України передбачає спеціальну підставу звільнення від кримінальної відповідальності особи, яка вже передала чи збрала для передачі іноземній державі, іноземній організації або їх представникам відомості, що становлять державну таємницю. До такої підстави належить сукупність трьох умов, із яких тільки дві повністю залежать від волі вказаної особи: 1) особа припинила раніше розпочату шпигунську діяльність; 2) вона добровільно повідомила органи державної влади України про вчинене нею на шкоду інтересам України; 3) внаслідок виконання перших двох умов і вжитих органами державної влади України (можливо, за участю цієї ж особи) заходів було відвернено шкоду інтересам України. У разі, коли особа передала хоча б частину зазначених відомостей вказаним адресатам, після чого припинила свою шпигунську діяльність та добровільно повідомила органи державної влади України про вчинене, підстав для звільнення її від кримінальної відповідальності немає, оскільки шкоду інтересам України було вже заподіяно самим фактом отримання відомостей і відвернути її практично неможливо. [2, с. 435]

В окремих випадках, коли, скажімо, на час передачі відомостей, що становлять державну таємницю, майже минув встановлений законодавством строк їх засекречування або обсяг цих відомостей був надзвичайно малим, тим більше, якщо компетентним органам влади з певною часткою ймовірності вдалося переконати іноземну організацію, що отримані нею відомості є дезінформацією, може йтись про те, що відповідні дії особи через малозначність не становлять суспільної небезпеки (ч. 2 ст. 11 ККУ).

Слід мати на увазі, що шпигунство є закінченим злочином не з моменту встановлення зв'язку з іноземною державою, іноземною організацією або їх представниками чи отримання завдання від іноземної розвідки, а з моменту вчинення певних конкретних дій на шкоду Україні. Якщо особа, отримавши завдання іноземної розвідки, не вчинила ніяких дій і добровільно та остаточно

відмовилась від його виконання, то незалежно від того, заявила вона органам державної влади про свій зв'язок з іноземною розвідкою або не зробила цього, - вона має бути звільнена від кримінальної відповідальності на підставі ст. 17.

На відміну від вищезазначеної підстави звільнення ч. 2 ст. 111 КК України передбачає звільнення за таких умов: а) суб'єктом звільнення є лише такий громадянин України, який вступив у зв'язок з іноземною державою, іноземною організацією або їх представниками й отримав їх злочинне завдання; б) цей громадянин не вчинив жодних дій на виконання злочинного завдання іноземної держави, іноземної організації або їх представників.

Як одним із заходів для підвищення ефективності протидії шпигунству І.В. Сервецький вважав, що доцільніше буде доповнити ч.2 ст.114 КК України про вчинення таких дій, зазначених у частині першій, якщо вони вчинені під прикриттям або у складі громадських і благодійних організацій (червоного хреста, матері та дитини, надання допомоги тяжкохворим, організаціям, які розробляють ліки проти смертельних, невиліковних захворювань) та внесення ч.3 ст. 114 КК України про звільнення особи, яка діяла під прикриттям або у складі громадських і благодійних організацій на території України та добровільно повідомила про вчинення нею та співучасниками дії органи державної влади. [3, с. 83].

Дослідивши проблему даної теми можна дійти висновку, що для правильного застосування звільнення від кримінальної відповідальності за шпигунство чи державну зраду необхідно з'ясувати: 1) суб'єктом є громадянин чи іноземець; 2) як діяла особа: за завданням спецслужби іноземної держави чи за власним бажанням; 3) який мотив переслідувала.

Список використаних джерел:

1. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України : за заг. редакцією В.В.Сташиса, В.Я.Тація / - Право, 2013.
2. Пузікова А.С. Відмежування шпигунства як форми державної зради та шпигунства, передбаченого ст. 114 КК України / Пузікова А.С. // Актуальні

проблеми законодавства України про кримінальну відповідальність та практики його застосування: міжнар. студ. наук. конф. – Харків, 2015. – С. 433-436

3. Сервецький І.В. Деякі проблеми кримінальної відповідальності за шпигунство / І.В. Сервецький // Юридична наука. – 2016. – №7 . – С. 75-85

Очеретян К.О., студентка,

Науковий керівник: Лускатов О.В., к.ю.н., доцент,

професор кафедри кримінально-правових

дисциплін юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет

внутрішніх справ)

ДО ПИТАННЯ ПОБУДОВИ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ВЕРСІЇ

Початкові відомості про злочин, що надходять до слідчого, часто є неповними й уривчастими. Вони явно недостатні для обґрунтування висновку про наявність чи відсутність складу злочину, винну особу тощо. Для отримання доказів у справі необхідно імовірно пояснити походження та існування, наявність або відсутність обставин і фактів, що мають значення. Таким логічно обґрунтованим припущенням, що пояснює походження фактичних даних, а також причин досліджуваного явища слугує версія.

Вирішуючи яке саме з припущень вірне, слідчий перебирає багато варіантів і тільки досвід та факти, здобуті у розслідуванні, дають змогу дійти до істини. Останньому результату передують складний процес побудови версій.

На думку О.М. Ковальнової, їх побудова поділяється на декілька етапів, а саме: перший – включає в себе аналіз та синтез наявних даних, другий – слідчий узагальнює свій досвід з приводу типових справ, щоб пояснити певні питання, які виникають. Третій етап, відповідно до думки науковця, включає в себе поєднання отриманої інформації від першого та другого етапу. Остаточним та завершальним етапом автор називає формулювання остаточної слідчої версії після тривалого розумового процесу. [6, с. 169]. Проте даний

розподіл є умовним, так як з досвідом данні процеси відбувається набагато швидше, адже ситуації можуть бути аналогічними до минулих розглянутих цим же слідчим кримінальних проваджень.

Так А.А. Мацола зазначає, що найбільш типові слідчі ситуації та версії дозволяють слідчому повно спланувати процес розслідування злочину, який бере свій початок з визначення цілі [5, с. 221]. І справді, останнє є важливим кроком до вирішення справи, адже не визначивши її, дуже важко зосередитись на чомусь одному, оскільки коло всіх можливих варіантів надзвичайно велике. Версії ж спрямовують на отримання нових доказів, перевірку виявлених та відкриття фактів, що були невідомими.

Версія будується на основі тих даних, які має в своєму розпорядженні слідчий, а оскільки їх недостатньо, щоб з вичерпною повнотою і достовірністю встановити обставини, що цікавлять його, і вони допускають декілька ймовірних пояснень, то зазвичай висувається декілька версій, всі вони представляють думки, які можуть бути або достеменними, або помилковими. Оскільки на самому початку розслідування не відомо, яке з них відповідає дійсності, а яке помилкове, то на цьому ґрунтується правило, згідно з яким необхідно висувати стільки версій, скільки може бути дано пояснень наявним фактам, які задовольняли б завдання розкриття злочину [2, с. 494].

Залежно від слідчих версій визначаються конкретні обставини і питання, з'ясування яких дасть можливість твердити про істинність висунутих версій. Під час побудови версій слідчий повинен глибоко вивчити матеріали справи, всі дані, використані для їх уточнення, конкретизації, що покликані для конструювання всіх можливих в конкретних умовах версій. При недотриманні цієї умови злочини іноді залишаються нерозкритими. Версія повинна формуватися в категоричній формі, приблизно у такому вигляді: «злочин скоїв Б.», «Б. скоїв злочин з метою заволодіння майном потерпілого», «злочин був скоєний при перевищенні меж необхідної оборони» і тому подібне. Саме таке формулювання є необхідним для формування та створення криміналістичних

версій, адже воно допомагає отримати чіткий та більш точний висновок [2, с. 495].

На початковому етапі слідчий має, як правило, незначну кількість інформацію про вчинене кримінальне правопорушення. Не завжди виявлені на місці фактичні дані мають відношення до того, що сталося. Для вирішення цього завдання у слідчого складається картина у вигляді мозаїки, де виявлені сліди займають певне місце. Щоб не помилитися в правильності їх розташування, слідчий повинен шукати причинно-наслідковий зв'язок між фактичними даними і подією злочину, а також причинний зв'язок цих даних між собою. Цей зв'язок на перший погляд простежується не завжди, так як між різними обставинами можуть бути просторові і часові проміжки [1, с. 52].

За допомогою всебічного аналізу слідчий проводить певну систематизацію зібраного матеріалу. Далі в окрему групу відбираються факти, що імовірно знаходяться в певному зв'язку з розслідуваною подією. В результаті виходить певна сукупність фактичних даних, яка, на нашу думку, має лише одне спільне – причинний зв'язок з розслідуваною подією. Щоб на цій основі будувати слідчі версії, треба оцінити зв'язок всіх наслідків і причини, яка існує між поодинокими окремими фактами і розслідуваним подією. Але це передбачає дослідження і взаємозв'язків між окремими фактами, а також між ними і розслідуваною подією [3, с. 180]. Під час логічних роздумів щодо зв'язку слідчий може дійти висновку в результаті, яких дій стався злочин, дуже часто можна вже навіть припустити версію щодо умисного чи необережного діяння.

Важливо врахувати також той фактор, що слідчий в залежності від злочину та його виду може викладати зовсім різні версії. Як зазначає В.В. Пясковський, побудові версій за наявності інформації про діяння, вчинене щодо неповнолітнього, завжди повинен передувати збір і вивчення наявних відомостей, які можуть бути отримані з будь-яких джерел: процесуальних і не процесуальних [4, с. 256] Тобто, щоб висунути найбільш точну версію, треба володіти максимально повною інформацією щодо злочину.

Отже, слідча версія повинна бути обґрунтована об'єктивно існуючими фактичними даними, де ці факти є не тільки результатом дії однієї причини, а й причинно пов'язані між собою. Слідча версія повинна витікати з них і пояснювати кожен з цих фактів. Можна сказати, що факти, на яких будуються слідчі версії, служать безпосередньою причиною їх побудови. Слідча версія завжди відіграє важливу роль, оскільки за допомогою неї формується поступово коло відомостей, що дають змогу слідчому детальніше уявити подію злочину. Тож, її побудова є однією з вагомих функцій, яку виконує слідчий.

Список використаних джерел:

1. Князьков А.С. Тактико-пізнавальна природа слідчої версії / А.С. Князьков // Право. – 2013. - №2. – С. 48-59;
2. Москаленко Г.В. Побудова типових слідчих версій на початковому етапі розслідування злочинів / Г.В. Москаленко // Форум права. – 2011. – № 4. – С. 493-499;
3. Трухачев В.В. Питання про криміналістичну версію / В.В. Трухачев // Суспільство і право. – 2013. - № 4. – С. 179-181;
4. Пясковський В.В. Побудова слідчих версій в кримінальних провадженнях про насильницькі злочини, вчинені щодо неповнолітніх / В.В. Пясковський // Криміналістика и судебная экспертиза. - 2015. - Вып. 60. - С. 255-265. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/krise_2015_60_30;
5. Мацола А.А. Побудова слідчих версій на початковому етапі розслідування перешкоджання законній професійній діяльності журналістів/ А.А. Мацола//Науковий вісник Ужгородського національного університету-2017- Випуск 42. – с. 221-224. - Режим доступу: <http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.42/54.pdf>
6. Ковальова О.М. До питання визначення особливостей методики побудови криміналістичних версій під час розслідування злочинів / О.М. Ковальова // Південноукраїнський правничий часопис. - 2014. - № 3. - С. 168-170. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pupch_2014_3_54

Павленко І.В., к.ю.н.,
доцент кафедри публічного права,
Найдьон Я.П., студентка
(ФСП НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського»)

ІНТЕРНЕТ-ПОРНОГРАФІЯ – ЯВИЩЕ ХХІ СТОЛІТТЯ

Стрімке впровадження цифрових технологій в усі сфери людського життя в кінці ХХ - початку ХХІ ст. зумовило виникнення нових суспільних відносин. Найбільшу значимість і поширеність має технологія Інтернет, яка поєднала людей по всій земній кулі, зробила комунікації дешевими і безперешкодними і відкрила нові горизонти для всієї світової спільноти. Інтернет останнім часом дав людині безмежні можливості в області передачі, поширення та розсилки інформації, дозволив виконувати фінансово-банківські операції, незважаючи на відстані і кордони. Інтернет став не просто технологією, а унікальним нововведенням, що змінив світ. Інтернет – це місце проведення дозвілля, можливість отримувати різноманітну інформацію і свіжі новини з усього світу, засіб здійснення трудової діяльності, спосіб знайти однодумця в найвіддаленішому куточку земної кулі. Однак, новизна суспільних відносин, що виникли в результаті появи Інтернет, і відсутність відповідного правового поля, що стосується даної технології, привели до безлічі проблем, що негативно впливають на становлення відносин у світовій комп'ютерній мережі, заснованих на законі. В контексті цього одним із болючих питань є розповсюдження Інтернет-порнографії, що потребує дослідження та правового врегулювання.

Питання Інтернет-порнографії наразі є не досить дослідженим. Деякі аспекти даного питання, зокрема стосовно дитячої порнографії в мережі Інтернет, досліджували такі вчені: Н.В. Лесько, С.В. Молчанов, А.Л. Осипенко, Х.І. Турецька та інші.

Всесвітня мережа Інтернет, з одного боку, дозволила більш ефективно і безкарно здійснювати колишні традиційні злочини, з іншого – породила нові,

невідомі світовій спільноті ще зовсім недавно види суспільно небезпечних посягань. Якщо ще кілька років тому Інтернет-злочини в Україні відбувалися рідко, а Інтернет-злочинність як негативне соціальне явище представляло реальну загрозу лише в майбутньому, то в даний час слід констатувати, що частка мережевої злочинності в структурі українського кримінального світу істотно збільшилася.

В даний час спостерігаються тенденції розвитку форм зв'язку, розширення інформаційного обміну з іншими країнами, поява супутникового телебачення, комп'ютерних систем супроводжуються процесами, що підвищують культурно-комунікативні можливості громадян. Разом з тим нерідко ці можливості використовуються з метою донести до свідомості людей соціальні явища, що неоднозначно інтерпретуються. При цьому все частіше комерційними цілями виправдовуються, по суті, аморальні дії засобів масової інформації та осіб, які займаються виготовленням, розповсюдженням і обігом продукції, що не відповідає критеріям моральності.

Правоохоронними органами постійно відстежується ситуація, пов'язана з поширенням порнографії в Інтернеті, особливо факти дитячої порнографії. В українському сегменті (домен «.ua») всесвітньої мережі такі матеріали практично відсутні. Як правило, така продукція розміщується на американських і російських доменах. Разом з тим в Україні для поширення порнографії все частіше використовуються локальні комп'ютерні мережі, а також соціальні мережі.

Можна констатувати, що саме завдяки мережі Інтернет порнобізнес отримав загрозливого розмаху, що є одним з найприбутковіших видів злочинної діяльності. В даному випадку Інтернет може виступати не тільки як середовище для передачі інформації, але також для здійснення прийому платежів за незаконні послуги завдяки системам Інтернет-грошей (PayPal, WebMoney і ін.). В даний час для порнобізнесу фізичний світ необхідний тільки для виготовлення порнографічного матеріалу, всі інші операції: реклама, розповсюдження, оплата здійснюються в мережі. Також Інтернет може

використовуватися для пошуку «акторів» і організації взаємодії злочинних угруповань, які в багатьох випадках ведуть діяльність на території декількох держав. Інтернет істотно полегшує незаконну діяльність, пов'язану з порнографією. Як зауважив А.Л. Осипенко, раніше дитячу порнографію можна було отримати з великим ризиком тільки в спеціальних клубах. Тепер же це можна робити анонімно за допомогою Інтернет [1, с. 110].

Звісно ж, що величезні доходи від порнобізнесу стимулюють розвиток іншої кримінальної діяльності в Інтернет. Наприклад, незаконний порнобізнес дає роботу великій кількості хаккерів і вірусів, так як для відсторонення від правоохоронних органів організатори нелегальних сайтів часто користуються їх послугами. Поширення порнографії у багатьох випадках достатньо складний злочин і тому здійснюється цілими групами співучасників, серед яких є представники Інтернет-злочинців різних спеціалізацій.

Порнографічні матеріали поширюються не тільки через Інтернет, але, на думку С.В. Молчанова, шкода від Інтернет-порнографії у багато разів небезпечніше. Не викликає сумнівів, що розміщення на сайтах порнографічних матеріалів порушує сформовані в суспільстві стандарти моралі. Треба визнати, що сервери з такою інформацією відвідуються в тому числі дітьми і підлітками. Адже за допомогою Інтернет гарантується куди велика анонімність і конфіденційність, ніж відвідування кінотеатрів і магазинів з відкритою або підпільною літературою, або відеофільмами порнографічного змісту. Практично відсутній ризик бути впзнаними або поміченими [2, с. 40]. Це викликано властивостями самої мережі і характерно практично для всіх видів Інтернет-злочинності. Відсутність соціального контролю призводить до того, що споживачі незаконної, аморальної інформації не бояться осуду.

В даний час поширення аморальних і протизаконних матеріалів в мережі досягло неймовірних розмірів. Уже на новинних сайтах можна зустріти посилання на порнографічні або націоналістичні матеріали. Зайва демократія в питанні поширення матеріалів сексуального характеру, в тому числі порнографії, особливо за участю дітей, призводить до негативних соціальних і

морально-психологічних наслідків. Так, наприклад, на думку соціологів, широка поширеність порно-продукції безпосередньо впливає на практичне вимирання інституту шлюбу, що, в свою чергу, впливає на демографічну проблему, вирішення якої є одним з пріоритетів української держави.

Сліпе копіювання західних цінностей призводить до знищення української культури, веде до загальної аморалізації суспільства, що є причиною зростання злочинів. Поширення порнографії в Інтернет носить найчастіше нав'язливий характер, – так, наприклад, на сайтах непорнографічної тематики найчастіше в невеликій ділянці екрана (такі ділянки називаються банерами (англ. - banner, за аналогією із зовнішньою рекламою) показуються оголені частини тіла або відтворюється текст порнографічного змісту, тобто без свого бажання відвідувачам доводиться дивитися матеріали, заборонені до відкритого поширення в Україні. При цьому практично у всіх підручниках з українського кримінального права підкреслюється, що навіть рекламування, а не тільки поширення порнографічних матеріалів, безпосередньо вважається кримінальним злочином [3, с. 428].

Таким чином, Інтернет-порнографія як явище ХХІ ст. досягла неймовірних розмірів. Вона заповнила сучасний світ. Нею просякнуті реклама, мода, фільми, музика, преса, телебачення і відеоігри. Її можна переглядати на смартфонах, мобільних пристроях, веб-сайтах, а відтепер і у фотосервісних порталах соціальних мереж. Здається, вона стала звичним явищем у суспільстві. Ще ніколи за всю історію людства порнографія не була такою розповсюдженою і популярною, як сьогодні. Серед причин такої поширеності та відсутності страху розповсюдження порнографії за допомогою використання новітніх технологій є те, що: по-перше, злочинець і фізично, і юридично може вести діяльність на території інших країн, де поширення порнографії не заборонено законом, або можливості виявити злочинця дуже скромні; по-друге, анонімність мережі Інтернет створює труднощі у встановленні особи і місцезнаходження злочинця; по-третє, представляє складність відсутність значної практики використання електронних доказів, а також існує можливість

практично миттєвого знищення або фальсифікації комп'ютерних доказів. Тому нагальним питанням є вжиття заходів кримінально-правової охорони з приводу розповсюдження порнографії в Інтернет-контенті.

Список використаних джерел:

1. Осипенко А.Л. Уголовно-правовые и иные средства противодействия обороту материалов с порнографическими изображениями несовершеннолетних в сети Интернет // Уголовное право. – 2007. – № 1. – С. 110.
2. Молчанов С.В. Административно-правовые основания ограничения конституционного права человека на распространение информации через Интернет в Российской Федерации : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.14. – М., 2005. – С. 40.
3. Уголовное право. Особенная часть: Учебник / Под ред. проф. Л.Д. Гаухмана и проф. С.В. Максимова. – М. : Изд-во ЭКСМО, 2004. – С. 428.

Піц А.М., студентка

Науковий керівник: Лускатов О.В., к.ю.н., доцент,
професор кафедри кримінально-правових
дисциплін юридичного факультету
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ОСОБЛИВОСТІ ТАКТИКИ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ ПРИ ВИЯВЛЕННІ ТРУПА НОВОНАРОДЖЕНОЇ ДИТИНИ

Огляд місця події після вчинення будь-якого правопорушення є однією з найголовніших слідчих (розшукових) дій, адже його результати можуть стати основою для розкриття злочину та подальшого ефективного його розслідування.

Огляд місця події при виявленні трупа новонародженої дитини характеризується особливою тактикою та потребує низки теоретичних знань і

практичних навичок. Розкриття такого злочину та встановлення істинної причини смерті дитини здебільшого залежить від проведення своєчасного, технічного і тактично правильного огляду місця події, а саме – огляду її трупа.

Розглянемо думки науковців щодо тактики огляду місця події й зокрема, місця виявлення трупа.

Так, І.М. Якимов переконаний, що досліджувати обстановку місця події при огляді трупа варто від периферії до центра. Як стверджує науковець, ніколи не слід розпочинати огляд із трупа, а, передусім, слід оглянути і вивчити оточення (місцевість, приміщення), шляхи до нього, входи й виходи, а вже потім переходити до головного предмету огляду [1, с. 79]. Повністю погоджуючись із думкою автора, маємо зазначити, що проведення огляду будь-якого трупа (у тому числі й новонародженої дитини), що знаходиться на відкритій місцевості чи у приміщенні, треба здійснювати концентричним методом, оскільки, діючи зворотнім шляхом, тобто розпочинаючи огляд безпосередньо з трупа, є великі ризики пошкодити або взагалі знищити сліди й речові докази внаслідок просування учасників огляду одразу до центру.

У тактичному аспекті складним є питання щодо правильної та повної фіксації результатів огляду трупа. Науковці констатують, що у ході загального огляду трупа описуються його місцезнаходження і положення стосовно найближчих об'єктів-орієнтирів; оглядаючи оголений труп, у протоколі треба зафіксувати стать, колір шкіри, вигляд живота (впалий, вдутий), голови й обличчя (яке волосся, чи відкриті очі, рот) тощо. Вчені рекомендують оглядати та описувати труп у наступній послідовності: голова-обличчя-шия-груди-живіт-спина-руки-ноги [2, с. 78].

Враховуючи, що огляд трупа дитини має свою специфіку, розглянемо позиції вчених з цього питання.

Н.І. Клименко зазначає, що огляд та опис приміщення чи відкритої місцевості, де знаходиться труп дитини, проводять за загальними правилами [3, с. 62]. Разом з тим, під час огляду трупу новонародженого встановлюють і фіксують у протоколі стать дитини, довжину тіла, окружність та інші розміри

голови, окружність грудей, живота, плеча, стегна, ширину плечей, відстань між великими вертелами стегнових кісток. Потрібно детально описати положення пуповини, сфотографувати обвиття й відзначити наявність або відсутність странгулярної борозни під пуповиною. Далі оглядають шкірний покрив, визначають його колір, накладення крові, мезонію, сіроподібної змазки, інші забруднення. За загальною методикою описують ранні чи пізні трупні зміни, а далі проводять огляд і опис окремих частин тіла та їх ушкоджень [1, с. 62].

О.І. Дворкін звертає увагу на низку особливостей тактики огляду трупа новонародженої дитини. Зокрема, автор зазначає, що при його проведенні встановлюються наступні обставини:

- у якому вигляді знайдено труп, в що упакований, наявність на ньому одягу, його вигляд, матеріал, розміри, існуючі ушкодження, ярлики, мітки;

- наявність на трупі пошкоджень: їх локалізація характер, форма та розміри;

- наявність і стан пуповини (обірвана, відрізана, волога, суха, тускла, перев'язана чи ні), її довжина, чи не обвиває ший дитини); чи є біля пуповини почервоніння та припухлості шкіри;

- наявність і стан сіровидної смазки на складках шкіри та на поверхні тіла;

- наявність і локалізація пологової пухлини;

- присутність первородного калу в задньому проході [4, с. 117].

Підсумовуючи, треба зазначити, що при проведенні огляду трупа новонародженої дитини слідчому варто застосовувати концентричний метод; фіксацію обстановки на місці події та ознак об'єкта (трупа дитини) необхідно здійснювати за загальними правилами огляду трупа, але додатково звертати увагу на сліди, що утворюються під час народження чи пов'язані із діями щодо дитини інших осіб.

Список використаних джерел:

1. Якимов И.Н. Криминалистика. Уголовная тактика : практ. пособ. – [2-е изд., перераб. и доп.] / Якимов И.Н. – М. : НКВД РСФСР, 1929. – 312 с.

2. Макаренко Є.І., Негодченко О.В., Тертишник В.М. Огляд місця події. Навчальний посібник. – Дніпропетровськ: Дніпроп. юрид. ін-т МВС України, 2001. – 156 с.
3. Осмотр места происшествия при расследовании отдельных видов преступлений / Под ред. Н.И. Клименко. – К.: НВТ “Правник”, 2001.
4. Осмотр места происшествия: Практическое пособие / Под ред. А.И. Дворкина. – М.: “Юристъ”, 2001. – 336 с.

Пічкурєнко С.І., к.ю.н., доцент,

доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності,

Злагода О.В., к.ю.н.,

старший викладач кафедри оперативно-розшукової діяльності

(Національна академія внутрішніх справ)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО ПІДГОТОВКИ КАДРІВ У СФЕРІ ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

В умовах трансформації вищої освіти відбувається пошук нових шляхів й підходів щодо підвищення якості підготовки майбутніх спеціалістів у галузі юриспруденції у контексті прийнятті ряду нормативно-правових актів, а саме Закону України «Про Національну поліцію», який визначає правові засади її організації та діяльності, статус поліцейських, а також порядок проходження служби в Національній поліції, внесення змін до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» щодо підрозділів яким надано право проводити оперативно-розшукову діяльність, а також на черзі підписання довго очікуваного Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність. Необхідність вирішення означеної проблеми пов'язана з тим, що змінюється соціальна роль і професійні функції оперативних працівників системи Національної поліції України та правова діяльність приватних детективів, а саме використання нових систем підготовки працівників даних категорій.

Актуальними питання щодо підготовки кадрів у сфері детективної діяльності є визначення найбільш сучасних тенденцій удосконалення підготовки майбутніх приватних детективів; розглянути їх реалізацію в умовах навчального процесу вищого навчального закладу; чіткому розмежуванні законодавства України, а саме в галузі оперативно-розшукової діяльності.

Слід звернути увагу саме на різновиди надання детективних послуг суб'єктами приватної детективної (розшукової) діяльності, що можуть здійснюватися з метою пошуку, збирання та фіксації інформації, розшуку предметів, майна, людей і тварин, встановлення фактів та з'ясування різних обставин та інше.

Також до прав приватних детективів в проекті Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» віднесено п. 7,8 ст. 13, а саме здійснювати зовнішнє спостереження на відкритій місцевості, у громадських місцях та на транспорті, а також здійснювати кіно- і фотозйомку, відео- та аудіозапис, а також застосовувати інші технічні засоби, що не завдають шкоди життю та здоров'ю осіб, у службових приміщеннях – за письмовою згодою осіб, стосовно яких здійснюється кіно- і фотозйомка, відео- та аудіозапис, а також з повідомленням власників чи законних користувачів цих приміщень.

Окремі права приватних детективів, згідно проекту Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» також передбачені Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» то виникає необхідність в розмежуванні прав приватних детективів та наданих повноважень оперативних підрозділам в рамках оперативно-розшукової діяльності

У зв'язку з викладеним, на нашу думку підготовка фахівців у сфері приватно-детективної діяльності доречно було б проводити у навчальних закладах системи МВС України оскільки там є висококваліфіковані науково-педагогічні працівники, які зможуть чітко провести розмежування між роботою приватного детектива та працівників оперативних підрозділів які безпосередньо займаються оперативною роботою в правоохоронних органах, зокрема в підрозділах Національної поліції України.

Список використаних джерел:

1. Конституція України // Верховна Рада України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Закон України «Про Національну поліцію» // Верховна Рада України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» // Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Проект Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність // Верховна Рада України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України // Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
6. Кримінальний кодекс України // Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

Положай К.І., студентка

Науковий керівник: Шиян А.Г.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін

юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет

внутрішніх справ)

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРИВАТНИХ ДЕТЕКТИВІВ В УКРАЇНІ

Питання щодо запровадження інституту приватних детективів в Україні стало актуальним з моменту набуття Україною незалежності. Але до цього часу зазначений інститут фактично не має свого законодавчого регулювання, хоча фактично приватною детективною (розшуковою) діяльністю давно та плідно займаються не тільки фізичні, а й юридичні особи. При цьому не можна оминати увагою те, що в більшості країн світу приватна детективна діяльність

визнана на державному рівні, врегульована законами й оптимально використовується задля збільшення можливості громадян у захисті своїх законних прав та інтересів.

В даний момент приватна детективна діяльність в Україні регламентована Національним класифікатором України, затвердженим Наказом Держспоживстандарту України від 11.10.2010 року № 0457609-10. За цим нормативно-правовим документом приватна детективна діяльність отримала код за КВЕДом: 80.30 «Проведення розслідування», яка включає в себе діяльність приватних сищиків та детективів. По суті, це єдиний нормативно-правовий документ, на якому базується ця діяльність.

Як вже зазначалося вище, в Україні цей вид діяльності законодавчо не регламентований, хоча з часу набуття незалежності народними депутатами було внесено і зареєстровано у Верховній Раді близько 10 законопроектів щодо приватної детективної діяльності. Останній з них, а саме проект Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність», який на думку багатьох правників увібрав у себе більшість позитивних положень низки подібних законодавчих актів зарубіжних країн, був ухвалений Верховною Радою України 13 квітня 2017 року, але після цього Президентом України до нього було застосовано вето.

Аналіз зазначеного законопроекту свідчить, що в основу діяльності приватних детективів закладаються такі важливі положення:

1. Суб'єктами приватної детективної (розшукової) діяльності цим Законом визнаються:

1) приватні детективи – громадяни України, які отримали в установленому законодавством порядку свідоцтво про право на заняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю;

2) приватні детективні підприємства (агентства) - самостійні суб'єкти господарювання, що пройшли державну реєстрацію у порядку, встановленому законом для державної реєстрації юридичних осіб, учасниками яких є один або більше приватних детективів.

На суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності не розповсюджується дія законів, що регулюють правовий статус працівників правоохоронних органів.

2. Приватним детективом може бути громадянин України, який володіє державною мовою, має вищу юридичну освіту, пройшов спеціальну підготовку з метою здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності чи має стаж роботи в оперативних підрозділах або органах досудового розслідування не менше трьох років та отримав у встановленому порядку свідоцтво про право на заняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю.

Приватний детектив не може займати будь-яку посаду в органах державної влади, місцевого самоврядування, правоохоронних чи судових органах влади.

Приватне детективне підприємство (агентство) є юридичною особою, створеною за участі одного або більше приватних детективів у відповідності до вимог законодавства України, що здійснює діяльність на підставі статуту. Для таких підприємств приватна детективна (розшукова) діяльність є основним видом діяльності.

3. Видача свідоцтв про право на заняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю здійснюється органами Національної поліції України з урахуванням вимог, передбачених цим Законом.

Положення про порядок видачі свідоцтва про право на заняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю затверджується Кабінетом Міністрів України.

Свідоцтво про право на заняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю видається безстроково на платній основі протягом десяти днів з дня подачі документів для отримання такого свідоцтва. Одночасно зі свідоцтвом заявнику видається посвідчення приватного детектива, зразок якого затверджується Національною поліцією України.

4. Приватна детективна (розшукова) діяльність здійснюється з метою пошуку, збирання та фіксації інформації, розшуку предметів, майна, людей та

тварин, встановлення фактів та з'ясування різних обставин за замовленням клієнтів та згідно договору про надання приватних детективних (розшукових) послуг.

Дозволяється надання наступних видів приватних детективних послуг:

1) збирання, фіксування та дослідження відомостей, необхідних для розгляду справ у цивільному, господарському та адміністративному судочинстві, на договірній основі із сторонами судового процесу;

2) вивчення ринку, пошук і збір інформації із відкритих джерел з метою підготовки ділових переговорів клієнта, з'ясування фінансової платоспроможності, майнового стану та благонадійності потенційних ділових партнерів;

3) з'ясування біографічних та інших даних, що характеризують особу, стосовно окремих громадян (за їх письмової згоди) при укладенні ними трудових та інших договорів із замовником (клієнтом) приватних детективних (розшукових) послуг (зайняття в нього відповідної вакантної посади), виявлення їхніх ділових зв'язків, у тому числі із конкурентами клієнта в регіонах і за кордоном;

4) пошук осіб, місцезнаходження яких невідоме, з'ясування причин і обставин зникнення, можливостей і умов їх повернення, розшук осіб, які втратили родинні та дружні зв'язки;

5) розшук зниклого (втраченого або викраденого) майна, предметів та тварин;

6) пошук, збирання та фіксація відомостей в кримінальному провадженні на договірній основі з стороною кримінального провадження;

7) реалізація заходів по відтворенню втраченої (зниклої) інформації з питань законних прав та інтересів клієнтів;

8) пошук і збір даних, які можуть бути приводом або підставою для звернення замовником приватних детективних (розшукових) послуг до правоохоронних органів або до суду, з метою захисту законних прав та інтересів такого замовника;

9) виявлення фактів незаконного (несанкціонованого) збирання з метою використання відомостей, що становлять комерційну таємницю замовника або її розголошення, а також фактів незаконного (несанкціонованого) збирання стосовно фізичних осіб конфіденційної інформації;

10) пошук, виявлення та фіксація фактів незаконного використання прав інтелектуальної власності, що належать клієнту, а також випадків недобросовісної конкуренції;

11) пошук боржників та осіб, які ухиляються від виконання своїх договірних обов'язків, вирішення в порядку, встановленому законодавством України, питань щодо повернення боргів та виконання договірних обов'язків;

12) забезпечення захисту інформації з обмеженим доступом (комерційної, промислової, професійної таємниці) замовника приватних детективних (розшукових) послуг.

Суб'єкти приватної детективної (розшукової) діяльності можуть надавати інші детективні послуги, якщо вони не суперечать вимогам чинного законодавства України.

Виходячи з викладеного, слід зазначити, що прийняття Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» сприятиме широкому зростанню цієї діяльності на державному рівні та забезпечить приватним детективам офіційно, вільно та безпечно працювати у своєму напрямку. Це дозволить приватним детективам під час здійснення такої діяльності вчиняти будь-які дії, не заборонені законом, необхідні для належного виконання договору про надання приватних детективних (розшукових) послуг.

Пришедько І.Д., студент

Науковий керівник: Скок О.С., к.ю.н.,

викладач кафедри кримінально-правових

дисциплін юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет

внутрішніх справ)

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА УМИСНЕ ВБИВСТВО МАТІР'Ю СВОЄЇ НОВОНАРОДЖЕНОЇ ДИТИНИ

Актуальність даної теми полягає в тому, що проблема відповідальності за умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини зумовлена специфічними обставинами його вчинення та особою потерпілого. Увага наукової спільноти до проблем кримінальної відповідальності за умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини багато в чому зумовлюється не лише реформуванням кримінального законодавства, а й розвитком медичної науки. Проблемні аспекти даної теми, на сьогоднішній день, набувають ще більшої актуальності не тільки для вітчизняної науки, а й на міжнародному рівні.

Так, метою даного дослідження є аналіз чинного законодавства зарубіжних країн у контексті притягнення до кримінальної відповідальності за умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини.

Теоретичні підвалини питань кримінально-правового захисту життя людини від злочинних посягань закладено в працях українських і зарубіжних науковців: Д.С. Азарова, М.К. Аніянца, Ю.М. Антоняна, М.І. Бажанова, В.І. Борисова, С.В. Бородіна, Я.М. Браїніна, В.О. Глушкова, А.П. Гріндорфа, В.К. Грищука, К.І. Грубової, П.С. Дагеля, М.І. Загороднікова, А.Л. Карасової, М.Й. Коржанського, В.М. Кудрявцева, О.Б. Кургузкіної та ін.

Історична пам'ять зберегла закони, що карали за вбивство. Серед злочинів проти особи, такі посягання завжди посідали перше місце. Проте, слід

зазначити, що вбивство новонародженої дитини – це один з тих злочинів, до якого неоднорідно ставилися у різні епохи. Це зумовлювалося протиріччями у поглядах на суспільну небезпечність зазначеного діяння на різних етапах розвитку суспільства.

Як визначає Семенюк І.С. вбивство новонародженої дитини визнавалося злочином пізніше, ніж інші види вбивств [1, с. 64].

Так, на сьогоднішній день в Англії за законом 1922 р. «Infanticide Act», зі змінами, вбивство матір'ю під час пологів або в післяпологовий період дитини, розглядається як привілейований склад злочину та карається як «manslaughter», тобто як менш тяжке.

Більш суворо воно каралося у випадку, якщо суд не знайшов у стані матері розладу «душевної рівноваги». Вбивство новонародженої дитини, що вчинене із «злим передумислом», розглядалося як тяжке вбивство. На думку К. Кенні, йдеться про такий злий передумисел, який, не будучи наочним, тим не менш вбачається із обставин справи. Так, обвинувачена жінка залишила свою новонароджену дитину, сховав її під листям у саду. У той час в Англії було багато хижих птахів, отже коршун своїми кігтями заподіяв дитині поранення, що потягли смерть. Матір дитини була визнана винною у вчиненні тяжкого вбивства та покарана стратою [2, с. 43].

Суттєвою особливістю англійського кримінального права є те, що потерпілою може бути не лише новонароджена дитина, але й дитина до 12 місяців. На цій підставі суб'єктивний стан матері-вбивці трактується дещо по-іншому. Саме це дозволяє кваліфікувати цей злочин як привілейований склад [3, с. 159].

Для попередження цих злочинів й було видано Закон про охорону життя дітей 1929 р., відповідно до якого особа, винна у тому, що з метою позбавити життя дитини, яка могла б народитися живою, умисною дією позбавила життя дитину раніше, ніж вона почне самостійне існування від матері, підлягає покаранню каторжними роботами безстроково (на сьогодні після скасування каторжних робіт як виду покарання – тюремним ув'язненням) [3, с. 160].

За законодавством США кожний штат має своє кримінальне законодавство, яке існує поряд з федеральним, кримінальні кодекси окремих штатів відрізнялися юридичною технікою, часто відсутністю кримінально-правових дефініцій, протиріччями. Все це зумовило необхідність проведення реформи кримінального права.

Так, КК штату Нью-Йорк 1957 р. не передбачав самостійної кримінально-правової норми щодо відповідальності за дітовбивство. Відповідальність за цей злочин встановлюється у ст. 125 Глави 40 «Вбивство, аборт або споріднені їм посягання». Ця стаття дає таке визначення вбивства: вбивство (homicide) означає поведінку, у результаті якої заподіюється смерть особі або ще не народженій дитині, котрою жінка вагітна протягом строку, що перевищує двадцять чотири тижні, при обставинах, за яких посягання кваліфікується як тяжке вбивство, просте вбивство першого або другого ступеня, вбивство зі злочинної недбалості чи аборт першого ступеня (§ 125).

Тобто, законодавець, ґрунтуючись на медичних критеріях, передбачає термін у 24 тижні, який дозволяє відмежовувати вбивство новонародженої дитини від аборту [4, с. 134].

Відповідно до п. 20 ст. 125 КК штату Нью-Йорк кримінальна відповідальність за умисне вбивство матір'ю новонародженої дитини настає як за просте вбивство першого ступеня, яке є фелонією класу «В» або другого ступеню.

КК штату Каліфорнія також не виокремлює вбивство новонародженої дитини в окрему правову норму, вважає його тяжким вбивством, за яке передбачене покарання у вигляді тюремного ув'язнення терміном від 3 до 11 років [3, с. 164].

На відміну від США, Канада має кримінально-правову систему, що є уніфікованою в межах всієї держави. Окрім того, історичний розвиток Канади, перебування її спочатку під юрисдикцією Франції, а потім Великобританії зумовили специфіку розвитку кримінального права. Так, конструкція дітовбивства у КК Канади була запозичена з англійського Закону про

дітовбивство 1938 р. Відповідно до ст. 233 КК Канади жінка є винною у дітовбивстві, коли дією, вчиненою з наміром, або бездіяльністю вона заподіює смерть своїй новонародженій дитині, якщо в момент вчинення дій або бездіяльності вона повністю не відновилася після наслідків пологів або грудного годування та її психіка через це є порушеною.

У сенсі ст. 2 КК Канади новонароджена дитина – це дитина від народження і по досягненню нею одного року. Дітовбивство карається тюремним ув'язненням строком до 5 років, а умертвіння плоду – довічним ув'язненням [5, с. 128].

Кримінальний кодекс Франції 1994 р., який змінив кодекс Наполеона 1810 р., виділяє навмисне убивство і ненавмисне посягання на життя. У відповідності зі ст. 221-1 КК Франції навмисне вбивство являє собою навмисне позбавлення життя іншої людини. Кримінальне законодавство Франції виділяє три ступеня навмисної вини: передумисел, невизначений умисел і спеціальний умисел. Навмисне вбивство, вчинене з передумислом (заздалегідь обміркованим умислом), складає переднавмисне вбивство і карається більш суворо.

Так, Кримінальний кодекс Франції виділяє серед обтяжуючих обставин відповідальність за навмисне вбивство неповнолітнього до п'ятнадцяти років. Вбивство новонародженої дитини, на сьогодні, за законодавством Франції кваліфікується як умисне вбивство неповнолітнього до п'ятнадцяти років [3, с. 171].

Отже, можна визначити, що в різних зарубіжних країнах наявна досить різна відповідальність за вчинення вбивства матір'ю своєї новонародженої дитини та навіть різна суб'єктна сторона цього злочину. Деякі країни виділяють новонароджених до 12 місяців життя, деякі до 24 місяців. Франція взагалі не виділяє поняття вбивства новонародженого, а передбачає відповідальність за вбивство дитини до 15 років. Однак, всі з перелічених країн відносять вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини до привілейованих складів убивств, що є обґрунтованим.

Список використаних джерел:

1. Семенюк І.С. Вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини: генезис розвитку відповідальності за кримінальним правом зарубіжних країн [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://www.law.stateandregions.zp.ua>. – Заголовок з екрана.
2. Кривошеїн П. Вбивство матір'ю новонародженої дитини / П. Кривошеїн // Кримінальне право. – 2005. – № 2. – С. 40-45.
3. Семенюк І.С. Відповідальність за умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини за кримінальним законодавством України та зарубіжних країн: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://virtuni.education.zp.ua/info_cpu/sites/default. – Заголовок з екрана.
4. Уголовное право США: Сборник нормативных актов / Под ред. И.Д. Козочкина. – М.: Издаельство УДН, 1986. – 327 с.
5. Старко О.Л. Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини (кримінально-правове та кримінологічне дослідження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://avtoreferat.net/content/view/1350/45/>.

Риб'янець С.А., к.ю.н.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету

Соболь О.І., к.ю.н.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ПРАВОВА ОСНОВА ДІЯЛЬНОСТІ ПРИВАТНИХ ДЕТЕКТИВІВ В УКРАЇНІ

Ще на початку 90-х минулого століття правоохоронці виступали з ініціативою необхідності запровадження приватної детективної діяльності. Українські приватні детективні агентства - поза правовим полем. Тим не менш, це не заважає їм активно розвиватися, конкурувати і піднімати ціни на свої послуги. За оцінками фахівців, сьогодні в Україні налічується близько 2,5-3 тисяч детективних агентств. Більшість з них оформлені як засоби масової інформації, а у сфері «послуги» у них значиться: «журналістські розслідування», або працюють під вивіскою інформаційного бюро або охоронного агентства. Спектр послуг у них широкий: від стеження за людиною до пошуку зниклих. Також детективні агенції займаються пошуком родичів, запобіганням шлюбних афер, проведенням незалежних розслідувань, кадровою безпекою організацій, перевіркою бізнес-партнерів тощо. Зокрема, можуть навіть допомогти вирішити дрібні внутрішні проблеми в компанії.

В Україні такий вид діяльності тривалий час був офіційно не визнаний та не був законодавчо врегульованим, хоча фактично приватною детективною діяльністю давно та плідно займаються не лише фізичні особи, а й юридичні. За неофіційними даними, зараз в усіх регіонах України працює декілька тисяч приватних детективів і приватних детективних агентств, і їхні послуги користуються великим попитом серед бізнесу, політиків, адвокатів.

Верховна Рада України прийняла у першому читанні закон «Про приватну детективну (розшукову) діяльність». Закон визначає: види та правовий статус суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності; види детективних послуг, що можуть надаватися суб'єктами приватної детективної (розшукової) діяльності, права та обов'язки цих суб'єктів; питання підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів, які здійснюють приватну детективну (розшукову) діяльність.

Діяльність детективних агентств контролюватиме Міністерство юстиції України. Необхідно, щоб в Україні, як і у більшості країн світу приватна детективна діяльність була визнана на державному рівні, врегульована законами й оптимально використовувалася задля збільшення можливості громадян у захисті своїх законних прав та інтересів.

Функції та завдання приватних детективів і приватних детективних агентств майже такі, як і у правоохоронних органів. Однак, коли громадяни за деякими особистими причинами не можуть звернутися до цих органів, то їх функції беруть на себе приватні детективні агентства. Так, ці суб'єкти приватної детективної діяльності надають істотну допомогу суб'єктам підприємницької діяльності у вивченні репутації та фінансового стану позичальників та інших партнерів, їх спроможності реально виконувати взяті на себе фінансові зобов'язання, що у значній мірі запобігає укладанню ризикованих угод та ухиленню боржників від сплати заборгованості.

Існує цілий ряд законопроектів про приватну детективну діяльність, розроблених різними авторами, але які не отримали законодавчої підтримки. Але з кінця 2015 р. питання законодавчого врегулювання здійснення приватної детективної діяльності постало знову на передній план. 28 грудня 2015 р. народними депутатами М. Паламарчуком (БПП), А. Кожем'якіним («Батьківщина»), О. Продан (БПП), А. Тетеруком («Народний фронт») та іншими було зареєстровано новий проект закону «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» (№ 3726). 19 квітня 2016 р. з другої спроби цей законопроект було прийнято у першому читанні.

13 квітня 2017 р. із прийняттям Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» завершилася більш ніж двадцятирічна історія легалізації приватного розшуку в Україні і почався новий етап у розвитку професії приватного детектива.

Закон визначає загальні правові засади організації приватної детективної діяльності в Україні як одного з шляхів забезпечення конституційних гарантій людини та громадянина на захист своїх законних прав та інтересів.

Відповідно до Закону така діяльність ґрунтується на принципах верховенства права, законності, диспозитивності, об'єктивності та неупередженості, дотримання прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, поваги до людської гідності, добросовісності, незалежності суб'єктів приватної детективної діяльності, конфіденційності та збереження професійної таємниці, взаємодії з правоохоронними органами, органами державної влади та органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями та громадянами.

Приватним детективом може бути громадянин України, який досяг 21 року, володіє державною мовою, має вищу юридичну освіту або стаж роботи в оперативних підрозділах або органах досудового розслідування не менше трьох років, що пройшов відповідне навчання з метою здійснення приватної детективної діяльності і отримав відповідне свідоцтво про право займатися такою діяльністю, не перебуває на обліку в органах охорони здоров'я у зв'язку з психічним захворюванням, алкоголізмом чи наркоманією, не має судимості.

Порядок видачі свідоцтва про право на приватну детективну діяльність затверджується Кабінетом Міністрів України. Приватну детективну діяльність в Україні визначено як підприємницьку, бо за відсутності Закону ця діяльність на теперішній час здійснюється за законом України «Про підприємницьку діяльність», де передбачено надання послуг за КВЕД 8030 «приватні розслідування». Таким чином, таку діяльність може здійснювати будь-який суб'єкт господарювання, можливо і не підготовлений належним чином. Послуги приватного детектива надаються на платній договірній основі. Але чи

можна погодитися з тим, що приватні детективи зможуть працювати одноосібно як ФОП. На нашу думку, вони, як і приватні нотаріуси, чи приватні виконавці є суб'єктами надання публічних послуг, тобто частини послуг, які надаються державними органами. Вказані суб'єкти можуть створювати об'єднання приватних детективів. При цьому діяльність приватних детективів буде дозволена як в Україні, так і за її межами. Тому зазначення в Законі цієї діяльності як господарської не є таким, що відповідає її меті та завданням.

Законодавець надав можливість приватним детективам займатися доволі широким спектром питань, які були лише у компетенції правоохоронних органів, але відтепер приватна та державна система доповнюватимуть одна одну. Головне, що детективи зможуть збирати та фіксувати інформацію, яка надалі зможе використовуватися у цивільному, господарському, адміністративному та кримінальному судочинстві, що додасть громадянам додаткові можливості при захисті своїх прав та особистих інтересів у судах. Інформація, отримана приватними детективами, згідно з документом, є професійною таємницею, яка не підлягає розголошенню, є конфіденційною, крім випадків, коли вона має факти підготовки чи замаху на вчинення кримінального правопорушення (про такі факти детективи зобов'язані повідомити правоохоронним органам з передачею підтверджуючих матеріалів).

Слід зазначити, що прийнятий Закон має як своїх лобістів, так і опонентів, утім, більшість експертів і фахівців сходяться на тому, що подібний акт в Україні необхідний вже давно.

Глава Комітету з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності А. Кожем'якін та перший заступник керівника фракції «Народний фронт», член Комітету ВР з питань національної безпеки і оборони, співавтор цього законопроекту А. Тетерук також згодні, що Закон дасть змогу легалізувати та вивести з тіні діяльність великої кількості приватних детективів в Україні. Адже, додає виконавчий секретар ГО «Український Детективний Союз», директор групи детективних підприємств «Компанія приватних

розслідувань» І. Цмінський, послуги таких спеціалістів необхідні кожному українцю, і з роками попит буде лише рости.

Разом з тим Закон має істотні недоліки. Зокрема, у документ не потрапили основні моменти, які необхідні ринку приватних детективних послуг. Як наголошує адвокат Т. Самборський, приватні детективи позбавлені права на оперативно-розшукову діяльність, яка залишається суто за державними правоохоронними органами, як і право на негласний збір інформації.

А ще деякі види діяльності, враховуючи спеціальні умови їх проведення, не будуть мати необхідної ефективності. Наприклад, фото-, відео- та аудіофіксація не допускається без письмової згоди особи, щодо якої вона проводиться. Крім того, у Законі не закріплено правовий статус інформації, яку добуватимуть приватні детективи. Така інформація не є допустимим доказом у суді, правоохоронні органи повинні її перевіряти, що буде сприяти затягуванню судового процесу. Все це фактично зводить нанівець сенс детективної роботи.

Не задоволені фахівці також і вимогу щодо обов'язкової вищої юридичної освіти, яку слід замінити на просто вищу освіту, оскільки майбутні детективи все одно мають проходити відповідну підготовку.

Дійсно, у прийнятому Законі, ще є багато проблемних моментів, що можуть призвести до тінізації певної частини легальних детективних агентств, але завдяки народним обранцям і прогресивно мислячим учасникам цього ринку, проблеми можна буде вирішити своєчасними поправками до вже чинного Закону. Отже, законодавче врегулювання приватної детективної діяльності зробить детективну (розшукову) діяльність максимально ефективною, незалежною і належним чином захистить конституційні права громадян України.

Семенкова Н.І., студентка

Науковий керівник: **Соболь О.І.**, к.ю.н.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПЕРЕШКОДЖАННЯ ЗАКОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ТА ІНШИХ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ

Згідно зі ст. 2 Конституції України територія України в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканою. Відповідно до принципів міжнародного права кожна країна, яка є суб'єктом міжнародно-правових відносин, повинна дотримуватись у своїй політиці демократизму, прав і свобод людини та громадянина, суверенітету, тобто незалежності всередині держави, та недоторканності ззовні.

Беручи до уваги активні посягання на територіальну цілісність України, законодавець шляхом прийняття 08 квітня 2014 року ЗУ «Про внесення змін до Кримінального кодексу України» № 1183-VII посилив відповідальність за злочини проти основ національної безпеки України.

Ст. 114¹ КК України передбачає відповідальність за перешкодження законній діяльності Збройних Сил України або інших військових формувань. Збройні Сили України, згідно ст. 1 ЗУ «Про Збройні Сили України» - це військові формування, на яке відповідно до Конституції України покладаються оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканості.

Збройні Сили України забезпечують стримування збройної агресії проти України дають відсіч їй, охорону повітряного простору держави та підводного простору у межах територіального моря України у випадках, визначених законом, беруть участь у заходах, спрямованих на боротьбу з тероризмом.

Під перешкоджанням законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань України слід розуміти: умисне створення перешкод, або встановлення будь-яких обмежень у законній діяльності військовослужбовців Збройних Сил України та інших військових формувань України при виконанні ними своїх службових обов'язків в особливий період [1]. Отже, є підстави стверджувати, що перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України або інших військових формувань може полягати в суспільно небезпечних діях і суспільно небезпечній бездіяльності [2, с. 160].

Часом вчинення даного злочину є особливий період, згідно ст.1 Закону України «Про оборону України» особливий період – період, що настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення його до виконавців стосовно прихованої мобілізації чи з моменту введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях та охоплює час мобілізації, воєнний час і частково відбудовний період після закінчення воєнних дій.

Для притягнення до кримінальної відповідальності потрібно встановити, що перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань відбулося під час мобілізації, у воєнний час або частково відбудовний період після закінчення воєнних дій. Зазначений злочин вважається закінченим з моменту вчинення самого перешкоджання незалежно від того досягла винна особа своєї мети чи ні [4, с. 236].

Отже, можна визначити, що об'єктивну сторону злочину передбаченого ст.114¹, становить протидія законній діяльності: Збройних Сил України, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України [2, с. 160].

З висновку наукової експертизи юридичної компанії «Мойоров, Нерсесян та партнери» про недоліки складу злочину передбаченого ст.144¹ КК України бачимо, що недоліком є не зазначення у даній статті відповідальності за перешкоджання законній діяльності військовим комісаріатам. Згідно Положень

КМУ «Про військовий комісаріат» військові комісаріати є місцевими органами військового управління, що забезпечують виконання законодавства з питань військового обов'язку і військової служби, мобілізаційної підготовки та мобілізації в особливий період людських і транспортних ресурсів на відповідній території [3]. Це означає, що перешкодження діяльності останніх теж відноситься до положень ст. 114¹, але законодавець не приділив уваги цьому питанню. Останні здійснюють важливу функцію в Україні, забезпечуючи армію кваліфікованими кадрами, шляхом призову громадян на військову службу. Перешкодження їхньої діяльності, так само свідчить про злочин, проти основ національної безпеки України.

Згідно ст. 65 Конституції України Захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів є обов'язком громадян України. Перешкодження громадянам здійснювати свій обов'язок так само повинен бути кримінально караним діянням. У сучасних реаліях України цей злочин дуже актуальний, через війну на Сході країни. Люди, захищаючи свою державу, не завжди є військовослужбовцями, наприклад жінки, або особи, які не досягли віку вступу до лав ЗСУ, однак вони захищають країну, роблячи правомірні вчинки.

Нажаль, сьогодні в Україні свідчить про ганебні наслідки ухилення від військової служби, давання неправомірної винагороди за ухилення від призову. Військові комісаріати, здійснюючи мобілізаційні заходи, виконують функції держави з оборони країни, які треба поставити під охорону кримінального закону. Органи державної влади, місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, так само здійснюють допомогу у веденні військових дій на своєму рівні.

Вищезазначене вимагає за необхідне на думку Чорного Р. розширення коло суб'єктів яким здійснюються перешкодження за ст. 114¹ КК України, а саме: військові комісаріати, підприємства, установи, організації, органів державної влади, місцевого самоврядування, а також громадян України від виконання свого Конституційного обов'язку із захисту Батьківщини [2, с. 16].

Погоджуючись з вищевказаним автором, беручи до уваги його думку пропонуємо диспозицію ч.1 ст.114¹ КК України викласти у наступній реакції: «Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України або інших військових формувань військових комісаріатів, органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, а також громадян України від виконання свого Конституційного обов'язку із захисту Вітчизни».

Список використаних джерел:

1. Кудеус В.Г. Правові підстави перешкоджання законній діяльності ЗСУ або інших військових формувань/ В.Г. Кудеус // [Електронний ресурс.] – Режим доступу: http://legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=887%3A240914-10&catid=107%3A5-1014&Itemid=132&lang=ru
2. Чорний Р. Проблеми удосконалення закону України про кримінальну відповідальність за перешкоджання законній діяльності ЗСУ та інших військових формувань/ Р.Чорний // [Електронний ресурс.] – Режим доступу: <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2015/1/35.pdf>
3. Нерсесян А.С. Науковий висновок з приводу перешкоджання законній діяльності Збройних сил України/ А.С. Нерсесян // [Електронний ресурс.] – Режим доступу: <http://iqlaw.com.ua/publikatsiji/naukovi-visnovki/188-naukovij-visnovok-z-privodu-pereshkodzhannya-diyalnosti-zbrojnikh-sil-ukrajini>
4. Людвік В.Д. Кримінально-правова характеристика перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань / В. Д. Людвік // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. - 2015. - № 2. - С. 234-238. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdduvs_2015_2_32

Скок О.С., к.ю.н.,

викладач кафедри кримінально-правових
дисциплін юридичного факультету

Головешко І.М., студентка

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ДЕЯКІ ПИТАННЯ КРИМІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА УМИСНЕ ВБИВСТВО З МОТИВІВ РАСОВОЇ, НАЦІОНАЛЬНОЇ ЧИ РЕЛІГІЙНОЇ НЕТЕРПИМОСТІ

Законом України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за злочини з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості» від 5 листопада 2009 року ч. 2 ст. 115 КК України було доповнено п. 14 «з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості» [1]. Так, чинний КК України передбачає відповідальність за умисне вбивство з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості, яке карається позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років або довічним позбавленням волі, з конфіскацією майна у випадку, передбаченому п. 6 ч. 2 ст. 115 КК України (тобто вчиненого з корисливих мотивів).

Сотула О.С. звертає увагу на те, що мотив расової, національної чи релігійної нетерпимості в КК України закріплюється у двох формах: у вигляді кваліфікуючої ознаки статей Особливої частини КК України або у вигляді обставини, що обтяжує кримінальну відповідальність [2].

До першої, науковець відносить злочини проти життя та здоров'я особи, учинені з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості (п. 14 ч. 2 ст. 115 «Умисне вбивство з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості», ч. 2 ст. 121 «Умисне тяжке тілесне ушкодження, вчинене способом, що має характер особливого мучення, або вчинене групою осіб, а також з метою залякування потерпілого або інших осіб, чи з мотивів расової,

національної або релігійної нетерпимості, або вчинене на замовлення, або таке, що спричинило смерть потерпілого», ч. 2 ст. 122 «Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження, тобто умисне ушкодження, яке не є небезпечним для життя і не потягло за собою наслідків, передбачених у ст. 121, але таке, що спричинило тривалий розлад здоров'я або значну стійку втрату працездатності менш як на одну третину, вчинені з метою залякування потерпілого або його родичів чи примусу до певних дій або з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості», ч. 2 ст. 126 «Умисне завдання удару, побоїв або вчинення інших насильницьких дій, які завдали фізичного болю і не спричинили тілесних ушкоджень, що мають характер мордування, вчинені групою осіб, або з метою залякування потерпілого чи його близьких, або з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості», ч. 2 ст. 127 «Катування, тобто умисне заподіяння сильного фізичного болю або фізичного чи морального страждання шляхом нанесення побоїв, мучення або інших насильницьких дій з метою примусити потерпілого чи іншу особу вчинити дії, що суперечать їх волі, у тому числі отримати від нього або іншої особи відомості чи визнання, або з метою покарати його чи іншу особу за дії, скоєні ним або іншою особою чи у скоєнні яких він або інша особа підозрюється, а також з метою залякування чи дискримінації його або інших осіб, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, або з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості», ч. 2 ст. 129 «Погроза вбивством, якщо були реальні підстави побоюватися здійснення цієї погрози, вчинене членом організованої групи або з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості»); порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності, релігійних переконань, інвалідності та за іншими ознаками (ст. 161 КК України); ввезення, виготовлення або розповсюдження творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію (ст. 300 ЕЕ України).

До другої - вчинення злочину на ґрунті расової, національної чи релігійної ворожнечі або розбрату як однієї з обставин, які обтяжують покарання (п. 3 ч. 1 ст. 67 КК України).

Безпосереднім об'єктом будь-якого вбивства є життя людини. КК України захищає життя кожної людини незалежно від її соціального стану, національності, громадянства, віку, стану здоров'я, суспільно-моральної характеристики та інших ознак. Життя - динамічний стан організму людини, який полягає у неперервності процесів обміну матерією та енергією з оточуючим середовищем. Проявами життя людини, зокрема, є: дихання, рух, збудливість, мислення і спілкування, харчування, виділення, розмноження, ріст. Початком життя людини є час фізіологічних пологів, а кінцевим моментом життя - час настання незворотної смерті [3].

Наказом МОЗ України № 821 від 23 вересня 2013 року визначено діагностичні критерії смерті мозку та процедуру констатації моменту смерті людини. Так, процедура констатації моменту смерті людини - сукупність дій та умов (термін спостереження, умови для встановлення діагнозу смерті мозку) медичного характеру, що є обов'язковими при визначенні моменту смерті людини на підставі діагностичних критеріїв смерті мозку. Смерть мозку - повна і незворотна втрата головним мозком людини всіх його функцій, що реєструється на фоні працюючого серця та примусової вентиляції легень [4].

Об'єктивна сторона злочину, передбаченого ст. 115 КК України, характеризується: 1) діянням - посяганням на життя іншої особи; 2) наслідками у вигляді незворотної смерті потерпілого; 3) причинно-наслідковим зв'язком між вказаними діянням та наслідками; 4) факультативними ознаками (місце, час, спосіб, знаряддя, засоби, обстановка вчинення вбивства) [3].

Суб'єктом цього вбивства є осудна особа, яка до вчинення злочину досягла 14-річного віку. Суб'єктивна сторона умисного вбивства характеризується виною у формі умислу. Мотив і мета злочину та емоційний стан суб'єкта підлягають з'ясуванню, оскільки у ряді випадків вони впливають на кваліфікацію умисного вбивства [3].

Смерть людині може бути заподіяна будь-якими способами: постріл із вогнепальної зброї або нанесення удару холодною зброєю у життєво важливі органи; задушення; утоплення; повішення; отруєння; використання радіоактивних матеріалів, електричного струму, вибухових речовин, низької чи високої температур тощо. Способом заподіяння смерті людині може бути і психічний вплив (переляк), коли винний, наприклад, знаючи про невиліковну серцеву хворобу людини, вчиняє такі дії з умислом на позбавлення її життя [3].

Пазинич Т.А. зазначає, що на початковому етапі розслідування під час прийняття рішення про відкриття провадження про вбивство дуже рідко є дані, які вказують на специфічний мотив вчинення цього злочину, тому первинно слід кваліфікувати такі факти за ч. 1 ст. 115 КК України, або за іншими частинами. Для встановлення ж спеціального мотиву нетерпимості необхідно на подальшому етапі провести комплекс відповідних слідчих (розшукових) та організаційних дій, а потім додатково кваліфікувати вбивство за ознакою п. 14 ч. 2 ст. 115 КК України [5].

Таким чином, можна зазначити, що основною метою досліджуваного злочину є прагнення злочинця вчинити фізичну розправу з потерпілим, що безпосереднім чином пов'язано із його расовою, національною чи релігійною приналежністю. Варто підтримати наукову позицію Савченка А.В., який зазначає, що релігійна ненависть може стати мотивом до вчинення умисного вбивства особи, що не сповідає жодної релігії, а також атеїста [6].

Також, варто звернути увагу, що Верховний Суд України, надаючи аналіз положень законопроектів № 2281 від 27 березня 2008 року та 2281-1 від 28 березня 2008 року акцентував увагу на тому, що Україна, на відміну від деяких інших держав, не є державою, де прояви расизму, шовінізму, ксенофобії, антисемітизму стали поширеним, масовим і загрозливим явищем. Тому логічним кроком держави у цій сфері суспільного життя має бути створення та вдосконалення правових механізмів регулятивного характеру, спрямованих на забезпечення рівності прав усіх людей, незалежно від раси, національності чи віросповідання, на реалізацію закріплених Конституцією та законами України

прав та свобод людини і громадянина. Криміналізація (декриміналізація) певних діянь і вдосконалення чинних норм про кримінальну відповідальність мають здійснюватися, зокрема, на базі ґрунтового аналізу статистичних даних про вчинення таких діянь, кримінологічних досліджень причин та умов, що їм сприяють.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за злочини з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості: Закон України від 05 листопада 2009 р. № 1707-17 [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1707-17>. - Заголовок з екрана.
2. Сотула О.С. Умисне вбивство з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості: компаративіське дослідження / О.С. Сотула // Право і суспільство. – № 3. – Ч. 2. – 2016. – С. 189-193.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка - 7-ме вид., переробл. та до- пов - К.: Юридична думка, 2010 – 1288 с.
4. Про встановлення діагностичних критеріїв смерті мозку та процедури констатації моменту смерті людини: Наказ МОЗ України від 23 вересня 2013 р. № 821 [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1757-13/print>. - Заголовок з екрана.
5. Пазинич Т.А. Основні положення розслідування вбивств, що вчинені з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості / Т.А. Позинич // Науковий вісник публічного та приватного права. - № 4. – 2016. – С. 140-147.
6. А.В. Савченко Вплив мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості на кваліфікацію злочинів / А.В. Савченко // Вісник Академії адвокатури України. – № 17. – 2010. – С. 174-177.

Соболь О.І., к.ю.н.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету,

Демченко Л.О., студентка

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Розпочатий у 2014 році процес повної трансформації та перезавантаження всієї політичної системи, суттєво вплинув і на правоохоронні органи України. Цей процес є на сьогодні найбільш значущим, кардинальним і потребує певного проміжку часу для його завершення. За цих умов, коли рівень довіри населення до правоохоронних органів суттєво знизився, а Національна поліція України проходить лише складний етап становлення та адаптації, низка повноважень, прав та обов'язків, які покладалися на правоохоронні органи, тимчасово залишилася без належного контролю. У зв'язку з цим, ті особи, які потребували допомоги, змушені були звернутися до послуг приватних детективних структур. Однак, актуальним є питання можливості отримання якісних, законодавчо врегульованих детективних послуг. Адже, в Україні на сьогодні розвиток приватної детективної діяльності тільки починається на відміну від більшості країн світу [1, с.1].

19 квітня 2016 року Верховною Радою України було прийнято Постанову №112 – VIII «Про прийняття за основу проекту Закону України про приватну детективну (розшукову) діяльність» [2].

Проект Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» від 28.12.2015 року № 3726 з доопрацюваннями від 21.02.2017 року Комітетом Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності, очікує на друге читання Верховної Ради України.

Правову основу приватної детективної (розшукової) діяльності становлять Конституція України, майбутній Закон України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» та інші законодавчі акти України.

Законопроект визначає загальні правові засади організації приватної детективної (розшукової) діяльності в Україні як одного з шляхів забезпечення конституційних гарантій людини та громадянина на захист своїх законних прав та інтересів. Згідно ст.3 Проекту Закону, суб'єкти приватної детективної (розшукової) діяльності надають на платній договірній основі детективні послуги клієнтам з метою захисту їхніх законних прав та інтересів. Також ст.14 Проекту Закону зазначає, що приватні детективи, приватні детективні підприємства (агентства) є незалежними від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб.

Відповідно до Законопроекту, приватним детективам при здійсненні приватної детективної (розшукової) діяльності забороняється видавати себе за суб'єктів оперативно-розшукової діяльності, співробітників правоохоронних органів, представників інших державних органів. А також те, що суб'єкти приватної детективної (розшукової) діяльності не мають права здійснювати оперативно-розшукові заходи, віднесені законом до виключної компетенції оперативних підрозділів, передбачених ст.5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [3]. Ця норма викликає протиріччя, оскільки наділяє суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності правами на здійснення розшуку і в той же час їм це забороняє. Причини заборони здійснення оперативно-розшукових заходів приватним детективам полягають у відсутності закону, який би регулював порядок здійснення таких заходів. Необхідність прийняття такого закону, у випадку надання повноважень детективу щодо розшукових дій, обумовлена тим, що вищевказані заходи, а точніше спосіб їх досягнення частіше потребує порушення прав іншої особи, але таке може бути виключно в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

Ст.32 Конституції України наголошує, що ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України. Не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини [4].

Дбаючи про забезпечення конституційних прав і свобод людини, законодавством України розроблена складна система діяльності правоохоронних органів. Під час здійснення оперативно-розшукової діяльності не допускається порушення прав і свобод людини та юридичних осіб. Окремі обмеження цих прав і свобод мають винятковий і тимчасовий характер і можуть застосовуватись лише за рішенням слідчого судді з метою виявлення, попередження чи припинення тяжкого або особливо тяжкого злочину та у випадках, передбачених законодавством України, з метою захисту прав і свобод інших осіб, безпеки суспільства.

Прийняття рішення про проведення оперативно-розшукових заходів працівниками, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, подання та розгляд відповідних клопотань, проведення оперативно-розшукових заходів, фіксація та використання їх результатів, проведення цих заходів до постановлення ухвали слідчого судді та інші питання їх проведення регулюються згідно з положеннями Кримінального процесуального Кодексу України [5]. Порушення регламенту Кримінального процесуального Кодексу України тягне за собою відповідальність відповідно до чинного законодавства. Контроль за дотриманням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності здійснюють органи прокуратури.

Такий підхід відповідає вимогам Основного Закону України, працює на попередження та недопущення порушення конституційних прав людини при здійсненні оперативно-розшукових заходів працівниками оперативно-розшукової діяльності.

Проект Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» зазначає, що контроль за дотриманням суб'єктами приватної детективної (розшукової) діяльності вимог законодавства України здійснює Національна поліція через свої територіальні органи.

Приватні детективні послуги, визначені в Проекті Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» від 28.12.2015 року №3726 також пов'язані із збиранням, фіксуванням та дослідженням відомостей про фізичних або юридичних осіб. Оскільки порядок проведення таких дій приватним детективом в законі не передбачений, вони можуть бути визнані незаконними [1, с. 7]. Така ситуація досить негативно впливатиме на результат діяльності приватних детективів.

Діяльність детектива має на меті захист прав і свобод людини, тому органи державної влади та місцевого самоврядування повинні сприяти приватним детективам, приватним детективним підприємствам (агентствам) у їхній діяльності.

Все залежить від задач, які ставитимуться перед детективом та обсягу його прав при здійсненні детективної (розшукової) діяльності. Ефективність їх діяльності значно підвищила б відсоток розкритих злочинів, що сприятиме здійсненню головного обов'язку держави – утвердження і забезпечення прав і свобод людини.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко І.Б., Михайлова Ю.О. Проблемні питання законодавчих пропозицій щодо легалізації приватної детективної діяльності в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: file:///D:/Академия/наукова%20робота/16Ryvu2xlTkB3-O9owMEmMgi4R_wjKLb.pdf
2. Постанова «Про прийняття за основу проекту Закону України про приватну детективну (розшукову) діяльність» від 19.04.2016 р. №112 – VIII/ Відомості Верховної Ради (ВВР)/ 2016/ № 19, ст.223 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1112-viii>

3. Проект Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» від 28.12.2015 р. № 3726 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57580
4. Конституція України від 28 червня 1996 р./ Відомості Верховної Ради України (ВВР)/ 1996/ № 30, с. 141.
5. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18.02.1992 р. № 2135-12 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>

Татаренко А.Ю., студентка

Науковий керівник: Лускатов О.В., к.ю.н., доцент,
професор кафедри кримінально-правових
дисциплін юридичного факультету
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

УЧАСТЬ ПРИВАТНОГО ДЕТЕКТИВА У РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ

Не є секретом для суспільства, що в Україні працюють приватні детективи. Їх діяльність поки ще не регламентована законодавством, але й не заборонена. Як відомо, процес її легалізації вже триває, але не закінчений, оскільки на прийнятій Верховною Радою 13 квітня 2017 року Закон України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» Президентом було накладено вето.

Розглянемо, які можливості зазначений вище проект закону пропонує надати приватним детективам щодо участі у процесі розслідування злочинів, та як це відбувається у окремих країнах.

На нашу думку, законодавець прагне надати приватним детективам можливість займатися доволі широким спектром питань, які були лише у

компетенції правоохоронних органів, й відтепер приватна та державна система доповнюватимуть одна одну.

Зокрема, згідно ст. 12 проекту Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність»

1. Приватна детективна (розшукова) діяльність здійснюється з метою пошуку, збирання та фіксації інформації, розшуку предметів, майна, людей і тварин, встановлення фактів та з'ясування різних обставин на замовлення замовника та згідно з договором про надання приватних детективних (розшукових) послуг...

3. Дозволяється надання таких видів приватних детективних (розшукових) послуг:

5) розшук зниклого (втраченого або викраденого) майна, предметів і тварин;

7) пошук і збір даних, які можуть бути приводом або підставою для звернення замовника приватних детективних послуг до правоохоронних органів або до суду з метою захисту його законних прав та інтересів [1].

Приватні детективи, об'єднання приватних детективів, які під час здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності отримали інформацію про факти вчинення кримінального правопорушення або про готування до вчинення кримінального правопорушення, зобов'язані невідкладно повідомити про це відповідний правоохоронний орган та передати йому матеріали, що підтверджують таку інформацію. За письмовими запитами суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності, за наявності згоди осіб, щодо яких здійснюється збір інформації, відповідні правоохоронні органи можуть надавати їм на договірній основі відомості, що містяться в адресних бюро, паспортних підрозділах, облікових підрозділах патрульної поліції, а також у підрозділах з обліку осіб, які мають судимість або притягалися до кримінальної відповідальності, якщо такі дані затребуються з дотриманням вимог законодавства.

На відміну від України, як констатує Бугайчук К.Л., у Російській Федерації діяльність приватних детективів врегульована законом. Автор акцентує увагу на тому, що зазначеним особам забороняється: приховувати від правоохоронних органів відомості про підготовку до вчинення або вже вчинені злочини; у будь-який спосіб перешкоджати діям органів державної влади, органів місцевого самоврядування, правоохоронних органів під час виконання ними їхніх законних повноважень; фальсифікувати матеріали та отриману інформацію; [4, с. 7].

Щодо взаємодії приватних детективів з правоохоронцями за кордоном наголошують й інші науковці.

Як зазначає Чередниченко О.Ю., приватний детектив у Великій Британії має достатньо широкий вибір технічних засобів для здійснення своєї діяльності, йому доступна навіть криміналістична лабораторія поліції Лондона. Крім того приватні детективи, через термінали, цілком законно отримати доступ до щонайменше 100 баз даних, а також до повного поіменного списку британських виборців і судових досьє. Підтримується дуже тісне інформаційне співробітництво між приватними детективними агентствами та державними правоохоронними органами (поліцією) під час розслідування злочинів та захисту прав і свобод громадян [2, с. 233].

Мотуз М. констатує, що взаємодія приватних детективів з державними правоохоронними органами Франції згідно із законодавством здійснюється таким чином:

1) міністр внутрішніх справ, міністр юстиції, орган судової влади в межах повноважень можуть витребувати від детектива, який обслуговує певну територію, будь-яку потрібну інформацію для забезпечення національної безпеки, підтримання громадського порядку, попередження та розкриття злочинів (інформація, що цікавить відповідні державні структури, повинна бути підготовлена та надана детективом у найкоротший строк);

2) якщо під час виконання своїх службових обов'язків детективу стане відомо про будь-які факти вчинення злочину або такого, що готується, він

повинен негайно поінформувати про це прокурора або суд на відповідній території [3, с. 211].

Таким чином, у різних країнах приватні детективи співпрацюють з правоохоронними органами, надають їм відомості щодо учинених злочинів та в свою чергу можуть отримувати певну інформацію.

Також підсумуємо, що в окремих нормах проекту Закону «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» виписані положення, які свідчать про можливу участь приватного детектива у розслідуванні злочину.

Список використаних джерел:

1. Проект Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» [Електронний ресурс] // Офіційний вебсайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57580
2. Чередниченко О.Ю. Проблемні питання правового забезпечення детективної діяльності суб'єктів підприємництва в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eprints.kname.edu.ua/38681/1/181-182.pdf>
3. Мотуз М. Тенденції розвитку приватної детективної діяльності в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://law.knu.ua/images/abook_file/conf2011_kpp_motuz.pdf
4. Бугайчук К.Л. Інститут приватних детективів за кордоном: порівняльно-правовий аналіз / К. Л. Бугайчук. // Право і безпека. – 2016. – №1 (60). – С. 7–13

Терещенко К.П., студентка

Науковий керівник: Соболь О.І., к.ю.н.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОСЯГАННЯ НА ЖИТТЯ ДЕРЖАВНОГО ЧИ ГРОМАДСЬКОГО ДІЯЧА (ст. 112 ККУ)

Стан, що складається в Україні, і тенденції його розвитку свідчать про наявність ряду чинників, що загрожують конституційним правам і свободам громадян, громадській згоді, реалізації політичного та економічного напрямку нашого розвитку. Створюються передумови до виникнення реальних погроз національній безпеці України, конституційному ладу, самому існуванню нашої держави, прийняття Конституції України заклало основи консолідації українського суспільства, зусиль всіх гілок влади для виходу економіки України з кризового стану, продовження й успішного завершення економічних реформ [1, с. 56].

Можемо зазначити, що специфічною ознакою цього злочину є потерпілий. Ним може бути тільки державний чи громадський діяч, обраний (призначений) на посаду у встановленому Конституцією і законами України порядку. Перелік осіб, які можуть бути потерпілими, міститься у ст. 112 і є вичерпним. Тому посягання на життя інших вищих посадових осіб України за мотивами їх державної діяльності не тягне відповідальності за ст. 112 і за відповідних обставин кваліфікується за п. 8 ч. 2 ст. 115 або за іншою відповідною нормою Особливої частини КК.

Перелік осіб, які визнаються потерпілими і вказані в ст. 112 КК, є вичерпним: Президент України, Голова Верховної Ради України, народний депутат України, Прем'єр-міністр України, член Кабінету Міністрів України, Голова чи суддя Конституційного Суду України або Верховного Суду України,

або вищих спеціалізованих судів України, Генеральний прокурор України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Голова Рахункової палати, Голова Національного банку України, керівник політичної партії.

Правильна кваліфікація дій винного за ст. 112 потребує встановлення часових меж, в яких та чи інша особа виконує повноваження державного чи громадського діяча. Посягання на їх життя може бути вчинено як в період виконання ними своїх повноважень, так і після складення повноважень з метою помститися за їхню минулу діяльність.

Не може кваліфікуватися за ст. 112 і посягання на життя осіб, які є членами сім'ї відповідного державного діяча або які тимчасово виконують обов'язки, скажімо, Генерального прокурора України, Голови Національного банку України, міністра тощо. Вбивство або замах на вбивство особи, яка тимчасово виконує обов'язки Генерального прокурора України чи міністра внутрішніх справ України, а так само близького родича Генерального прокурора України, міністра внутрішніх справ України у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків кваліфікується за ст. 348.

Убивство ж або замах на вбивство державного діяча, який водночас є членом Уряду України і працівником правоохоронного органу (міністром внутрішніх справ України), або на життя Генерального прокурора України (який також є працівником правоохоронного органу) у зв'язку з виконанням ним службових обов'язків кваліфікується тільки за ст. 112.

Злочин є закінченим з моменту здійснення замаху, незалежно від настання фактичних наслідків (шкода здоров'ю державного діяча може бути не заподіяна зовсім) [2, с. 1021].

В Кримінальному кодексі України встановлено різного роду відповідальність за протиправний вплив на державного діяча : ст. 112. « Посягання на життя державного чи громадського діяча» ст. 344. «Втручання у діяльність державного діяча» ст. 346. «Погроза або насильство щодо державного чи громадського діяча».

Розміщення таких статей свідчить про різний родовий об'єкт таких злочинів (ст. 112 КК України – національна безпека; ст.ст. 344, 346 КК України – авторитет органів державної влади). Оскільки, протиправний вплив на державного діяча здійснюється у зв'язку з його державною діяльністю, то, насамперед, завдається шкода державній безпеці. І чи доцільно виділяти серед потерпілих від злочинів поряд з державним діячем також й громадського діяча.

Цікаво, що в ст. 344 КК України взагалі не згадується поняття громадський діяч. На нашу думку, відповідальність за протиправний вплив на громадського діяча (керівника політичної партії) повинна бути закріплена саме в Розділі V. “Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина” КК України, тому що вплив на громадського діяча (керівника політичної партії), насамперед спрямований на завдання шкоди політичним правам громадян, а не національній безпеці України.

Як справедливо зазначає О.С. Сотула, у кримінально - правовій літературі немає належного обґрунтування, чому саме ці посадові особи віднесені до державних діячів, якими нормативними актами керувалися законодавці та вчені-юристи, складаючи цей перелік. [3, с. 201].

Таким чином, можемо зробити висновок, що практично всі наведені переліки державних діячів не є тотожними. Така проблема потребує наступних рішень: по-перше, слід запропонувати нормативне визначення державного діяча; по-друге, передбачити єдиний перелік державних діячів, які знаходяться під державною охороною.

Список використаних джерел:

1. Конституція України - К.: Право, 2016. - 56 с.
2. Кримінальний кодекс України від 3 вересня 2017 року. – с. 1021
3. Сотула О.С. Кримінальна відповідальність за посягання на життя державного чи громадського діяча: дис. кандидата юрид. наук : 12.00.08 / Сотула Олександр Сергійович. – Х., 2013. – 201 с.

4. Кісілюк Е.М., Микитчик О.В. Кримінальне право України. (Загальна частина) : [підручник] / Бабенко А.М., Вапсва Ю.А., Грищук В.К. та ін. / За заг. ред. О.О. Бандурки. – Х. : Вид-во ХНУВС, 2011. – 378 с.
5. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.; за ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. – 4-те вид., переробл. і допов. – Х.: Право, 2012. – 608 с.

Харченкова Н.М., студентка

Науковий керівник: Шевченко Т.В.,

викладач кафедри кримінально-правових

дисциплін юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ПРИЧИНИ ЖІНОЧОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

Жінка - чарівне створіння, берегиня домашнього вогнища, яка дарує життя та майбутнє цьому світу. Загальновідомо, що жінки психологічно та фізіологічно слабше за чоловіків, проте, вони в більшій мірі пристосовуються до мінливих реалій сьогодення. Найчастіше там, де складаються такі обставини, які ставлять чоловіків у безвихідь, проте жінка-завжди знайде вихід з будь-якої ситуації, що спіткане її на життєвому шляху, але цей вихід буває не завжди правомірним.

Злочинність серед жінок у наш час - це не просто трагедія окремих людей, це трагедія нашої цивілізації. Жіноча злочинність характеризується певною специфікою та рисами, що дозволяє розглядати цю категорію злочинів у ролі самостійного елемента злочинності.

Досить багато вчених висвітлювали причини та тенденції жіночої злочинності у своїх наукових роботах. Серед них можна зазначити таких як Волошанівська Т.В., Янкова Х.Г., Ботаніна С.К., Головкін Б.М., Голоднюк М.М, Блага А.Б, Габіані А.А. тощо.

У своїй праці Волошанівська І.В виділяє дві сфери суспільного життя, де жіноча кримінальна активність виявляється найяскравіше.

Перша сфера - це сфера побуту, де таких тендітних створінь штовхають на вчинення злочину негативні обставини сімейно-шлюбних, родинних та сусідських стосунків. У цій сфері жінки здебільшого вчиняють такі насильницькі злочини, а саме вбивства, у тому числі своєї новонародженої дитини, нанесення тілесних ушкоджень та хуліганство.

Друга сфера пов'язана з виконанням жінкою свої професійних функцій, передусім таких, які пов'язані з можливістю вільного доступу до матеріальних цінностей, насамперед це - сфера торгівлі, громадського харчування, медицини, освіти, банківська сфера. У вищезазначених сферах суспільного життя жінки найчастіше вчиняють корисливі злочини прикладом яких можна назвати - розкрадання майна, розтрата або зловживання посадовим становищем, обман покупців, хабарництво та ін. [1, с. 160].

Аналіз сучасних соціально-економічних процесів та умов життя жінок, дозволяє вважати, що причини злочинності серед них в даний час пов'язані з такими суспільними явищами, як: 1) зростання участі жінок у суспільному виробництві; 2) зростання напруженості у суспільстві; 3) ворожість між людьми, яка гостро сприймається жінками; 4) зростання проституції, алкоголізму та жебрацтва серед жінок.

Гаргат-Українчук О.М. у своїй роботі виділяє наступні фактори, що є причинами жіночої злочинності. По-перше, це підвищення жіночого руху, заохочення виконання жінками чоловічих функцій. По - друге, соціально-політична ситуація в країні, що включає підвищену криміногенність культури. По-третє, це недоліки правового регулювання жіночої праці (проблеми працевлаштування, невідповідні умови праці, нижча в порівнянні з чоловіками заробітна плата) [2, с. 180].

Зростання злочинності серед жінок можна пояснити таким важливим чинником, як бідність. Як правило, менш заможні люди піддаються більшому контролю з боку батьків і найближчого оточення, які пред'являють до них вищі

моральні та етичні вимоги. Таким яскравим прикладом, можна навести відношення матері нареченого до самої нареченої, адже часто її моральні консервативні принципи грають роль у їхньому спілкуванні [3, с. 214]. На сьогодні перелік основних причин скоєння жінками злочинів є не вичерпним.

Якщо ж звернутись до статистики, яку зазначає науковець Павленко І.В у своїй статті, можна зробити висновок, що останніми роками спостерігається помітна криміналізація прекрасної половини населення України. Якщо у 1992 році до кримінальної відповідальності було притягнуто 29 тис. жінок, то у 1996 р. – понад 59 тис., тобто вдвічі більше. В 2004 році ця цифра становила 73 тис. жінок. І з кожним наступним роком, ми маємо все більш невтішну тенденцію - зростання жіночої злочинності [4, с. 76].

Також, проаналізувавши соціальний стан жінок, які були притягнуті до кримінальної відповідальності, то за даними досліджень можна зазначити кількість злочинів вчиненими такими представниками таких сфер діяльності людини, а саме, жінки робочих спеціальностей - 68,9%; жінки, що працюють у сільському господарстві - 5,5% жінки службовці в державних і муніципальних установах, комерційних організацій, приватні підприємці - 11,9%; жінки без певних занять, у тому числі й безробітні у середньому - 6,8%.

Отже, з вищезазначеного можна дійти певного висновку, що злочинність жінок - це одна із найважливіших проблем у нашій країні. Серед основних причин жіночої злочинності можна виділити такі як недостатню матеріальну забезпеченість сімей, безробіття, соціально – психологічну та моральну нестабільність. У сучасних економічних умовах, в яких перебуває наша держава, жінок часто спонукають на вчинення різних форм злочинів аби забезпечити собі елементарну можливість існувати в цьому світі. Нажаль, у нашому світі жінка перестає відчувати себе слабкою статтю, коли вона займає керівні пости, активно бере участь у суспільному житті, та працює нарівні з чоловіками, часто роботу жінки недооцінюють у матеріальному плані на відміну від тієї ж самої роботи, виконаної представником сильної статі.

Разом з тим, у нашій державі гостро поставлені питання щодо проблеми попередження жіночої злочинності в цілому. Тож, на мою думку, одним з найважливіших умов досягнення успіху в даній сфері є відмінне від сучасного, інше становище суспільства. Тобто жінка повинна відчувати принципово інакший життєвий статус - перш за все, матері та дружини, а держава у свою чергу повинна забезпечити фінансову та матеріальну стабільність і надати можливість жінці заробляти, та зайняти більш гідне становище у суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Волошанівська Т.В. жіноча злочинність: причини та тенденції розвитку в Україні/ Волошанівська Т.В // Перспективні напрямки розвитку сучасної юридичної науки. м. Київ.-2014 р.-с.162
2. Гаргат-Українчук О.М. Причини та умови жіночої злочинності/ О.М. Гаргат-Українчук // Прикарпатський юридичний вісник. - 2014. - №4 - С.182.
3. Блага А.Б. Жіноча корислива насильницька злочинність в Україні: сучасний стан проблеми / А. Б. Блага // Вісник Луган. інституту внутр. справ МВС України. – 2000 –Вип. 1 – С. 222.
4. Павленко І.В., Нікітченко С.В. Жіноча злочинність і суспільство / Павленко І.В., Нікітченко С.В.// Юридичний журнал. - 2008. - № 3 - С.85.

Харченкова Н.М., студентка

Науковий керівник: Лускатов О.В., к.ю.н., доцент,
професор кафедри кримінально-правових
дисциплін юридичного факультету
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВІДБРАННЯ ЗРАЗКІВ ДЛЯ ПОЧЕРКОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Для вирішення поставлених експерту завдань і підготовки об'єктивного висновку, особливо коли його підготовка потребує проведення

ідентифікаційних досліджень, експертові слід надати не лише об'єкти дослідження, а й відповідні порівняльні зразки. Однією з найпоширеніших та, можливо, найскладніших криміналістичних експертиз, які проводять у межах кримінального провадження, є судово-почеркознавча.

На сьогодні належне відібрання зразків для вказаного виду дослідження залишається важливою і доволі актуальною проблемою.

На думку Узунової О.В у експертів все частіше виникають певні труднощі, які зумовлені насамперед недостатньою підготовкою матеріалів для проведення досліджень, що надходять від слідчих і суддів та недостатньою обізнаністю сторін у питаннях методики проведення цього виду експертизи, а це впливає на якість та терміни виконання досліджень [4, с. 127].

Кравченко О.А зазначає, що найважливішим тактичним правилом відбору зразків письма та підпису є наявність самого факту виконання їх самим підозрюваним, обвинуваченим, потерпілим. Тому вилучені рукописи та підписи перш за все пред'являються особі для огляду та посвідчуються, що вони виконані саме нею. Після встановлення належності зразків почерку, слідчий або спеціаліст попередньо їх вивчає з метою визначення достатності та придатності для експертного дослідження [5, с. 3].

Перше проблемне питання, яке постає при проведенні почеркознавчої експертизи, пов'язане саме з процесом відібранням зразків почерку. Залежно від обставин справи зразки для почеркознавчої експертизи відбираються надиктовуванням або переписуванням тексту. З цього приводу, Шляхов А.Р. зазначає, що найбільш розповсюдженою помилкою на даному етапі є відбір зразків почерку з таким же змістом, як і спірний текст, або відбір зразків підпису списуванням, змалюванням спірних текстів або підписів. Такі зразки є непридатними і не можуть допомогти у встановленні істини. Якщо ж для проведення почеркознавчої експертизи не будуть надані належні зразки почерку та підпису особи, щодо якої призначено експертизу, то в цій ситуації не допоможуть ані висока кваліфікація експерта та його багаторічний досвід, ані використання найсучасніших методів проведення досліджень [1, с. 38].

При отриманні зразків почерку, як правило, доцільно диктувати текст досліджуваної рукописи. Текст диктується рівним, спокійним голосом, досить ясно, без виділення і підкреслення інтонацією, особливостей написання окремих слів та їх частин. Саме на даному етапі дослідження слідчі припускаються певних помилок, наприклад, коли примушують людину, що пише, відтворювати букви певної форми, писати крупніше, дрібніше, з певним нахилом, ставити знаки переносу і пунктуації в певних місцях, вимагати того чи іншого розміщення тексту і т.п. В такому разі експерта вже буде проведена неякісно та не надасть бажаного результату. Кузнєцова Т.В. звертає увагу на те, що важливою та доволі актуальною проблемою почеркознавчої експертизи залишається підробка підписів. У зв'язку з розвитком технічних засобів, способи підробки підписів набули новий рівень, наприклад, відтворення підпису за допомогою плоттера, відтворення підпису на струменевому принтері в режимі економного друку з подальшим обведенням. У цій ситуації виникає проблема можливості використання ксерокопій документів для проведення почеркознавчої експертизи. Сучасні способи підробки документів вимагають більш ретельного дослідження спеціаліста в цілях виявлення ознак фальсифікації документа [6, с. 251].

Підготовка порівняльного матеріалу для почеркознавчого дослідження залишається окремою проблемою. Правильність висновків експерта багато в чому залежать від обсягу і якості наданого порівняльного матеріалу (вільних, умовно-вільних, експериментальних зразків почерку й підписів передбачуваного виконавця) [2, с. 271].

Гоменюк І.М з приводу даного питання зазначає наступне: «Якісними є порівняльні зразки, які можна зіставити з досліджуваними зразками (підписами, рукописами) за часом виконання (вони мають належати до того самого періоду часу, що і досліджувані, або бути виконані з незначним розривом у часі), за видом документа, мовою та змістом, матеріалами письма та, якщо це можливо, за тих самих умов виконання. Але на практиці зазначені норми та вимоги до

порівняльного матеріалу грубо порушують, а в окремих випадках взагалі не виконують» [3, с. 124].

Тож, щоб якісно провести даний вид експертизи потрібно дотримуватись низки правил, які нажаль нерідко порушуються, що призводить до невірних висновків експертів. Наразі існують наступні проблеми при відібранні зразків почерку: по-перше, слідчі часто допускають помилки при надиктовуванні тексту, при підготовці порівняльних матеріалів для даної експертизи, по-друге, це необізнаність сторін у питаннях методики проведення цього виду експертизи, по – третє, експериментальні зразки почерку відбираються неякісно та в недостатній кількості, тобто не враховується зміст спірного тексту, матеріал письма, пишучий прилад, умови письма тощо.

Для того аби уникнути цих проблем, та провести почеркознавчу експертизу на належному рівні, необхідно залучати до відбирання зразків компетентних працівників, які знають усі тонкощі здійснення даного виду експертизи.

Список використаних джерел:

1. Судебно-почерковедческая экспертиза / Шляхов А.Р., Манцетова А.И., Орлова В.Ф. – М., 1971
2. Сохранич Т.В. Значення якісного порівняльного матеріалу в судово почеркознавчій експертизі / Сохранич Т.В., Абросимова В.Г., // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики/ .- 2011.- № 11. - с. 277
3. Гоменюк І.М., Зразки для судової почеркознавчої експертизи: проблемні питання одержання та можливі шляхи їх вирішення // І.М.Гоменюк, С.Й. Гонгало /Криміналістичний вісник № 1.-2016.- с. 210.
4. Узунова О.В. Деякі проблемні питання почеркознавчих досліджень у сучасних умовах нового процесуального законодавства України / Калюга К.В // Вісник Запорізького національного університету/.-2014.-№ 1. - с. 217
5. Кравченко О. А. Тактика одержання деяких видів зразків для експертного дослідження за участю спеціалістів / О.А. Кравченко [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://archive.nbuv.gov.ua>. — 27.05.2013

6. Кузнецова Т.В. Системазнак «друкованого» почерку: перспективита можливості вдосконалення / Т.В. Кузнецова // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. — 2010.- с. 255.

Чайка І.О., студентка,

Науковий керівник: Шиян А.Г.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ПРИВАТНА ДЕТЕКТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Приватну детективну діяльність було започатковано в правоохоронній практиці наприкінці минулого століття, коли суспільство дійшло висновку, що успішно реалізувати правоохоронні функції (навіть традиційно сталі) можуть не лише державні органи. Саме в цей період у країнах американського та європейського континентів виникла й почала стрімко розгортатися мережа приватних охоронних детективних і розшукових (останні два поняття мають спільне етимологічне походження від англ. detective – агент таємної служби розшуку й лат. detectio – розкриття) [1, с. 142] бюро, агенцій чи об'єднань. Удосконалюючи нормативно-правову базу, форми та методи власної діяльності, вони засвідчили свою ефективність, корисність і необхідність для суспільства.

Функціонування приватних детективів вважається таким, що значною мірою збільшує відповідальність державної правоохоронної системи за вчасне та високопрофесійне реагування на потреби ситуації у державі. У багатьох країнах світу детективна діяльність є визнаною на державному рівні, врегульована законами та оптимально використовується для збільшення можливості громадян та юридичних осіб у захисті своїх законних прав та інтересів.

Особливої гостроти проблема співвідношення державних та громадських інтересів у сфері провадження негласного контролю за інформаційними ресурсами набула у США та Європейському Союзі. Зокрема, у Великобританії та Сполучених Штатах діють законодавчі обмеження для використання відеоспостереження на виробництві. Натомість, в Австрії, Німеччині, Норвегії та Швеції роботодавець зобов'язаний дійти згоди в цих питаннях з працівниками.

У Великобританії ніхто не може просто відкрити бізнес і стати приватним детективом, адже для цього необхідно здавати іспити на профпридатність та отримувати ліцензію. Належність чи членство у відповідній асоціації, такої, наприклад, як Асоціація Британських детективів гарантує, що людина володіє достатнім досвідом у цій сфері. Стати членом Асоціації Британських детективів можна при наданні рекомендацій з держустанов (поліції, кримінального чи міжнародного розшуку) і наявності юридичної освіти. Крім цього враховується кількість розкритих справ, здатність кандидата логічно мислити, витримувати стресові ситуації. Така перевірка мало чим відрізняється від перевірки під час працевлаштування у державні правоохоронні органи [2].

Діяльність приватних детективів у Німеччині характеризується комерціалізованою спрямованістю. Приватне детективне бюро у ФРН повинне бути зареєстроване як «установа, що займається ремеслом (промислом)». Бюро має виконувати всі закони і постанови, що стосуються подібних установ у даній землі Німеччини. На відміну від деяких інших країн, засновник не повинен володіти професійною підготовкою, натомість є вимоги щодо наявності мінімального капіталу [3, с. 253].

Частим явищем для німецьких детективних агенцій є дії провокативного характеру (особливо – стосовно іноземців): викрадення і псування автомашин; демонстративні огляди особистих речей; пограбування та вандалізм; дзвінки та листи з погрозами. Такі дії використовуються німецькими державними спецслужбами, оскільки у випадку зриву і розкриття, залучення уваги преси,

сама спецслужба уникає відповідальності, перекладаючи її на приватних детективів.

Значну увагу детективні агентства Німеччини приділяють об'єктам інфраструктури, які часто відвідуються іноземними співробітниками спільних підприємств, членами екіпажів іноземних суден (наприклад – ряд готелів, ресторанів, кафе у припортовій частині Гамбургу). На цих об'єктах найбільш ефективно використовуються як агентурні, так і оперативно-технічні можливості для отримання додаткової інформації про поведінку іноземців у неформальній обстановці, їх контакти з місцевими підприємцями, спроби отримання відомостей комерційного, фінансового, науково-технічного характеру [4, с. 12].

У США права і можливості приватного детектива безпосередньо пов'язані з його класом. Приватним детективам присвоюються класи А або С (клас В присвоюється охоронцям). Детективи класу А можуть займатися виключно збиранням інформації. Клас С дає право носіння зброї, проведення розслідування і надання охоронних послуг [4, с. 15]. Детективам обох класів дозволено затримувати осіб, запідозрених у вчиненні злочину і передавати їх у поліцію, але заборонено проводити обшуки і арешти. Отримання ліцензії на заняття приватним розшуком у США справа досить складна і тривала. Крім того, ліцензія діє тільки в межах одного штату, тому великі детективні агентства реєструються одночасно в декількох штатах США.

В Республіці Білорусь приватна детективна діяльність з'явилась після розпаду Радянського Союзу. Детективам видавали відповідні дозволи і вони активно працювали. Але вже у 1998 році їх діяльність було припинено на підставі Декрету Президента «Про заходи щодо вдосконалення охоронної діяльності в Республіці Білорусь» [5]. Разом з охоронною діяльністю зазначеним указом була ліквідована і приватно розшукова. На сьогодні де-юре приватної детективної діяльності в Республіці Білорусь не існує, але де-факто білоруських приватних детективів можна легко знайти в мережі Internet. В результаті відсутності належного правового регулювання білоруські приватні

детективи, в своєму професійному прагненні допомогти клієнтам, часто здійснюють кримінальні правопорушення. Водночас, правова неоднозначність не дозволяє приватним детективам ефективно взаємодіяти з правоохоронними органами. Можливим лишається тільки приховане співробітництво – обмін інформацією з надійними приятелями, друзями, родичами, що є службовцями правоохоронних органів. Це, в свою чергу, є вкрай несприятливим корупціогенним фактором.

Порівняно з Республікою Білорусь, в Російській Федерації діяльність приватного детектива врегульована значно краще. Видача ліцензій на приватну розшукову діяльність на певній території Російської Федерації проводиться відповідним органом внутрішніх справ у межах його компетенції. Органи внутрішніх справ мають право встановлювати достовірність наданих претендентом відомостей, у тому числі шляхом проведення співбесіди з громадянином, який претендує на отримання ліцензії [6, с. 886].

Іноземний та міжнародний досвід у сфері детективної діяльності, з огляду на новизну цієї діяльності для України, є дуже цінним і потребує свого дослідження та врахування всіх позитивних і негативних складових, при впровадженні його елементів у вітчизняних реаліях. Приватні детективні агентства в різних державах відіграють різну роль. В деяких вони існують поза законом, фактично порушуючи його, в своїй спробі надавати відповідні послуги населенню, в інших – ефективно доповнюють діяльність правоохоронних органів та відіграють роль важливої складової системи державної безпеки.

Необхідними умовами ефективного функціонування та розвитку приватної детективної діяльності в Україні є:

- 1) створення відповідного законодавства, яке б не тільки легалізувало приватну детективну діяльність, але й окреслювало сферу її застосування, тенденції та стратегію розвитку;

- 2) забезпечення найширшої взаємодії правоохоронних органів з приватними детективними структурами;

3) вжиття заходів щодо формування у населення довіри до офіційно зареєстрованих приватних детективних агентств.

Список використаних джерел:

1. Міжнародна поліцейська енциклопедія: у 10 т. / відп. ред. Є.М. Моїсєєв, В.Я. Тацій, Ю.С. Шемшученко. – Київ: Атіка, 2003–2014. – Т. 5: Кримінально-процесуальна та криміналістична діяльність поліцейських підрозділів. – 2009. – 1008 с.
2. Association of British Investigators [Електронний ресурс]. Офіційний сайт Асоціації Британських детективів. – Режим доступу: <http://www.theabi.org.uk/>
3. Черков В.О. Приватна детективна діяльність у розвинутих країнах світу. В.О. Черков, П.О. Попов. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. 2010, Вип. 2, с. 248-259.
4. Балугев Е.Н. Частная детективная деятельность как структурно-функциональный элемент механизма реализации правоохранительной функции современного государства (сравнительно-правовой аспект). Е.Н. Балугев. Вестник Санкт-Петербургского университета МВД России. Вып. № 3, том 51, 2011, с. 10-15.
5. О мерах по совершенствованию охранной деятельности в Республике Беларусь: Декрет Президента Республики Беларусь от 23 декабря 1998 г. № 24 [Електронний ресурс]. Правовий портал. Режим доступу: <http://pravo.levonevsky.org/bazaby09/sbor66/text66442.htm>
6. О частной детективной и охранной деятельности в Российской Федерации: Закон РФ от 11.03.1992 № 2487-1. Ведомости Съезда народных депутатов Российской Федерации и Верховного Совета Российской Федерации. 1992, № 17, Ст. 888.

Чередниченко А.В., студентка
Науковий керівник: Соболь О.І., к.ю.н.,
доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ПОКАРАННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ

Головною метою застосування кримінально-правових заходів щодо неповнолітніх, які вчинили злочин, є їх виправлення, недопущення рецидивних проявів з їх боку. Неповнолітній злочинець повинен відчувати особливість підходу суспільства до питання його відповідальності за вчинене.

До неповнолітніх, визнаних винними у вчиненні злочину, судом може бути застосовано виключно такі види покарань, як штраф, громадські роботи, виправні роботи, арешт, позбавлення волі на певний термін. За частиною 2 статті 98 КК України [1, с. 46], до неповнолітніх можуть бути застосовані додаткові покарання у виді штрафу та позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

Штраф відповідно до статті 99 КК України застосовується лише до неповнолітніх, які мають самостійний дохід, власні кошти або майно, на яке може бути звернено стягнення. Відповідно до положень чинного цивільно-процесуального законодавства України таких неповнолітніх практично немає, тому що на роботу за трудовим договором приймають як виняток осіб, яким виповнилося 16 років, за згодою одного з батьків. Згідно зі статтею 101 КК України арешт може застосовуватися до неповнолітнього, який на час постановлення вироку досяг 16 років. Як свідчить судова практика, часто до неповнолітніх за вчинення вперше кримінально-караних діянь застосовується звільнення від покарання із застосуванням примусових заходів виховного характеру у вигляді передачі неповнолітнього під нагляд одного з батьків або

осіб, які їх замінюють. Застосування такого, на перший погляд, гуманного ставлення, на жаль, не є дієвим, оскільки неповнолітній, який вчинив злочин, як показує практика, не зміг отримати всіх необхідних елементів виховання і, як наслідок – вчинив злочин [2, с. 8-9].

Водночас зусилля законодавців мають бути спрямовані на створення системи ювенальної юстиції, яка би була зорієнтована на профілактику злочинів серед неповнолітніх. Досі немає спеціальних ювенальних судів у справах неповнолітніх, недостатня кількість спеціально підготовлених суддів, прокурорів та адвокатів, які б займалися дітьми, що перебувають у конфлікті з законом. Натомість більшість правопорушників направляються у колонії, після чого шанси на реінтеграцію у суспільство низькі. Мало приділяється уваги основоположним соціальним факторам, що у першу чергу штовхають неповнолітніх на конфлікт з законом [3, с. 5].

Необхідно закріпити у чинному законодавстві поняття вікової осудності як одного з видів осудності. Доцільно визначити перелік злочинів, за які настає кримінальна відповідальність з одинадцяти та чотирнадцяти років. Визначити особливі правила призначення покарання неповнолітнім особам, які мають відсталість у психічному розвитку. Водночас мають бути уточнені умови звільнення від кримінальної відповідальності та покарання із застосуванням примусових заходів виховного характеру неповнолітніх, які мають відсталість у психічному розвитку, що не залежить від психічних захворювань [3, с. 4].

Отже, враховуючи вище сказане можна дійти до висновків: певного вдосконалення потребують застосування судами покарань для неповнолітніх. Можна було б уникнути багатьох помилок, якби практичні органи в центр своєї уваги і професійних зусиль завжди ставили особистість, а не тільки умови її життя або інші впливи на неї. Часто неповнолітні особи не можуть офіційно бути працевлаштовані на роботу – і тому це унеможливорює накладання штрафу.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний Кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс].
2. Ірина Вишнеvsька. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх/Вишнеvsька Ірина//Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України .-2017.-С.1-11.
3. Ярослава Заєць. До проблеми встановлення кримінальної відповідальності за злочини, скоєні неповнолітніми особами/ Заєць Ярослава//Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого. – 2016.-С. 1-6.

Чередниченко О.Ю., студент

Науковий керівник: Соболь О.І., к.ю.н.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін

юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ МАЛОЗНАЧНОГО ДІЯННЯ (Ч. 2 СТ. 11 КК УКРАЇНИ)

Потреба дослідження поняття малозначності діяння та проблем його визначення викликана законодавчими змінами, появою нових видів злочинів, способів і засобів їх скоєння, використанням у процесі злочинної діяльності технічного оснащення високого рівня, покращенням психологічної підготовки злочинців та їх обізнаністю про прийоми і методи роботи органів з розслідування злочинів. У зв'язку з цим актуальним є дослідження проблем визначення малозначності діяння.

Злочин – це, перш за все, передбачене кримінальним кодексом суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину. Однак між поняттям злочину та діянням, яке не має ознак злочину, можуть існувати виключення, коли формально діяння містить склад будь-якого

злочину, але при цьому не має суспільної небезпечності. В таких випадках, особа, яка вчинила діяння, не може бути притягнута до кримінальної відповідальності. В даному випадку має місце малозначне діяння.

У Кримінальному кодексі 2001 року поняття злочину дається у ч. 1 ст. 11, а поняття малозначності діяння у ч. 2 ст. 11 [1], відповідно до якої не є злочином дія або бездіяльність, яка хоча формально і містить ознаки будь-якого діяння передбаченого цим Кодексом, але через малозначність не становить суспільної небезпеки, тобто не заподіяла і не могла заподіяти істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі.

Головним у цьому визначенні є вказівка на те, що малозначне діяння не є злочином, не становить суспільної небезпеки, наявність якої є однією з ознак злочину. Під дію ч. 2 ст. 11 чинного КК України підпадають діяння, які ні у якій мірі не є суспільно небезпечними.

Малозначне діяння не є злочином при наявності наступних умов: воно формально підпадає під ознаки статті Особливої частини Кримінального кодексу України та не має суспільної небезпеки, як правило, внаслідок малозначного заподіяння шкоди. Питання про визнання діяння малозначним є набагато глибшим тому, що як злочин, так і малозначне діяння мають ознаки, за якими робиться висновок про віднесення діяння до злочину чи ні.

Слід зауважити, що Т.Є. Севастьянова розкриває зміст поняття малозначності через загальну вказівку на суспільну небезпеку як на об'єктивну властивість будь-якого злочинного діяння, конкретизація якого досягається шляхом опису різноманітних об'єктивних ознак злочину в диспозиціях норм Особливої частини КК України, при цьому вона визначає поняття малозначності діяння через кількісні та якісні характеристики об'єктивних та суб'єктивних ознак, що містять склад злочину, але не мають суспільної небезпеки діяння [2, с. 72]. Отже, ознаки малозначності діяння – це кількісні та якісні характеристики об'єктивних та суб'єктивних ознак, що формально містять склад злочину, але знижують ступінь суспільної небезпечності діяння до незначного правопорушення.

Викладене дозволяє стверджувати, що запропоновані наукою кримінального права критерії малозначності діяння або недостатні, або зводяться до об'єктивних та суб'єктивних чинників, що характеризують малозначне діяння. Тому з метою запобігання помилок, треба, при визначенні діяння малозначним, керуватися не одним або двома критеріями, а враховувати кількісні та якісні характеристики всіх об'єктивних ознак та ознаки суб'єктивної сторони малозначного діяння.

Щодо змісту закону, ознаки малозначності можуть бути віднесені, в основному, до об'єкту та об'єктивної сторони складу злочину. Щодо суб'єктивних ознак, а саме стосовно суб'єктивної сторони та суб'єкта злочину, то в даному випадку, мають місце наукові розбіжності.

Теоретичні проблеми визначення діяння малозначним впливають на застосування ч. 2 ст. 11 КК України в кримінальному судочинстві та призводять до неправильного застосування положення про малозначність діяння [3, с. 98]. Правоохоронні органи, припиняючи кримінальні провадження за ч. 2 ст. 11 КК України, ототожнюють поняття «відсутність кримінального правопорушення» та «малозначність діяння», а у окремих випадках суди, не встановлювали детально відсутність усіх елементів і ознак складу злочину, припиняли провадження із посиланням на ч. 2 ст. 11 КК України, хоча склад злочину, по суті, був відсутнім. Причиною безпідставного застосування ч. 2 ст. 11 КК України [4, с. 756] є посилання на вказане положення в тих випадках, коли кримінальне провадження здійснювати із позиції правоохоронних органів є недоцільним, відсутньою є перспектива розслідування або розкриття кримінального правопорушення.

Загалом же встановлення малозначності діяння залежить від ретельного підходу до оцінювання кожного конкретного випадку, вивчення судової та слідчої практики, визначення всіх ознак учиненого діяння, інших умов, які повинні ґрунтуватися на чіткому й несуперечливому визначенні малозначності діяння.

Дослідження поняття малозначності діяння свідчить, що малозначність

діяння є оціночною категорією, яка визначається через об'єктивні та суб'єктивні ознаки діяння. При подальшому реформуванні поняття малозначності діяння можливими є такі два напрямки. Перший напрямок реформування – це відмова від вказаного поняття, при цьому у випадку відсутності суспільної небезпеки, має встановлюватись відсутність складу кримінального правопорушення та вирішуватись питання про наявність складу іншого виду правопорушення. Другим напрямком реформування є збереження вказаного поняття, проте застосування його лише щодо формальних складів злочинів, які через малозначність діяння не є суспільно небезпечними, а до матеріальних складів кримінальних правопорушень мають застосовуватись положення про відсутність складу кримінального правопорушення [5, с. 63].

Вивчення та дослідження малозначності діяння на сьогодні залишається одним із першочергових завдань науки кримінального права. Саме від того, як повно та точно будуть вивчені та досліджені всі питання, пов'язані із вивченням та дослідженням малозначності діяння, і буде залежати благополуччя нашої держави. Це також забезпечить швидке виявлення та притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні злочину та виключить випадки притягнення до кримінальної відповідальності невинних осіб. На сьогодні наукове вчення про малозначність діяння ще не повністю відображає всі особливості практичного застосування норм кримінального права. Однією з необхідних умов по вдосконаленню наукового вчення про малозначність діяння є усунення всіх неточностей та протиріч у внутрішньому змісті кримінально-правових норм.

Таким чином, малозначність діяння, яка, на перший погляд, не викликає труднощів розуміння та застосування на практиці, насправді, є складним питанням. Наявні у кримінально-правовій науці дослідження проблеми визначення малозначного діяння залишаються малодослідженими, а тому потребують комплексних розробок й обов'язкового впровадження у практичну діяльність з метою підвищення встановлення малозначності діяння.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25. – Ст. 131.
2. Севастьянова Т.Є. Малозначність діяння за кримінальним законодавством України : дис. ... канд. юрид. наук по спец. : 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право» / Т.Є.Севастьянова. – Запоріжжя, 2002. – 211 с.
3. Маломуж С.І. Малозначність діяння в кримінальному судочинстві / С.І. Маломуж // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Юриспруденція. – 2015. – № 14. – Том 2. – С. 96-99.
4. Бойко А.М. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / А.М. Бойко, Л.П. Брич, В.К. Грищук, О.О. Дудоров, М.І. Мельник. – 6-те вид., переробл. та доповн. – К. : Юрид. думка, 2009. – 1236 с.
5. Маломуж С.І. Напрями удосконалення поняття малозначного діяння / С.І. Маломуж // Часопис Академії адвокатури України. – 2014. – Т. 7, № 3. – С. 61-64.

Чередниченко Я.В., студентка

Науковий керівник: Соболь О.І., к.ю.н.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ІНСТИТУТ СПІВУЧАСТІ: ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОСОБЛИВОСТІ

Співучасть – особливий інститут кримінального права, який передбачає випадки спільного вчинення умисного злочину декількома особами, що мають ознаки суб'єктів злочину [1]. Аналізу питань інституту співучасті, у тому числі й питань правової природи співучасті, присвятило свої праці чимало українських та зарубіжних науковців. Серед них можна виокремити

Г.А. Аванесова, С.В. Афіногенова, М.І. Бажанова, Р.Р. Галіакбарова, О.І. Гурова, Н.О. Гурову, Г.П. Жаровську, А.Ф. Зелінського, Н.Г. Іванцову, О.О. Квашу, А.П. Козлова, М.І. Коржанського, О.М. Костенко, Н.Ф. Кузнецову, І.І. Карпеця та багатьох інших.

Співучасть характеризується обов'язковою сукупністю об'єктивних і суб'єктивних ознак. Об'єктивними ознаками співучасті є: множинність учасників злочину (участь у злочині двох чи більше суб'єктів злочину); спільність їх участі у злочині, яка утворюється шляхом об'єднання зусиль всіх співучасників, спричиненням співучасниками єдиного, загального для всіх наслідку, наявністю причинного зв'язок між діями кожного із співучасників і тим злочинном, що вчинив виконавець. До суб'єктивних ознак співучасті традиційно відносять умисний характер дій усіх співучасників. Умислом співучасників мають охоплюватись злочинні дії виконавця, причинний зв'язок як між їх діями і діями виконавця, так і між діями останнього і наслідком, що настав (кожен із співучасників докладас зусиль для досягнення злочинного результату, використовуючи зусилля інших співучасників; кожен із співучасників створює умови для досягнення загального злочинного результату); бажання або свідоме допущення настання єдиного злочинного результату.

Кожна із форм співучасті утворюється своєрідним поєднанням об'єктивних та суб'єктивних показників, які обумовлюють різну суспільну небезпечність форм співучасті відносно одна одної [2].

Підставами відповідальності співучасників є дві теоретичні конструкції: 1) акцесорного (несамостійного) характеру співучасті й незалежності відповідальності співучасників від дій виконавця. Ця теорія виходить із несамостійного характеру співучасті, відповідальність усіх співучасників пов'язується із відповідальністю виконавця. 2) «кримінальна відповідальність співучасників ґрунтується на теорії автономної (самостійної) відповідальності кожного співучасника злочину за вчинене».

Підстава кримінальної відповідальності у всіх формах злочинної діяльності має індивідуальний характер. Кожна особа, що діє спільно з іншими особами при вчиненні злочину, створює підставу для кримінальної відповідальності. Тому для притягнення співучасника до відповідальності необхідно довести наявність у його діях складу злочину залежно від тієї ролі, яку він виконує у злочині [3].

Форма співучасті - тип спільної діяльності декількох осіб у процесі скоєння злочину, які розрізняються за способом їх взаємодії та ступенем узгодженості. Форми співучасті за суб'єктивним критерієм – залежить від характеру взаємодії між співучасниками, внутрішньої і зовнішньої сторони співучасті. Виділяють такі види співучасті на основі внутрішнього зв'язку між співучасниками: 1) без попередньої змови (проста співучасть); 2) з попередньою змовою; 3) співучасть особливого роду (злочинну організацію і злочинне співтовариство); 4) організована група.

На підставі об'єктивного критерію - конструкції складу злочину, який визначає відповідальність окремих співучасників: 1) співучасть у вузькому значенні цього слова (складна співучасть), створюючи інститут Загальної частини кримінального права; 2) співучасть особливого роду, при якому відповідальність співучасників прямо передбачена в статтях Особливої частини КК України; 3) співвиконання, як така форма співучасті, при якій кожний із спільно діючих осіб безпосередньо своїми діями повністю або частково вчиняє злочин, передбачений статтями Особливої частини КК, які не включають ознаки групового злочину.

Підставою розподілу співучасті на форми: характер та ступінь суб'єктивної зв'язаності співучасті, а це призначення – встановлення різної соціальної небезпеки кожної з форм співучасті [4].

Специфічним проявом співучасті є ексцес виконавця. Ексцес виконавця наявний, якщо інші співучасники не передбачали, не бажали та не припускали вчинення тих злочинних дій, що їх вчинив виконавець. Розрізняють два види ексцесу: кількісний і якісний. Ця різниця має певне

практичне значення, оскільки впливає на кваліфікацію, зокрема на кваліфікацію дії виконавця.

Щоб співучасник був притягнутий до відповідальності за злочин, вчинений виконавцем, він, як вже зазначалося, має бути обізнаний про злочинні наміри виконавця. Між співучасниками повинна мати місце змова на вчинення конкретного злочину. Але на практиці зустрічаються випадки, коли окремі співучасники виходять за межі цієї змови.

Тобто ексцес виконавця має місце там, де виконавцем вчинені такі злочинні дії, що не охоплювалися ні прямим, ні непрямим умислом інших співучасників. Ним вчинені дії, які виходять за межі угоди, що відбулася між ними. Кількісний ексцес має місце там, де виконавець, почавши вчиняти злочин, що був задуманий співучасниками, вчиняє дії однорідного характеру, але більш тяжкі. Тут задуманий співучасниками злочин ніби «переростає» у більш тяжкий. Якісний ексцес має місце там, де виконавець вчиняє неоднорідний, зовсім інший, ніж був задуманий співучасниками, злочин на додаток до того, що було погоджено із співучасниками. При такому ексцесі виконавець відповідає за правилами реальної сукупності злочинів: за задуманий і вчинений за угодою з співучасниками злочин і за той, що був наслідком його ексцесу [5]. До того ж виконавцем можуть бути вчинені такі злочини в різноманітних комбінаціях [6].

Потрібно також розмежовувати причетність до злочину та співучасть у злочині. Визначені нормативно ознаки причетності контрастують із поняттям співучасті. Частина 6 ст. 27 КК України розпочинається словами «Не є співучастю...». Отже, закон про кримінальну відповідальність прямо передбачає, що особи, причетні до вчинення злочину, у будь-якому разі не можуть визнаватися співучасниками. Співучасті і причетності притаманні спільні ознаки. Зближує їх вже сам факт, що лише на певному етапі розвитку кримінального права саме з співучасті, а не з іншого інституту Загальної частини кримінального права була відокремлена причетність. Важливою спільною ознакою і причетності, і співучасті є форми, у яких можливе вчинення

кожної з них. Загальновизнано у науці кримінального права, що діяльність окремих співучасників можлива як у формі активних дій, так і бездіяльності. Дане положення стосується і причетності. Після декриміналізації недонесення, причетність також може проявлятися у формі дій, а один з її видів – потурання – може бути вчиненим шляхом бездіяльності.

Другою важливою спільною рисою цих інститутів є обов'язкова участь двох суб'єктів злочину. При причетності до злочину (котрий має свого суб'єкта) одним суб'єктом злочину вчиняється діяння, яке можна розцінювати як основне або головне (первинне), а іншим суб'єктом злочину – діяння, що являє собою причетність. Важливо, що це не може бути одна й та сама особа: якщо виконавець основного злочину приховує наслідки свого діяння – причетність відсутня. Іноді межу між причетністю і співучастю провести непросто.

Отже, у науці кримінального права немає, напевно такої великої кількості наукових праць, ніж ті, що присвячені інституту співучасті. Разом з тим, можна сказати з впевненістю, що саме у ньому зосереджено безліч проблем, ще не вирішених до кінця – щодо змісту поняття співучасті, критеріїв класифікації її форм, підстав відповідальності співучасників тощо. Проаналізувавши норми які регулюють інститут співучасті я дійшла висновку про те, що в цьому інституті існують безліч не вирішених питань та спірних ситуацій. Тому на мою думку потрібно вносити корективи та роз'яснення в норми Кримінального права для кращого розуміння і застосування на практиці.

Список використаних джерел:

1. Ткаченко В. Форма співучасті як кримінально-правове поняття / В.Ткаченко// Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка.- 2007.- С.144-146
2. Кваша О.О., Горбачов Д.М. Поняття рольового розподілу відповідальності за співучасть у злочинах / О.О.Кваша., Д.М.Горбачов Д.М // Часопис Київського університету права.- 2013/3.-С.301-304

3. Кваша О.О. Підстава кримінальної відповідальності співучасників злочину / О.О. Кваша // Правничі науки.- 2014. Вип. 1.- С.22-29
4. Анохіна Л.С. Проблеми класифікації форм співучасті у злочині /Анохіна Л.С. // Форум права. -2008.-№ 1. –С.23-27
5. Савченко А. В., Кісілюк Е. М., Процюк О. В., Вартилецька І. А., Микитчик О. В., Кришевич О. В., Кузнецов В. В., Смаглюк О. В., Приходько Т. М., Вільхова Л. Є. Кримінальне право. Загальна частина : мультимедійний навчальний посібник / Савченко А. В., Кісілюк Е. М., Процюк О. В., Вартилецька І. А., Микитчик О. В., Кришевич О. В., Кузнецов В. В., Смаглюк О. В., Приходько Т. М., Вільхова Л. Є. //-Київ.
6. Загодіренко П. Експерт виконавця:кримінально-правова характеристика та правила кваліфікації / П.Загодіренко // Національний юридичний журнал:Теорія та практика.-2016.- С.111-115
7. Солдатенко А.А. Відмежування причетності до злочину від співучасті / Солдатенко А.А. // Часопис Київського університету права .- 2014/4.-С.273-277

Черненко А.П., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ПРО ПРОБЛЕМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРИВАТНОЇ ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ

Ми вже говорили про проблеми запровадження в Україні приватної детективної діяльності. Серед основних проблем запровадження в нашій державі приватної детективної діяльності ми називали доволі специфічний характер цієї діяльності, яка по своїй суті має ознаки оперативно-розшукової діяльності і у разі її запровадження в країні з'явиться ще одна структура з ознаками спецслужби. А головне наше побоювання те, що вона буде працювати

на замовлення, як фізичних так і юридичних осіб, бо по своїй суті є підприємницькою діяльністю, а раз так то за певні кошти може виконувати завдання й для закордонних спецслужб. Останнім у такому разі буде дуже зручно використати приватного детектива для збирання певної інформації в Україні без ризику для своїх співробітників (шпигунів). Ми називали й інші аргументи, що нами викладалися у спеціальній публікації, тому тут не будемо повторюватися, а лише зазначимо цю публікацію [1].

Ще в одній публікації ми вказували на хибність думки тих, хто аргументуватиме необхідність запровадження приватної детективної діяльності, необхідністю розширення повноважень сторони захисту у кримінальному процесі і забезпечення рівності сторін у змагальності. Ми навели свої доводи на користь неприпустимості поширення приватної детективної діяльності на сферу кримінального процесу і висловлювали свої пропозиції щодо інших шляхів вирішення цієї болючої проблеми, зокрема через посилення та розширення повноважень оперативних підрозділів [2]. Вважаємо за необхідність ще раз повторитися та зазначити, що сьогодні, нажаль, не всі громадяни України мають можливість найняти собі адвоката, а не то, щоб ще й оплатити недешевого приватного детектива. Можливість найняти собі приватного детектива лише частиною вітчизняного суспільства, зрозуміло, його багатою частиною, лише поглибить розкол українського суспільства на класи (бідних і багатих), породить ще більшу нерівність громадян перед законом і судом, слугуватиме накопиченню ще більшого гніву бідних людей до багатих, що ніяк не даватиме можливості укріплення в державі рівності громадян, почуття поміж ними братерства, справедливості. На наш погляд, лише покращення роботи оперативних підрозділів правоохоронних органів може відіграти у цьому плані позитивну роль, хоча б на перших порах [2].

Щодо інших сфер людського життя за межами кримінального процесу, як-то пошуки інформації про місцезнаходження боржника, його майна, що може бути засобом до забезпечення його боргових зобов'язань, пошуки зниклих людей, перевірки добропорядності сторін у правочині тощо, то ми все-таки за

запровадження приватної детективної діяльності та залучення чи допуску їх до таких суспільно корисних напрямків діяльності. Таких життєвих ситуацій може бути безліч і тут ми не бачимо негативних впливів. Той хто має матеріальні можливості, той повинен мати й можливості ефективно ними розпоряджатися, сам за свої кошти повинен мати можливості знайти того приватного детектива, який добросовісно допоможе йому у вирішенні тих питань, що потребують високопрофесійної майстерності у сфері пошуку інформації. У цьому напрямку ми бачимо перспективи запровадження приватної детективної діяльності. Але цей вид приватної діяльності все ж потребує особливого контролю з боку держави, по-перше тому, що така діяльність є специфічною, ми вже говорили про належність її виключно державним правоохоронним органам, по-друге сфера суспільних відносин повинна бути під контролем держави і по-третє держава повинна здійснювати контроль й за підготовкою приватних детективів, здійснювати ліцензування приватної детективної діяльності [1].

У цій публікації хотілося б зупинитися на окремих шляхах, котрі, на нашу думку, могли б вирішити окреслені проблеми на шляху запровадження в Україні приватної детективної діяльності.

До шляхів вирішення проблем запровадження приватної детективної діяльності в Україні, на наш погляд, слід віднести:

1. Залучення до приватної детективної діяльності колишніх правоохоронців. Такий шлях вирішення означеної проблеми дозволить розв'язати по суті дві проблеми: а) знайти належні кадри для детективної діяльності і б) залучити доволі молодих пенсіонерів до суспільно корисної діяльності. Звільнених у запас професійних, а головне чесних і патріотичних працівників оперативних підрозділів, котрі, як правило, після виходу на пенсію залишаються ще повними сил та й готових працювати на користь суспільства, слід залучати до такої діяльності. Для пенсіонерів така діяльність не буде новою, а лише з новим наповненням та стимулами, а ще й не штовхне їх у бік злиття із відвертою злочинністю, або з прихованими її формами – нечистими на руку підприємцями, інколи рейдерами тощо.

2. Підготовка висококваліфікованих кадрів для приватної детективної діяльності. На наш погляд, цілком виправданим є рішення тих вищих навчальних закладів, у тому числі й нашого, про підготовку фахівців з вищою освітою для детективної діяльності. На наш погляд, детективна діяльність у теперішній час по суті є поза законом, але першим кроком до її легітимізації повинен бути крок з підготовки належних спеціалістів, які повинні знати у першу чергу конституційні права людини, котрі можуть бути порушені у ході детективної діяльності, знати законні методи діяльності приватного детектива, а також володіти іншими необхідними знаннями.

3. Підготовка й прийняття необхідного законодавчого й нормативного забезпечення приватної детективної діяльності. На наш погляд, підготовка законодавчого забезпечення детективної діяльності дуже важливий аспект до запровадження такого виду суспільної діяльності. Законодавче забезпечення приватної детективної діяльності не може бути ефективною без наукового осмислення всіх проблемних питань такого виду діяльності, без обговорення їх не тільки серед науковців, але й практикуючих працівників, потенційних замовників такої діяльності (громадян, адвокатів, правоохоронних структур, судових та адміністративних органів) тощо. У цьому питанні, на наш погляд, цілком виправданими є заходи, проведені нашою кафедрою (проведення науково-практичної конференції, а тепер й саміту приватних детективів), що дасть можливість накопичити необхідні для підготовки певних фахівців теоретичні знання та практичні проблеми реалізації цієї діяльності, а уже потім використати ці знання для підготовки законодавчих і підзаконних актів.

Список використаних джерел:

1. Черненко А.П. Проблеми та перспективи приватної детективної діяльності / А.П. Черненко / Детективна діяльність: теоретичні, методичні та практичні проблеми: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Дніпро, 24 березня 2017 р.). – Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2017. – С. 70-73.

2. Черненко А. П. Роль оперативних підрозділів у доказуванні під час кримінального провадження //Докази і доказування за новим Кримінальним процесуальним кодексом України (до 75-річчя з дня народження доктора юридичних наук, професора Михайла Макаровича Михеєнка): матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 6-7 грудня 2012 р., м. Київ. – Х.: Видавець Строков Д.В., 2013. – С. 343-347.

Чернобук В.В., студентка

Науковий керівник: Лускатов О.В., к.ю.н., доцент,
професор кафедри кримінально-правових
дисциплін юридичного факультету
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ПРОФЕСІЯ ПРИВАТНОГО ДЕТЕКТИВА

Іноді в житті людини бувають такі ситуації, впоратися з якими самотійно досить важко. Існує ряд ситуацій, в яких радою не допоможеш, а самотійне рішення питання просто неможливо. У таких випадках є сенс звернутися за допомогою до незацікавленої третьої особи, якою є приватний детектив, тому дослідження питання професії приватного детектива у криміналістиці є сьогодні досить актуальним.

На думку Л.М. Гуртієвої, приватний детектив – це людина зі сторони, не пов'язана з бізнесом, сім'єю або власною службою безпеки клієнта. Хороший детектив без зайвого шуму, виконає всю чорнову роботу і залишить клієнта наодинці з отриманою інформацією. До того ж, зробить це делікатно, не втручаючись в особисте життя. [2, с. 476].

В.Г. Гончаренко констатує, що іноді в родині виникають проблеми з підлітками. Наприклад, можна припускати, що дитина вживає наркотики або алкоголь. Але як отримати вірну інформацію, не завдавши шкоди психіці підлітка в тому випадку, якщо здогади виявляться невірними? Варіант

самостійного спостереження практично не можливий, тому що батьки не зможуть залишитися не поміченими в тих місцях, які відвідує підліток. Навпаки, приватний детектив, завдяки своїм професійним навичкам, зможе отримати всю необхідну інформацію таким чином, що про його близьку присутність підліток не дізнається [1, с. 51].

Подібною є ситуація із внутрішньо-сімейними проблемами, на якій наголошує А.В. Самодін. Одна з найбільш частих проблем у сім'ї, це подружня зрада. Не секрет, що приблизно третина клієнтів звертається до приватних детективів з питанням про викриття своєї невірної половини. В даному випадку, знову потрібно, не піднімаючи шуму, підтвердити або спростувати факт подружньої зради. Приватний детектив може зробити це професійно з наданням фото, відео матеріалів, які допоможуть клієнту прийняти правильне рішення [3, с. 172].

Приватний детектив – особа, яка здійснює детективну (розшукову) діяльність і надає детективні послуги приватним (індивідуальним) чином. Приватний детектив, хоч і називається детективом, не є державним службовцем, тому його правове становище дещо інше: він свого роду фрилансер, який здійснює підприємницьку діяльність на свій ризик. Це, з одного боку, дає приватному детективу деяку свободу дій, але, з іншого боку, приватний детектив не наділений тими імперативними повноваженнями, які мають його колеги з державних і муніципальних структур. Часто приватні детективи працюють у взаємодії з правоохоронними структурами [1, с. 51]. Разом з тим приватні детективи не можуть робити все, що їм заманеться, оскільки їх діяльність має бути унормована законом.

Розглянемо, які саме види діяльності може виконувати приватний детектив. Для цього варто проаналізувати думки науковців, окремі нормативні акти тих країн, де детективна діяльність легалізована, тобто регламентована правовими нормами, а також розглянути можливості, проведення того або іншого виду діяльності, які надає детективу відповідне законодавство України, що на сьогодні ще тільки формується.

Ось наприклад за Законом РФ «Про приватну детективну та охоронну діяльність у Російській Федерації» існують такі види детективних послуг:

1) збір відомостей у цивільних справах на договірній основі з учасниками процесу;

2) вивчення ринку, збір інформації для ділових переговорів, виявлення некредитоспроможних або ненадійних ділових партнерів;

3) встановлення обставин неправомірного використання в підприємницькій діяльності фірмових знаків і найменувань, недобросовісної конкуренції, а також розголошення відомостей, що становлять комерційну таємницю;

4) з'ясування біографічних та інших характеризують особу даних про окремих громадян (з їхньої письмової згоди) при укладенні ними трудових і інших контрактів;

5) пошук безвісти зниклих громадян;

6) пошук втраченого громадянами або підприємствами, установами, організаціями майна;

7) збір відомостей у кримінальних справах на договірній основі з учасниками процесу. Протягом доби з моменту укладення контракту з клієнтом на збір таких відомостей приватний детектив зобов'язаний письмово повідомити про це особу, яка провадить дізнання, слідчого або суд, в чиему провадженні знаходиться кримінальна справа;

8) пошук особи, яка є боржником відповідно до виконавчим документом, його майна, а також пошук дитини за виконавчим документом, який містить вимогу про відібрання або про передачу дитини, порядку спілкування з дитиною, вимога про повернення незаконно переміщеного в Російську Федерацію або утримуваного в Російській Федерації дитини або про здійснення відносно такої дитини прав доступу на підставі міжнародного договору Російської Федерації, на договірній основі зі стягувачем. [5]

На основі цього можна зробити такий висновок, що робота приватного детектива потребує конфіденційності та деяких спеціальних знань.

Приватні детективи займаються приватними розслідуваннями, зокрема розшуком зниклих безвісти, розслідуваннями в сімейно-побутовій сфері, а також деякими видами економічних розслідувань.

В Україні законодавство не забороняє приватну детективну діяльність, але не регулює її.

Приватний детектив на оплатній договірній основі здійснює оперативно-розшукову діяльність. Це може бути розслідування кримінальних злочинів, пошук людей, збір інформації, спостереження, бізнес-розвідка, розшук зниклих товарів і послуг, перевірка кандидатів на роботу і персоналу.

На думку Л.М. Гуртієвої: обов'язками приватного детектива є:

- 1) збір відомостей у цивільних справах;
- 2) вивчення ринку, збір інформації для ділових переговорів, виявлення некредитоспроможних або ненадійних ділових партнерів;
- 3) встановлення випадків неправомірного використання фірмових знаків і найменувань, недобросовісної конкуренції, а також розголошення відомостей, що є комерційною таємницею;
- 4) з письмової згоди громадян з'ясування їх біографічних даних;
- 5) пошук безвісти зниклих;
- 6) пошук втраченого майна (як фізичних, так і юридичних осіб);
- 7) збір відомостей у кримінальних справах [2, с. 478].

Послуги приватного детектива також можуть допомогти в питаннях, пов'язаних з перевіркою персоналу. Причому не тільки офісного, пов'язаного з веденням бізнесу, але і домашнього. На сьогоднішній день багато агентств пропонують послуги з підбору домашнього персоналу. Але чи можна їм довіряти? Адже окрім прекрасного резюме, приємної зовнішності і відповідної рекомендації агентства, про людину більше ми нічого не знаємо. Людині необхідна робота, агентству прибуток, а зовнішність і взагалі може бути оманливою. Приватний детектив і тут, не плутаючись під ногами, зможе виконати свою роботу.

Допомога детектива може також бути корисною при пошуку різної інформації, осіб (однокурсників, родичів, друзів дитинства і так далі). Якщо так сталося, що винуватець ДТП утік з місця події або хтось зачепив припаркований вами автомобіль, приватний детектив допоможе знайти власника по номеру машини, у випадку якщо номер порушника відомий.

Як видно, головне в роботі приватного детектива – це збір всілякої інформації, а також грамотне використання зовнішнього спостереження при спостереженні за об'єктом.

На нашу думку, детективні послуги на території України можна поділити на п'ять груп:

1. Послуги зовнішнього спостереження, прихованого контролю і стеження.
2. Послуги зі збирання та пошуку інформації про фізичних осіб та майно, проведення приватних розслідувань.
3. Послуги з розшуку фізичних осіб та їх майна.
4. Послуги зі збору інформації про юридичних осіб, конкурентної розвідки та безпеки бізнесу.
5. Послуги з надання допомоги в проведенні судової експертизи та техніко-криміналістичного забезпечення розслідувань.

За законопроектом «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» можна виділити такі принципи надання послуг приватного детектива: конфіденційність, порядність, інформування клієнта про реальні перспективи розслідування [4].

Отже, ключовим моментом у відповіді на питання, навіщо потрібен приватний детектив, буде – для збору і фіксації необхідної клієнту інформації. До того ж хороший детектив це не тільки професіонал своєї справи, але й, як правило, відмінний психолог, з яким можна поділитися своїми проблемами або тривогами і отримати на руки фактичний матеріал, який допоможе зробити правильний вибір.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко В.Г. Особистісні якості слідчого в тактичній схемі проведення слідчого огляду / В.Г. Гончаренко // Вісник Академії адвокатури України. - 2014. - Т. 11, № 2. - С. 49–55.
2. Гуртієва Л.М. Предмет слідчої етики / Л.М. Гуртієва // Актуальні проблеми держави і права. - 2012. - Вип. 64. - С. 475-181.
3. Самодін А.В. Напрями реформування процесуального статусу слідчого у кримінальному провадженні / А.В. Самодін // Юридична наука. - 2015. - № 8. - С. 171-177.
4. Проект Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» № 3726 від 13.04.2017 року.
5. Закон РФ «Про приватну детективну та охоронну діяльність у Російській Федерації» від 11.03.1992 року.

Шалгунова С.А., к.ю.н., доцент,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ВИДИ ДЕТЕКТИВНИХ ПОСЛУГ, ЩО МОЖУТЬ НАДАВАТИСЯ СУБ'ЄКТАМИ ПРИВАТНОЇ ДЕТЕКТИВНОЇ (РОЗШУКОВОЇ) ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ НАДАННЯ

Як закріплено в Преамбулі проекту закону «Про приватну детективну (розшукову) діяльність», він визначає загальні правові засади організації приватної детективної (розшукової) діяльності в Україні як одного з шляхів забезпечення конституційних гарантій людини та громадянина на захист своїх законних прав та інтересів [1]. Проектом даного закону пропонується приватними детективами визнавати фізичних осіб, які здійснюють приватну детективну (розшукову) діяльність на підставах та в порядку, що передбачені

цим законом. Сама приватна детективна (розшукова) діяльність визначається як дозволена органами Національної поліції України незалежна професійна діяльність приватних детективів або приватних детективних підприємств (агентств) щодо надання клієнтам на платній договірній основі детективних послуг з метою захисту їх законних прав та інтересів на підставах та в порядку, що передбачені цим законом. Однак, в самому проекті закону поняття приватних детективних підприємств (агентств) не закріплено. Крім того, проект закону називає і приватні підприємства, і приватні агентства як тотожні органи чи структури. Якщо ж виходити із тлумачення цих структур, то вони мають різну будову та призначення.

В довідниковій літературі агентство визначається як: 1) відомство, що створюється при уряді країни з метою реалізації спеціальних чи локальних функцій або завдань тимчасового характеру; 2) організаційно-правова форма здійснення підприємницької діяльності; 3) представництво, відділення певної установи, підприємства [2, с. 35], а підприємство як: основна організаційна ланка в галузі економіки, самостійний господарюючий суб'єкт з правами юридичної особи, який здійснює виробничу, науково-дослідну і комерційну діяльність з метою одержання відповідного прибутку (доходу) [3, с. 547]. Таким чином, я вважаю, використання терміну «детективне підприємство» є дещо сумнівним в розглядуваному проекті.

Якщо говорити про правову основу здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності в Україні, то вона визначена в законопроекті досить розпливчасто, оскільки до неї віднесено Конституцію України, цей законопроект та інші законодавчі акти України (ст. 2) [1]. Які ж інші законодавчі акти розробники законопроекту мали на увазі – не зрозуміло. Чому, наприклад, не вказано, такі основні закони, як «Про інформацію» (1992 року), «Про доступ до публічної інформації» (2011 року), «Про захист персональних даних» (2010 року), які фактично, і повинні стати основою для здійснення приватної детективної діяльності. Також, необхідно зазначити, що розглядуваним законопроектом передбачено випадки створення та реєстрації

приватних детективних підприємств (агентств) органами Національної поліції. Однак, нічого немає про створення єдиної бази даних всіх детективних підприємств (агентств) чи приватних детективів. Це, на мій погляд, також є суттєвою прогалиною законопроекту.

Якщо говорити про види детективних послуг, що можуть надаватися суб'єктами приватної детективної (розшукової) діяльності, то вони представлені в ст. 11 законопроекту [1]. Проект закону передбачає, що приватна детективна (розшукова) діяльність здійснюється з метою пошуку, збирання та фіксації інформації, розшуку предметів, майна, людей та тварин, встановлення фактів та з'ясування різних обставин за замовленням клієнтів та згідно договору про надання приватних детективних (розшукових) послуг (ст. 11 ч. 1). Законопроект до видів приватних детективних послуг відносить наступні: 1) збирання, фіксування та дослідження відомостей, необхідних для розгляду справ у цивільному, господарському та адміністративному судочинстві, на договірній основі із сторонами судового процесу; 2) вивчення ринку, пошук і збір інформації із відкритих джерел з метою підготовки ділових переговорів клієнта, з'ясування фінансової платоспроможності, майнового стану та благонадійності потенційних ділових партнерів; 3) з'ясування біографічних та інших даних, що характеризують особу, стосовно окремих громадян (за їх письмової згоди) при укладенні ними трудових та інших договорів із замовником (клієнтом) приватних детективних (розшукових) послуг (зайняття в нього відповідної вакантної посади), виявлення їхніх ділових зв'язків, у тому числі із конкурентами клієнта в регіонах і за кордоном; 4) пошук осіб, місцезнаходження яких невідоме, з'ясування причин і обставин зникнення, можливостей і умов їх повернення, розшук осіб, які втратили родинні та дружні зв'язки; 5) розшук зниклого (втраченого або викраденого) майна, предметів та тварин; 6) пошук, збирання та фіксація відомостей в кримінальному провадженні на договірній основі з стороною кримінального провадження; 7) реалізація заходів по відтворенню втраченої (зниклої) інформації з питань законних прав та інтересів клієнтів; 8) пошук і збір даних,

які можуть бути приводом або підставою для звернення замовником приватних детективних (розшукових) послуг до правоохоронних органів або до суду, з метою захисту законних прав та інтересів такого замовника; 9) виявлення фактів незаконного (несанкціонованого) збирання з метою використання відомостей, що становлять комерційну таємницю замовника або її розголошення, а також фактів незаконного (несанкціонованого) збирання стосовно фізичних осіб конфіденційної інформації; 10) пошук, виявлення та фіксація фактів незаконного використання прав інтелектуальної власності, що належать клієнту, а також випадків недобросовісної конкуренції; 11) пошук боржників та осіб, які ухиляються від виконання своїх договірних обов'язків, вирішення в порядку, встановленому законодавством України, питань щодо повернення боргів та виконання договірних обов'язків; 12) забезпечення захисту інформації з обмеженим доступом (комерційної, промислової, професійної таємниці) замовника приватних детективних (розшукових) послуг [1].

Однак, при цьому в законопроекті зазначено, що приватні детективи не можуть у своїй діяльності керуватися законами, що регламентують розшукову діяльність правоохоронних органів, хоча їх знання є обов'язковим, і це логічно випливає із положень ст. 5 даного законопроекту, коли визначається хто може бути приватним детективом: громадянин України, який володіє державною мовою, має вищу юридичну освіту, пройшов спеціальну підготовку з метою здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності чи має стаж роботи в оперативних підрозділах або органах досудового розслідування не менше трьох років та отримав у встановленому порядку свідоцтво про право на заняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю. Але при цьому розробники даного законопроекту не врахували той факт, що здійснювати приватну детективну, або інакше – розшукову діяльність, не володіючи знаннями про методи та форми розшукової діяльності – неможливо. А всі вони закріплені чинним законодавством, що регламентує діяльність правоохоронних структур та чинним КПК України.

Таким чином, можна зазначити, що запропонований народними депутатами України М.П. Паламарчуком, А.А. Кожем'якіним, О.П. Проданом, А.А. Тетеруком проект закону «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» є досить непродуманим та «сирим», і приймати його у такому вигляді досить необачно.

Список використаних джерел:

1. Про приватну детективну (розшукову) діяльність. Проект Закону України, підготовлений народними депутатами України М.П. Паламарчуком, А.А. Кожем'якіним, О.П. Продан, А.А. Тетеруком. [Електронний ресурс: Верховна Рада України]. Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/>. Дата звернення: 12.11.2017 р.
2. Юридична енциклопедія : В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін.. – К. : «Укр. енцикл.», 1998. – Т. 1: А-Г. – 672 с.
3. Юридична енциклопедія : В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін.. – К. : «Укр. енцикл.», 1998. – Т. 4: Н-П. – 2002. – 720 с.

Шевелуха М.О., студентка

Науковий керівник: Соболь О.І., к.ю.н.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ТЯЖКИХ НАСЛІДКІВ ПРИ ЗАРАЖЕННІ ВЕНЕРИЧНИМИ ХВОРОБАМИ

В Кримінальному кодексі України (далі – КК України) пріоритетне місце відведено охороні життя та здоров'я особи. Проблема боротьби з венеричним и захворюваннями є не лише медичною, це проблема суспільства в цілому. За соціальною сутністю розглядуваний злочин полягає у зараженні іншої особи венеричною хворобою, що спричиняє погіршення стану здоров'я потерпілого, у

тому числі й тяжкі наслідки для здоров'я. Навіть у тих випадках, писав Н.І. Загородніков, коли хвороба легко виліковується, короткочасний розлад здоров'я невідворотний, а в деяких випадках, особливо через несвоєчасне лікування, таке захворювання як сифіліс, може спричинити тяжкий розлад здоров'я у виді психічної хвороби, порушення функцій окремих органів, тощо [1, с. 168].

Потерпілим може бути будь-яка особа, згода на зараження якої не виключає кримінальної відповідальності. Зазначимо, що малодослідженим у теорії кримінального права є питання про кримінально-правову оцінку згоди потерпілого на зараження його венеричною хворобою.

М.Д. Шаргородський з цього приводу, писав, що у випадках, коли потерпілий знав про те, що винуватець його зараження хворий на венеричну хворобу, і не дивлячись на це свідомо ризикував зараженням (наприклад, статеві зносини з особою завідомо хворою), ми можемо визнати некараність винного, що впливає із згоди потерпілого. Натомість, більшість вчених вважають, що згода потерпілого не звільняє винного від відповідальності. Таке вирішення питання уявляється правильним вже тому, що особа не може володіти свободою зараження інфекційними хворобами, причому такими, за зараження якими встановлена кримінальна відповідальність, і тому згода потерпілого на зараження венеричною хворобою не може мати ніякої юридичної сили [2, с. 511].

Якщо у випадку зараження іншої особи венеричною хворобою особою, яка знала про наявність у неї цієї хвороби (ч. 1 ст. 133 КК), які вчинені особою, раніше судимою за зараження іншої особи венеричною хворобою та (або) зараження двох чи більше осіб, та (або) неповнолітнього (ч. 2 ст. 133 КК) та при цьому спричинені тяжкі наслідки. Виникає питання, щодо особливостей призначення покарання та, що вміщує законодавець в зміст терміну «тяжкі наслідки» [3, с. 455].

Суспільно небезпечним наслідком злочину є факт наявності венеричної хвороби у потерпілого, який підтверджується лабораторними або клінічними

даними. З цього моменту злочин вважається закінченим. Однак слід враховувати наявність у таких захворювань інкубаційного періоду, протягом якого збудник хвороби знаходиться в організмі потерпілого з моменту проникнення його в організм і до реального захворювання. Для різних венеричних хвороб інкубаційний період може бути від декількох днів до декількох тижнів і навіть місяців

Крім того, деякі статті (частини статей) Особливої частини КК також містять словосполучення «тяжкі наслідки», зміст якого трактується по-різному.

Як зазначає Андрушко П.П., не є виключенням і ч. 3 ст. 133 КК, де їх визначено особливо кваліфікуючою ознакою складу злочину. До тяжких наслідків в ст. 133 КК слід відносити, зокрема, смерть людини, втрату будь-якого органа або його функцій, втрату репродуктивної здатності, психічну хворобу або інший розлад здоров'я, поєднаний із стійкою втратою працездатності не менш як на одну третину, переривання вагітності або непоправне знівечення обличчя.

Однією з найголовніших проблем в юридичному аспекті цього питання є неузгодженість норм кримінального законодавства і законодавства, що регулює сферу охорони здоров'я. Медичного терміну «невиліковна інфекційна хвороба, що є небезпечною для життя людини» не існує.

З цього приводу Андрушко П.П. зазначив, що «інфекційних хвороб, що є взагалі невиліковними, нема» [4, с. 93]. На противагу цьому, Брич Л.П. робить висновок, що такі хвороби є, і пропонує надати визначення невиліковної інфекційної хвороби та перелік таких хвороб у спеціальному нормативно-правовому акті. На думку Брич Л.П., під невиліковною інфекційною хворобою слід розуміти таку хворобу, збудником якої є вірус, щодо якої у медичній науці та практиці немає належним чином апробованих і дозволених для застосування методів і засобів лікування, і яка при закономірному її розвитку через більш чи менш тривалий час після інфікування призводить до смерті людини. Через невизначеність цього поняття виникає проблема низького виявлення та розкриття злочинів означеної категорії справ у порівнянні з іншими злочинами:

відсутність правильних уявлень у працівників внутрішніх справ про характер даних хвороб, їх ознаки та способи розповсюдження [5, с. 97].

У кримінально-правовій літературі зустрічаються різні підходи щодо видів венеричних хвороб, за зараження якими передбачена кримінальна відповідальність. Зокрема, окрім зазначених вище чотирьох венеричних хвороб, до цього переліку пропонується відносити й таку хворобу як трихомоніаз. Враховуючи такі розбіжності та з метою правильної кваліфікації цих діянь, варто було б визначити перелік венеричних хвороб, зараження якими є злочином (наприклад, у спеціальному нормативному акті). При цьому, слід враховувати медико-правові аспекти низки питань щодо поширення та шляхів профілактики цих захворювань.

Отже, кримінально-правова охорона здоров'я особи починається з моменту народження людини і до самої смерті. Оціночні терміни та категорії, що містяться в КК, на нашу думку, ускладнюють їх розуміння та призводять до юридичних помилок на практиці. Саме тому, потрібно, щоб в нормативно - правових актах, в тому числі і в КК, чітко визначити перелік можливих наслідків не лише щодо ч. 3 ст. 133 КК, а й щодо інших статей Особливої частини КК.

Тому пропонуємо, під тяжкими наслідками в ч. 3 ст. 133 КК розуміти смерть людини в тому числі й самогубство, втрату будь-якого органа або його функцій, втрату репродуктивної здатності (безплідність), психічну хворобу або інший розлад здоров'я, поєднаний із стійкою втратою працездатності не менш як на одну третину, переривання вагітності або непоправне знівечення обличчя.

Список використаних джерел:

1. Загородников Н.И. Преступления против здоров'я / Н.И. Загородников. – М.: ЮЛ, 1969. – 168 с.
2. Шаргородский М. Д. Преступления против жизни и здоровья. – М.: Юрид. изд-во МЮ СССР, 1948. – 511 с.
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III: за станом на вересень 2017 р. / Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25. – 26. –

131 с.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

4. Андрушко П.П. Проблеми кваліфікації злочинів, пов'язаних із зараженням людини інфекційними хворобами (статті 130, 131, 133 КК України) / П.П. Андрушко // Кримінально - правова охорона життя та здоров'я особи: м_ли наук_практ. конф. (Харків, 22–23 квітня 2004 року) / [редкол.: В.В. Сташис (голов. ред.) та ін.]. – К.; Х.: Юрінком Інтер, 2012. – С. 93-97

5. Брич Л.П. Значення ознак спеціального суб'єкта для розмежування складів злочинів, пов'язаних із впливом на організм потерпілого вірусу імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби, що є небезпечною для життя людини / Л.П. Брич. // Крим. - пр. охорона життя та здоров'я особи: Матеріали наук. - практик. конф., Харків, 22-23 квіт. 2004 р.: Матеріали наук.-практик. конф. – К.; Х.: Юрінком Інтер, 2004р. – С. 97-99.

Шевченко Т.В.,

викладач кафедри кримінально-правових
дисциплін юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

СТАТУС ПРИВАТНОГО ДЕТЕКТИВА У ВІТЧИЗНЯНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Актуальні задачі держави щодо захисту прав і свобод людини та громадянина на сучасному розвитку України має загальний характер і визначається чинним законодавством. Завдання щодо побудування в Україні демократичної, соціальної, правової держави закріплене в статті 1 Конституції країни [1], яка передбачає утворення відповідного державного апарату, діяльність якого повною мірою забезпечувала б виконання завдань та функцій, що стоять перед сучасною державою. Однією із основних і найважливіших внутрішніх функцій слід визнати правоохоронну, суть якої полягає в

забезпеченні охорони прав і свобод громадян, законності і правопорядку, навколишнього середовища, всіх суспільних відносин, які встановлені і регулюються правом.

Протягом останнього десятиліття система правоохоронних органів зазнала багатьох як кардинальних, так і менш значних змін, які відбувалися в межах здійснення судово-правової та адміністративної реформ. Так, в Україні відбувається перехід до нових форм господарювання і пов'язаний він саме з курсом держави до євроінтеграції. Система надання якісних послуг населенню одна з головних задач держави у забезпеченні захисту законних прав і інтересів громадян. Однак монополізація в державі надання правозахисних послуг виключно державними правоохоронними органами не є правильним вибором, до того ж якщо брати світовий та європейський досвіди у цьому напрямку. Мова йде про запровадження в державі інституту приватної детективної діяльності.

Запровадження Закону про приватну детективну діяльність є актуальною на сьогодні, тим більше, що такий вид діяльності в Україні є новий, механізм дії та процес впровадження не вироблений.

Так, у Сполучених Штатах Америки, Великобританії, Франції, Німеччині, Канаді, Індії, Ізраїлі, Японії, Норвегії, Іспанії, Італії, Португалії, Мексиці та багатьох інших країнах світу запровадження інститутів приватних детективів, приватних детективних підприємств (агентств) та їх об'єднань стало у свій час наслідком реагування влади на нагальні соціальні виклики, і тому на сьогодні існування та діяльність таких недержавних інституцій є у них явищем звичайним, усталеним і достатньо унормованим національним законодавством [2].

Що стосується України, то першим кроком до на шляху євроінтеграції став проект Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність (далі – Закон) від 28.12.2015 р. № 3726, який розглянули у Верховній Раді 13.04.2017 р. та ухвалили проект закону. Однак до теперішнього часу Закон не прийнятий та повергнутий для доопрацювання.

Прийняття Закону має важливе значення, насамперед це стосується монополізації надання послуг, пов'язаних з проведенням розшукової діяльності виключно правоохоронними органами, а також розвантаженням цих органів і надання більш якісно послуг населенню. Однак проект Закону є недосконалим і потребує доопрацювання.

Так, досвід США, Великобританії, Німеччини демонструє високу ефективність приватної детективної діяльності, яка має відповідну законодавчу базу. У реаліях українського сьогодення в нагоді може стати досвід німців щодо активної взаємодії приватних детективів і спецслужб [2].

Для здійснення детективної діяльності на території Франції особі потрібно одержати спеціальний дозвіл, який надає Міністр внутрішніх справ Франції. Для отримання спеціального дозволу кандидат повинен відповідати наступним вимогам: на день видачі дозволу особа повинна досягти 21 року; особа повинна бути громадянином Франції або іншої держави, що входить до Європейського Союзу; особа повинна пройти обов'язковий курс навчання у встановленому МВС Франції навчальному закладі; протягом останніх п'яти років особа не повинна працювати в поліції, розвідувальних, контррозвідувальних органах або військових формуваннях; особа не повинна мати судимості за вчинення кримінального злочину; особа не повинна мати адміністративних та інших дисциплінарних покарань; особа не повинна перебувати під слідством [3].

Відповідно до п.5 ст. 1 Закону приватний детектив – це фізична особа – підприємець, яка здійснює приватну (розшукову) діяльність на підставах та в порядку, що передбачені Законом [4].

Статус фізичної особи – підприємця – це юридичний статус, який засвідчує право особи на заняття підприємницькою діяльністю, а саме: самостійною, ініціативною, систематичною, на власний ризик господарською діяльністю, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку.

Однак, відповідно до Закону приватному підприємцю забороняється: 1) обіймати посади, зазначені в п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції»; 2) займатися адвокатською, нотаріальною, судово-експертною діяльністю та надавати інші публічні послуги, визначені п. б ч. 2 ст. 3 Закону «Про запобігання корупції»; 3) провадити іншу підприємницьку діяльність.

В статті 3 Закону визначено, що приватними детективом не можуть бути особа, яка має непогашену судимість чи не зняту в установленому законом порядку; визнана судом недієздатною чи цивільна дієздатність якої обмежена; перебуває на обліку у зв'язку з психічним захворюванням, алкоголізмом чи наркоманією; звільнена з посади судді, прокурора, нотаріуса, із служби у правоохоронних органах, з державної служби в органах місцевого самоврядування за порушення присяги, вчинення корупційного правопорушення; позбавлена права на зайняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю – протягом трьох років з дня набрання чинності рішенням про анулювання свідчення про право на заняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю [4].

Разом з тим кожен громадянин має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом (ст. 42 Конституції України). Підприємницька діяльність депутатів, посадових і службових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування обмежується законом. Держава забезпечує захист конкуренції у підприємницькій діяльності. Не допускається зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірне обмеження конкуренції та недобросовісна конкуренція [1].

Це правило закріплене і в ст. 50 Цивільного Кодексу України. При цьому зазначається, що фізична особа здійснює право на підприємницьку діяльність за умови її державної реєстрації в порядку, встановленому законом [5]. І тут постає закономірне питання до якої із зазначених категорій осіб можуть відноситися приватні детективи з такими обмеженнями? Тому доцільно було б законі зробити обмеження лише за визначених умов, пов'язаних з детективною (розшуковою) діяльністю, а не узагальнювати при цьому порушуючи

конституційні права. На нашу думку законодавець не повинен вдаватись до переліку кола таких осіб, який до того ж не може бути вичерпним. Натомість слід сформулювати поняття, у якому будуть відображатись ознаки зазначених суб'єктів.

Таким чином, можна дійти висновку, що на теперішній час прийняття Закону України про приватну детективну (розшукову) діяльність є необхідністю для визначення статусу приватних детективів, їх повноважень, прав та обов'язків, а також надання якісних та своєчасних послуг населенню. Однак, крім запропонованих змін необхідно звернути і на статус приватних детективів та їх обмеження, не порушуючи при цьому конституційних прав.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Беззуб І. Приватна детективна діяльність: українські реалії та зарубіжний досвід [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2930:privatna-detektivna-diyalnist-ukrajinski-realiji-ta-zarubizhniydosvid&catid=8&Itemid=350.
3. Черков В.О., Попов П.О. Приватна детективна діяльність в розвинутих країнах світу // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка. - № 2. - 2010. – С. 248-259.
4. Проект Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» від 28.12.2015р. № 3726. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57580.
5. Цивільний Кодекс України, 2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/434-15>.

Шиян А.Г.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

СПІВВІДНОШЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ І ПРИВАТНОЇ ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Реальністю сучасного життя стала приватна детективна та охоронна діяльність. Приватний пошук в багатьох державах, таких як Англія, США, Франція, Німеччина, Італія, Японія та ін. зародився давно і розвинутий достатньо добре.

Після розвалу Радянського Союзу в деяких країнах СНД і Балтії приватна детективна діяльність легітимізувалася з початку 90-х років ХХ ст., вона успішно вписалася в систему правоохоронних органів. У більшості країн ця діяльність регулюється законодавчими актами (Киргизстан, Латвія, Литва, Молдова, Російська Федерація). В деяких державах приватна детективна діяльність ведеться з використанням правових можливостей законодавства про підприємництво (Азербайджан, Естонія, Казахстан, Україна). Водночас, у таких країнах як Вірменія, Білорусь, Грузія, Таджикистан, Туркменістан і Узбекистан заняття приватною детективною діяльністю заборонено.

На відміну від приватної детективної діяльності, у всіх перерахованих пострадянських державах оперативно-розшукова діяльність була законодавчо закріплена практично зразу після здобуття ними незалежності. Що стосується України, то оперативно-розшукова діяльність знайшла своє нормативно-правове регулювання Законом від 18 лютого 1992 року «Про оперативно-розшукову діяльність». На противагу цьому, неодноразові спроби законодавчого врегулювання приватної детективної діяльності в Україні завершилися невдачею.

Видається, що для належного розкриття питання про співвідношення оперативно-розшукової і приватної детективної діяльності необхідно, в першу чергу, звернутися до визначення їх понять.

Відповідно до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18.02.1992 року оперативно-розшукова діяльність – це система гласних і негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів. При цьому слід зазначити, що з тими чи іншими відмінностями поняття оперативно-розшукової діяльності сформульовано в законодавчих актах інших країн СНД та Балтії.

Як відомо, в Україні приватна детективна діяльність законодавчого регулювання не має. Поняття приватної детективної діяльності у проекті Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» визначено так: приватна детективна (розшукова) діяльність – дозволена органами Національної поліції України підприємницька діяльність приватних детективів або об'єднань приватних детективів щодо надання замовникам на платній договірній основі детективних послуг з метою захисту їхніх законних прав та інтересів на підставах та в порядку, що передбачені цим Законом. Аналіз законодавчих актів Киргизстану, Латвії, Литви, Молдови, Російської Федерації, якими регулюється приватна детективна діяльність, свідчить про певну схожість визначення її поняття з тим, яке дається в українському законопроекті.

Виходячи з викладеного, а також з аналізу законодавчих актів, якими регулюється оперативно-розшукова і приватна детективна діяльність, можна визначитися як з їх схожістю, так і відмінністю.

Як видається, основні відмінності оперативно-розшукової діяльності від приватної детективної такі:

1. Оперативно-розшукова діяльність являє собою різновид діяльності державних органів. В межах своєї компетенції вищі органи законодавчої, виконавчої і судової влади наділили відповідних суб'єктів правом здійснювати оперативно-розшукову діяльність, поклали на них певні обов'язки здійснювати

контроль за дотриманням законодавчих норм під час оперативно-розшукової діяльності. На противагу цьому проектом Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» визначається, що здійснення цього виду діяльності покладається на недержавні організації і приватні особи.

2. Суб'єкти оперативно-розшукової діяльності – це державні правоохоронні органи і спецслужби, об'єм повноважень яких закликаний забезпечити вирішення покладених на них завдань, зафіксованих у відповідних статтях нормативно-правових актів, які визначають статус оперативно-розшукових відомств. Що стосується суб'єктів приватної детективної діяльності, то її можуть здійснювати недержавні організації і приватні особи, а саме об'єднання приватних детективів та приватні детективи. Приватні детективні послуги можуть надаватися лише суб'єктами приватної детективної діяльності в порядку та на умовах, визначених законодавством. Приватна детективна діяльність є виключним видом діяльності для суб'єктів приватної детективної діяльності.

2. Завданням оперативно-розшукової діяльності є пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, розвідувально-підривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави.

Відмінними від цих завдань є завдання приватної детективної діяльності. Ними є пошук, збирання та фіксація інформації, розшук предметів, майна, людей і тварин, встановлення фактів та з'ясування різних обставин на замовлення замовника та згідно з договором про надання приватних детективних послуг. Для досягнення цього суб'єкти приватної детективної діяльності надають приватні детективні послуги із застосуванням засобів та методів, не заборонених законом. Звичайно, що при цьому суб'єкти приватної

детективної діяльності намагатимуться отримати певний матеріальний прибуток.

3. Оперативно-розшукова і приватна детективна діяльність здійснюються певними професійно підготовленими особами. Але на суб'єктів приватної детективної діяльності не поширюється дія законів, що регулюють правовий статус працівників правоохоронних органів. Правовий статус працівників правоохоронних органів відрізняється від статусу приватних детективів. Суб'єкти приватної детективної діяльності не мають права здійснювати оперативно-розшукові заходи, віднесені законом до виключної компетенції оперативних підрозділів.

4. Оперативно-розшукова і приватна детективна діяльність реалізується за допомогою тих засобів, які встановлені відповідними нормативно-правовими актами. Останніми також встановлені підстави, умови і порядок застосування цих засобів. Однак, якщо порівняти обсяг приватних детективних дій, то він, порівняно з оперативно-розшуковими, є більш вузький.

5. Відмінним є використання матеріалів оперативно-розшукової і приватної детективної діяльності. Матеріали оперативно-розшукової діяльності використовуються відповідними державними правоохоронними органами для попередження, виявлення, припинення і розслідування злочинів, розвідувально-підривних посягань проти України, розшуку злочинців та осіб, які безвісти зникли. Матеріали приватної детективної діяльності в більшості випадків використовуються у своїх цілях приватними особами.

6. Додержання законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності відбувається під постійним наглядом Генерального прокурора України та підлеглих йому прокурорів всіх рівнів. На відміну від цього, контроль за дотриманням суб'єктами приватної детективної діяльності вимог законодавства в основному повинен здійснюватися Національною поліцією України через свої територіальні органи.

7. Приватна детективна діяльність в основному орієнтована на вирішення проблем, які виникли в цивільно-правовій сфері. На противагу цьому, оперативно-розшукові заходи застосовуються в боротьбі зі злочинністю.

В той же час між оперативно-розшуковою та приватною детективною діяльністю є багато чого спільного.

Так, найперше, схожість між ними проявляється в тому, що вони виконують правоохоронну функцію.

Частковий збіг спостерігається як у змісті оперативно-розшукової і приватної детективної діяльності, так і завданнях, які вони вирішують. Так, згідно з проектом закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» приватні детективи матимуть право здійснювати пошук осіб, які безвісти пропали, збирати відомості, необхідні для розгляду справ у кримінальному судочинстві, на договірній основі із сторонами судового процесу. Оперативно-розшукова діяльність вирішує аналогічні завдання щодо захисту осіб від злочинних посягань і розшуку осіб безвісно відсутніх.

Як відомо, приватним детективам забороняється видавати себе за співробітників правоохоронних органів. Однак, при цьому їм не заборонено «одягати маску» посадових осіб інших підприємств, установ та організацій. Цим законодавець дав, по суті, «дозвіл» детективам на проведення негласної діяльності, що також ріднить оперативно-розшукову і приватну детективну діяльність.

Насамкінець, слід зазначити, що в ході приватної детективної діяльності проводяться деякі із оперативно-розшукових заходів (наприклад: усне опитування громадян і посадових осіб, наведення довідок, ознайомлення і вивчення предметів та документів, проведення зовнішнього спостереження за об'єктами на відкритій місцевості, у громадських місцях та на транспорті тощо).

Видається, що проведене порівняння оперативно-розшукової та приватної детективної діяльності стане запорукою кращого розуміння суті цих двох видів правоохоронної діяльності.

Якушкін В.А., здобувач

Науковий керівник: Шалгунова С.А., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ ПРИВАТНОЇ ОХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Проектом закону «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» визначено, що приватним детективом може бути громадянин України, який володіє державною мовою, має вищу юридичну освіту, пройшов спеціальну підготовку з метою здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності чи має стаж роботи в оперативних підрозділах або органах досудового розслідування не менше трьох років та отримав у встановленому порядку свідоцтво про право на заняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю (ст. 5) [1]. Відповідно, що здійснювати свою приватну детективну (розшукову) діяльність цей приватний детектив може індивідуально або як суб'єкт підприємницької діяльності, надавати приватні детективні (розшукові) послуги індивідуально або в об'єднанні із іншими приватними детективами.

Якщо виходити із тих прав та обов'язків, що законопроектом передбачено для приватних детективів у ст. 12 [1], то здійснювати їх у більшості без взаємодії з правоохоронними структурами неможливо. Наприклад: 1) звертатися із запитами до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань, а також до фізичних осіб (за згодою таких фізичних осіб) – це уже фактичні взаємодія приватного детектива та державних структур; 2) ознайомлюватися на підприємствах, в установах і організаціях з необхідними для приватної детективної (розшукової) діяльності документами та матеріалами, крім тих, що містять інформацію з обмеженим

доступом, - це можливо лише за умови переконання приватним детективом керівництва підприємств, установ, організацій в необхідності приватного детектива ознайомитися з названими документами, і керівництво може надати таку можливість лише за умови наявності серйозної загрози їх діяльності або і взагалі існуванню. В іншому випадку – їм більш доцільно звернутися до правоохоронних органів, діяльність яких у захисту прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб не настільки обмежена, як приватних детективів. Ці чому тоді сенс приватної детективної діяльності, - фактично, він втрачається. Так само можна пройтися і по інших правах приватних детективів, і всі вони виявляться суто декларативними, оскільки без порушення чинного законодавства, роботи з інформацією, у тому числі з конфіденційною та особистими персональними даними, здійснювати їх на передбачених чинним законопроектом підставах неможливо.

А положення ст. 14 законопроекту взагалі суперечать одне одному. Так, у ч. 1 ст. 14 «Співробітництво та взаємодія суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності з правоохоронними органами та органами місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами» [1] передбачено, що приватні детективи, приватні детективні підприємства (агентства), які під час здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності отримали інформацію про факти скоєного злочину або про підготовку до скоєння злочину, *зобов'язані* невідкладно повідомити про це відповідний правоохоронний орган та передати йому матеріали, що підтверджують дану інформацію. І тут же, у частині 2 передбачено, що вони *мають право* надавати правоохоронним органам допомогу щодо попередження, виявлення, припинення та розкриття злочинів, переслідування осіб, які їх скоїли, розшуку зниклих осіб, охорони громадського порядку та інші не заборонені законодавством України послуги, у тому числі на договірній основі. Фактично, обидва ці положення взаємовиключають одне одного. Якщо будь-яка особа (фізична чи юридична), у тому числі і приватний детектив, у разі виявлення

ознак підготовлюваного або вчиненого злочину повинна, читай – зобов’язана повідомити про це до правоохоронних органів, або це її право.

Таким чином, можна зазначити, що представлений проект закону «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» є настільки непродуманим, а можна зазначити, і шкідливим для державної правоохоронної системи, що його прийняття створить додаткові перепони в діяльності правоохоронних структур, які і так працюють останні роки досить мляво та непрофесійно.

Список використаних джерел:

1. Про приватну детективну (розшукову) діяльність. Проект Закону України, підготовлений народними депутатами України М.П. Паламарчуком, А.А. Кожем’якіним, О.П. Продан, А.А. Тетеруком. [Електронний ресурс: Верховна Рада України]. Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/>. Дата звернення: 18.11.2017 р.

ЗМІСТ

Баранчук В.В.

РОЛЬ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНТАКТУ ПІД ЧАС СПІЛКУВАННЯ В
ДІЯЛЬНОСТІ ДЕТЕКТИВА4-6

Безкоровайна Є.О.

ПОНЯТТЯ ТЕРОРИСТИЧНОГО АКТУ (СТ. 258) КК УКРАЇНИ7-11

Белієва А.А.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕЗАКОННЕ
ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ АБО ВИКРАДЕННЯ ЛЮДИНИ11-14

Білоус Ю.О.

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ТА КРИМІНОЛОГІЧНА
ХАРАКТЕРИСТИКА ВБИВСТВ НА ЗАМОВЛЕННЯ15-19

Болгов Р.О.

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ЗАЛУЧЕННЯ ДО МАТЕРІАЛІВ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ВІДОМОСТЕЙ, ЩО ОТРИМАНІ ПІД
ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ПРИВАТНОЇ ДЕТЕКТИВНОЇ (РОЗШУКОВОЇ)
ДІЯЛЬНОСТІ19-24

Бортун М.І.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ УЧАСТІ ПРИВАТНИХ ДЕТЕКТИВІВ У
КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ24-26

Волошина Я.Л.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК
ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ ДІЯЛЬНОСТІ ЮРИСКОНСУЛЬТА26-30

Голубов А.Є.

ПРИВАТНІ ДЕТЕКТИВИ ТА ДЕТЕКТИВНІ АГЕНТСТВА ЯК СУБ'ЄКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ В ДЕРЖАВІ31-35

Дем'янець А.В.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕЗАКОННЕ ПОМІЩЕННЯ В ПСИХІАТРИЧНИЙ ЗАКЛАД36-39

Дячкін М.О.

КВАЛІФІКАЦІЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКЛИКІВ ДО МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ39-43

Дячкін О.П.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗНИЩЕННЯ АБО ПОШКОДЖЕННЯ МАЙНА (актуальні питання)44-49

Задорожня Ю.О.

ЕВТАНАЗІЯ ЯК КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ ТА СОЦІАЛЬНЕ ЯВИЩЕ49-53

Зеленіна М.В.

ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ СПІЛКУВАННЯ З МАЛОЛІТНЬОЮ, НЕПОВНОЛІТНЬОЮ ОСОБОЮ53-57

Калюга К.В.

ПИТАННЯ ПРОЦЕСУ ДІЛОВОДСТВА ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (теоретичні, методичні та практичні проблеми)58-62

Каттела Є.О.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ...62-66

Катеринчук К.В.

ОСОБЛИВОСТІ ДЕЯКИХ ОБСТАВИН, ЩО ВИКЛЮЧАЮТЬ
ЗЛОЧИННІСТЬ ДІЯННЯ66-70

Кільдянкiна М.Д.

ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ ПОЧАТКУ ЖИТТЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ
ПРАВІ70-74

Клевець К.В.

СТОРОНА ЗАХИСТУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ74-78

Кондрачук Д.О.

ОБСТАНОВКА ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ
СТАТТЯМИ 152 ТА 153 КК УКРАЇНИ78-81

Кузьменко С.О.

НАСИЛЬСТВО ЯК СПОСІБ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ: ПОНЯТТЯ ТА
ОЗНАКИ82-85

Кукуш Є.К.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕЗАКОННУ ЛІКУВАЛЬНУ
ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ85-88

Лисенко С.С.

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ СКАДУ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО
СТАТЕЮ 120 КК УКРАЇНИ (ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА)88-92

Літвінов В.І.

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ...92-100

Лускатов О.В.

ЩОДО ОКРЕМИХ ПОВНОВАЖЕНЬ СУБ'ЄКТІВ ПРИВАТНОЇ
ДЕТЕКТИВНОЇ (РОЗШУКОВОЇ) ДІЯЛЬНОСТІ101-105

Мазенко Н.А.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРИВАТНОЇ ДЕТЕКТИВНОЇ (РОЗШУКОВОЇ)
ДІЯЛЬНОСТІ106-109

Майорова А.О.

ЕТИЧНІ ЗАСАДИ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ110-114

Макаренко Н.С.

ЗАПАСНИЙ СУДДЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ
КОДЕКСІ: НЕОБХІДНІСТЬ ЗАКОНОДАВЧИХ ЗМІН115-118

Маценко Ю.В.

АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОРУПЦІЙНІ
ЗЛОЧИНИ118-121

Мезенцева І.Є.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРАКТИКА ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ (НА
ПРИКЛАДІ США)121-125

Миронова Т.М., Лаврушина О.С.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗУПИНЕННЯ ДОСУДОВОГО
РОЗСЛІДУВАННЯ125-128

Миронова Т.М., Положай К.І.

ВИЗНАЧЕННЯ МЕЖ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ129-132

Могилатов Д.М.

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ВБИВСТВА У
КРИМІНАЛЬНОМУ КОДЕКСІ133-137

Москаленко М.Е.

ДІЯЛЬНІСТЬ ПРИВАТНИХ ДЕТЕКТИВІВ В УКРАЇНІ ПОТРЕБУЄ
ЛЕГАЛІЗАЦІЇ137-140

Москаленко М.Е.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ...141-145

Нагорна К.Г.

РОЗМЕЖУВАННЯ ДИВЕРСІЇ І ТЕРОРИСТИЧНОГО АКТУ (СТ. 113 І
СТ. 258 КК УКРАЇНИ)145-151

Нестерова К.Ю., Свєчнікова К.В.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ
ПРИВАТНИХ ДЕТЕКТИВІВ151-154

Окунська М.О.

ОДНИМ ІЗ ШЛЯХІВ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ЗАПРОВАДЖЕННЯ
ПРИВАТНОЇ ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ Є ПРИЙНЯТТЯ
ВІДПОВІДНОГО ЗАКОНУ155-158

Орел Ю.В.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПРИВАТНОГО
ДЕТЕКТИВА158-162

Очеретня В.Ю.

ПРОБЛЕМИ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
ЗА ШПИГУНСТВО162-166

Очеретян К.О.

ДО ПИТАННЯ ПОБУДОВИ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ВЕРСІЇ166-169

Павленко І.В., Найдьон Я.П.

ІНТЕРНЕТ-ПОРНОГРАФІЯ – ЯВИЩЕ ХХІ СТОЛІТТЯ170-174

Піц А.М.

ОСОБЛИВОСТІ ТАКТИКИ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ ПРИ ВИЯВЛЕННІ
ТРУПА НОВОНАРОДЖЕНОЇ ДИТИНИ174-177

Пічкуренко С.І., Злагода О.В.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО ПІДГОТОВКИ КАДРІВ
У СФЕРІ ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ
УКРАЇНИ.....177-179

Положай К.І.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРИВАТНИХ
ДЕТЕКТИВІВ В УКРАЇНІ179-183

Пришедько І.Д.

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА УМИСНЕ ВБИВСТВО МАТЕР'Ю СВОЇ
НОВОНАРОДЖЕНОЇ ДИТИНИ184-188

Риб'янець С.А., Соболев О.І.

ПРАВОВА ОСНОВА ДІЯЛЬНОСТІ ПРИВАТНИХ ДЕТЕКТИВІВ В
УКРАЇНІ189-193

Семенкова Н.І.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПЕРешКОДЖАННЯ
ЗАКОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ТА ІНШИХ
ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ194-197

Скок О.С., Головешко І.М.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА УМИСНЕ
ВБИВСТВО З МОТИВІВ РАСОВОЇ, НАЦІОНАЛЬНОЇ ЧИ РЕЛІГІЙНОЇ
НЕТЕРПИМОСТІ198-202

Соболев О.І., Демченко Л.О.

ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕТЕКТИВНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ203-207

Татаренко А.Ю.

УЧАСТЬ ПРИВАТНОГО ДЕТЕКТИВА У РОЗСЛІДУВАННІ
ЗЛОЧИНІВ207-210

Терещенко К.П.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОСЯГАННЯ НА ЖИТТЯ
ДЕРЖАВНОГО ЧИ ГРОМАДСЬКОГО ДІЯЧА (ст. 112 ККУ)211-214

Харченкова Н.М.

ПРИЧИНИ ЖІНОЧОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ214-217

Харченкова Н.М.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВІДБРАННЯ ЗРАЗКІВ ДЛЯ
ПОЧЕРКОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ217-221

Чайка І.О.

ПРИВАТНА ДЕТЕКТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ: ЗАРУБІЖНИЙ
ДОСВІД.....221-225

Чередниченко А.В.

ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ПОКАРАННЯ
НЕПОВНОЛІТНІХ226-228

Чередниченко О.Ю.

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ МАЛОЗНАЧНОГО ДІЯННЯ
(Ч. 2 СТ. 11 КК УКРАЇНИ)228-232

Чередниченко Я.В.

ІНСТИТУТ СПІВУЧАСТІ: ХАРАКТЕРИСТИКА ТА
ОСОБЛИВОСТІ.....232-237

Черненко А.П.

ПРО ПРОБЛЕМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРИВАТНОЇ ДЕТЕКТИВНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ237-241

Чернобук В.В.

ПРОФЕСІЯ ПРИВАТНОГО ДЕТЕКТИВА241-246

Шалгунова С.А.

ВИДИ ДЕТЕКТИВНИХ ПОСЛУГ, ЩО МОЖУТЬ НАДАВАТИСЯ СУБ'ЄКТАМИ ПРИВАТНОЇ ДЕТЕКТИВНОЇ (РОЗШУКОВОЇ) ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ НАДАННЯ246-250

Шевелуха М.О.

ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ТЯЖКИХ НАСЛІДКІВ ПРИ ЗАРАЖЕННІ ВЕНЕРИЧНИМИ ХВОРОБАМИ250-254

Шевченко Т.В.

СТАТУС ПРИВАТНОГО ДЕТЕКТИВА У ВІТЧИЗНЯНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ254-258

Шиян А.Г.

СПІВВІДНОШЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ І ПРИВАТНОЇ ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ259-263

Якушкін В.А.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ ПРИВАТНОЇ ОХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ264-266

Наукове видання

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО САММІТУ ПРИВАТНИХ ДЕТЕКТИВІВ

30 листопада 2017 року

(українською мовою)

Відповідальні за випуск Ю.В. Орел, О.В. Лускатов, С.А. Шалгунова

Оригінал-макет:

Скок Олександра Сергіївна

В авторській редакції